

Universitet och högskolor

Årsrapport 2016

Universitet och högskolor

Årsrapport 2016

Universitet & högskolor

Årsrapport 2016

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2016

Rapportnummer: 2016:10

Redaktörer: Marie Kahlroth, Magdalena Inkinen

Trender och tendenser i högskolan: Marie Kahlroth

Introduktion till den svenska högskolan: Aija Sadurskis

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå: Håkan Andersson,
Helen Dryler, Niklas Karlsson, Staffan Nilsson, Aija Sadurskis, Fredrik Svensson

Utbildning på forskarnivå: Ingrid Pettersson, Helen Dryler, Magdalena Inkinen

Internationell studentmobilitet: Anders Viberg, Julia Carlsson

Utbildning och arbetsmarknad: Staffan Nilsson, Anders Viberg

Högskolans personal: Jacob Severin, Per Gillström

Högskolans ekonomi och finansiering: Marie Kahlroth, Lena Eriksson

Internationella jämförelser: Marie Kahlroth, Håkan Andersson

Nyckeltal: Jan - Åke Engström

Tabeller: Eva - Marie Larsson

Grafisk form: AB Typoform

Omslagsfoto: Nadine Pettersson / DOCH, Dans och Cirkushögskolan / Stockholms konstnärliga högskola.

Foto: Alla bilder från DOCH, s 6, 12, 20, 70, 84, 110, 130, 142, 154, 160 Einar Kling-Odenchrants,
s 54 Nadine Pettersson, s 94 Ben Hopper

Tryck: TMG Tabergs, Växjö, juni 2016

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

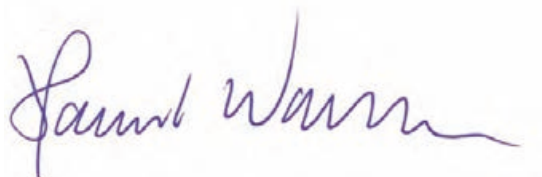
Förord

Universitetskanslersämbetets Årsrapport 2016 ger en bred översikt över utvecklingen för universitet och högskolor. Den är en betydelsefull kunskapskälla för alla som engagerar sig i högskolan, Sveriges största statliga sektor. Här presenteras utvecklingen det senaste året och i ett längre perspektiv. Med Årsrapporten vill Universitetskanslersämbetet (UKÄ) bidra med ett uppslagsverk till alla dem som söker fakta om högskolan. Årsrapporten ger bland annat svar på frågor som:

- Hur har dimensioneringen av utbildning på olika nivåer i högskolan utvecklats?
- Hur internationellt präglad är den svenska högskolan?
- Hur har finansieringen av högskolan utvecklats?

Rapporten inleds med en sammanfattande bild av de viktigaste trenderna och tendenserna inom högskolan. Sedan följer en introduktion till den svenska högskolan och därefter kapitel som beskriver olika delar av högskolan: utbildning på olika nivåer, internationell studentmobilitet, relationen mellan utbildning och arbetsmarknad, högskolans personal och verksamhetens ekonomi, samt ett kapitel där vi sätter den svenska utvecklingen i ett internationellt perspektiv. Rapporten avslutas med presentation av ett antal nyckeltal och en tabellbilaga. Dessutom kan en separat tabellbilaga med ytterligare fakta laddas ned från UKÄ:s hemsida.

Vi tackar alla våra uppgiftslämnare och önskar en god – och faktafylld – läsning!

Harriet Wallberg

Universitetskansler

INNEHÅLL FAKTARUTOR

Lagstiftning på högskoleområdet	14	Återbetalning av studieavgifter.....	76
Statistiken över sökande och antagna	22	Kartläggning av internationella utbildningssamarbeten	81
Basår	25	Stipendier till utresande studenter	81
Studenter med funktionsnedsättning	30	Etableringsmåttet.....	87
Öppna nätbaserade kurser (MOOCS) i svensk högskola	33	Fakta om personalstatistiken	97
Utbildning kan ibland ges på uppdrag	34	Anställningskategorier	99
Erkännande och behörighetsprövning av utländsk utbildning	36	Meriteringsanställningar	100
Studenter måste begära att få examensbevis	41	Allt fler meriteringsanställda får en tillsvidareanställning.....	103
Examenstillstånd på forskarnivå	56	Forskarkarriärutredningen	107
Efterrapportering.....	57	Olika typer av intäkter	113
Försörjningsformer som lärosätena finansierar	61	Myndighetskaptal och balanserad kapitalförändring	117
Forskarskolor för yrkesverksamma lärare	62	Resurstilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå	120
Doktoranders aktivitet	63	Resurstilldelning för forskning och utbildning på forskarnivå	125
Antalet doktorexamina har blivit fyra gånger fler sedan 1973	67	ISCED – internationell klassning av utbildning och utbildningsnivå	132
Pilotundersökning om internationell mobilitet på forskarnivå	69	Länderna organiserar sina utbildningssystem olika	134
Inresande och utresande studenter	72		
Anmälningavgifter och studieavgifter	73		
Okänt land	73		

Innehåll

Trender och tendenser i högskolan	7	Utbildning och arbetsmarknad	85
En introduktion till den svenska högskolan ..	13	Matchning på arbetsmarknaden	
Universitet, högskolor och		ur olika perspektiv	86
andra utbildningsanordnare	14	Etableringen på arbetsmarknaden	86
Högskolans verksamhet	14	Svensk etablering i ett internationellt perspektiv	90
Vad är högskoleutbildning?	14	Framtida balansen mellan arbetsmarknadens	
Vem får studera?	15	behov och tillskottet av utbildade från högskolan ...	93
Vem beslutar om högskolan?	16	Högskolans personal	95
Lista över svenska lärosäten	18	Personalen totalt	96
Utbildning på grundnivå		Den forskande och undervisande personalen	97
och avancerad nivå	21	Kvinnor och män	104
Sökande och antagna	22	Utländsk bakgrund bland den	
Nybörjare i den svenska högskolan	26	forskande och undervisande personalen	106
Det totala antalet studenter		Personalens internationella mobilitet	106
i svensk högskoleutbildning	31	Högskolans ekonomi och finansiering	111
Utbildningsvolym mätt i helårsstudenter	35	Lärosätenas ekonomi	113
Examinerade	37	Finansiering av utbildning på	
Genomströmning	41	grundnivå och avancerad nivå	118
Prestationsgrad	43	Finansiering av forskning	
Läroutbildningen	45	och utbildning på forskarnivå	125
Breddad rekrytering till högskolan	49	Internationella jämförelser	131
Utbildning på forskarnivå	55	Befolkningens utbildningsnivå i OECD-länderna ...	132
Nybörjare	56	Utbildningsmål i Europa 2020	135
Breddad rekrytering på forskarnivå	61	Kostnader för eftergymnasial utbildning	137
Doktorander	62	Nyckeltal för lärosäten	143
Examina och examinerade	65	Nyckeltal för yrkesexamensprogram	155
Genomströmning	67	Tabeller	161
Internationell studentmobilitet	71	Kvalitetsdeklaration	161
Inresande nybörjare hösten 2015	72		
Inresande nybörjare läsåret 2014/15	73		
Totala antalet inresande studenter	76		
Utresande studenter	77		
Betydligt fler inresande än			
utresande utbytesstudenter	82		
Allt fler internationella studenter i världen	82		

Trender och tendenser i högskolan

Efter flera år med kraftiga intäktsökningar för forskning och utbildning på forskarnivå skedde ett litet trendbrott vad gäller lärosätens finansiering år 2015. Intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå planade ut samtidigt som det blev en liten ökning av anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. De senaste årens utveckling med färre nybörjare på alla nivåer i högskolan fortsatte dock 2015. Men till skillnad mot tidigare år ökade inte antalet anställda i högskolan 2015, utan de var ungefär lika många som föregående år. 2015 var alltså ett år då högskolan inte expanderade.

Den utbyggnad av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå som inleddes under 2015 har således inte lett till någon ökning av antalet nya studenter i högskolan, men antalet nybörjare ökade på flertalet av de program där regeringen vill se en expansion.

Färre sökande men fortsatt stort intresse för högskolestudier

Efter flera år med ökat antal sökande till högskolan minskade antalet sökande utan tidigare högskolestudier med tre procent inför hösten 2015. Intresset för högskolestudier är dock fortfarande högt och antalet uppgick till 131 300 personer. Det kan jämföras med omkring 120 000 sökande vid lågkonjunkturen 2009 och omkring 100 000 åren dessförinnan. Även antalet antagna minskade något hösten 2015 och andelen antagna av de sökande var därmed 43 procent, samma nivå som 2014.

Antalet sökande skiljer sig mellan olika utbildningar, och av yrkesexamensprogrammen är det flest sökande till program mot olika lärarexamina, följda av programmen mot civilingenjörsexamen, sjuksköterskeexamen samt socionom- och juristexamen. Av dessa utbildningar är juristprogrammet minst (lägst antal studenter antas) och därför blir söktrycket högt där. Söktrycket är ofta lägre till utbildningar där många antas, exempelvis lärarutbildning.

Färre nybörjare på grundnivå och avancerad nivå för femte året i rad

Förändringar i dimensioneringen av högre utbildning syns snabbast genom inflödet av nybörjare. Läsåret 2014/15 började 86 000 nya studenter, 57 procent kvinnor och 43 procent män, studera på grundnivå och avancerad nivå vid svenska lärosäten. Det är två procent färre än föregående år och femte året i rad som antalet nybörjare minskade. Hela minskningen avser svenska nybörjare, medan antalet inresande nybörjare ökade något.

I samband med ökat studieintresse under lågkonjunkturen och en tillfällig utbyggnad av högskolan 2010–2011 var antalet nybörjare fler än någonsin tidigare läsåret 2009/10. Sedan dess har antalet nybörjare minskat betydligt och merparten av minskningen avser svenska nybörjare.

Av nybörjarna läser en stor del på fristående kurser, men andelen som läser på ett utbildningsprogram har

ökat de senaste åren. Sedan läsåret 2009/10 har antalet nybörjare minskat i alla studieformer, men mest på fristående kurser.

Ser man till hela volymen studenter (omräknade till helårsstudenter) har det skett en tydlig förändring sedan läsåret 2007/2008 då nuvarande utbildnings- och examensstruktur med utbildningen indelad i tre olika nivåer infördes. Dels har en del av de fristående kurserna sammanförts till generella program, dels har kurserna minskat i antal. Andelen helårsstudenter på fristående kurser har därmed minskat från en tredjedel för 10 år sedan, till en fjärdedel läsåret 2014/15.

Denna trend fortsatte läsåret 2014/15, högskolan blir allt mer programinriktad. Eftersom prestationsgraden är högre på program kan högskolan ur detta perspektiv sägas bli mer effektiv.

Swag minskning av utbildningen på forskarnivå

År 2015 var antalet nybörjare på forskarnivå 2 990, vilket är 200 färre än 2014 och ungefär samma nivå som 2010. Efter att ha ökat i flera år nådde antalet nybörjare på forskarnivå en topp 2012, men år 2013 minskade antalet kraftigt och de två senaste åren har minskningen fortsatt. Minskningen gäller såväl svenska som utländska doktorandnybörjare (personer som kommit till Sverige för att studera på forskarnivå).

För att ge doktoranderna bättre villkor har många lärosäten de senaste åren avvecklat utbildningsbidrag till förmån för den dyrare försörjningsformen doktorandanställning. Denna förändring blev särskilt tydlig 2015 då andelen doktorandnybörjare med doktorandanställning steg med 9 procentenheter. För tio år sedan hade ungefär en tredjedel av nybörjarna doktorandanställning och 24 procent hade utbildningsbidrag som försörjningsform. År 2015 var motsvarande andelar 66 respektive 5 procent. Det innebär att nybörjarnas försörjning har blivit betydligt dyrare för lärosätena. Det kan vara en förklaring till minskningen av antalet nybörjare de senaste åren. På forskarnivå är det nämligen lärosätena själva som beslutar om dimensioneringen, medan det på grundnivå och avancerad nivå till största delen är statens styrning och finansiering som sätter ramar för dimensioneringen.

Sedan 2005 har antalet utländska nybörjare på forskarnivå ökat betydligt medan antalet nybörjare som tillhör den svenska befolkningen har minskat. Det har lett till en ökning av andelen utländska nybörjare från 22 procent 2005 till omkring 40 procent de senaste åren. Samtidigt har andelen i den svenska befolkningen som påbörjar en utbildning på forskarnivå minskat.

Nybörjarna i högskolan speglar inte den svenska befolkningen

En bred rekrytering till högskolan innebär att studenterna i högskolan bör spegla mångfalden i den svenska befolkningen. Så ser det dock inte alltid ut.

Av de som avslutade gymnasieskolan 2011/12 hade 42 procent påbörjat högskolestudier inom tre år. Men övergången till högskolan är betydligt lägre bland män än bland kvinnor, skillnaden är nio procentenheter. Skillnaderna verkar dessutom öka ju äldre årskullen blir vid studiestarten.

Det finns också stora regionala skillnader i andelen som påbörjar högskolestudier. Övergången är generellt högst i storstadskommuner samt förortskommunerna till dessa och lägst i glesbygdskommuner.

Därtill påverkar personers sociala bakgrund (mätt som föräldrarnas högsta utbildning) sannolikheten att påbörja högskolestudier. Ju högre utbildning föräldrarna har, desto större är sannolikheten att börja studera i högskolan. Bland dem som föddes 1990 hade 44 procent påbörjat högskolestudier senast vid 25 års ålder, men andelarna varierade från 22 procent för personer med lågutbildade föräldrar till 69 procent för dem med högutbildade föräldrar. Ungefär så har mönstret sett ut de senaste tio åren, den sociala snedrekryteringen består och har varit i stort sett oförändrad bland dem som föddes mellan 1980 och 1990.

Bland högskolenybjörarna är således de med högutbildade föräldrar överrepresenterade, 39 procent jämfört med 26 procent i befolkningen. Den sociala sammansättningen är ännu skevare på forskarnivå, där 60 procent av nybjörarna hade högutbildade föräldrar. Det beror till stor del på att studenter från skilda sociala ursprung delvis studerar på olika högskoleutbildningar och andelen med högutbildade föräldrar är stor på långa utbildningar som ger behörighet till utbildning på forskarnivå.

Vad gäller personer med svensk eller utländsk bakgrund har däremot skillnaderna jämnats ut. Bland högskolenybjörarna finns det inte längre någon underrepresentation av personer med utländsk bakgrund som själva är födda i Sverige eller som invandrat före skolstart. Tvärtom är övergången till högskolan lite högre bland dem än bland personer med svensk bakgrund. Personer som invandrat efter skolstart är dock underrepresenterade i högskolan och det har inte skett någon förbättring de senaste tio åren.

I utbildning på forskarnivå är personer med utländsk bakgrund väl representerade. Läsåret 2014/15 hade 25 procent utländsk bakgrund, medan andelen var 20 procent för grundnivå och avancerad nivå.

Antalet examinerade fortsatte att öka, men inte på forskarnivå

Läsåret 2014/15 avlade 67 900 personer (63 procent kvinnor, 37 procent män) en examen på grundnivå eller avancerad nivå. Av dem examinerades knappt 60 procent på grundnivå och drygt 40 procent på avancerad nivå. Jämfört med föregående läsår har antalet examinerade ökat med drygt tre procent.

Många avlägger examen både på grundnivå och avancerad nivå och återkommer som examinerad mer än ett år. Tittar man i stället på hur många som tog ut en första examen på högskolenivå, så kallade förstags-examinerade, uppgick de till 54 300 personer läsåret 2014/15, vilket var det högsta antalet någonsin. Trots att antalet nybjörare har minskat fem år i rad fortsatte antalet examinerade att öka. Det beror förmodligen till stor del på att antalet nybjörare ökade läsåren 2007/08-2009/10 och många av dem tar nu examen. Ökningen kan möjligen också delvis bero på att högskolans utbildning blivit mer programinriktad de senaste åren och att fler studerar med syfte att ta en examen.

I utbildningen på forskarnivå skedde däremot ingen ökning av antalet examinerade. De senaste årens ökning av antalet doktorsexamina planade ut 2015 samtidigt som antalet licentiatexamina minskade och sammantaget minskade antalet examina på forskarnivå med fyra procent. Totalt utfärdades 3 560 examina på forskarnivå 2015, varav 2 840 doktorsexamina och 720 licentiatexamina. Könsfördelningen bland de som tog en doktorsexamen var i stort sett jämn, 47 procent kvinnor och 53 män. Bland de som avlade en licentiatexamen var dock männen i majoritet, 61 procent.

Stora variationer i genomströmning

Det finns flera sätt att mäta genomströmningen i högskolan, exempelvis genom examensfrekvens och prestationsgrad. Examensfrekvensen visar andelen som påbörjar ett program som sedan tar ut en examen från programmet. En uppföljning visar att examensfrekvensen var högre på yrkesexamensprogram än på generella program, men varierade mycket mellan olika program. Högst var examensfrekvensen på program som ligger till grund för legitimationsyrken, omkring 90 procent. Det fanns dock yrkesexamensprogram med en examensfrekvens under 50 procent. Examensfrekvensen för generella examina var lägre på grundnivå än på avancerad nivå. Exempelvis var examensfrekvensen 45 procent för kandidatprogram och 60 procent för masterprogram. För generella examina på grundnivå var examensfrekvensen betydligt högre för kvinnor än för män, medan det inte fanns några större könsskillnader på avancerad nivå.

Prestationsgraden är ett mått på i vilken utsträckning studenterna tar sina poäng under terminen eller inom två år. De senaste uppgifterna om prestationsgraden avser därför studenter som var registrerade läsåret 2012/13 och för dem var prestationsgraden 81 procent. Generellt är kvinnornas prestationsgrad högre än männens och 2012/13 var den 83 procent för kvinnor och 78 procent för män. De senaste åren har det skett en svag ökning av prestationsgraden, främst för inresande studenter och i synnerhet betalande studenter.

Prestationsgraden varierar mellan olika utbildningsformer och är betydligt högre på utbildningsprogram

än på fristående kurser. Den är också betydligt högre på campus än på distans. Prestationsgraden är högst på konstnärliga program (93 procent) och yrkesexamensprogram (89 procent) och lägst på fristående kurser på distans (53 procent).

Bland nybörjarna på forskarnivå 2007 hade knappt hälften tagit en doktorsexamen inom fem år. Examensfrekvensen ökade dock med åren och efter åtta år hade 76 procent tagit en doktorsexamen och 6 procent hade tagit en licentiatexamen. Det var alltså 18 procent som inte hade tagit någon examen alls på forskarnivå inom åtta år.

Även om många av de som tar examen på forskarnivå gör det senare än inom den nominella studietiden slutför doktoranderna utbildningen nästan inom de fyra år utbildningen ska ta för doktorsexamen, nettostudietiden är i genomsnitt 8,5 terminer. Många kombinerar utbildningen med undervisning på grundnivå och avancerad nivå och tillsammans med föräldraledigheter och andra ledigheter kan det göra att bruttostudietiden blir betydligt längre.

Utbildningsnivån stiger i många länder – men mest för kvinnor

Som en följd av att allt fler studerar i högskolan så ökar utbildningsnivån i befolkningen. Det gäller såväl i Sverige som i många andra länder. År 2014 hade en tredjedel av den vuxna befolkningen inom OECD minst två års eftergymnasial utbildning, jämfört med 22 procent år 2000. Sveriges utbildningsnivå ligger över OECD-genomsnittet och 2014 hade 39 procent av den vuxna befolkningen en sådan utbildning.

För OECD-länderna år 2000 var andelen med minst två års eftergymnasial utbildning i den vuxna befolkningen ungefär densamma för kvinnor som för män. Kvinnorna har dock i större utsträckning än männen tagit del av utbyggnaden av den eftergymnasiala utbildningen, såväl i Sverige som i de flesta andra OECD-länderna. År 2014 hade andelen med eftergymnasial utbildning därmed ökat till 36 för kvinnorna och 31 procent för männen för OECD-genomsnittet. I Sverige är könsskillnaderna ännu större, 45 procent av kvinnorna och 33 procent av männen hade 2014 minst två års eftergymnasial utbildning.

Bättre arbetsmarknadsutsikter för högskoleutbildade

Lärosätena ska dimensionera sitt utbildningsutbud efter studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Den kombinationen kan ibland vara svår att uppnå, om det finns stor efterfrågan på utbildade samtidigt som intresset bland potentiella studenter inte är lika stort. Det gäller exempelvis vissa lärarutbildningar. Generellt gäller, såväl i Sverige som i övriga OECD, att det är lättare att få ett jobb efter avslutad högskoleutbildning eller annan eftergymnasial utbildning än om man har en kortare utbildning. I Sverige har personer med efter-

gymnasial utbildning en högre sysselsättningsgrad och lägre arbetslöshet än OECD-genomsnittet.

Bland de som tagit en examen på grundnivå eller avancerad nivå var andelen som etablerat sig på arbetsmarknaden ett år efter examen 81 procent 2013. Av dem med yrkesexamen var andelen 86 procent och bland dem som tog en generell examen var andelen etablerade 74 procent ett år efter examen. Etableringen ökar med tiden efter examen.

Högskolans personal blir allt mer meriterad

Efter flera års ökning av antalet anställda vid universitet och högskolor skedde en stabilisering år 2015. Anställda med undervisande och forskande arbetsuppgifter blev något fler, medan anställda med andra arbetsuppgifter minskade. Därmed fortsatte trenden mot en allt högre andel anställda med forskande och undervisande arbetsuppgifter och 2015 var andelen 58 procent.

Under 2015 ökade antalet anställda med forskande och undervisande arbetsuppgifter bara marginellt, men personalsammansättningen fortsatte att förändras i samma riktning som tidigare. Antalet lektorer och anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen blev fler medan de i samma kategori utan doktorsexamen och adjunkterna fortsatte att minska. Trenden att högskolans personal blir mer meriterad fortsatte alltså 2015. Men bland meriteringsanställningarna ökade de tvååriga postdoktorerna medan de fyraåriga anställningarna minskade.

Könsfördelningen bland den undervisande och forskande personalen har blivit allt jämnare och för alla kategorier utom professorerna ligger den i intervallet 40–60 procent. Bland professorerna blev männen färre 2015 medan kvinnorna ökade i antal. Därmed steg andelen kvinnliga professorer med en dryg procentenhet, till 26 procent.

Jämfört med andra statliga sektorer är andelen med tidsbegränsad anställning relativt hög inom högskolan. Det beror delvis på att vissa anställningar enligt regelverket ska vara tidsbegränsade, exempelvis meriteringsanställningar. De senaste åren har andelen med tidsbegränsad anställning minskat. Minskningen fortsatte 2015 och andelen tidsbegränsat anställda uppgick till 30 procent.

En internationellt präglad högskola

I lärosätenas uppgifter ingår att främja förståelsen för andra länder och internationella förhållanden och det kan göras på olika sätt. Ett sätt är att främja internationell mobilitet såväl inom utbildningen som bland de anställda.

På alla nivåer i högskolan är de internationella inslagen betydande. Av nybörjarna på grundnivå och avancerad nivå är 24 procent inresande studenter och i utbildningen på forskarnivå är motsvarande andel 38 procent (utländska doktorander). Efter en kraftig minskning av

antalet inresande studenter på grundnivå och avancerad nivå i samband med att studieavgifter infördes hösten 2011 har antalet inresande nybörjare ökat kontinuerligt, särskilt antalet betalande studenter.

Läsåret 2014/15 ökade antalet nya inresande studenter med två procent. Hela ökningen avsåg freemover-studenter, medan utbytesstudenterna minskade för tredje året i rad (hösten 2015 ökade dock utbytesstudenterna igen). Av freemover-studenterna var 1/3 betalande och den gruppen ökade kraftigt. Därmed ökade också lärosätenas intäkter av studieavgifter påtagligt. Hösten 2015 finansierade 37 procent av de betalande studenterna sina studier helt eller delvis med stipendier. Ungefär två tredjedelar av stipendierna täckte hela studieavgiften.

När det gäller utresande studenter är det i första hand antalet utbytesstudenter som lärosätena har möjlighet att påverka, genom att erbjuda intressanta utbyten och möjligheter att tillgodoräkna de studier som genomförts utomlands i den svenska utbildningen. Antalet utresande utbytesstudenter på grundnivå och avancerad nivå är förhållandevis få och uppgick läsåret 2014/15 till 7 180, vilket är drygt hälften av antalet inresande utbytesstudenter. Sett till det totala antalet registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå som var 343 300 var det alltså bara drygt två procent som var på ett internationellt studentutbyte. Men många av de registrerade studenterna studerar bara någon eller ett par terminer och deltar kanske därför inte i utbyten. Bland dem som tog sin första examen på grundnivå eller avancerad nivå läsåret 2014/15 var det 14 procent som hade studerat utomlands, en något högre andel bland män än bland kvinnor.

Den internationella mobiliteten förefaller vara större bland lärosätenas anställda med undervisande och forskande uppgifter än bland studenterna. Enligt en enkätundersökning framkom att 37 procent av de tillfrågade hade varit utomlands inom sin anställning för att forska, undervisa eller studera under det senaste året. Könsskillnaden var relativt stor, bland kvinnorna uppgav 31 procent att de varit utomlands, medan motsvarande andel för männen var 41 procent.

Trendbrott i finansieringen

I Sverige bedrivs merparten av den offentligt finansierade forskningen inom högskolan och inte, som i många andra länder, inom statliga forskningsinstitut eller liknande. Därför har den svenska högskolan på totalnivå sin tyngdpunkt i forskning och sedan 2008 har den trenden förstärkts. Staten har gjort en kraftig satsning på forskning som resulterat i att lärosätena fått betydligt ökade intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå. De reformer som genomförts inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå under samma period har dock till stor del finansierats inom befintliga medel. Men år 2015 skedde ett litet trendbrott då intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå planade ut medan intäk-

terna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökade något.

Under 2015 inleddes en permanent utbyggnad av högskolan och anslagen för grundnivå och avancerad nivå ökade något. Anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå minskade däremot med tre procent 2015 i fasta priser, medan intäkterna från externa finansierare fortsatte att öka. Intäkterna från såväl statliga myndigheter som privata finansierare i Sverige ökade, medan intäkterna från EU minskade.

Lärosätenas totala intäkter var knappt 67 miljarder kronor 2015, vilket är 0,6 miljarder högre än 2014 i fasta priser. Av de totala intäkterna avsåg 28 miljarder kronor utbildning på grundnivå och avancerad nivå och 39 miljarder forskning och utbildning på forskarnivå. Jämfört med andra länder investerar Sverige mycket i verksamheten vid universitet och högskolor och dessutom består merparten av finansieringen av offentliga medel. Enligt OECD tillhör Sverige de länder som har högst kostnad per student när kostnaden för forskning inkluderas. Om man jämför kostnaderna för enbart utbildning är Sveriges kostnad per student lite högre än OECD-genomsnittet.

Lärosätena varierar mycket i storlek. De stora universiteten har sin tyngdpunkt i forskning och flera av dem omsätter tio gånger mer än flera av högskolorna. Det gör att de dominerar den nationella bilden av högskolans finansiering. Vid högskolorna och de nya universiteten är det dock utbildning på grundnivå och avancerad nivå som dominerar verksamheten.

Kommande volymförändringar

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras den statliga ersättningen på registrerade studenter och avklarade poäng, med skilda belopp för utbildning inom olika utbildningsområden. Ersättningen är alltså uppdelad i två delar och den totala ersättningen per student påverkas av studenternas poängproduktion (prestationsgraden). De senaste åren har den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent ökat, delvis för att beloppen höjts. Men ökningen förklaras också av att andelen studenter inom områden med högre ersättning har ökat, samt av att prestationsgraden har stigit. Med en mer programinriktad högskola har prestationsgraden stigit något och därmed har också den totala ersättningen per student ökat.

Det innebär att utan tillskott räcker anslagen till att finansiera färre studenter. Den permanenta utbyggnad av utbildning på grundnivå och avancerad nivå som inleddes 2015 dämpas av att en tillfällig utbyggnad samtidigt upphör. Resten av anslagsökningen äts upp av att den genomsnittliga ersättningen per student har stigit och antalet helårsstudenter ökade därför inte 2015. Den permanenta utbyggnad som har inletts innebär att den teoretiska utbildningskapaciteten beräknas ha ökat med cirka 5 500 helårsstudenter 2019 jämfört med 2015, men utbyggnaden bedöms inte börja få effekt förrän 2017.

En introduktion till den svenska högskolan

Högskolan är den största statliga verksamheten i Sverige. År 2015 omsatte högskolan 67 miljarder kronor och 404 000 studenter studerade på hel- eller deltid. Högskoleutbildning omfattar både hela utbildningsprogram som lägger en grund för yrkeslivet och kortare utbildningar som kan vara vidareutbildning för yrkesverksamma.

Universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare

Den högre utbildningen ges till allra största delen, cirka 90 procent av helårsstudenterna, av statliga universitet och högskolor. Det finns också enskilda, det vill säga icke statliga, utbildningsanordnare. Sammantaget kallas de som ger högre utbildning ofta för *högskolan*.

Universitet och högskolor skiljer sig huvudsakligen åt genom att bara universitet har generell tillstånd att utfärda examen på forskarnivå, medan högskolor måste ansöka om tillstånd för specifika områden. Beteckningen "universitet" är inte skyddad i lag utan huvudmannen, i de allra flesta fall staten, avgör när beteckningen får användas. Ett universitet behöver inte ha ordet "universitet" i sitt namn. Karolinska institutet och Kungl. Tekniska högskolan har universitetsstatus men namnen är sedan länge kända och inarbetade.

De flesta enskilda utbildningsanordnare är små och har bara utbildning inom ett eller ett par områden, framför allt vårdutbildning, psykoterapeututbildning eller teologisk utbildning. Två enskilda utbildningsanordnare är tidigare statliga lärosäten som ombildats till stiftelser.

En förteckning över samtliga lärosäten återfinns i slutet av kapitlet. Där redovisas under rubriken Universitet även de enskilda utbildningsanordnare som har generell tillstånd att utfärda examen på forskarnivå.

Högskolans verksamhet

Med 75 000 anställda var högskolan den största statliga verksamheten i Sverige år 2015, och cirka 404 000 studenter studerade på heltid eller deltid. Totalt kostade verksamheten 67 miljarder kronor, vilket innebär att högskolesektorn stod för 1,6 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

Högskolan ska bedriva utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet enligt högskolelagen. Högskolan ska också utföra forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete. Merparten av den offentligt finansierade forskningen i Sverige bedrivs inom högskolan, och det medför att över hälften av lärosätenas verksamhet mätt i pengar består av forskning och utbildning på forskarnivå.

I högskolans uppgifter ingår det att samverka med det omgivande samhället, och samverkan framställs ofta som något som bör prägla hela verksamheten. Det kan till exempel handla om verksamhetsförlagda inslag i utbildningen, att undervisningen behandlar frågor med relevans för arbetslivet, att anordna arbetsmarknadsdagar eller att popularisera forskning och verka för att forskningsresultat kommer till nytta. Det kan också vara att erbjuda uppdragsutbildning och uppdragsforskning.

LAGSTIFTNING PÅ HÖGSKOLEOMRÅDET

Den statliga högskolan styrs av högskolelagen (1992:1434) som är beslutad av riksdagen. Lagen ger en ram för organisation och styrning, som att ange att varje lärosäte måste ha en styrelse och en rektor, men den är för övrigt inte detaljerad. Av lagen framgår också vad som ska känneteckna högre utbildning, samt exempelvis att högskolan ska främja jämställdhet och bredda rekryteringen av studenter.

Högskolelagen kompletteras av högskoleförordningen (1993:100), förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet och förordningen (2007:1164) för Försvarshögskolan, som är beslutade av regeringen. Där finns till exempel regler för anställning av lärare och doktorander, behörighetsregler för dem som söker till högre utbildning samt regler för kursplaner och betyg. I bilagor till förordningarna finns så kallade examensordningar som innehåller beskrivningar av och mål för alla examina.

Motsvarande lagstiftning för enskilda utbildningsanordnare är lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Det finns också ofta avtal med regeringen där krav på de enskilda utbildningsanordnarna framgår.

På bemyndigande av regeringen utfärdar Universitets- och högskolerådet föreskrifter som kompletterar och förtydligar de bestämmelser som finns i högskolelagen och förordningarna.

Högskolan styrs också av regeringens årliga regleringsbrev till varje lärosäte. Av regleringsbrevet framgår bland annat storleken på anslagen.

Vad är högskoleutbildning?

Med högskoleutbildning menas utbildning på eftergymnasial nivå som regleras i högskolelagstiftningen. Utbildningen definieras alltså dels av placeringen i utbildningssystemet (efter gymnasieskolan), dels bland annat av kravet att utbildningen ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund. Högskoleutbildning är inte den enda formen av eftergymnasial utbildning, det finns också bland annat yrkeshögskoleutbildning och folkhögskoleutbildning.

Högskoleutbildningens struktur

Högskoleutbildning organiseras i kurser som är placerade på en av tre nivåer: grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå, där nivåerna ska bygga på varandra. På forskarnivå ingår, utöver kurser, ett vetenskapligt arbete (avhandling) som motsvarar minst halva studietiden. Nivåindelningen av den svenska utbildningen är en del av anpassningen till den så kallade Bolognaprocessen,

som syftar till att göra högskoleutbildning mer jämförbar i det 50-tal stater som ingår i processen.

Utbildningens omfattning uttrycks i högskolepoäng. Ett akademiskt år är normalt 40 veckor, vilket motsvarar 60 högskolepoäng vid heltidsstudier. Högskolepoängen i den svenska utbildningen kan jämföras med the European Credit Transfer and Accumulation System credits (ECTS credits), där 60 credits motsvarar ett års heltidsstudier.

Kurser på grundnivå och avancerad nivå kan vara sammansatta till utbildningsprogram, och studenter kan antingen följa ett program eller läsa kurser fristående. Ett utbildningsprogram eller en kombination av fristående kurser kan ligga till grund för en examen på grundnivå eller på avancerad nivå.

Jämfört med högskolesystemen i många andra länder är det svenska högskolesystemet förhållandevis flexibelt, bland annat eftersom utbildningsutbudet har ett stort inslag av fristående kurser av olika omfattning. Högskolan erbjuder fort- och vidareutbildning genom fristående kurser och program som är avgiftsfria i likhet med annan högre utbildning. Av tradition har svensk högre utbildning därmed inte bara omfattat utbildning av ungdomar efter avslutad gymnasieskola utan också vidareutbildning av yrkesverksamma personer. Många studenter läser bara kurser utan avsikt att ta ut någon examen och det är vanligt att återkomma till högskolan efter tidigare studier. Det medför att studenternas genomsnittsalder är högre och examensfrekvensen generellt lägre jämfört med hur det är i många andra länder.

Betyg

Betyg sätts normalt på genomgången kurs. Varje högskola beslutar vilket betygssystem de ska använda, och flera olika betygssystem, med olika antal betygssteg, används. Två exempel är VG/G/U respektive A/B/C/D/E/Fx/F. Betyg sätts inte på examen.

Examina

Det finns tre slags examina i högskolan: generella examina, konstnärliga examina och yrkesexamina.

Generella examina och konstnärliga examina ges på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. På grundnivå finns två examina, högskoleexamen (120 högskolepoäng) respektive kandidatexamen (180 högskolepoäng). På avancerad nivå finns också två examina, magisterexamen (60 högskolepoäng) respektive masterexamen (120 högskolepoäng). Det finns två examina på forskarnivå: licentiatexamen (120 högskolepoäng) respektive doktorsexamen (240 högskolepoäng).

Det finns drygt 50 yrkesexamina, på grundnivå eller avancerad nivå. Utbildningen som leder till dessa examina gäller framför allt så kallade reglerade yrken, det vill säga yrken som det krävs särskilda kvalifikationer för att få utöva. I flera fall är yrket kopplat till en legitimation.

Av de yrkesexamina som utfärdas på avancerad nivå förutsätter några, till exempel barnmorskeexamen, en föregående examen på grundnivå. Övriga yrkesexamina på avancerad nivå utfärdas efter sammanhållna utbildningar som omfattar båda nivåerna. Ett exempel är tandläkarexamen som omfattar studier på både grundnivå och avancerad nivå.

För varje examen finns det mål för vad studenten ska ha uppnått. Examensmålen är av tre slag: kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt. Alla generella examina som har samma omfattning (exempelvis alla kandidatexamina eller alla masterexamina) har samma examensmål, som alltså är allmänt hållna. Detsamma gäller för alla konstnärliga examina. Däremot har varje yrkesexamen egna mål.

Utbildningskvalitet

Enligt högskolelagen ska högskolans verksamhet avpassas så att en hög kvalitet nås i utbildningen och forskningen. Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolans personal och studenterna. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utvärderar den högre utbildningens kvalitet i cykler. En ny modell för UKÄ:s utvärderingsystem utarbetas under 2016 (se faktaruta).

Vem får studera?

För att en person ska få börja studera i högskolan måste vissa behörighetskrav vara uppfyllda. Behörighetskrav finns i högskolelagen, förordningar (framför allt högskoleförordningen) och föreskrifter. För att bli antagen krävs det att den sökande har grundläggande behörighet och dessutom kan det krävas särskild behörighet. Till de nationella kraven kommer de eventuella lokala behörighetskrav som ett lärosäte ställer.

För tillträde till utbildning på grundnivå finns detaljerade nationella krav för grundläggande och särskild behörighet. De som uppfyller kraven är behöriga men inte garanterade att bli antagna, och när de sökande är fler än dem som kommer att antas tillämpas urval. All utbildning på grundnivå, utom sådan utbildning som leder till en konstnärlig examen, använder mer eller mindre samma urvalsgrunder. Grunderna är framför allt betyg från gymnasieskolan och resultat på det så kallade högskoleprovet, men upp till en tredjedel av studenterna kan antas på andra grunder som respektive högskola beslutat. Antagning av studenter görs av lärosätena men den helt övervägande delen av antagningsprocessen är samordnad. Universitets- och högskolerådet är ansvarigt för att samordna antagningen för lärosätenas räkning.

För tillträde till utbildning på avancerad nivå och forskarnivå är de nationella kraven mindre omfattande. Examen på grundnivå är normalt krav för studier på

avancerad nivå. För studier på forskarnivå krävs examen på avancerad nivå, alternativt minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå. Det innebär att det räcker med ett års studier på avancerad nivå för att kunna fortsätta till forskarnivå. Oavsett om studierna på avancerad nivå är i form av fristående kurser eller till exempel ett yrkesprogram, ger de grundläggande behörighet till studier på forskarnivå.

Studieavgifter

Den högre utbildningen är avgiftsfri utom för studenter som kommer från ett land utanför EU/EES-området eller Schweiz och inte studerar inom utbytesprogram. Dessa studenter måste betala både anmälnings- och studieavgifter för studier på grundnivå och avancerad nivå, och lärosätena är skyldiga att ta en studieavgift som täcker den fulla kostnaden, inklusive administrativa kostnader.

Vem beslutar om högskolan?

Statliga lärosäten är egna myndigheter, placerade direkt under regeringen. Inom regeringen ansvarar Utbildningsdepartementet för frågor som rör skolor, universitet och högskolor, forskning, vuxenutbildning, folkhögskolor och studiemedel. Näringsdepartementet ansvarar dock för Sveriges lantbruksuniversitet.

Inom ramen för en övergripande lagstiftning fattar lärosätena de flesta beslut själva. Det gäller bland annat organisation, intern fördelning av resurser, utbildningsutbud, utbildningens innehåll och utformning samt hur många studenter som antas. Regeringen beslutar vilka examina som får förekomma och krav för examen, i form av omfattning och mål. Det finns begränsningar för vilka examina ett lärosäte får utfärda, genom att det kan krävas ett särskilt examenstillstånd. Däremot finns inga begränsningar för vilka kurser som får ges, utöver det allmänna kravet att högskoleutbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet.

Statens uppdrag till universitet och högskolor

Utbildningsdepartementet drar upp riktlinjer för lärosätenas verksamhet i ett årligt regleringsbrev, utom för Sveriges lantbruksuniversitet, som får sitt regleringsbrev från Näringsdepartementet. Försvarshögskolan har dessutom ett regleringsbrev från Försvarsdepartementet. Regleringsbrevet anger anslag för lärosätets verksamhet och det innehåller de särskilda uppdrag som regeringen kan lägga på ett lärosäte.

Tillstånd att utfärda examina

Rätt att utfärda en examen kan dels följa av lagstiftning, dels av särskilda tillståndsbeslut som fattas av Universitetskanslersämbetet eller av regeringen. Statliga universitet får utfärda *generella examina* på grundnivå, avancerad

nivå och forskarnivå. Statliga högskolor har fått allmänt tillstånd att utfärda generella examina på grundnivå och magisterexamen. Högskolor kan också efter prövning få tillstånd att utfärda masterexamen och examen på forskarnivå inom specifika områden.

Både universitet och högskolor måste ansöka om tillstånd att utfärda *konstnärliga examina*, oavsett nivå. Detsamma gäller alla *yrkesexamina*.

Enskilda utbildningsanordnare måste alltid söka examenstillstånd, oavsett typ av examen och nivå på examen.

Om ett lärosäte inte längre uppfyller kraven för att få ge en examen kan tillståndet att ge denna examen dras in.

Resurstilldelning

Riksdagen beslutar om anslag till utbildning och forskning inom högskolan. Regeringen ger sedan lärosätena utbildningsuppdrag i deras regleringsbrev. För utbildning på grundnivå och avancerad nivå är uppdraget till lärosätena inte i form av utbildningsplatser eller helårsstudenter. Det finns alltså ingen nationellt planerad utbildningsvolym i högskolan. Vilka utbildningar lärosätena ska ge, och hur många studenter de ska anta, beslutar de själva om i stor utsträckning.

Utbildningsuppdraget är i stället i form av ett anslag upp till ett visst belopp, det så kallade takbeloppet. Takbeloppet är den maximala ersättning som lärosätet kan få för den utbildning på grundnivå och avancerad nivå som ges. Utifrån antalet registrerade studenter (omräknade till helårsstudenter), och antalet avklarade högskolepoäng (omräknade till helårs prestationer) på de kurser lärosätet ger beräknas hur stor del av takbeloppet som använts.

Eftersom studenternas efterfrågan på utbildning varierar kan lärosätena inte alltid utbilda exakt så många som ryms inom takbeloppet. Det finns därför möjlighet att balansera en mindre del av takbeloppet över åren.

Ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer är olika för olika utbildningsområden. Humanistiskt, samhällsvetenskapligt, teologiskt och juridiskt utbildningsområde, som år 2015 omfattade drygt 40 procent av alla helårsstudenter, har lägst ersättning. De konstnärliga utbildningsområdena har högst ersättning, men omfattar en mycket liten andel av helårsstudenterna. Utbildningsområdena och aktuella belopp finns i kapitlet *Ekonomi och forskningsfinansiering*.

Lärosätena får också anslag för forskning och utbildning på forskarnivå direkt från regeringen, men en del av den statliga finansieringen kanaliseras via forskningsfinansierande myndigheter, till exempel Vetenskapsrådet. Forskning finansieras också i betydande utsträckning av andra forskningsfinansiärer än staten.

Detta system omfattar de statliga universiteten och högskolorna med undantag för Sveriges lantbruks-

universitet och Försvarshögskolan, som har egna budgeterings- och rapporteringsprocesser. Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping omfattas också, men inte övriga enskilda utbildningsanordnare. Deras ersättning regleras i stället genom avtal med regeringen.

Regeringen har gett UKÄ i uppdrag att ansvara för att vidareutveckla och genomföra ett nytt system för kvalitetssäkring av högre utbildning. Arbetet ska utgå från regeringens bedömningar och tillämplig lagstiftning och dessutom från de principer för kvalitetssäkring som har tagits fram inom ramen för Bolognaprocessen. Arbetet ska utföras i samråd med både universitet och högskolor och med företrädare för studenter och arbetsliv.

Kvalitetssäkringssystemet ska vara inriktat på både kontroll av resultat och kvalitetsutveckling av högre utbildning, och bestå av fyra komponenter:

- ▶ examenstillståndsprövning
- ▶ granskning av lärosätens kvalitetssäkringsarbete
- ▶ utbildningsutvärdering
- ▶ tematiska utvärderingar.

Systemet väntas vara utformat hösten 2016 och ska följas upp tre år efter införandet.

Lärosäten

UNIVERSITET

Uppsala universitet **1, 2**
Lunds universitet **3, 4**
Göteborgs universitet **5**
Stockholms universitet **6**
Umeå universitet **7**
Linköpings universitet **8, 9**
Karolinska institutet **6**
Kungl. Tekniska högskolan **6**
Chalmers tekniska högskola (enskild) **5**
Luleå tekniska universitet **10**
Handelshögskolan i Stockholm (enskild) **6**
Sveriges lantbruksuniversitet **1, 7, 11, 12**
Karlstads universitet **13**
Linnéuniversitetet **14, 15**
Örebro universitet **16**
Mittuniversitetet **17, 18, 19**

HÖGSKOLOR

Blekinge tekniska högskola **20**
Försvvarshögskolan **6**
Gymnastik- och idrottshögskolan **6**
Högskolan i Borås **21**
Högskolan Dalarna **22, 23**
Högskolan i Gävle **24**
Högskolan i Halmstad **25**
Högskolan i Jönköping (enskild) **26**
Högskolan Kristianstad **27**
Högskolan i Skövde **28**
Högskolan Väst **29**
Malmö högskola **30**
Mälardalens högskola **31, 32**
Södertörns högskola **6**

KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLOR

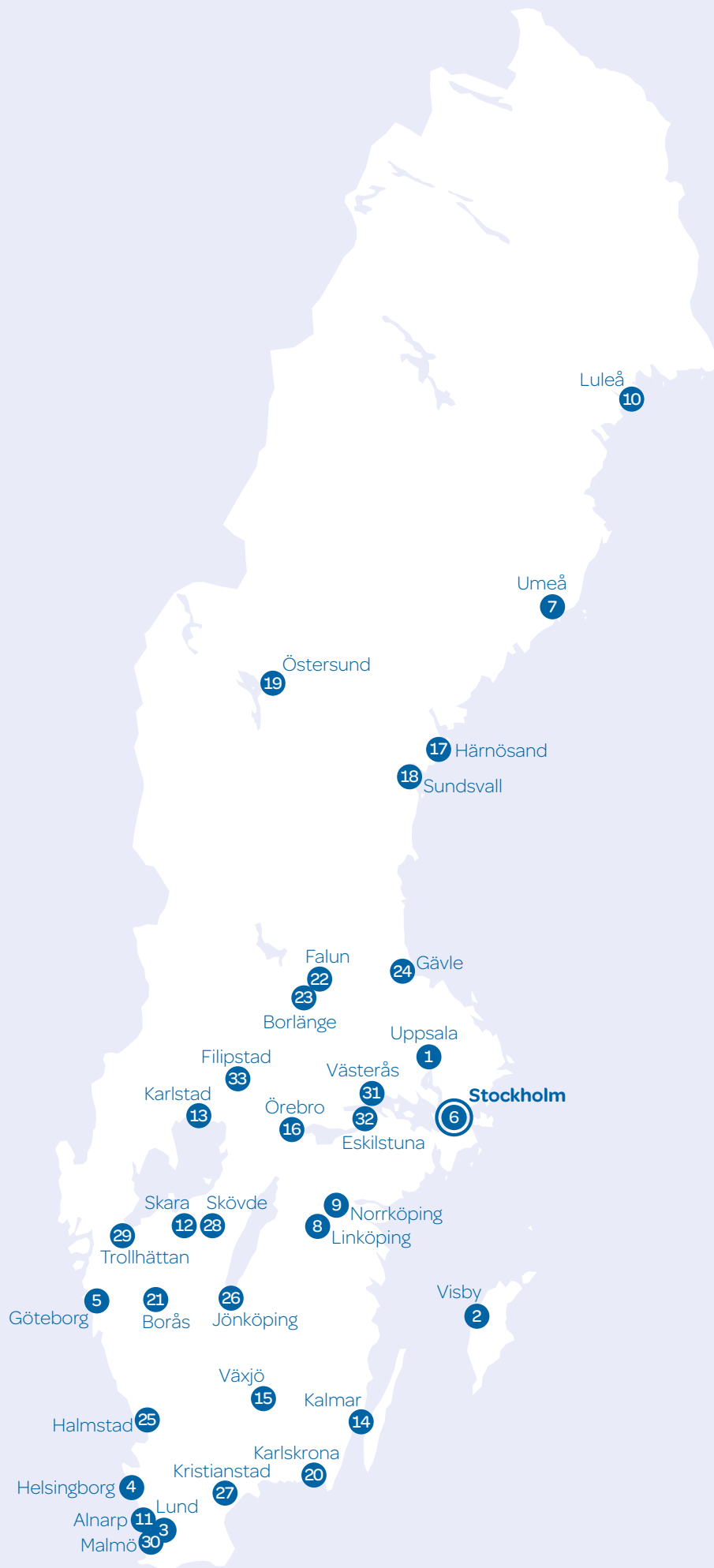

Beckmans designhögskola (enskild) **6**
Konstfack **6**
Kungl. Konsthögskolan **6**
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm **6**
Stockholms konstnärliga högskola **6**

ÖVRIGA ENSKILDA UTBILDNINGSANORDNARE

Ericastiftelsen **6**
Ersta Sköndal högskola **6**
Högskolan Evidens **5**
Gammelkroppa skogsskola **33**
Johannelunds teologiska högskola **1**
Newmaninstitutet **1**
Röda Korsets högskola **6**
Sophiahemmet högskola **6**
Stockholms Musikpedagogiska Institut **6**
Svenska institutet för kognitiv psykoterapi **6**
Skandinavians akademi för psykoterapiut-
veckling **6**
Teologiska Högskolan, Stockholm **6**
Örebro teologiska högskola **16**

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Antalet sökande till högskolan minskade för första gången på flera år men söktrycket är fortfarande högt. Trenden med färre nybörjare fortsatte även under läsåret 2014/15 och minskningen sker fortfarande på fristående kurser. På yrkesexamensprogram ökar dock antalet nybörjare. Samtidigt fortsätter antalet examinerade att öka, och olika slags lärarexamina som grupp är den största yrkesexamen.

Detta kapitel beskriver högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Statistiken beskriver inflödet till, närvaron i och utflödet av studenter från universitet och högskolor. Det är en komplex process som omfattar flera olika populationer: sökande, antagna, högskole-nybörjare, registrerade studenter och examinerade. Kapitlet följer samma struktur som denna process.

Sökande och antagna

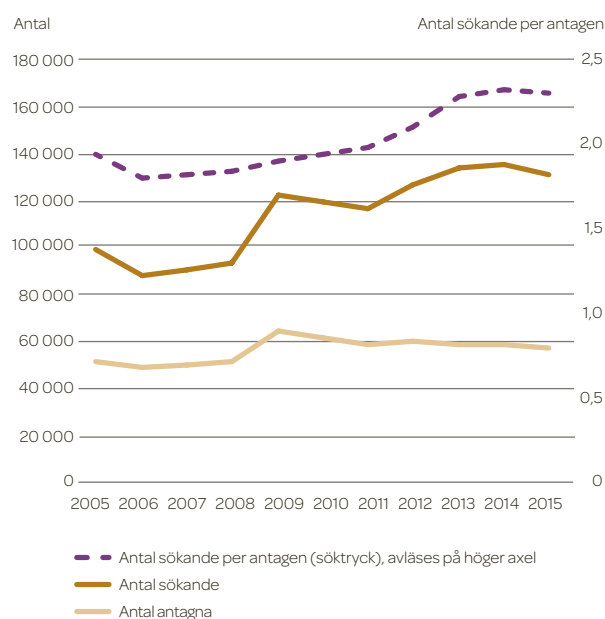
Färre sökande till högskolan

Efter flera år med ökande antal sökande skedde inför hösten 2015 en liten minskning av antalet sökande till högskolan. De som söker till högskolan kan vara behöriga eller obehöriga och vissa av de sökande har erfarenhet av tidigare högskolestudier medan andra inte har det. I statistiken om sökande och antagna kan olika populationer fokuseras beroende på vad som ska illustreras. Här kommer fokus främst att vara på de som söker till högskolan för första gången. För att belysa intresset för högskolestudier i den svenska befolkningen exkluderas personer som redan befinner sig i högskolan.

Inför höstterminen 2015 sökte 131 300 personer utan tidigare högskolestudier till högskolan vilket innebär en minskning med 3 procent jämfört med föregående höst då antalet sökande var 135 300 (*Sökande och antagna till högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå höstterminen 2015*, UF 46 SM 1501, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB).

Tio år tidigare, inför höstterminen 2005 var antalet sökande ungefär 99 000 och ett år senare hade antalet minskat till runt 88 000 för att därefter långsamt öka de

Figur 1. Samtliga sökande och antagna utan tidigare högskolestudier samt antalet behöriga förstahandssökande per antagen (söktryck) höstterminerna 2005–2015.

två efterföljande åren. Mellan höstterminerna 2008 och 2009 skedde en kraftig ökning (29 procent) och antalet sökande uppgick 2009 till omkring 120 000. Ökningen sammanföll både med att antalet 19-åringar i befolkningen var stort och att arbetsmarknadsläget då försämrades kraftigt. Sedan 2009 har antalet sökande legat på en hög nivå och ökat ytterligare till nivåer över 130 000 och inför hösten var det alltså 131 300 nya sökande till högskolan (se figur 1).

STATISTIKEN ÖVER SÖKANDE OCH ANTAGNA

Antagningsprocessen börjar med ansökan och antagning till högskolan. Drygt fyra månader före terminsstart är sista datumet för ansökan till utbildningar vid universitet och högskolor och därefter börjar en lång process av behörighetsprövning, urval och antagning. Statistiken som beskriver denna process är komplex eftersom populationerna är föränderliga mellan söktillfället och terminsstarten. Det är viktigt att skilja på siffror som rör behöriga sökande från siffror som gäller samtliga sökande. De sökandes behörighet är heller inte någon en gång för alla given egenskap. Man kan vara obehörig till sitt förstahandsval men behörig till sitt andrahandsval, och behörigheten kan förändras genom slutförande av behörighetsgivande utbildning.

Alla som söker till högskolan antas inte, och alla som antas påbörjar inte en högskoleutbildning. Några som

påbörjar studier har inte sökt inom ramen för antagningssystemet – det sker efteranmälningar till utbildningar, även efter terminsstart.

Statistiken är totalräknad och beskriver ansökningar som har gjorts via UHR:s samordnade antagningssystem NyA, till universitet och högskolor. Antagningar som inte skett inom ramen för NyA ingår alltså inte.

Sökande som saknar fullständiga personnummer, främst utländska studenter, ingår inte i redovisningen eftersom fokus är på intresset för högskolestudier i den svenska befolkningen bland sökande utan tidigare högskolestudier. Utöver nya sökande finns det ett stort antal sökande som har tidigare erfarenhet av högskolestudier. En stor del av de sökande från andra länder har redan påbörjat en högskoleutbildning i ett annat land och söker företrädesvis masterutbildningar i Sverige.

Det är personer som nyligen avslutat gymnasieskolan som står för den största andelen av sökande utan tidigare högskolestudier, men antalet 19- och 20-åringar som söker till högskolan minskade hösten 2015. Detta beror bland annat på demografiska förändringar, men även andelen sökande 19-åringar i förhållande till befolkningen i samma ålder minskade hösten 2015 jämfört med hösten 2014.

Förutom sökande som inte tidigare har studerat i högskolan finns ett stort antal sökande med tidigare högskolestudier. Även denna grupp minskade, från 289 600 hösten 2014 till 278 800 hösten 2015. Detta innebär att det totala antalet sökande till högskolan, behöriga och obehöriga, hösten 2015 var 410 000 personer vilket motsvarar en minskning med 4 procent jämfört med hösten 2014.

Könsfördelningen bland de som söker till högskolan har med små variationer varit ungefär densamma under en lång tid med 60 procent kvinnor och 40 procent män. Hösten 2015 var andelen kvinnor bland det totala antalet sökande 62 procent och andelen män 38 procent. Av de sökande utan tidigare högskolestudier var 59 procent kvinnor och 41 procent män.

De flesta som söker till högskolan gör det inför höstterminen, men det finns även ansökningsomgångar som avser vårterminen. Till vårterminen 2015 sökte 44 400 personer som inte tidigare studerat vid högskolan till program och kurser vilket kan jämföras med 44 700 våren 2014.

Antalet sökande skiljer sig mellan olika utbildningar och varierar över tid

En sökande till högskolan kan ange flera olika sökalternativ i sin ansökan. Med förstahandssökande avses det som den sökande har angett som sitt i första hand sökta alternativ. En person kan bara vara förstahandssökande till ett sökalternativ inom samma antagningsomgång. Sökande kan också vara behöriga eller obehöriga till de utbildningar som de söker. Samma sökande kan vara behörig till en specifik utbildning men obehörig till en annan. En behörig förstahandssökande är alltså behörig till sitt i första hand sökta alternativ. Här kommer fokus att vara på behöriga förstahandssökande, både de som tidigare har studerat i högskolan och de utan tidigare högskolestudier. Det finns ett stort antal personer som tidigare har studerat i högskolan, både kortare och längre utbildningar, som påbörjar ett utbildningsprogram. För att illustrera intresset för olika utbildningsprogram inkluderas även de som tidigare studerat i högskolan.

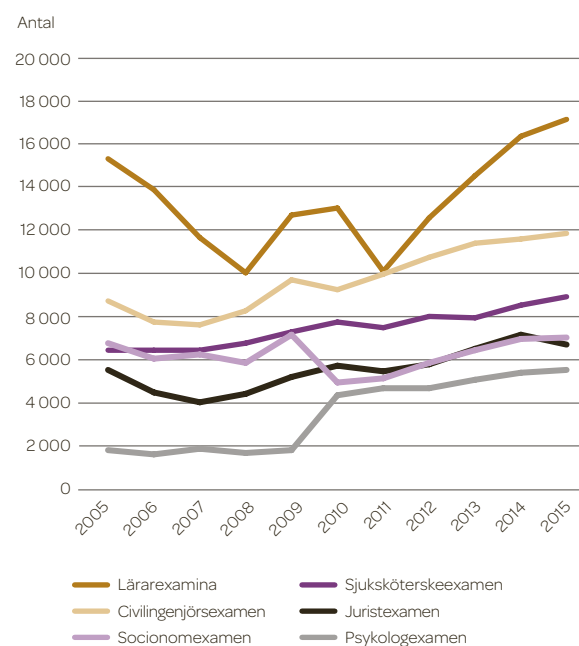
Hösten 2015 var det totala antalet behöriga förstahandssökande till program och kurser i högskolan 349 400, varav 101 500 inte hade studerat tidigare. Av det totala antalet behöriga förstahandssökande sökte 173 900 till olika utbildningsprogram vilket innebär en minskning från föregående hösttermin då motsvarande siffra var 175 100.

Det finns runt 50 olika yrkesexamensprogram som sammanlagt lockade nästan 90 700 behöriga förstahandssökande hösten 2015. Utöver yrkesexamensprogrammen finns program som leder till en generell eller konstnärlig examen, till vilka 83 500 personer sökte.

Av yrkesexamensprogrammen var det flest sökande till lärarutbildningarna fördelat på fyra olika program som leder till examina som förskollärare, grundskollärare, ämneslärare respektive yrkeslärare, dvs. de fyra examina som 2010 ersatte den tidigare lärarexamen. Hösten 2015 var antalet behöriga förstahandssökande till dessa fyra typer av utbildningsprogram sammantaget 17 200. Den näst största gruppen utgjordes av utbildningsprogram som leder till civilingenjörsexamen med 11 800 behöriga förstahandssökande. Andra yrkesexamensprogram som lockade många sökande var de som leder till sjuksköterskeexamen (8 900), socionomexamen (7 000) och juristexamen (6 700).

Antalet sökande till de stora yrkesexamensprogrammen, med fler än 1000 sökande, har sett lite olika ut över tid. För vissa typer av yrkesexamensprogram har antalet sökande varierat ganska kraftigt upp och ner, exempelvis program som leder till lärarexamina, samtidigt som antalet sökande till program som leder till andra examina har uppvisat mer stabila trender (se figur 2). Jämfört med för tio år sedan har dock antalet sökande ökat för samtliga stora yrkesexamensprogram förutom för program som leder till fysioterapeutexamen som hade ungefär 100 sökande färre höstterminen 2015 jämfört med höstterminen 2005. Ett undantag från de senaste årens trend med fler sökande är utbildningsprogram som leder till civilekonomexamen (redovisas ej i diagram). Antalet

Figur 2. Antal behöriga förstahandssökande till de yrkesexamensprogram med flest sökande per hösttermin 2005–2015.

sökande till utbildningar som leder till en civilekonomexamen har minskat sedan 2009 och detta beror till viss del på att fler lärosäten har valt att i stället utfärda generella examina, dvs. kandidat- eller masterexamina. Hösten 2015 var antalet behöriga förstahandssökande till utbildningar som leder till civilekonomexamen 2 500 vilket är det lägsta antalet sökande sedan året efter att examen infördes.

Av de totalt 349 400 behöriga förstahandssökande sökte 93 500, eller 27 procent, en utbildning som gavs på distans hösten 2015. Merparten av dem sökte till kurser på distans, 21 procent av de behöriga förstahandssökande, medan 6 procent sökte till program på distans. Andelen som i första hand sökt en utbildning som gavs på distans ökade med 5 procentenheter mellan hösten 2008 (22 procent) och hösten 2011 (27 procent). Sedan dessa har siffrorna legat stilla. Andelen kvinnor som sökt en utbildning på distans var höstterminen 30 procent jämfört med 22 procent bland männen. Denna skillnad har varit relativt konstant sedan 2008.

Intresset för olika utbildningar skiljer sig mellan män och kvinnor

Intresset för olika utbildningar skiljer sig mellan män och kvinnor. Inom utbildningsprogram med inriktning mot pedagogik och lärarutbildning respektive hälso- och sjukvård samt social omsorg var mer än tre fjärdedelar av de behöriga förstahandssökande kvinnor. Samtidigt var ungefär två tredjedelar av andelen sökande till utbildningsprogram inom teknik och tillverkning respektive naturvetenskap, matematik och data män.

Till 12 av de 16 yrkesexamensprogram som hade minst 1 000 behöriga förstahandssökande var könsfördelningen bland de sökande sned. Endast till 4 av dem var könsfördelningen relativt jämn, i intervallet 40–60 procent, civilekonomexamen, ämneslärarexamen, läkarexamen och arkitektexamen (figur 3).

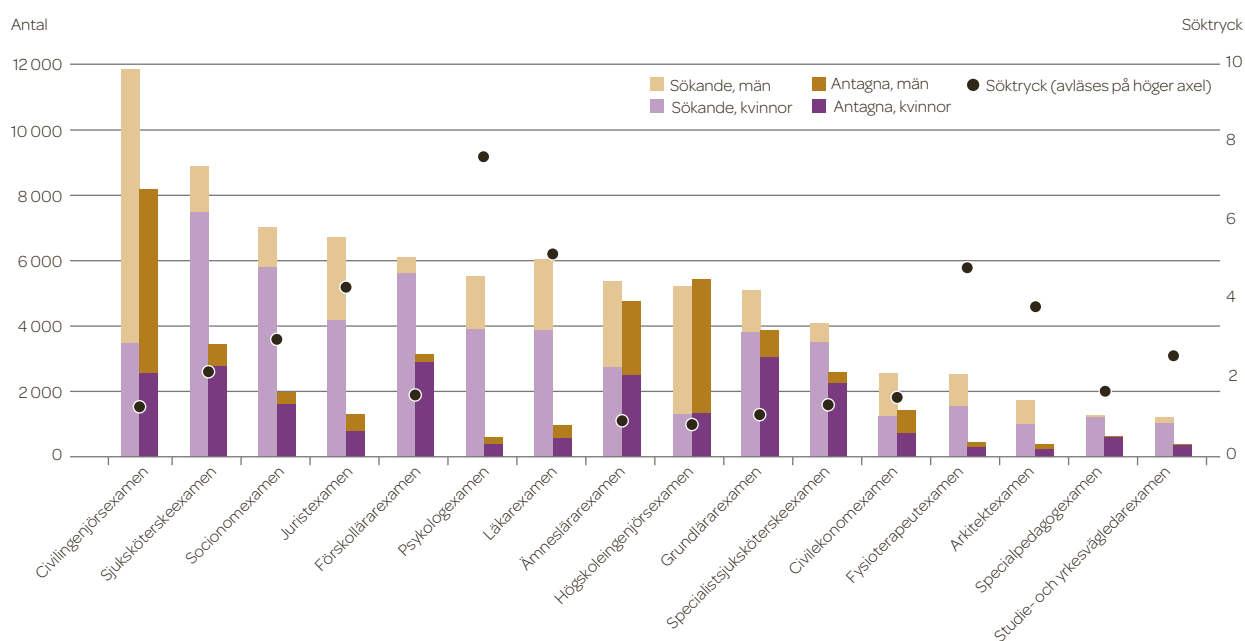
Lika stor andel antas som föregående år

Av de 131 300 sökande som inte tidigare hade studerat i högskolan antogs 57 000 höstterminen 2015 vilket är en minskning med två procent jämfört med höstterminen 2014. Antalet antagna utan tidigare högskolestudier ökade från ungefär 51 000 höstterminen 2005 till ungefär 64 000 höstterminen 2009 för att därefter alltså minska till 57 000 hösten 2015.

Hösten 2015 blev 43 procent av de sökande utan tidigare högskolestudier antagna vilket är samma andel som föregående hösttermin. Mellan 2000 och 2011 har andelen antagna varierat mellan 50 och 57 procent. Mellan 2011 och 2014 har det skett en relativt kraftig minskning av andelen antagna, som nu har avstannat.

Det är personer med tidigare högskolestudier som stått för den största delen av ökningen av antalet antagna till högskolan under den senaste 10-årsperioden. En del av ökningen kan dock bero på hur högskolorna använder Universitets- och högskolerådets (UHR:s) samordnade antagningssystem (för mer information se *Sökande och antagna till högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå höstterminen 2015*, UF 46 SM 1501, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB).

Figur 3. Antal behöriga förstahandssökande och antal antagna till yrkesexamensprogram med minst 1 000 sökande höstterminen 2015 uppdelat efter kön. Söktrycket, dvs. antalet behöriga förstahandssökande per antagen presenteras inom parentes efter respektive examen.

BASÅR

Genom att följa en basårsutbildning (behörighets-givande förutbildning) är det möjligt för studenter att komplettera sina gymnasiestudier med kunskaper som motsvarar kraven på särskild behörighet till vissa högskoleutbildningar på grundnivå. Basårsutbildning är således en förutbildning, och den får omfatta högst ett år. När studenter antas till ett basår vid universitet eller högskola antas de samtidigt till den högskoleutbildning som basåret ska ge behörighet till.

Sedan 2003 kan lärosätena ge basårsutbildning för alla utbildningsprogram på grundnivå där det finns brist på behöriga sökande samtidigt som det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden av examinerade från utbildningen. Basårsutbildningen finansieras inom lärosätenas anslag.

Under 2014/15 fanns det 4 390 studenter på basåret. Det är cirka 740 fler än för tio år sedan (läsåret 2004/05) men färre jämfört med både 2012/13 och 2013/14. Huruvida antalet basårsstudenter stiger eller sjunker brukar sammanfalla med utvecklingen bland nybörjarna i högskolan.

Fler män än kvinnor studerar på basåret och 2014/15 var fördelningen dem emellan 60 respektive 40 procent. Under den senaste tioårsperioden har kvinnorna på totalnivå som mest utgjort 45 procent (läsåret 2006/07), men vid enstaka lärosäten har kvinnorna varit i majoritet. Det är framför allt unga personer (upp till 25 år) som studerar på basår

Tabell 1. Antal registrerade på basår, fördelat på kvinnor och män, respektive ålder

	2012/13	2013/14	2014/15
Totalt	5 290	4 750	4 390
Män	3 140	2 910	2 630
Kvinnor	2 150	1 840	1 760
< 22 år	2 980	2 720	2 280
22–25 år	1 530	1 410	1 440
26–30 år	460	400	460
> 30 år	320	220	210
Andel män/kvinnor	59/41	61/39	60/40

– läsåret 2014/15 utgjorde de 85 procent av samtliga basårsstudenter.

Det lärosäte som hade flest basårsstudenter 2014/15 var Kungl. Tekniska högskolan – där fanns 971 registrerade basårsstudenter, vilket var långt fler än vid de övriga lärosätena. Det fanns studenter på basåret vid 25 högskolor och universitet, och näst flest hade Mittuniversitetet (365).

Av de 4 750 personer som började på basåret föregående läsår (2013/14) hade drygt 70 procent påbörjat en högskoleutbildning direkt efter basåret, det vill säga till och med läsåret 2014/15. Kvinnor och män hade fortsatt i ungefär samma utsträckning.

Av det totala antalet behöriga förstahandssökande (410 000), inklusive de som tidigare studerat i högskolan, antogs 239 600 höstterminen 2015. Detta motsvarar en minskning med en procent jämfört med det totala antalet antagna föregående hösttermin. Det totala antalet antagna har ökat från ungefär 181 000 höstterminen 2005 till ungefär 249 000 höstterminen 2012 varefter antalet antagna alltså minskade fram till hösten 2015.

Av de antagna med tidigare högskolestudier hade 72 procent studerat föregående läsår (2014/15), 10 procent hade gjort ett uppehåll på ett år och 19 procent hade varit borta från högskolestudier under två läsår eller mer. Av de antagna med tidigare högskolestudier hade 27 procent minst en examen inom högskolan sedan tidigare. Det är alltså många som återkommer till högskolan efter att ha gjort ett uppehåll i sina studier.

Andelen som kommit in på sitt förstahandsval höstterminen 2015 har ökat något sedan föregående hösttermin, från 60 till 61 procent bland samtliga sökande (och från 54 till 55 procent för sökande utan tidigare hög-

skolestudier). Under perioden 2005 till 2015 har andelen som kommit in på sitt förstahandsval varierat mellan 60 och 75 procent. Höstterminen 2006 fanns det ledig kapacitet i högskolan och hela 75 procent kom in på sitt förstahandsval. Sedan hårdnade konkurrensen och denna andel har sedan stadigt minskat fram till hösten 2014, men andelen ökade alltså något höstterminen 2015.

Söktrycket, dvs. antalet behöriga förstahandssökande per antagen, varierar kraftigt mellan olika utbildningsprogram. Sammantaget var det 1,5 behörig förstahandssökande per antagen till program och 1,8 bland de behöriga förstahandssökande som inte tidigare hade studerat i högskolan. Högst söktryck bland de stora yrkesexamenprogrammen (med fler än 1000 sökande) hade psykologexamen, läkarexamen, fysioterapeutexamen, juristexamen och arkitektexamen (figur 3). Det var också samma utbildningar som hade högst söktryck föregående hösttermin och det är också i stort sett samma utbildningar som har haft ett högt söktryck över längre tid.

Nyborjare i den svenska högskolan

Av de som sökte till högskolan och inte tidigare har studerat i den svenska högskolan antogs hösten 2015 färre än hälften. Samtidigt är det inte alla som antas som påbörjar sina högskolestudier. Vid den senaste uppföljningen, höstterminen 2014, var det tre fjärdedelar av de som sökt och antagits som senare registrerades och därmed blev nyborjare i högskolan.

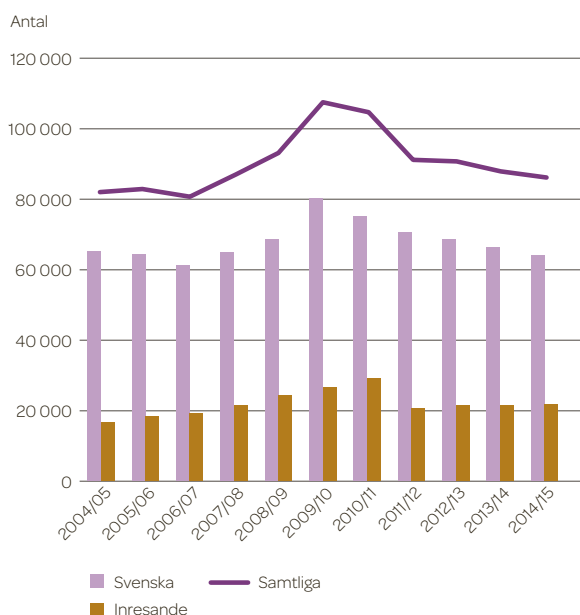
Antalet nyborjare i högskolan minskade för femte året i rad

Läsåret 2014/15 började 86 000 nya studenter (högskolenyborjare) studera vid svenska universitet och högskolor (figur 4). Av dessa var 57 procent kvinnor och 43 procent män. För femte läsåret i rad minskade antalet nyborjare; jämfört med föregående läsår uppgick minskningen till 1 700, eller två procent. Från läsåret 2006/07 till 2009/10 ökade antalet högskolenyborjare kraftigt på grund av ökad efterfrågan i samband med konjunkturförsämring i kombination med tillfälliga utbyggnader i den svenska högskolan. Läsåret 2009/10 fanns 107 000 nyborjare, där efter har antalet minskat med knappt 20 procent till läsåret 2014/15 i takt med att lärosätena gradvis har anpassat utbildningsvolymen till de förändrade ekonomiska förutsättningarna.

Högskolenyborjare är studenter som för första gången påbörjar högskolestudier i Sverige. Både svenska och

Figur 4. Antalet högskolenyborjare läsåren 2004/05–2014/15.

Antalet högskolenyborjare har under de senaste läsåren minskat årligen och läsåret 2014/15 var nedgången två procent. En nedgång som beror på färre svenska högskolenyborjare. Med högskolenyborjare avses studenter som inte tidigare studerat i svensk högskoleutbildning

inresande studenter ingår. Minskningen i antalet högskolenyborjare läsåret 2014/15 avser enbart de svenska högskolenyborjarna medan antalet inresande högskolenyborjare ökade. De inresande nyborjarna utgör en betydande del av samtliga nyborjare; läsåret 2014/15 var drygt en fjärdedel av de nya studenterna inresande. Mer information om inresande nyborjare finns i kapitlet *Internationell studentmobilitet*.

Bland de svenska högskolenyborjarna var minskningen läsåret 2014/15 något större bland männen än kvinnorna, 3,5 procent jämfört med 2,7 procent. Könsfördelningen bland de svenska högskolenyborjarna påverkades inte nämnvärt och under de senaste läsåren har andelen kvinnor varit 58 procent och andelen män 42 procent. För inresande nyborjare i den svenska högskolan ser mönstret annorlunda ut. De inresande männen ökade med 2,7 procent medan kvinnorna ökade med 0,5 procent. Som ett resultat av detta sjönk andelen kvinnor bland de inresande nyborjarna något jämfört med föregående år till drygt 52 procent.

Uppgifter för höstterminen 2015 visar att de inresande högskolenyborjarna fortsätter öka samtidigt som de svenska fortsätter att minska. Jämfört med höstterminen 2014 uppgår minskningen till drygt en procent.

Stora skillnader i övergången till högskolestudier mellan olika gymnasieprogram

Lsåret 2011/12 slutförde cirka 98 000 elever gymnasieskolan och av dessa hade 42 procent påbörjat högskolestudier inom tre år, senast läsåret 2014/15 (se tabell 2). Det är en liten minskning jämfört med de som slutförde gymnasieskolan läsåret innan och minskningen avser både kvinnor och män. Övergången till högre utbildning var högre bland kvinnor, 48 procent, än bland män, 37 procent.

Det är stora skillnader mellan olika gymnasieprogram i övergången till högre utbildning. Övergången är störst från Naturvetenskapsprogrammet där 82 procent av både kvinnorna och männen påbörjat högskolestudier inom tre år. Detta följs av Teknikprogrammet där 69 procent av kvinnorna och 62 procent av männen påbörjat högskolestudier inom samma tidsperiod. Störst skillnader mellan kvinnor och män i övergången var det från Samhällsvetenskapsprogrammet med 62 procent för kvinnor och 50 procent för män. De övriga programmen innehåller utbildningar som förbereder för ett yrke direkt efter gymnasieskolan. Övergången till högskoleutbildning här är betydligt lägre och uppgick till 19 procent; även här är övergången högre för kvinnor.

Tabell 2. Andel elever som påbörjat högskolestudier senast läsåret 2014 / 15 av de som slutförde gymnasieskolan 2011 / 12.

De elever som slutförde gymnasieskolan läsåret 2011 / 12 omfattades fortfarande av *Läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94)*. De förändringar som infördes i *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011 (Gy 2011)* har således inte fått genomslag i dessa siffror. Övriga program innehåller utbildningar som framför allt förbereder för ett yrke direkt efter gymnasieskolan.

	Fördelning av eleverna som slutförde gymnasieskolan 2011 / 12			Andel elever som påbörjat högskolestudier senast läsåret 2014 / 15		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Samtliga				42 %	48 %	37 %
Naturvetenskapsprogrammet	14 %	14 %	14 %	82 %	82 %	82 %
Samhällsvetenskapsprogrammet	27 %	33 %	21 %	57 %	62 %	50 %
International baccalaureate	<1 %	<1 %	<1 %	58 %	58 %	58 %
Estetiska programmet	5 %	7 %	3 %	43 %	44 %	40 %
Teknikprogrammet	6 %	2 %	9 %	64 %	69 %	62 %
Övriga program	48 %	43 %	52 %	19 %	25 %	14 %

Lsåret 2013/14 var första året som elever slutförde gymnasieskolan enligt den nya gymnasieskolan (Gy 2011) och erhöll gymnasieexamen. Av dessa hade 25 procent påbörjat högskolestudier läsåret därpå, 2014/15.

Högskolenybörjarnas utbildningsbakgrund

De allra flesta som tillhör den svenska befolkningen och påbörjar högskolestudier har avslutat ett program i gymnasieskolan. Läsåret 2014/15 hade 71 procent av högskolenybörjarna studerat i enbart gymnasieskolan. Det finns dock andra vägar in i högskolan och samma läsår hade 14 procent av högskolenybörjarna både avslutat en gymnasieutbildning och studier i kommunal vuxenutbildning (komvux) och ytterligare 9 procent hade studerat enbart på komvux. För 6 procent av högskolenybörjarna saknas uppgift om deras utbildningsbakgrund när de påbörjar högskolestudier.

Andelen högskolenybörjare som enbart studerat i gymnasieskolan har sedan början av 2000-talet ökat kraftigt samtidigt som andelen som avslutat både gymnasieskolan och studier i komvux minskat betydligt. Detta beror på att möjligheterna att läsa upp gymnasiebetyg har begränsats och att det skett neddragningar i komvux. Det är något vanligare bland kvinnor än bland män att ha studerat på komvux. Detta hänger troligtvis samman med den större övergången till högskolestudier för kvinnor på de gymnasieprogram som inte är högskoleförberedande som beskrevs i föregående stycke.

Fler kvinnor än män påbörjar högskolestudier

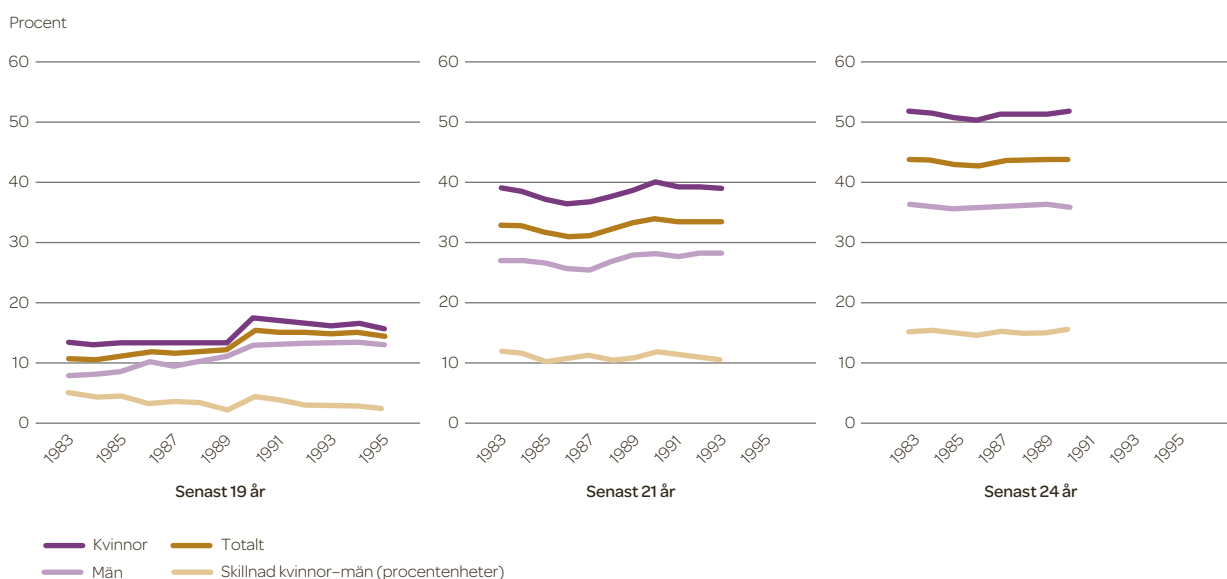
År 2014 hade 14,6 procent av 19-åringarna (födda 1995) och 43,7 procent av 24-åringarna (födda 1990) påbörjat en högskoleutbildning (figur 5). Andelen 19-åringar som påbörjat högskolestudier ökade markant för de som är födda under 90-talet jämfört med de som är födda på 1980-talet, bland annat på grund av förändrade antagningsregler. Trenden har dock varit svagt nedåtgående

för de som är födda på 90-talet och årskullen födda 1995 hade den lägsta övergången bland dessa. Samtidigt som andelen som påbörjat högskolestudier när de är 19 år ökade, så har andelen som påbörjar högskolestudier när de är 20–24 år minskat bland de som föddes på 1990-talet. Andelen som påbörjar högskolestudier senast vid 24 års ålder har varierat mellan 43 och 45 procent för de som är födda på 80- och 90-talet. Även om andelen 19-åringar som påbörjat högskolestudier minskat under de senaste åren så är andelen fortfarande högre än för de födda på 80-talet.

Figur 5. Andelen av årskullarna födda 1980–1995 som påbörjat högskolestudier i Sverige eller utomlands senast vid 19, 21 respektive 24 års ålder. För årskullarna födda 1990–1995 är andelen som påbörjat högskolestudier vid 19 års ålder större än för de äldre årskullarna.

Figur 6. Andel som påbörjat högskoleutbildning senast vid 19, 21 och 24 års ålder fördelat efter födelseår, 1983–1995, samt skillnaden mellan kvinnor och män. Skillnaden mellan kvinnor och män blir större ju äldre årskullen blir.

De är alltså stor skillnad mellan kvinnor och män när det gäller hur stor andel som påbörjat högskolestudier och skillnaden ökar ju äldre årskullen blir (figur 6). I den årskull som föddes 1990, vilken är den senaste som kunnat följas till och med 24 år, hade 18 procent av kvinnorna påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder jämfört med 13 procent för männen. Senast vid 21 års ålder hade 40 procent av kvinnorna jämfört med 28 procent av männen påbörjat högskolestudier, en skillnad på 12 procentenheter. Vid 24 års ålder hade skillnaden ökat till 16 procentenheter då 52 procent av kvinnorna och 36 procent av män påbörjat högskolestudier. Även i de senare årskullarna som kan följas upp vid 19 och 21 års ålder är skillnaderna mellan kvinnor och män tydliga, men de har minskat något.

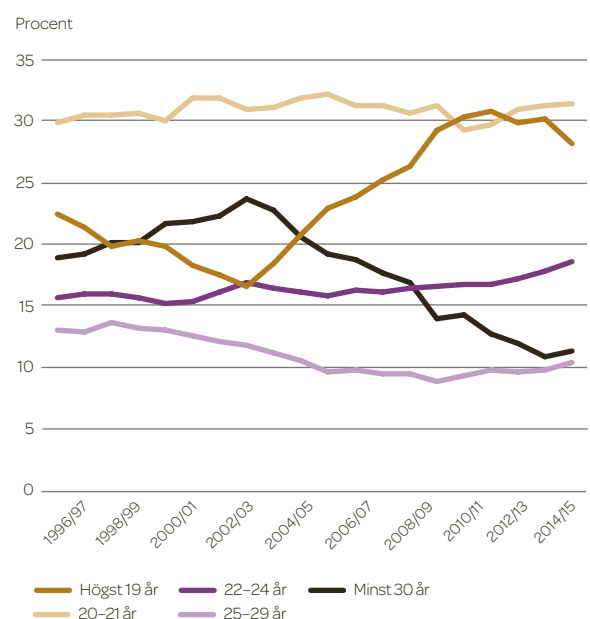
Stora regionala skillnader i högskolestart

Det finns stora regionala skillnader i andelen som påbörjar högskoleutbildning. Störst övergång till högre utbildning för dem som fyllt 24 år (födda 1990) var det i Stockholms, Uppsala och Skåne län och lägst var övergången i Jämtlands, Gotlands och Norrbottens län. Skillnaden i övergången mellan kvinnor och män som fyllt 24 år var störst i Norrbottens och Kronobergs län där skillnaden var nästan 21 procentenheter. Skillnaderna i övergång mellan kommunerna kan vara mycket stora och dessutom variera över tid. Övergången är generellt högst i storstadskommunerna samt förortskommuner till dessa och lägst i glesbygdskommuner. Den regionala rekryteringen beskrivs närmare i *Rekrytering till högre utbildning från Sveriges län och kommuner*, Statistisk analys 2015/6, UKÄ.

Tre fjärdedelar av högskolenybörjarna är under 25 år

Läsåret 2014/15 var drygt 78 procent av de svenska högskolenybörjarna 24 år eller yngre (figur 7). Det är en minskning med knappt en procentenhet sedan föregående läsår men andelen unga högskolenybörjare är fortfarande hög ur ett historiskt perspektiv. Andelen unga högskolenybörjare (24 år eller yngre) har ökat från 64 procent läsåret 2002/03 till 79 procent läsåret 2013/14. Denna

Figur 7. Andelen svenska högskolenybörjare i olika åldrar under de 20 senaste läsåren. Bland de svenska högskolenybörjarna är drygt tre fjärdedelar 24 år eller yngre. Under det senaste läsåret har andelen som är 19 år eller yngre minskat.

ökning berodde främst på en ökning i andelen som var 19 år eller yngre samtidigt som andelen som var 30 år eller äldre minskade. Minskningen det senaste läsåret beror på att andelen högskolenyborjare som var 19 år eller yngre minskat. Preliminära uppgifter för höstterminen 2015 visar att 19-åringarna fortsatt att minska bland högskolenyborjarna jämfört med höstterminen 2014.

Fortsatt färre nyborjare på fristående kurser

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ges i form av kurser. Dessa kan antingen vara fristående eller kombineras till program. Programmen kan vara yrkesexamensprogram, generella program eller konstnärliga program och kan leda till yrkesexamen, generell examen eller konstnärlig examen.

De flesta högskolenyborjare läser fristående kurser (figur 8). Läsåret 2014/15 utgjorde dessa 42 procent av nyborjarna vilket var en minskning med drygt 2 procentenheter jämfört med föregående år. Högskolenyborjarna på generella program utgjorde 27 procent och de på yrkesexamensprogram 31 procent av nyborjarna. Under de senaste läsåren har antalet högskolenyborjare på fristående kurser minskat betydligt, samtidigt som allt fler har påbörjat ett utbildningsprogram. Antalet nyborjare på yrkesexamensprogram har samtidigt ökat något mer än antalet på generella program. Läsåret 2014/15 var 58 procent av högskolenyborjarna nyborjare på ett program.

Läsåret 2011/12 skedde en stor minskning av högskolenyborjare på generella program som kan hänföras till införandet av studieavgifterna hösten 2011 då inresande studenterna minskade kraftigt. Även på fristående kurser minskade de inresande högskolenyborjarna i antal i samband med detta. Antalet inresande högskolenyborjare på fristående kurser har därefter fortsatt att minska samtidigt som antalet på generella program ökat. Den största nedgången i antalet högskolenyborjare på fristående kurser under de senaste läsåren står dock högskolenyborjare som tillhör den svenska befolkningen för.

Den ökning i antal högskolenyborjare som skett på generella program under de senaste läsåren utgörs framför allt av inresande studenter medan ökningen på yrkesexamensprogram främst består av studenter som tillhör den svenska befolkningen. För inresande studenter är det vanligast att vara högskolenyborjare på fristående kurser, eftersom merparten är utbytesstudenter, medan yrkesexamensprogram sedan läsåret 2013/14 är den vanligaste studieformen bland nyborjare som tillhör den svenska befolkningen.

Figur 8. Samtliga högskolenyborjare fördelade efter studieform (fristående kurser, generella program eller yrkesexamensprogram) 2006/07–2014/15. Antalet högskolenyborjare har minskat på de fristående kurserna under de senaste läsåren samtidigt som antalet högskolenyborjare på program har ökat. (I generella program ingår konstnärliga program.)

Färre nyborjare på generella program

Hittills har antalet högskolenyborjare redovisats, det vill säga studenter som inte tidigare varit registrerade i högskolan. Många av dem som påbörjar program har dock tidigare erfarenhet av högskolestudier. En stor del av dem som påbörjar ett yrkesexamensprogram har tidigare studerat i högskolan; 2014/15 var andelen 44 procent. För nyborjare på generella program mot magister- eller masterexamen är det nödvändigt att ha studerat tidigare eftersom det är ett behörighetskrav att ha en utbildning på grundnivå för att kunna antas. I det följande redovisas det totala antalet nyborjare på program (programnyborjare), vilket inkluderar både dem som har och de som inte har studerat tidigare i svensk högskola.

Program mot kandidatexamen har störst omfattning bland de generella programmen. Läsåret 2014/15 var antalet nyborjare på dessa program 25 700, vilket var en minskning med 2 procent från föregående läsåret (se tabell 3). Inresande studenter utgör 3 procent av nyborjarna på dessa program. Program mot högskoleexamen har minst omfattning och läsåret 2014/15 uppgick antalet nyborjare till 2 500. Antalet nyborjare på program mot högskoleexamen har minskat under flera läsåren och 2014/15 minskade antalet med 14 procent. Endast en liten andel av nyborjarna på program mot högskoleexamen är inresande studenter.

Tabell 3. Nybörjare på de generella programmen samt några av de största examensprogrammen (med fler än 1 000 nybörjare läsåret 2014/15). Nybörjarna inkluderar såväl svenska nybörjare som inresande nybörjare. Förändring (%) anger förändringen mellan läsåren 2013/14 och 2014/15. Könsfördelning och andel inresande avser läsåret 2014/15.

Program mot	Antal nybörjare		Förändring (%)	Könsfördelning		Andel inresande (%)
	2013/14	2014/15		Kvinnor	Män	
Högskoleexamen	2 900	2 500	-14 %	42	58	1 %
Kandidatexamen	26 300	25 700	-2 %	57	43	3 %
Magisterexamen	4 000	3 900	-4 %	59	41	35 %
Masterexamen	12 400	12 800	4 %	49	51	38 %
Yrkesexamen	46 700	48 000	3 %	63	37	1 %
<i>varav</i>						
Civilekonomexamen	1 480	1 400	-6 %	53	47	1 %
Civilingenjörsexamen	7 340	7 130	-3 %	31	69	3 %
Förskolläraryrkesexamen	3 630	3 730	3 %	92	8	< 1 %
Grundläraryrkesexamen	3 390	3 580	6 %	77	23	< 1 %
Högskoleingenjörsexamen	4 750	4 710	-1 %	26	74	< 1 %
Juristexamen	1 770	1 720	-3 %	58	42	2 %
Läkarexamen	1 620	1 610	0 %	55	45	4 %
Lärarexamen	810	1 150	43 %	64	36	1 %
Sjuksköterskeexamen	5 390	5 440	1 %	84	16	< 1 %
Socionomexamen	2 410	2 510	4 %	83	17	1 %
Specialistsjuksköterskeexamen	2 280	2 270	0 %	87	13	< 1 %
Ämnesläraryrkesexamen	3 620	4 280	18 %	52	48	1 %

På avancerad nivå är program mot masterexamen störst med 12 800 nybörjare läsåret 2014/15, vilket är en ökning med 4 procent jämfört med föregående läsår. Ökningen det senaste läsåret utgjordes av inresande studenter medan antalet studenter som tillhör den svenska befolkningen minskade. Antalet nybörjare på dessa program minskade kraftigt i samband med införandet av studieavgifter men har sedan dess ökat årligen och det är fortfarande en hög andel inresande på dessa program, 38 procent. Antalet nybörjare på det ettåriga programmet mot magisterexamen minskade läsåret 2014/15 med 4 procent till 3 900 nybörjare. Det var framför allt nybörjare som tillhör den svenska befolkningen som blev färre. Andelen inresande på magisterprogrammen var knappt 35 procent.

Bland programnybörjarna är antalet kvinnor större än antalet män på program mot kandidatexamen och magisterexamen medan männen är fler än kvinnorna på program mot högskoleexamen. På program mot masterexamen är könsfördelningen jämn.

Fortsatt fler nybörjare på yrkesexamensprogram

Mellan läsåren 2013/14 och 2014/15 ökade antalet nybörjare på program mot yrkesexamen med 3 procent till 48 000 (tabell 3). Program mot yrkesexamen är den största programformen i högskolan sett till antal nybörjare och antalet har ökat de senaste läsåren. Tidigare års ökning har framför allt berott på fler helt nya studen-

ter som inte tidigare studerat i högskolan, men läsåret 2014/15 ökade antalet nybörjare som hade tidigare högskoleerfarenhet något mer än dem som inte tidigare läst i svensk högskola, 4 procent jämfört med 2 procent. Andelen nybörjare med tidigare svensk högskoleerfarenhet på program mot yrkesexamen har dock inte påverkats nämnvärt under de senaste tre läsåren och var 44 procent läsåret 2014/15. De inresande studenterna utgjorde en marginell del av nybörjarna på de flesta programmen mot yrkesexamen (tabell 3).

STUDENTER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Universitet och högskolor ska aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för studenter och sökande till högre utbildning. Det finns möjlighet för lärosätena att ansöka om bidrag för särskilt pedagogiskt stöd för studenter med funktionsnedsättning för de kostnader som överstiger 0,3 procent av anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Dessa nationella medel fördelas av Stockholms universitet på uppdrag av regeringen. Stockholms universitet har också i uppdrag att redovisa uppgifter om studenter med funktionshinder vid universitet och högskolor. För mer information, se Stockholms universitets årsredovisning.

De cirka 50 yrkesexamensprogrammen skiljer sig mycket åt storleksmässigt. De tolv största programmen hade läsåret 2014/15 mer än 80 procent av det totala antalet nybörjare på yrkesexamensprogrammen. De olika lärarprogrammen representerade tillsammans nästan 30 procent av nybörjarna (mer om lärarutbildningen går att läsa i avsnittet Lärarutbildningen).

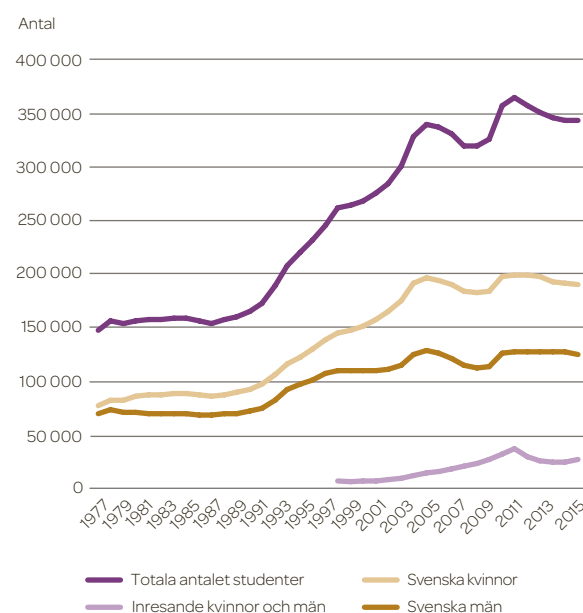
Av de stora programmen mot yrkesexamen ökade framför allt nybörjarna på programmen mot lärarexamen läsåret 2014/15, se vidare avsnittet om Lärarutbildningen. På de stora utbildningarna inom teknik, civilingenjörsprogrammet och högskoleingenjörsprogrammet, minskade antalet nybörjare läsåret 2014/15. Minskade gjorde även antalet nybörjare på juristprogrammet och civilekonomprogrammet. Antalet nybörjare på sjuksköterskeprogrammet ökade något medan antalet nybörjare på läkarprogrammet och specialist-sjuksköterskeprogrammet minskade marginellt. Många av yrkesexamensprogrammen har en ojämn könsfördelning bland nybörjarna. Läsåret 2014/15 var det endast fyra av programmen där könsfördelningen var 40–60 eller jämnare. Dessa program var civilekonomprogrammet, juristprogrammet, läkarexamen och ämneslärarexamen. De flesta områdena domineras generellt av kvinnor med undantag för teknik där män dominerar. Mest mansdominerat är det på sjöingenjörsprogrammet följt av sjökaptensprogrammet och officersprogrammet. Dessa är förhållandevis små program, men även de avsevärt större programmen civilingenjörsprogrammet och högskoleingenjörsprogrammet är mansdominerade. Mest kvinnodominerat är barnmorskeprogrammet där det endast fanns kvinnliga nybörjare läsåret 2014/15, följt av speciallärarprogrammet och förskollärarprogrammet. Se även kapitlet *Nyckeltal för yrkesexamensprogram*.

Under 2015 inleddes en utbyggnad av högskolan med avsikt att öka antalet nybörjare på flera utbildningar inom områden där det är brist på utbildade, bland annat specialistsjuksköterske-, sjuksköterske- och barnmorskeutbildningen. Dessa program, förutom specialistsjuksköterskeprogrammet, hade fler programnybörjare läsåret 2014/15 jämfört med föregående år. Även förskollärlärlar-, grundlärlärlar-, speciallärlärlar- och specialpedagogutbildningar omfattas av den påbörjade utbyggnaden. På samtliga ökade antalet programnybörjare läsåret 2014/15.

Det totala antalet studenter i svensk högskoleutbildning

I högskolan utgör nybörjarna endast en del av samtliga studenter. Förutom nybörjarna finns det i studentpopulationen som helhet också de som är kvar i studier sedan tidigare år och de som återkommer till studier efter en tids frånvaro. Totalt studerade 343 300 personer (registre-

Figur 9. Registrerade studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå per hösttermin 1977–2015. Antalet studenter minskade med knappt 800 höstterminen 2015 jämfört med föregående hösttermin. Antalet studenter har minskat kontinuerligt under de fem senaste höstterminerna, men i ett längre perspektiv är antalet studenter fortsatt högt.

rade studenter) någon gång under höstterminen 2015 i utbildning på grundnivå eller avancerad nivå (figur 9). Av dessa var drygt 27 200 inresande studenter, vilket motsvarar knappt åtta procent av hela studentpopulationen.

Det totala antalet studenter har under de senaste höstterminerna minskat, från som mest 365 000 hösten 2010 till 343 300 hösten 2015, en nedgång på knappt sex procent. Antalet studenter minskade mest under de tre första höstterminerna under denna tidsperiod och även om minskningen fortsatt därefter så har den varit avsevärt mindre under de senaste två höstterminerna. Höstterminen 2015 minskade antalet studenter med knappt 800 studenter, eller 0,2 procent. Bland de svenska studenterna har antalet kvinnor minskat med drygt 4 procent mellan höstterminen 2010 och höstterminen 2015 medan männen har minskat med drygt 2 procent. Höstterminen 2015 var det dock framför allt männen som minskade i antal.

Ur ett längre perspektiv är antalet studenter i den svenska högskolan fortfarande högt. På 1950-talet studerade mindre än 50 000 personer vid högskolan och i slutet av 1960-talet hade antalet ökat till drygt 100 000. Högskolereformen 1977 innebar att i stort sett all eftergymnasial utbildning fördes in i högskolan och vid början av 1980-talet omfattade den nästan 160 000 studenter. Under 1990-talet påbörjades en successiv utbyggnad av högskolan och antalet studenter ökade från 173 000 hösten 1990 fram till hösten 2003 då det fanns 340 000 studenter i högskolan. Sedan följde några år med mins-

kande studentantal på grund av lägre efterfrågan från studenter i samband med en högkonjunktur. I spåren av den ekonomiska krisen ökade efterfrågan på utbildning igen och från hösten 2008 ökade antalet studenter fram till hösten 2010 då det fanns 365 000 studenter. En tillfällig utbyggnad av högskolan under några år gav lärosätena möjlighet att utbilda fler studenter än någonsin. Under de senaste åren har universiteten och högskolorna anpassat sig till minskade anslag och antalet studenter har därför återigen minskat och hösten 2015 fanns det alltså 343 300 registrerade studenter.

Det är fler kvinnor än män bland studenterna. Andelen kvinnor ökade i samband med 1977 års högskole-reform då kvinnodominerade utbildningar som lärar- och vårdutbildningar införlivades i högskolan. Köns-fördelningen bland de svenska studenterna har sedan början på 2000-talet hållit sig kring 38–40 procent män och 60–62 procent kvinnor.

Vanligast att studera på campus, färre i distansutbildning

Det vanligaste sättet att bedriva studier på är att delta i campusförlagd utbildning. Sedan höstterminen 2010, då det fanns 281 000 campusstudenter, har antalet studenter som studerar enbart på campus minskat. Höstterminen 2015 ökade dock antalet något igen, med knappt en halv procent, till 272 000 studenter (figur 10).

Distansutbildning definieras i statistiken som utbildning där lärare och student i huvudsak är åtskilda i tid och rum. Till distansutbildning räknas helt webbaserad

utbildning utan fysiska träffar men även utbildning med några få träffar, till exempel utbildning vid lärcentrum. Höstterminen 2015 fanns det 57 300 studenter som studerade enbart på distans, vilket är 100 färre än hösten 2014 (figur 11). Antalet studenter som studerade enbart på distans ökade under flera år fram till höstterminen 2011 då de var 65 000 studenter, en utbyggnad som initialt stöddes med extra resurser under perioden 2002–2004. Sedan 2011 har antalet studenter som läser enbart på distans minskat med nästan 8 000 studenter, och varit drygt 57 000 under de tre senaste höstterminerna. Minskningen har varit större bland kvinnorna än bland männen, med undantag för hösten 2015 då antalet kvinnor ökade något. Eftersom antalet män på distans fortsatte att minska resulterade det i en marginell minskning totalt sett jämfört med höstterminen 2014.

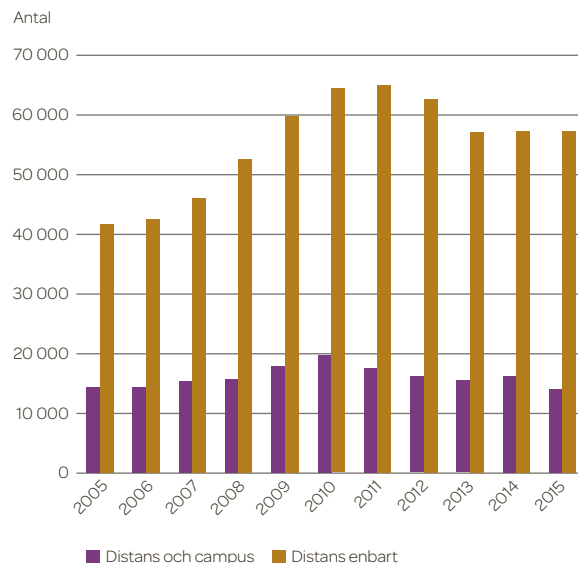
En del studenter kombinerar campusutbildning och distansutbildning. Under hösten 2015 var de 14 100 studenter, vilket är en minskning med 12 procent sedan föregående höst. Antalet studenter som kombinerar campusutbildning och distansutbildning har, förutom 2014, minskat varje hösttermin sedan 2010. Minskningen under denna tid har procentuellt sett varit lika stor för kvinnor och män men höstterminen 2015 var minskningen något större för männen än kvinnorna.

Som nämnts tidigare i kapitlet är det fler kvinnor än män som studerar på högskolan. Bland de som läste enbart på campus var 58 procent kvinnor höstterminen 2015 medan andelen kvinnor bland de som kombinerade campus- och distansutbildning var 57 procent.

Figur 10. Antal registrerade studenter på enbart campus-studier höstterminerna 2005–2015. Antalet studenter som enbart läser på campus har minskat efter höstterminen 2010 men ökade något igen höstterminen 2015. Observera den brutna y-axeln.

Figur 11. Antal registrerade studenter i distansstudier och antal som kombinerade distans- och campusstudier höstterminerna 2005–2015. Både antalet distansstudenter och antalet som kombinerar distans- och campusstudier har minskat under de senaste terminerna.

ÖPPNA NÄTBASERADE KURSER (MOOCs) I SVENSK HÖGSKOLA

UKÄ har på regeringens uppdrag analyserat möjligheter och eventuella hinder med att inkludera öppen nätbaserad utbildning, så kallade Massive Open Online Courses (MOOCs) i svensk högskoleutbildning. I uppdraget ingick att föreslå om och i så fall hur och i vilken omfattning MOOCs skulle kunna rymmas inom den svenska högskolan och vilka konsekvenser detta skulle få. UKÄ föreslår att svenska lärosäten ska få ge MOOCs som en särskild utbildningsform, öppna nätbaserade kurser, och att kurserna ska få finansieras inom ramen för lärosätenas anslag – upp till ett tak.

Inom ramen för utredningen genomförde UKÄ en enkätundersökning bland Sveriges lärosäten.

Resultaten visade att sex lärosäten redan ger eller har gett MOOCs och att fler planerar att göra det. År 2015 gav svenska lärosäten totalt 11 MOOCs via internationella utbildningsplattformar. Deltagare i MOOCs som anordnas av svenska lärosäten räknas idag inte som studenter och ingår inte i den officiella statistiken men UKÄ:s enkätundersökning visar att över 150 000 deltagare anmält sig till de kurser som anordnades av svenska lärosäten 2015. Läs mer i *Öppna nätbaserade kurser (MOOCs) i svensk högskola – Redovisning av ett regeringsuppdrag*, rapport 2016:1, UKÄ.

Snedast är könsfördelningen bland de som studerar enbart på distans, där kvinnor utgjorde 69 procent av studenterna. Distansstudenter läser fristående kurser och på deltid i högre omfattning än campusstudenterna. Läsåret 2014/15 läste 72 procent av distansstudenterna fristående kurser och 74 procent kurser motsvarande deltid. En stor del, 41 procent, av de studenter som redan hade en examen läste enbart på distans. För mer uppgifter om distansstudenter, se *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2014/15*, UF 20 SM 1601, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Flest studenter inom juridik och samhällsvetenskap

Studenter är registrerade på kurser inom olika ämnesområden i högskolan. Det i särklass största området var juridik och samhällsvetenskap där det fanns nästan 205 000 studenter läsåret 2014/15 (se tabell 4). Det näst största området var humaniora och teologi med drygt 96 000 studenter. Lägst antal registrerade studenter fanns

inom det konstnärliga området med 13 100 studenter. Vård och omsorg var mest kvinnodominerat med 85 procent kvinnor medan teknik var mest mansdominerat med 67 procent män. Jämnast var könsfördelningen inom naturvetenskap. Läs mer i det statistiska meddelandet *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2014/15*, Statistiska meddelanden, UF 20 SM 1601, UKÄ och SCB.

En fjärdedel av studenterna läste på avancerad nivå läsåret 2014/15. Högst andel studenter på avancerad nivå fanns inom medicin och odontologi med 31 procent följt av vård och omsorg med 29 procent. Lägst andel studenter på avancerad nivå fanns det inom humaniora och teologi med 9 procent. På totalnivå var det något vanligare att män läste på avancerad nivå än kvinnor. Inom medicin och odontologi var det fler män än kvinnor som var registrerade på avancerad nivå medan det inom vård och omsorg var fler kvinnor som var registrerade på avancerad nivå.

Tabell 4. Antalet registrerade studenter i högskolan per ämnesområde läsåret 2014 / 15 samt andel registrerade på avancerad nivå.

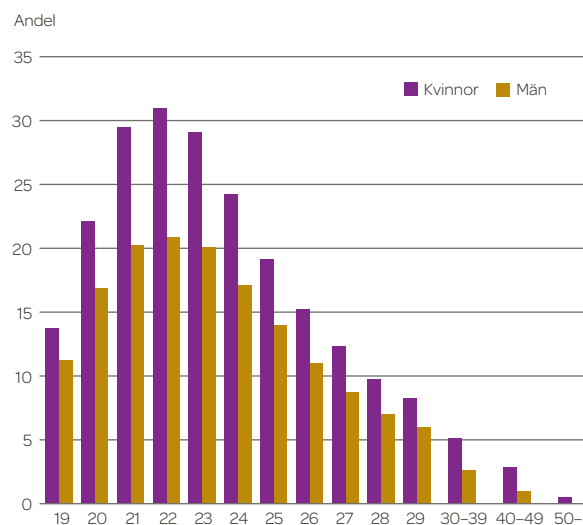
	Antal	Könsfördelning, %		Andel på avancerad nivå, %		
		Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	403 900	60	40	25	24	26
Juridik och samhällsvetenskap	204 700	63	37	22	21	22
Humaniora och teologi	96 100	61	39	9	9	9
Teknik	83 100	33	67	28	27	29
Naturvetenskap	74 200	45	55	19	21	18
Vård och omsorg	38 100	85	15	29	29	25
Medicin och odontologi	34 400	74	26	31	29	38
Övrigt område	21 100	59	41	16	16 %	17
Konstnärligt område	13 100	59	41	17	18	16
Okänt	7 400	58	42	-	-	-

Deltagandet i högskoleutbildning högst vid 22 års ålder

Andelen av befolkningen som studerar i högskolan varierar mellan olika åldersgrupper. I samtliga åldrar är studiedeltagandet större bland kvinnor än bland män. Deltagandet i högskoleutbildning hösten 2015 var högst bland 22-åringar där 26 procent studerade på grundnivå eller avancerad nivå. Bland kvinnor var deltagandet 31 procent, vilket var 10 procentenheter högre än deltagandet bland männen (21 procent) i denna ålder. Sedan föregående hösttermin har andelen registrerade i åldrarna 19 och 20 år minskat något medan den har ökat i de högre åldrarna.

I ett längre perspektiv har det skett en förnygring av studentpopulationen då andelen studenter som är 24 år eller yngre har ökat samtidigt som de som är äldre minskat. Högst var andelen unga höstterminen 2013 då knappt 52 procent var under 25 år. Därefter har dock andelen studenter som är under 25 år minskat något och höstterminen 2015 var de knappt 51 procent.

Figur 12. Andel av befolkningen i olika åldrar som var registrerade i utbildning på grundnivå eller avancerad nivå höstterminen 2015. Deltagandet i högre utbildning är högst bland 22-åringar. I samtliga åldrar är deltagandet högre bland kvinnor än bland män.

UTBILDNING KAN IBLAND GES PÅ UPPDRAG

Vid sidan av den ordinarie utbildningen får högskolan erbjuda uppdragsutbildning, under förutsättning att den knyter an till högskolans övriga utbildning. Uppdragsutbildning kan avse personalutbildning, men lärosäten kan också få i uppdrag att ge utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl. En stor beställare av uppdragsutbildning är Skolverket, som beställer utbildningar som riktar sig till lärare och andra som är verksam i skolan. Hela programutbildningar beställs till exempel av Polismyndigheten som gett Linnéuniversitetet, Umeå universitet och Södertörns högskola i uppdrag att anordna polisutbildning. Den som beställer uppdragsutbildningen bestämmer vem som ska delta.

En del av uppdragsutbildningen är poänggivande och den delen motsvarade cirka 6 900 helårsstudenter år 2015. Omfattningen har varit förhållandevis konstant, cirka 6 000 helårsstudenter mellan 2002 och 2008 och cirka 7 000 helårsstudenter mellan 2008 och 2015. Det finns också uppdragsutbildning där deltagarna inte får högskolepoäng, men till skillnad från den poänggivande uppdragsutbildningen rapporteras omfattningen inte in.

UKÄ har på regeringens uppdrag beskrivit utvecklingen av uppdragsutbildning samt följt upp och analyserat hur förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor tillämpas.

I *Uppdragsutbildning vid universitet och högskolor*, rapport 2016:8, redovisar UKÄ resultatet av en enkätundersökning som ställts till lärosätena där de ombetts att redovisa den uppdragsutbildning som gavs 2014. Redovisningen avser framför allt de poänggivande uppdragsutbildningarna. Av dessa var utbildningar som riktar sig mot skolans verksamhet i särklass störst, med omvårdnadsutbildningar och teknikutbildningar på andra respektive tredje plats. Göteborgs universitet och Linnéuniversitetet hade flest utbildningar, följt av Lunds universitet, Uppsala universitet, Karolinska institutet och Stockholms universitet. Poänggivande uppdragsutbildning bestod framför allt av kurser som ofta omfattade 7,5 högskolepoäng. Icke poänggivande uppdragsutbildning varierade mer till sin karaktär, från enskilda föreläsningar till hela utbildningsprogram.

I rapporten framför UKÄ att regeringen bör överväga vissa ändringar av de nuvarande bestämmelserna, till exempel att ge universitet och högskolor möjlighet att bedriva uppdragsutbildning på forskarnivå. Det är också önskvärt att uppgifter om uppdragsutbildningar samlas in på ett sådant sätt att utbildningarna blir lättare att följa upp.

Utbildningsvolym mätt i helårsstudenter

I detta avsnitt beskrivs den volymmässiga utvecklingen av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, mätt i antalet helårsstudenter. Till skillnad från föregående avsnitt är det inte studentpopulationen – det vill säga individerna – som är i fokus i detta avsnitt, utan utbildningens omfattning och inriktning.

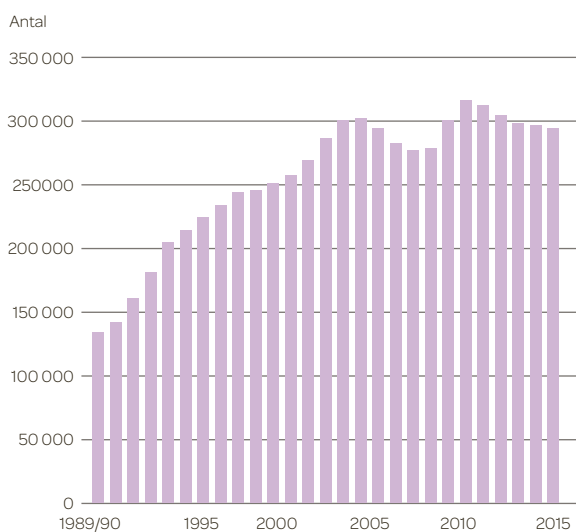
Med helårsstudenter menas registrerade studenter som har räknats om till helårsekvivalenter genom att dividera summan av studenternas kursregistreringspoäng med 60 (60 högskolepoäng motsvarar ett års heltidsstudier). Eftersom inte alla studenter är registrerade på heltid hela året finns det färre helårsstudenter än registrerade studenter.

Utvecklingen av antalet helårsstudenter totalt sett redovisas per kalenderår (vårtermin plus hösttermin) där 2015 är det senaste året. Övriga uppgifter om helårsstudenter gäller läsår, där 2014/15 är det senaste läsåret som det finns uppgifter om.

Svag minskning av antalet helårsstudenter

År 2015 uppgick antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå till 294 400, vilket är en minskning med cirka 1 100 helårsstudenter eller 0,4 procent jämfört med 2014. Antalet helårsstudenter har minskat varje år sedan toppnoteringen 2010. Det är främst två saker som påverkar utbildningsvolymen. Dels studenternas efterfrågan, dels anslagens storlek. Anslagens påverkan på utbildningsvolymen är även beroende av utbildningens sammansättning och därmed ersättningen per helårs-

Figur 13. Antalet helårsstudenter 1989/90–2015. Antalet helårsstudenter kalenderåret 2015 var 294 400 vilket är något färre än föregående år.

student. Ju dyrare utbildning desto färre kan finansieras av anslagen. Exempelvis har ersättningsbeloppen inom humaniora och samhällsvetenskap höjts, delvis finansierat inom befintliga ramar. Därtill har regeringen prioriterat utbyggnader inom vård och utbildning som är dyrare än genomsnittet vilket ger utrymme för färre helårsstudenter totalt sett.

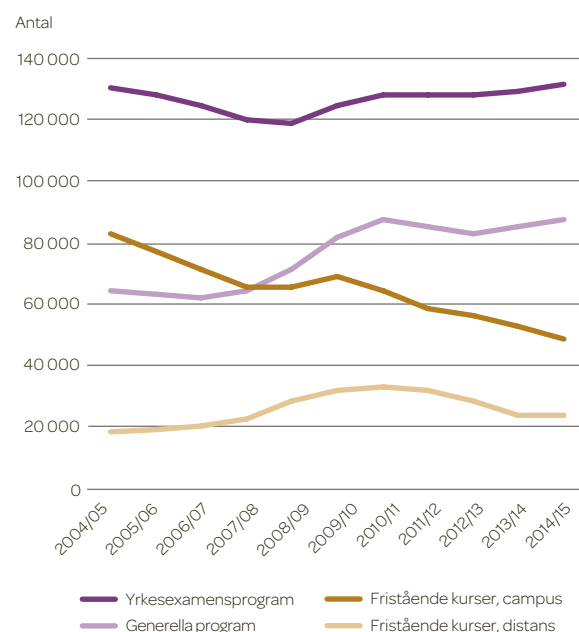
Efter ett par år med lägre efterfrågan på högre utbildning vände utvecklingen 2008. Ett antal tillfälliga utbyggnader av högskolan under några år från 2010 (med anledning av den djupa lågkonjunkturen) gav lärosätena möjlighet att ta emot och utbilda fler studenter än någonsin. I takt med de förändrade ekonomiska villkoren har lärosätena anpassat utbildningsvolymen och det har lett till att antalet helårsstudenter har minskat sedan 2010.

Sett i ett längre perspektiv har dock antalet helårsstudenter ökat kraftigt. I början av 1990-talet fanns det ungefär 150 000 helårsstudenter. I början av 2000-talet hade antalet mer än fördubblats och uppgick till 300 000 och 2015 fanns det alltså 294 400 helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå..

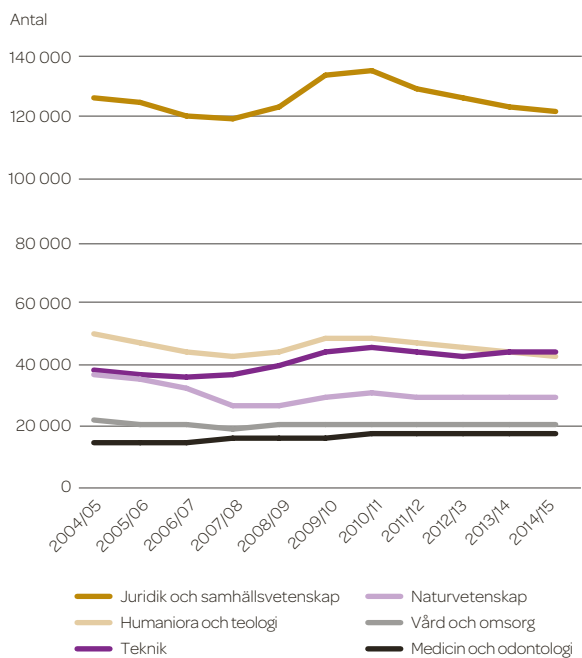
Fristående kurser fortsätter att minska i volym

Lsåret 2014/15 utgjorde yrkesexamensprogram 45 procent av utbildningsvolymen medan generella program utgjorde 30 procent och konstnärliga program 1 procent av den totala utbildningsvolymen. Övriga 25 procent utgjordes av fristående kurser – varav 17 procent av fristående kurser på campus och 8 procent av fristående kurser på distans.

Figur 14. Antal helårsstudenter inom olika studieformer läsåren 2004/05–2014/15. Minskningen av antalet helårsstudenter det senaste läsåret skedde endast på fristående kurser.

Figur 15. Antalet helårsstudenter inom de sex största ämnesområdena 2004/05 - 2014/15. Endast juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi minskade i antal helårsstudenter jämfört med föregående läsår.

Minskningen av den totala utbildningsvolymen på 1 250 helårsstudenter sedan föregående läsår avser enbart fristående kurser som minskade med 4 650 helårsstudenter. Minskningen skedde främst på campusutbildning med 3 740 helårsstudenter men även på distansutbildning med 920 helårsstudenter. Fristående kurser fortsätter därmed sin nedåtgående trend sedan läsåret 2010/11. På generella program ökade i stället utbildningsvolymen med 1 620 helårsstudenter och på yrkesexamensprogram ökade antalet med knappt 1 770 helårsstudenter. Sedan införandet av en ny utbildnings- och examensstruktur 2007 har det skett en omfördelning där fristående kurser på campus har minskat samtidigt som generella program har ökat. En delförklaring till denna skiftning i utbildningssammansättningen är troligen att många fristående kurser tydligare har införlivats i strukturen för generella program och därmed inte längre läses som fristående kurser.

Det största ämnesområdet är juridik och samhällsvetenskap

Juridik och samhällsvetenskap är det i särklass största ämnesområdet. Lsåret 2014/15 fanns det nära 122 000 helårsstudenter inom juridik och samhällsvetenskap, vilket motsvarar 41 procent av utbildningsvolymen. Huma-

ERKÄNNANDE OCH BEHÖRIGHETSPRÖVNING AV UTLÄNSK UTBILDNING

Utöver dem som avlägger examen vid svenska universitet och högskolor tillförs den svenska arbetsmarknaden också högskoleutbildade som har invandrat till Sverige och / eller studerat i något annat land. Universitets- och högskolerådet, UHR, ansvarar för bedömning av de flesta utländska högskoleutbildningar. Med erkännande menas att personer med utländsk högskoleutbildning, exklusive utbildningar som leder till ett reglerat yrke, kan få sin utbildning bedömd och erkänd av UHR i ett utlåtande. I bedömningen görs en jämförelse med examina i den svenska examensordningen. Härutöver bedömer Socialstyrelsen, Skolverket och andra behöriga myndigheter utländska utbildningar som leder till reglerade yrken, till exempel yrken som kräver legitimation.

Under 2015 utfärdade UHR nästan 6 400 utlåtanden. Den vanligaste bedömningsjämförelsen var kandidatexamen. Drygt 4 100 utbildningar ansågs motsvara svensk kandidatexamen, konstnärlig kandidatexamen eller högskoleexamen, drygt 1 400 magisterexamen eller masterexamen och cirka 75 doktorsexamen. Bland yrkesexamina avsåg de flesta utlåtandena ingenjörsutbildningar, drygt 700 bedömdes motsvara högskoleingenjörsexamen och drygt 300 civilingenjörsexamen.

De inkomna ansökningarna för bedömning under 2015 omfattade 144 utbildningsländer. Klart flest ansökningar avsåg Syrien (2 600). Därefter följde Iran (480), Irak (440), Ryssland (350), Polen (300), Storbritannien (260), USA (250) och Ukraina (230).

LEGITIMATION KRÄVS FÖR VISSA YRKEN

Om en utländsk utbildning avser arbete inom hälso- och sjukvården där legitimation krävs, är det Socialstyrelsen som gör bedömningen och utfärdar legitimation. Under 2015 utfärdade Socialstyrelsen 2 730 legitimationer för personer med utländsk utbildning, varav cirka 1 500 avsåg läkarlegitimation. Samma år utfärdade Socialstyrelsen cirka 10 300 legitimationer till personer med svensk utbildning.

På motsvarande sätt gör Skolverket prövningar för lärarlegitimation. Under 2015 utfärdade Skolverket legitimationer till 4 525 personer med utländsk lärar- eller förskolläraryrkesutbildning. Det totala antalet lärar- eller förskolläraryrkeslegitimationer som utfärdades var cirka 47 000.

KÄLLOR: UNIVERSITETS- OCH HÖGSKOLERÅDET, SOCIALSTYRELSEN OCH SKOLVERKET.

niora och teologi samt teknik utgjorde cirka 15 procent vardera och naturvetenskap 10 procent läsåret 2014/15. Resterande ämnesområden utgjorde tillsammans mindre än 20 procent av den totala utbildningsvolymen. Fördelningen av helårsstudenter mellan de olika ämnesområdena såg ungefär likadan ut läsåret innan.

Juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi minskade med 1 750 respektive 1 050 helårsstudenter sedan föregående läsår samtidigt som övriga områden ökade något. Störst var ökningen inom teknikområdet med 500 fler helårsstudenter än föregående läsår.

Examinerade

Hur många av studenterna som faktiskt tar ut en examen varierar mellan olika utbildningar – det är till exempel vanligare att studenter på program tar ut examen, än om de läser fristående kurser. Antalet examinerade och examina av olika slag redovisas nedan.

Antalet examinerade och examina ökar

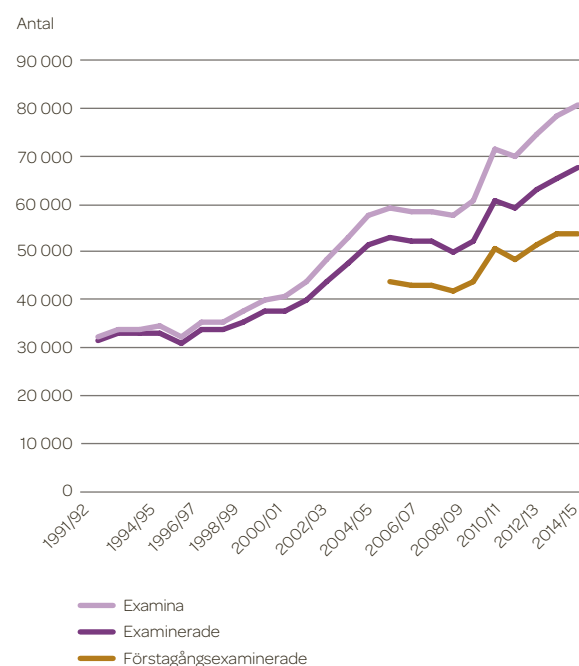
Lsåret 2014/15 avlade 67 900 personer en examen och av dessa *examinerade* var 43 000 kvinnor och 24 900 män. Sammanlagt examinerades 41 400 på grundnivå (67 procent kvinnor och 33 procent män) och 29 000 på avancerad nivå (57 procent kvinnor och 43 procent män). Att summan av nivåerna är större än det totala antalet examinerade beror på att samma person kan avlägga både en examen på grundnivå och en examen på avancerad nivå samma läsår. Antalet *för första gången examinerade* läsåret 2014/15 var 54 300 personer (62 procent kvinnor och 38 procent män) och det var det högsta antalet någonsin. Med första gången examinerad menas att bara den första examen i svensk högskola räknas. Antalet *förstagångsexaminerade* exklusive inresande studenter var 48 800 läsåret 2014/15 (30 900 kvinnor och 17 900 män). Att räkna bort inresande studenter, som i de flesta fall inte väntas arbeta i Sverige efter avslutade studier, ger en mer realistisk uppskattning av tillskottet på examinerade till den svenska arbetsmarknaden.

Lsåret 2014/15 avlades 80 900 *examina*, 47 450 på grundnivå och 33 450 på avancerad nivå. 51 200 examina avlades av kvinnor och 29 700 av män. Att antalet examina var betydligt större än antalet examinerade diskuteras längre ned.

Antalet examinerade och antalet examina läsåret 2014/15 var båda 3,5 procent större än föregående läsår. Den äldre, fyraåriga magisterexamen som togs bort ur examensordningen 2007 stod för en stor del av ökningen. Att antalet magisterexaminerade och magisterexamina ökade kraftigt jämfört med föregående läsår berodde antagligen på att möjligheten att ta ut en fyraårig magisterexamen upphörde den sista juni 2015.

Antalet examinerade och examina har ökat under en längre tid (figur 16). Sedan läsåret 1991/92 har antalet

Figur 16. Antal examinerade och utfärdade examina totalt läsåren 1991/92–2014/15, liksom antalet förstagångsexaminerade läsåren 2005/06–2014/15.

examinerade mer än fördubblats, från 31 600 till 67 900. Antalet examina har ökat ännu mer, från 32 100 till 80 900. Antalet examinerade och examina låg ganska konstant åren närmast före 2008/09, när de första examina på avancerad nivå utfärdades, för att sedan öka markant. Ökningen av antalen examinerade och examina är alltså till stor del en följd av att studenter sedan 2007 kan ta examen först på grundnivå och sedan på avancerad nivå. Eftersom samma individ då förekommer mer än en gång (först som examinerad på grundnivå och sedan på avancerad nivå) så ger antal examinerade en överskattning av tillskottet på examinerade till arbetsmarknaden i jämförelse med antalet förstagångsexaminerade.

Dubbelexamina ger fler examina än examinerade

Det var inte någon större skillnad mellan antalet examinerade och antalet examina fram till slutet av 1990-talet, men därefter har skillnaden ökat för varje år (figur 16). Som redan nämnts har den examensordning som infördes 2007 medfört att fler examina avläggs och antalet examinerade ökar eftersom samma person förekommer som examinerad vid flera tillfällen.

Skillnaden mellan antalet examina och antalet examinerade utfärdade samma år förklaras däremot framför allt av förekomsten av dubbla examina. Med dubbel examen menas att en student får mer än en examen baserad på en och samma utbildning, i allmänhet en generell examen utöver en yrkesexamen. Dubbla examina är särskilt vanliga inom vårdutbildning, men förekommer också i ganska stor utsträckning på ingenjörsutbildningar och

Tabell 5. Andel av de examinerade som examinerats vid olika åldrar läsåret 2014/15, efter kön.

		Antal	-21 år	22-24 år	25-29 år	30-34 år	35- år
Grundnivå	Kvinnor	27 569	2 %	33 %	32 %	11 %	20 %
	Män	13 855	2 %	33 %	38 %	13 %	15 %
Avancerad nivå	Kvinnor	16 566	0 %	14 %	42 %	16 %	29 %
	Män	12 457	0 %	15 %	51 %	17 %	16 %

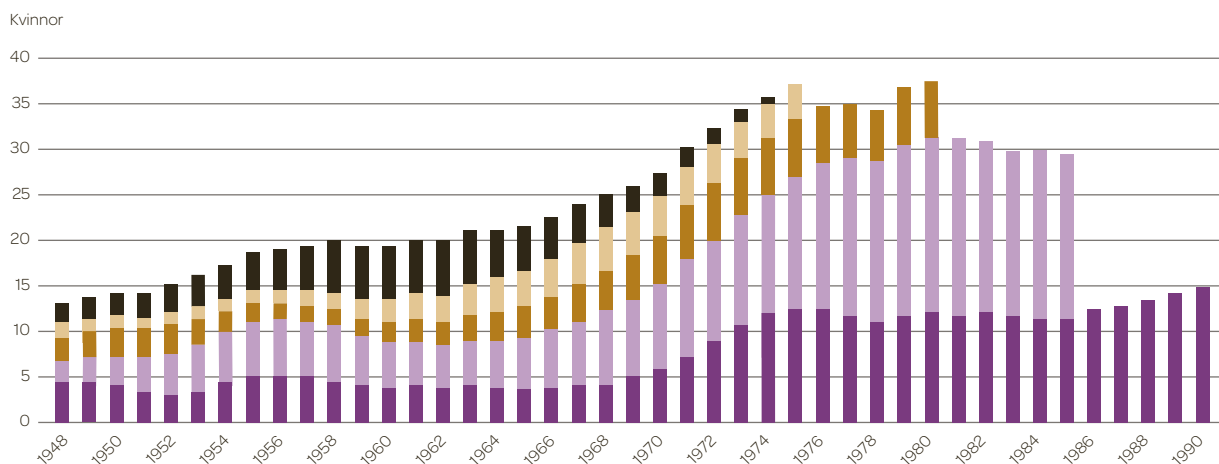
arkitektutbildning. Av de studenter som avlade en yrkesexamen på grundnivå läsåret 2014/15 var det 32 procent som också avlade en generell examen. Motsvarande andel på avancerad nivå var 28 procent.

Kvinnliga examinerade ofta äldre än manliga

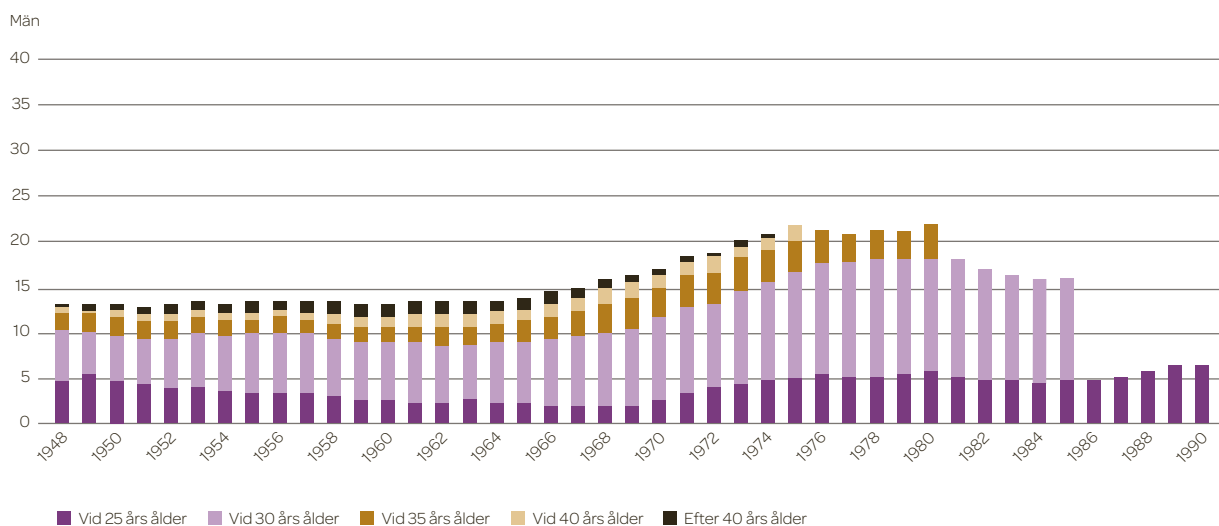
En tredjedel av de studenter som avlade en examen på grundnivå läsåret 2014/15 var 22–24 år gamla, och det

gällde båda könen. Av kvinnorna var det 32 procent som var i åldersintervallet 25–29 år (observera att intervallen inte har samma längd) när de avlade en examen på grundnivå, medan det var 38 procent av männen. Det fanns alltså en könsskillnad i detta åldersintervall – 6 procentenheter fler män än kvinnor avlade en examen på grundnivå. I åldersintervallet 35 år eller äldre var det i stället 6 procentenheter fler kvinnor än män.

Figur 17a. Andel av kvinnor födda mellan 1948 och 1990 som vid 25, 30, 35 och 40 års ålder eller senare avlagt en examen efter minst tre års högre utbildning vid uppföljning 2015. Från och med årskullen 1976 har fullständiga uppföljningar inte kunnat göras.

Figur 17b. Andel av män födda mellan 1948 och 1990 som vid 25, 30, 35 och 40 års ålder eller senare avlagt en examen efter minst tre års högre utbildning vid uppföljning 2015. Från och med årskullen 1976 har fullständiga uppföljningar inte kunnat göras.

De som avlade en examen på avancerad nivå var naturligt nog äldre. För båda könen var det absolut vanligast att avlägga en examen på avancerad nivå i åldersintervallet 25–29 år. Männerna var dock betydligt fler i detta åldersintervall, 51 procent av de examinerade jämfört med 42 procent för kvinnorna. Bland kvinnorna var andelen som avlade en examen på avancerad nivå efter 35 års ålder i stället större än bland männen, 29 procent jämfört med 16 procent.

Vanligare med högskoleutbildning hos kvinnor

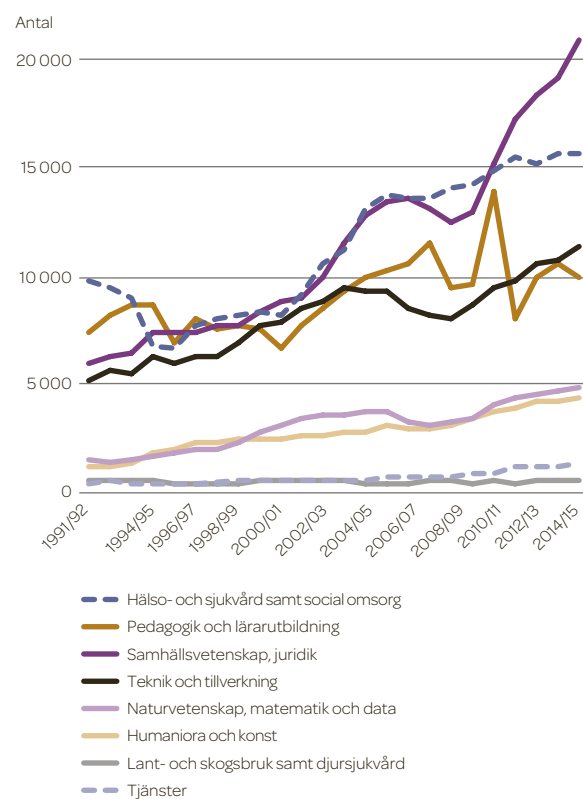
Som en följd av att allt fler studerar vid universitet och högskolor så ökar utbildningsnivån i befolkningen. Ett mått på utbildningsnivå är andelen som har tagit en examen efter en minst treårig högskoleutbildning. Som visas i figur 17a (kvinnor) och 17b (män) har årskullarna födda 1948 och senare följts upp vid 25, 30, 35 och 40 års ålder, och dessutom vid senast möjliga uppföljningstillfälle. De som är födda 1976 eller senare har dock ännu bara kunnat följas upp vid en del av dessa tillfällen. Den yngsta grupp som kunnat följas upp alls, det vill säga vid 25 års ålder, är född 1990.

I de första årskullar som följts upp var utbildningsnivån ungefär densamma för kvinnor och män, knappt 15 procent hade minst tre års högre utbildning. Från och med årskullarna födda i början av 1950-talet ökade dock andelen av kvinnorna som hade sådan utbildning ganska snabbt, och var närmare 20 procent av kvinnorna födda i slutet av 1950-talet. Den senare delen av ökningen hänger samman med 1977 års utbildningsreform, då flera stora och kvinnodominerade utbildningar, till exempel sjuksköterskeutbildningen, lades in i högskolan. Andelen kvinnor med högre utbildning låg sedan ganska konstant fram till årskullarna födda i slutet av 1960-talet, men ökade därefter till cirka 35 procent.

Männen har haft en mindre dramatisk ökning av utbildningsnivån. Andelen med en minst treårig examen var cirka 13 procent fram till årskullarna födda under den senare halvan av 1960-talet för att sedan öka till strax över 20 procent.

Att använda andelen som har en examen från högre utbildning som ett mått på befolkningens utbildningsnivå ger en viss underskattning, eftersom en del studenter fullföljer sina studier utan att ta ut en examen. Det finns också andra mått på utbildningsnivå. I det statistiska meddelandet *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2014/15* UF 20 SM 1601, UKÄ och SCB, finns uppgifter om andelen eftergymnasialt utbildade vilket också inkluderar annan eftergymnasial utbildning än högre utbildning, till exempel yrkeshögskoleutbildning och polisutbildning. Se också kapitlet *Internationella jämförelser*, där utbildningsnivån i Sverige jämförs med andra länder.

Figur 18. Antal examinerade efter inriktning läsåren 1991/92–2014/15. Inom respektive inriktning finns både generella examina, yrkesexamina och konstnärliga examina, på grundnivå och avancerad nivå.

Samhällsvetenskaplig utbildning har ökat mest

Uppgifter om examinerade kan redovisas per utbildningsinriktning: pedagogik och lärarutbildning; humaniora och konst; samhällsvetenskap, juridik, handel och administration; naturvetenskap, matematik och data; teknik och tillverkning; lant- och skogsbruk samt djursjukvård; hälso- och sjukvård samt social omsorg; samt tjänster. Inom respektive inriktning finns både generella examina, yrkesexamina och konstnärliga examina, på grundnivå och avancerad nivå.

Antalet examinerade har varierat mycket och utvecklats olika mellan inriktningarna under perioden 1991/92–2014/15 (figur 18). Lant- och skogsbruk samt djursjukvård respektive tjänster (till exempel turism- och idrottsutbildningar) har haft liten omfattning som knappast förändrats under perioden. Antalet examinerade inom de två inriktningarna humaniora och konst respektive naturvetenskap, matematik och data har varit något större, och ökat stadigt. Dessa inriktningar var fortfarande ganska små, men cirka tre gånger större i slutet av perioden än i början. Under den andra halvan av 1990-talet var resterande inriktningar (hälso- och sjukvård samt social omsorg; pedagogik och lärarutbildning; sam-

hällsvetenskap, juridik, handel och administration samt teknik och tillverkning) ungefär lika stora men sedan millennieskiftet har hälso- och sjukvård samt social omsorg liksom samhällsvetenskap, juridik, handel och administration ökat betydligt mer än övriga inriktningar. Den sistnämnda inriktningen har den i särklass största ökningen från 2010. Pedagogik och lärarutbildning har störst variation över åren, med en kraftig topp läsåret 2009/10. Ändringar av lärarexamina och införandet av en lärarlegitimation är troliga förklaringar till de stora svängningarna.

Civilingenjörsexamen näst största yrkesexamen

Lsåret 2014/15 avlade 32 900 personer en yrkesexamen, 22 200 kvinnor och 10 700 män. Av dessa var 8 900 olika slags lärarexamina, inklusive speciallärar- och specialpedagogexamen, vilket innebär att 26 procent av dem som avlade en yrkesexamen kan antas ha gjort det med sikte på att arbeta i skolan. En majoritet av de lärarutbildade var kvinnor, 7 000 jämfört med 1 900 män.

De totalt 56 olika yrkesexamina som avlades läsåret 2014/15 (av vilka en del är äldre examina där det inte längre finns några nybörjare) varierade mycket i antal, men ett fåtal examina dominerade stort. Antalet examinerade på de olika lärarutbildningarna samt på programmen mot civilingenjörsexamen och sjuksköterskeexamen stod tillsammans för hälften av det totala antalet examinerade på yrkesexamensprogrammen (tabell 6).

Lsåret 2014/15 var lärarexamina som grupp den vanligaste yrkesexamen. Lärarexamen, som år 2011 ersattes med fyra nya examina (förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen), utfärdades i betydligt mindre utsträckning läsåret 2014/15 än föregående läsår, och på sikt kommer lärarexamen inte längre att utfärdas. Av de fyra nya examina

är förskollärarexamen hittills i särklass störst. Läs mer om lärarexamina i avsnittet om lärarutbildning.

Två ingenjörsexamina, civilingenjörsexamen och högskoleingenjörsexamen, låg på andra respektive fjärde plats läsåret 2014/15. För män var dessa examina de två vanligaste. Även för kvinnor var dessa examina bland de vanligaste, men längre ner på listan. För kvinnor låg i stället sjuksköterskeexamen, socionomexamen och specialistsjuksköterskeexamen i topp, efter lärarexamen.

De största skillnaderna jämfört med läsåret 2013/14, utöver förskjutningen mellan olika slags lärarexamina, var att antalet civilingenjörsexamina ökade mycket, med 12 procent, vilket gjorde det till den näst vanligaste yrkesexamen. Antalet specialistsjuksköterskeexamina och läkarexamina ökade också, med cirka 10 procent, medan antalet socionomexamina minskade med 8 procent.

Tre gånger fler examineras från universitet än från högskolor

Lärosäten varierar mycket i storlek. Mätt i antal examinerade totalt läsåret 2014/15 var Lunds universitet störst (7 100 examinerade), följt av Stockholms universitet (6 300), Göteborgs universitet (6 200), Uppsala universitet (5 200) och Linköpings universitet (4 300). Den högskola som hade flest examinerade samma läsår var Malmö högskola (2 600 examinerade). De lärosäten eller enskilda utbildningsanordnare som är minst har bara något eller några tiotal examinerade.

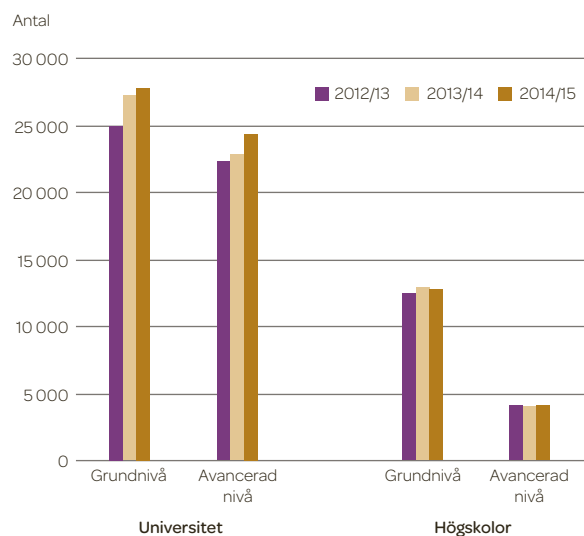
Lsåret 2014/15 avlades cirka 320 konstnärliga examina på grundnivå och cirka 230 konstnärliga examina på avancerad nivå. Flest konstnärliga examina avlades vid Kungl. Musikhögskolan läsåret 2014/15, cirka 100 examina på grundnivå och knappt 90 examina på avancerad nivå. Konstfack hade det näst största antalet examina, cirka 80 på grundnivå och cirka 100 på avancerad nivå.

Tabell 6. Antalet yrkesexamina med mer än 1 000 examinerade läsåren 2013/14 samt 2014/15, totalt och efter kön.

Examen	2013/2014			2014/2015		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Yrkesexamina, totalt	32 600	22 500	10 100	32 900	22 200	10 700
Lärarexamina*	9 030	7 240	1 780	8 100	6 270	1 830
Civilingenjörsexamen	3 760	1 150	2 620	4 220	1 280	2 940
Sjuksköterskeexamen	3 910	3 360	550	3 870	3 360	510
Högskoleingenjörsexamen	2 330	650	1 680	2 430	660	1 760
Socionomexamen	242	2 100	320	2 230	1 940	290
Specialistsjuksköterskeexamen	1 910	1 630	280	2 110	1 790	320
Juristexamen	1 310	790	520	1 400	840	550
Civilekonomexamen	1 180	690	490	1 240	690	550
Läkarexamen	1 110	600	510	1 230	700	530

* I lärarexamina ingår lärarexamen, förskollärarexamen, grundlärarexamen, yrkeslärarexamen och ämneslärarexamen, men inte speciallärar- eller specialpedagogexamen.

Figur 19. Antal examinerade från universitet respektive högskolor läsåren 2012/13–2014/15, på grundnivå respektive avancerad nivå.

Antalet examinerade vid ett lärosäte beror i första hand på lärosätets storlek, det vill säga antalet studenter, men också på utbildningsutbudets sammansättning, eftersom benägenheten att ta ut examen varierar mellan utbildningar. Läsåret 2014/15 examinerades totalt 52 200 individer från universitet och 17 000 från högskolor. Motsvarande uppgifter för läsåret 2013/14 var 50 100 respektive 17 000. Det innebär att universiteten stod för hela den 3,5 procent stora ökningen av antalet examinerade som beskrivits tidigare.

På grundnivå examinerades 27 900 personer vid universiteten och 12 800 vid högskolorna läsåret 2014/15. Av de 41 400 som totalt examinerades på grundnivå var det alltså 67 procent som examinerades från ett universitet. På avancerad nivå var motsvarande uppgifter 24 400 respektive 4 200 examinerade, vilket innebär att universitetens andel var ännu högre, 84 procent. Universitetens utbildningar ligger alltså på avancerad nivå i större utsträckning än högskolornas. Dessa uppgifter skiljer sig inte nämnvärt från föregående två läsår.

Examinerade på avancerad nivå utgjorde 47 procent av alla examinerade vid universiteten läsåret 2014/15, det vill säga nära hälften examinerades på avancerad nivå. Fyra universitet avvek från detta mönster. Vid Karolinska institutet och Kungl. Tekniska högskolan utgjorde de examinerade på avancerad nivå mer än 60 procent, medan universiteten i Karlstad och Örebro, liksom Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet, hade mellan 23 och 32 procent av de examinerade på avancerad nivå. På högskolorna utgjorde de examinerade på avancerad nivå 25 procent av alla examinerade läsåret 2014/15. Även från detta genomsnittliga värde fanns avvikelser: Blekinge tekniska högskola (47 procent på avancerad nivå) och Gymnastik- och idrottshögskolan (55 procent på avancerad nivå)

hade ett förhållande mellan examinerade på grundnivå och på avancerad nivå som mer liknade universitetens.

Genomströmning

Medan antalet examinerade är ett resultatmått som är användbart för att uppskatta inflödet på arbetsmarknaden, kan det behövas andra mått för att beskriva effektiviteten i utbildningen. Tre sådana mått är kvarvaro den andra terminen, examensfrekvens och prestationsgrad. Dessa är alla mått på studenters genomströmning. I det statistiska meddelandet *Genomströmning på grundnivå och avancerad nivå till och med 2013/14* UF 20, UKÄ och SCB, finns mer utförliga beskrivningar av dessa mått.

Programstudenter oftare kvar en andra termin

Ett första tillfälle att mäta genomströmning är efter den första terminen, genom att se hur många studenter som fortfarande studerar en andra termin. En förutsättning är naturligtvis att studierna förväntas ta mer än en termin. Uppgifter om sådan kvarvaro finns för högskolenybjörjare, det vill säga studenter som är registrerade för första gången vid en högskola. De senaste uppgifter som finns avser studenter som hade sin första registreringstermin hösten 2013.

Studenter som var registrerade på ett utbildningsprogram hösten 2013 var, som väntat, i större utsträckning kvar våren 2014 än studenter som läste fristående kurser under hösten. Cirka hälften av dem som var registrerade på fristående kurser hösten 2013 fanns inte registrerade våren 2014. Av nybörjarna som var registrerade på någon typ av utbildningsprogram under hösten 2013 var det däremot bara cirka 10 procent som inte var kvar våren 2014.

STUDENTER MÅSTE BEGÄRA ATT FÅ EXAMENSBEVIS

Enligt högskoleförordningen ska "en student som uppfyller fordringarna för en examen (...) på begäran få examensbevis av högskolan". Strikt tolkat innebär det att examensbevis bara lämnas ut på begäran. Det har varit naturligt att lägga ansvaret på studenten, eftersom svensk högskoleutbildning av tradition har bestått av kurser, och det därför varit svårt att veta när studierna är avslutade. Det bidrar dock till att examensfrekvensen är låg i Sverige jämfört med andra länder. I utredningen *Högre utbildning under tjugo år* (SOU, 2015:70) konstaterar utredaren att ett större ansvar skulle kunna läggas på lärosätena och föreslår att regeringen utreder en ändring av högskoleförordningen med målet att lärosätena får det fulla ansvaret för att utfärda examina när studenten fullgjort allt som krävs.

Det finns en liten skillnad mellan olika typer av program i hur vanligt det är att studenter ändrar studieinriktning. Av dem som började på yrkesexamensprogram hösten 2013, exklusive inresande studenter, studerade 90 procent på sådana program även våren 2014. För generella program var motsvarande uppgift 85 procent.

Läsåret 2013/14 var kvinnliga studenter registrerade även på vårterminen i något större utsträckning än manliga studenter, och det gällde särskilt när de var registrerade på program som ledde till en generell examen.

Högre examensfrekvens på yrkesprogram

Examensfrekvens, det vill säga hur stor andel av de studenter som börjar en utbildning som också tar examen, är ett vanligt genomströmningsmått. Examensfrekvensen varierar mycket mellan utbildningar. Det beror både på typen av utbildning och på studenternas syften med studierna. Den som följer ett program kan antas ha som syfte att genomgå en hel utbildning medan en del av de studenter som läser fristående kurser antagligen bara har som mål att läsa en kortare tid.

Examensfrekvensen i högskolan mäts genom att den studentgrupp som påbörjar studierna en viss termin följs upp när studierna bör vara avslutade. För att få med även studenter som tar lång tid på sig följs studenterna upp efter nominell studietid plus tre år. De senaste uppgifter som finns tillgängliga är för studenter som följts upp till och med läsåret 2013/14. Beroende på utbildningens nominella längd avser uppgifterna om examensfrekvens studenter som påbörjat sina studier under läsåren 2005/06–2009/10.

Lsåret 2013/14 var examensfrekvensen högre på yrkesexamensprogram än på program som ledde till en generell examen. Frekvensen varierade dock mycket mellan yrkesexamina. Studenter som läste till barnmorska hade den högsta examensfrekvensen, 93 procent. Läkarexamen (88 procent) och tandläkarexamen (85 procent)

låg på andra respektive tredje plats. De tio examina där studenterna hade högst examensfrekvens låg alla till grund för legitimationsyrken, det vill säga det krävs legitimation och därmed examen för att få arbeta inom yrket. Kravet på legitimation har sannolikt stor effekt på viljan att ta ut en examen.

Det fanns också yrkesexamina med betydligt lägre examensfrekvens. Av yrkesexamina med en omfattning om 180 högskolepoäng som hade minst 200 nybörjare hade högskoleingenjörsexamen lägst examensfrekvens (43 procent) vid uppföljning läsåret 2013/14. En god arbetsmarknad för ingenjörer skulle kunna förklara att de inte behöver ta ut en examen eller ens avsluta sina studier. Det är faktorer som kan förklara den låga examensfrekvensen, men det förklarar knappast att den var lägre än examensfrekvensen för civilingenjörerna, som var 50 procent.

Ovanstående uppgifter avser dem som tar ut den examen de börjat läsa mot. Det finns också de som tar ut en annan examen i stället, men för de allra flesta som börjar ett program mot en yrkesexamen är det bara en mindre del av studenterna. Vid uppföljningen läsåret 2013/14 var det dock några utbildningar (mot arkitekt-, civilekonom-, hortonom- och sjukhusfysikerexamen) där 20 procent eller mer i stället hade tagit ut en annan examen, framför allt en generell examen.

Examensfrekvensen för de yrkesexamina som omfattar 180 högskolepoäng och hade minst 200 nybörjare läsåret 2008/09 varierade mellan 43 och 77 procent när de följdes upp läsåret 2013/14 (tabell 7). För kandidatexamen var examensfrekvensen 43 procent, som jämförelse. Kvinnorna hade genomgående högre examensfrekvens, skillnaden mellan könen var 7 procentenheter eller mer.

Tabell 7. Examensfrekvens läsåret 2013/14, det vill säga efter nominell tid plus tre år, för studenter som påbörjade programstudierna läsåret 2008/09 för kandidatexamen (oavsett inriktning) och för yrkesexamina med omfattningen 180 högskolepoäng och minst 200 nybörjare.

	Totalt, procent	Kvinnor, procent	Män, procent	Könsskillnad, procentenheter
Kandidatexamen	43	49	36	13
Arbetssterapeutexamen	66	68	50	18
Biomedicinsk analytikerexamen	60	63	47	16
Fysioterapeutexamen	76	80	70	10
Högskoleingenjörsexamen	43	48	41	7
Receptarieexamen	53	*	*	
Röntgensjuksköterskeexamen	69	73	53	20
Sjuksköterskeexamen	77	78	66	12
Studie- och yrkesvägledarexamen	65	*	*	

* Kön redovisas inte när det är färre än 30 individer av ett av könen.

Tabell 8. Examensfrekvens (procent) för studenter som påbörjade programstudier läsåren 2008/09–2010/11, beroende på program, vid uppföljning läsåret 2013/14. Med inriktning avses klassificering enligt Svensk utbildningsnomenklatur (SUN).

	Antal	Totalt examen* (%)	Samma examen			Ingen examen (%)	Summa (%)
			Samma inriktning (%)	Annan inriktning (%)	Annan examen (%)		
Högskoleexamensprogram							
Totalt	5 070	31	20	6	5	69	100
Kvinnor	2 310	39	24	8	7	61	100
Män	2 760	25	16	4	4	75	100
Kandidatprogram							
Totalt	21 340	45	35	8	2	55	100
Kvinnor	12 050	52	40	9	3	48	100
Män	9 290	37	30	6	2	63	100
Magisterprogram							
Totalt	4 480	54	46	4	4	46	100
Kvinnor	2 340	52	46	4	2	48	100
Män	2 140	55	46	3	6	45	100
Masterprogram							
Totalt	11 960	60	46	7	7	40	100
Kvinnor	5 010	60	44	8	8	40	100
Män	6 950	61	47	7	6	39	100

* Observera att "totalt examen" inte ingår i summeringen längst till höger.

Varierande examensfrekvens på generella program

En förutsättning för att kunna beräkna examensfrekvens är i allmänhet att studenten följer ett utbildningsprogram, eftersom det krävs att det finns en tydlig startpunkt för studierna. Generella examina, till skillnad från yrkesexamina, har ofta baserats på studenternas egna kombinationer av fristående kurser. Det har dock blivit vanligare att även generella examina baseras på utbildningsprogram, till exempel "kandidatprogram". För den grupp studenter som följer sådana program är det möjligt att beräkna examensfrekvenser, på samma sätt som för studenter på yrkesexamensprogram.

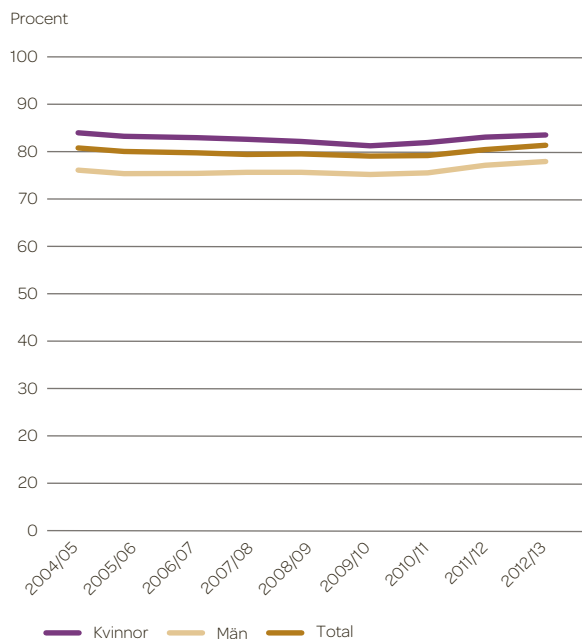
Fyra generella examina följdes upp läsåret 2013/14 på samma sätt som för yrkesexamina, det vill säga efter nominell tid plus tre år. Eftersom de generella examina varierar i omfattning mellan ett år (magisterexamen) och tre år (kandidatexamen) betyder det att uppföljningen avser studenter som påbörjat sina programstudier läsåren 2008/09–2010/11. En uppföljning av högskoleexamens-, magister- och masterprogrammen gjordes läsåret 2011/12 (*Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå till och med 2011/12*, UF 20 SM 1303, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB). Kandidatexamen enligt 2007 års examensordning följdes däremot upp för första gången läsåret 2013/14.

Uppföljningen visar att andelen som tog en examen på de generella programmen var lägre på grundnivå än på avancerad nivå. För högskoleexamen var examensfrekvensen 31 procent och 45 procent för kandidatexamen, inklusive dem som bytte inriktning på utbildningen, eller tog en annan examen (se tabell 8). På avancerad nivå var motsvarande uppgifter 54 procent för magisterexamen och 60 procent för masterexamen. På grundnivå var examensfrekvensen betydligt högre för kvinnorna än för männen, medan det inte fanns några större könsskillnader på avancerad nivå. I *Genomströmning på grundnivå och avancerad nivå till och med 2013/14*, UF 20 SM 1502, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB, finns en mer utförlig redovisning av examensfrekvenser för tidigare uppföljningar och nedbrutna på olika utbildningsinriktningar.

Prestationsgrad

Prestationsgraden är ett mått på i vilken utsträckning studenterna tar de högskolepoäng de är registrerade för ett visst läsår. Prestationsgraden baseras på de högskolepoäng respektive student är registrerad för per kursregistrering och antalet avklarade högskolepoäng. De senare följs upp för respektive kursregistrering under registreringsterminen och de tre efterföljande terminerna.

Figur 20. Prestationsgraden för läsåren 2004/05–2012/13 fördelat på kön. Kvinnors prestationsgrad är generellt högre än männens.

Eftersom uppföljningstiden för studenternas avklarade poäng är 4 terminer så är de senaste uppgifterna som finns tillgängliga om prestationsgrader läsåret 2012/13. För en mer utförlig beskrivning och analys av studenternas prestationsgrad se *Inresande studenternas prestationsgrad fortsätter att öka – En analys av studenternas prestationsgrad för läsåren 2004/05–2012/13*, statistisk analys 2015/4, UKÄ.

Prestationsgraden relativt stabil över tid

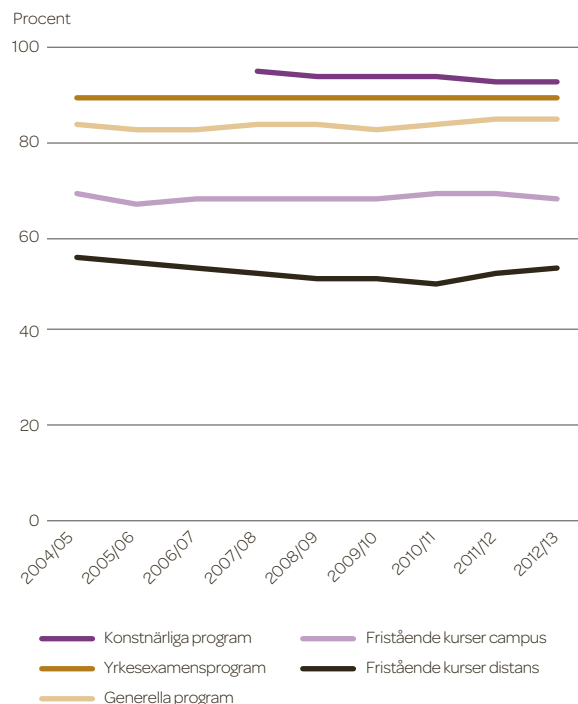
Den genomsnittliga prestationsgraden bland kvinnor och män läsåret 2012/13 var 83 respektive 78 procent vilket var en svag ökning för båda könen sedan föregående läsår. Sedan läsåret 2004/05 har prestationsgraden på totalnivå legat relativt stabilt kring 80 procent.

Nedan presenteras studenternas prestationsgrad separat för svenska och inresande studenter. En anledning till att presentera grupperna separat är att eftersom svenska studenter står för större delen av utbildningsvolymen skulle en presentation av de två grupperna sammanslagna framför allt beskriva de svenska studenterna. Dessutom kan de två populationerna vara av intresse att studera separat eftersom förklaringar till skillnader och variationer i prestationsgrad kan skilja sig åt mellan de två grupperna.

Små förändringar av prestationsgraden under senaste läsåret för svenska studenter

För de svenska studenterna var prestationsgraden i genomsnitt 81 procent läsåret 2012/13. Prestationsgraden varierade dock mellan olika utbildningsformer, med

Figur 21. Prestationsgraden för svenska studenter läsåren 2004/05–2012/13 uppdelat på studieform. Prestationsgraden har legat relativt stabilt sedan föregående läsår med förändringar på mindre än 1 procentenhet.

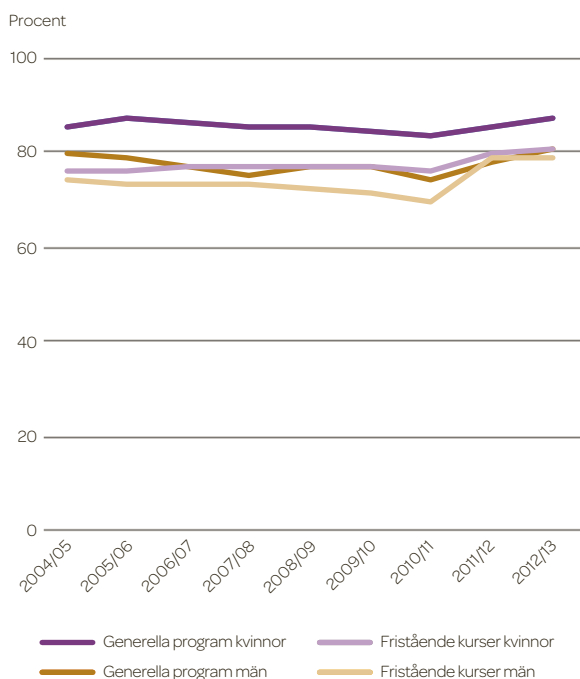
93 procent på konstnärliga program, 89 procent på yrkesexamensprogram och 85 procent på generella program. Motsvarande siffra för fristående kurser var 63 procent. Ytterligare skillnader fanns mellan fristående kurser på campus respektive distans. På fristående kurser på campus var prestationsgraden 68 procent, vilket kan jämföras med 53 procent på fristående kurser på distans (se figur 21). Även inom generella program var prestationsgraden klart lägre för kurser som gavs på distans. Lsåret 2012/13 var prestationsgraden på distanskurser inom generella program 72 procent (distanskurser utgör endast 7 procent av utbildningsvolymen inom generella program). Det innebär en skillnad på 14 procentenheter gentemot campusbaserade kurser inom generella program.

Sedan läsåret 2011/12 har prestationsgraden legat relativt stabilt med förändringar på mindre än 1 procentenhet inom samtliga studieformer. I ett längre perspektiv har prestationsgraden varit relativt stabil inom alla studieformer förutom på fristående kurser på distans där prestationsgraden sjönk med 6 procentenheter mellan läsåren 2004/05 och 2010/11 för att sedan öka något igen.

Prestationsgraden för inresande studenter ökar

Lsåret 2012/13 var prestationsgraden för de inresande studenterna i genomsnitt 81 procent. Det är en ökning med drygt 1 procentenhet sedan föregående läsår.

Figur 22. Prestationsgraden för inresande studenter läsåren 2004/05–2012/13 uppdelat på campusbaserade generella program respektive fristående kurser. Prestationsgraden ökar framför allt på generella program sedan föregående läsår.

Männens prestationsgrad ökade med knappt 2 procentenheter till 80 procent medan kvinnornas ökade med 1 procentenhet till knappt 84 procent.

De inresande studenterna består av två grupper: så kallade freemover-studenter som kommer till Sverige för att studera på egen hand och utbytesstudenter som studerar i Sverige via något utbytesprogram. Freemover-studenter läser framför allt på campusbaserade generella program medan utbytesstudenter framför allt läser på campusbaserade fristående kurser. Läsåret 2012/13 fanns 89 procent av den totala volymen av kursregistreringar för inresande studenter mätt i antal helårsstudenter på dessa två studieformer. Nedan presenteras därför statistik om prestationsgrad enbart för kursregistreringar inom dessa två studieformer.

Efter införandet av studieavgifter för inresande studenter utanför EU/EES och Schweiz sjönk antalet nybörjare bland inresande studenter med knappt 12 300 helårsstudenter mellan läsåret 2010/11 och 2012/13. Samtidigt kan man se att prestationsgraden ökade under samma period, i synnerhet för männen.

På fristående kurser skedde en kraftig ökning av prestationsgraden mellan 2010/11 och 2011/12 då prestationsgraden för männen ökade med knappt 9 procentenheter och för kvinnorna med runt 4 procentenheter till en prestationsgrad på runt 79 procent för båda könen. Till läsåret 2012/13 skedde endast små ökning av prestationsgraden.

På generella program skedde ett trendbrott mellan läsåren 2010/11 och 2012/13 där prestationsgraden ökade två år i rad efter flera år av sjunkande prestationsgrad (med något undantag). Männen stod för den största ökningen med knappt 7 procentenheter till 80 procent medan kvinnornas prestationsgrad ökade med knappt 4 procentenheter till 87 procent under perioden 2010/11–2012/13.

Läraryr utbildningen

Läraryr utbildningen är en stor del av den svenska högskolan. Läsåret 2014/15 påbörjade 13 000 personer lärarstudier vilket är en ökning med 1 200 nybörjare, eller 10 procent, jämfört med föregående läsår. Mycket tyder trots detta på att det framtida behovet av lärare överstiger det antal som idag examineras (se t.ex. *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – Ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16*, Rapport 2015:5, UKÄ och *Fortsatt fler söker sig till läraryr utbildningen – men långt från det prognostiserade behovet*, Statistisk analys 2016:2, UKÄ) och att bristen på lärare därmed kommer att tillta, särskilt inom vissa inriktningar och i vissa ämnen. Läraryr utbildningen är också ständigt aktuell i den politiska debatten och har reformerats ett flertal gånger de senaste decennierna. Av dessa skäl fokuserar vi specifikt på läraryr utbildningen i detta avsnitt.

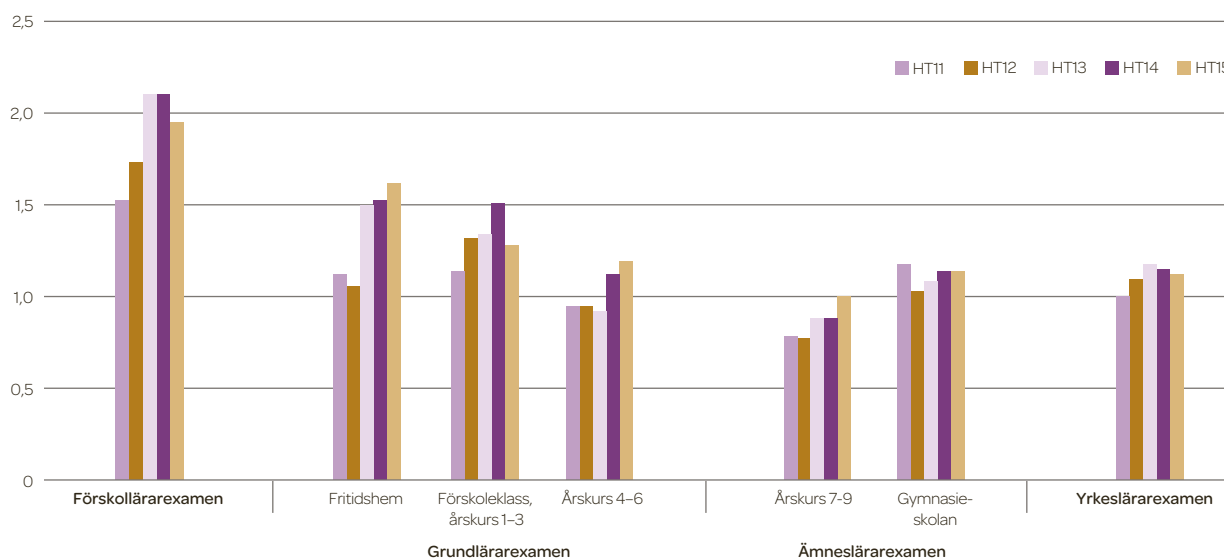
En ny läraryr utbildning infördes hösten 2011. I denna nya läraryr utbildning finns fyra olika examina; förskolläraryr-, grundläraryr-, ämnesläraryr- och yrkesläraryrexamen. Ett par av dessa examina har i sin tur olika inriktningar, för att utbildningarna ska anpassas till undervisning i olika årskurser. De som nu examineras från läraryr utbildningen har dock fortfarande huvudsakligen studerat på någon av de äldre läraryr utbildningarna.

Söktrycket till läraryr utbildningarna

Söktrycket (antalet behöriga förstahandssökande per antagen) till läraryr utbildningarna är generellt sett lågt jämfört med många andra utbildningar. Det är dock viktigt att komma ihåg att läraryr utbildningen är mycket stor och omfattar många nybörjare. Det är många som söker till läraryr utbildningar, men det är också många som antas och därför är söktrycket (antalet behöriga förstahandssökande per antagen) förhållandevis lågt jämfört med många mindre utbildningar.

Söktrycket till läraryr utbildningarna har varierat över åren, men har ökat något jämfört med höstterminen 2011 då den nya läraryr utbildningen infördes, se figur 23. Särskilt lågt är söktrycket till grundläraryr utbildningen med inriktning mot årskurs 4–6, ämnesläraryr utbildningens båda inriktningar och yrkesläraryr utbildningen. Till dessa har söktrycket legat runt 1 de senaste fem höstterminerna vilket betyder att i stort sett alla

Figur 23. Söktrycket (antalet behöriga förstahandssökande per antagen) till de nya lärarutbildningarna per inriktning från ht 2011 till ht 2015.

behöriga sökande antas. Klart högst söktryck är det till förskollärarutbildningen där det funnits runt två behöriga förstahandssökande per antagen student de senaste tre höstterminerna.

Söktrycket till de olika lärarutbildningarna är en viktig förutsättning i relation till dimensioneringen av lärarutbildningarna. Utbildningar med ett söktryck under eller runt 1 kan inte enkelt byggas ut eftersom det helt enkelt saknas behöriga förstahandssökande till de platser som erbjuds.

Nyborjare

Tidigare i kapitlet, i avsnittet om nyborjare, redovisas något fler nyborjare på lärarprogram än de detaljerade uppgifter som redovisas här. Det beror på att här har varje nyborjare på program mot någon av de fyra nya lärarexamina räknats endast en gång oavsett vilket program de började på. I det tidigare avsnittet kan en individ som bytt mellan program inriktade mot olika lärarexamina redovisas på två olika program vilket innebär att små differenser finns. Under läsåret 2014/15 inledde totalt 13 040 nyborjare studier på lärarprogram-

Tabell 9. Antal nyborjare per program mot lärarexamen och inriktning, höstterminen 2011 till höstterminen 2015.

Examen	Läsår 11/12		Läsår 12/13		Läsår 13/14		Läsår 14/15		
	HT11	VT12	HT12	VT13	HT13	VT14	HT14	VT15	HT15*
Förskollärarexamen	2 200	760	2 390	900	2 430	1 110	2 540	1 060	2 690
Grundlärarexamen									
Fritidshem	450	150	560	130	520	170	560	200	580
Förskoleklass, årskurs 1-3	990	320	1 140	330	1 110	360	1 170	400	1 520
Årskurs 4-6	650	200	840	240	890	230	960	150	1 090
Ämneslärarexamen									
Gymnasieskolan	1 820	330	2 220	340	2 390	280	2 770	410	3 070
Okänd inriktning	0	0	140	30	170	60	220	70	210
Årskurs 7-9	670	100	670	70	630	60	660	110	690
Yrkeslärarexamen	410	170	450	190	410	230	370	250	440
Lärarexamen	1 030	520	610	350	440	370	690	460	560
Totalsumma termin	8 220	2 540	9 010	2 590	8 980	2 870	9 940	3 100	10 850
Totalsumma läsår		10 760		11 600		11 840		13 040	

* Uppgifterna för höstterminen 15 är preliminära.

Figur 24. Antal nybörjare på program mot lärarexamen, terminsvis ht -04-ht -15.

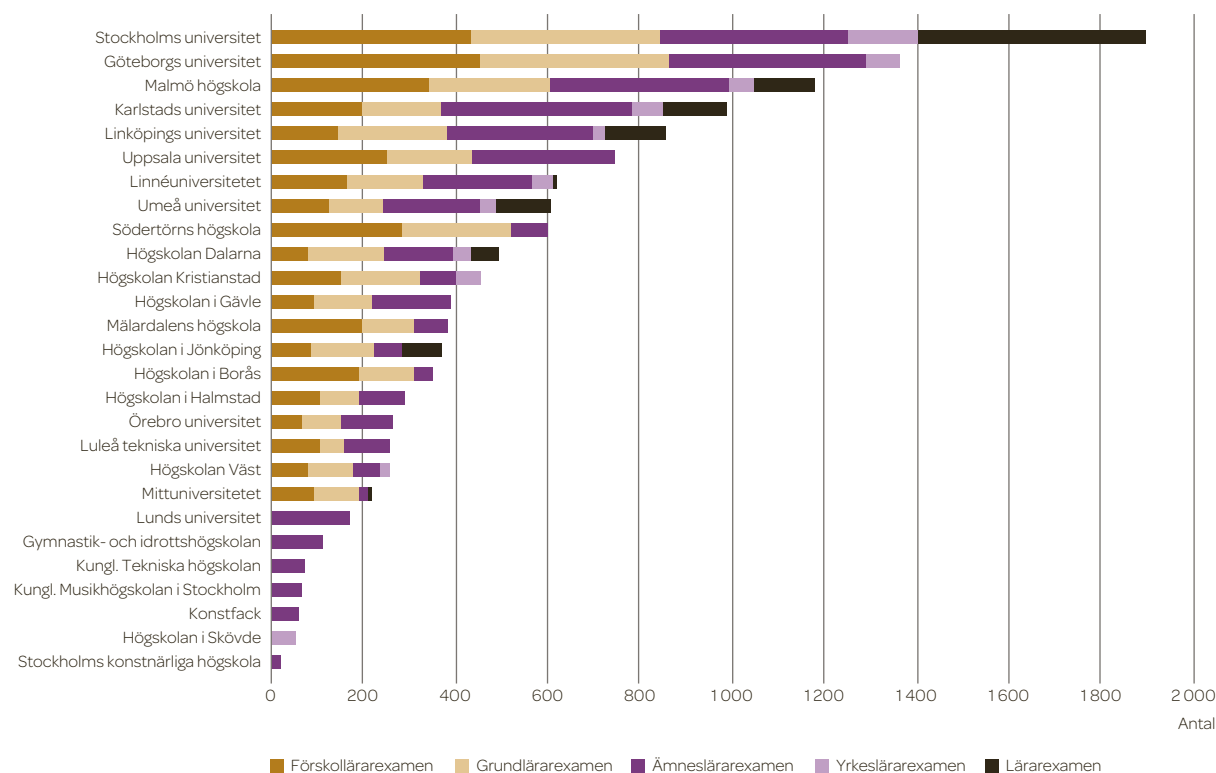

men (mot förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen samt mot den gamla lärarexamen). Det är 21 procent fler än läsåret 2011/12 då den nya lärarutbildningen startade. De senaste uppgifterna om antalet nybörjare hösten 2015

tyder på en fortsatt ökning av nybörjarna för läsåret 2015/16. Nybörjarna på lärarutbildningarna hösten 2015 var 10 850 till antalet, vilket motsvarar en ökning på 9 procent jämfört med hösten 2014. På totalnivå ökar således antalet nybörjare på lärarutbildningarna. Men det finns variation mellan de olika utbildningarna och inriktningarna. Grundlärarutbildningen med inriktning mot F-3 ökade mest procentuellt sett från höstterminen 2014 till höstterminen 2015.

Sett i ett lite längre perspektiv är dagens nybörjare på lärarutbildningarna relativt många. Antalet höstnybörjare brukar variera mellan 8 000 och 10 000 och vårnybörjarna brukar variera mellan 2 000 och 3 000. Antalet nybörjare på lärarprogram minskade i slutet av 00-talet från nästan 13 000 läsåret 2005/06 till som lägst 10 500 läsåret 2008/09. Den nedåtgående utvecklingen bröts av en viss uppgång läsåren 2009/10 och 2010/11. Men när de nya lärarexamina infördes höstterminen 2011 och lärosätena fick ansöka om nya examenstillstånd innebar det att utbudet av framför allt program för grundskolans årskurs 7–9 och gymnasieskolan minskade tillfälligt. Det påverkade antalet nybörjare läsåret 2011/12 negativt. De senaste läsåren har dock antalet nybörjare ökat och uppgick till över 13 000 läsåret 2014/15. Trenden efter det första läsåret med den nya lärarutbildningen är således att antalet nybörjare ökar stadigt.

Figur 25. Antal nybörjare per program mot lärarexamen fördelat på lärosäten, läsåret 2014 / 15.

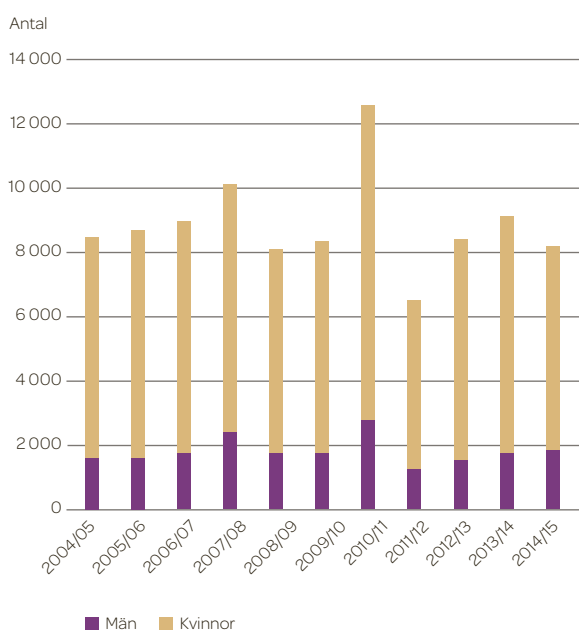
Av de totalt 13 040 nybörjarna på de olika lärarutbildningarna läsåret 2014/15 stod Stockholms universitet, Göteborgs universitet och Malmö högskola tillsammans för 34 procent, se figur 25. Stockholms universitet har den klart största lärarutbildningen mätt som antal nybörjare. Flertalet av de större lärosätena erbjuder utbildningar mot alla de fyra examina som ingår i den nya lärarutbildningen medan de mindre lärosätena oftast specialiserar sig på färre utbildningar. Många av de som påbörjar studier inom ramen för VAL (vidareutbildning av lärare) påbörjar kompletterande studier för att uppnå kraven för att kunna ta ut en äldre lärarexamen. Anledningen till detta är att de ofta har lättare att uppnå kraven till en sådan examen och därför finns det fortfarande en ansevärd mängd nybörjare på denna äldre utbildning.

Examinerade på lärarutbildningen

Det var varit stora variationer i antalet utfärdade lärarexamina mellan åren, från som högst drygt 12 600 läsåret 2010/11 till som lägst 6 500 läsåret 2011/12 och 8 200 läsåret 2014/15. Variationerna kring läsåret 2010/11 beror främst på lärarlegitimationsreformen.

De lärarexamina som utfärdats de senaste läsåren gäller främst den sammanhållna lärarutbildning som infördes höstterminen 2001. Uppgifterna om lärarexamina i statistiken avser således ännu så länge huvudsakligen äldre lärarexamina. Det beror på att få studenter ännu hunnit slutföra sin utbildning för någon av de nya lärarexamina eftersom exempelvis den nya förskollärarexamen med normal studietakt omfattar 3,5 års heltids-

Figur 26. Antal lärarexamina uppdelat på kön läsåren 2004/05 till 2014/15.

studier och ämneslärarexamen, beroende på inriktning och ämnen, omfattar upp till 5,5 års heltidsstudier.

Andelen män bland de examinerade lärarna är låg och har legat runt 20 procent de senaste åren. Läsåret 2014/15 var andelen 22,7 procent sett till hela lärarutbildningen. Andelen män bland de examinerade varierar dock kraftigt mellan de olika inriktningarna. I inriktningarna mot de yngre barnen/eleverna, som till exempel förskollärare, är omkring 5 procent män. På inriktningar mot gymnasiet är könsfördelningen betydligt jämnare med drygt 40 procent män av de examinerade.

Hur många lärare behöver utbildas?

Det är svårt att prognostisera det framtida behovet av lärare eftersom så många faktorer är okända. Det beror till exempel på i vilken grad de nyexaminerade lärarna väljer att faktiskt börja arbeta som lärare, hur många som sedan väljer att fortsätta arbeta som lärare, vid vilken ålder de går i pension, hur stora de framtida barnkullarna kommer att bli och en mängd andra faktorer.

En prognos måste göra antaganden om alla dessa okända faktorer och blir därför osäker och i hög grad beroende av de antaganden som görs. De olika prognoser som gjorts på senare år är dock relativt samstämmiga på aggregerad nivå. Skolverket prognostiserar i *Redovisning av uppdrag om prognos över behovet av olika lärarkategorier* (Skolverket, 2015) utifrån ett framtida lärarbehov, ett årligt examinationsbehov på 13 700 personer under perioden 2015 till 2029 för de lärarutbildningar som inte är påbyggnadsutbildningar (speciallärare och specialpedagog). Det gör de senaste årens examinationsnivå på ungefär 8 000 examinerade lärare per år otillräcklig.

Examensfrekvensen på lärarutbildningen har historiskt legat på omkring 65 procent. Förutsatt att denna inte förändras drastiskt betyder det att det runt 21 000 personer skulle behöva börja på lärarutbildningarna varje år för att kunna examinera de 13 700 som beräknas behövas. Det är 8 000 fler än de drygt 13 000 som påbörjade en lärarutbildning läsåret 2014/15. Lärarutbildningen skulle alltså behöva vara betydligt större än vad den är idag för att uppnå det prognostiserade framtida behovet.

För mer om detta se *Fortsatt fler söker sig till lärarutbildningen – men långt från det prognostiserade behovet*, Statistisk analys 2016:2, UKÄ.

Breddad rekrytering till högskolan

Det svenska samhället består av en mångfald människor med skilda bakgrunder och karakteristika. För att nämna några exempel så finns det både kvinnor och män, människor med skilda könsidentiteter och könsuttryck, människor med funktionsvariation, människor som är uppvuxna i arbetarhem respektive högre tjänstemannahem, föräldrarna kan vara låg- eller högutbildade och man kan antingen vara född i Sverige eller ha invandrat från något annat land.

Även studenterna i högskolan har skilda bakgrunder och karakteristika. Emellertid fördelar sig dessa delvis annorlunda jämfört med hur det ser ut i befolkningen. Regeringen menar därför att rekryteringen till högskolan behöver breddas i syfte att studentsammansättningen bättre ska återspegla den mångfald som finns i befolkningen. I högskolelagen står därtill inskrivet att högskolorna aktivt ska främja och bredda rekryteringen till högskolan (1 kap. 5§ högskolelagen). Och enligt sin instruktion ska även Universitets- och högskolerådet (UHR) främja en breddad rekrytering till högskolan och myndigheten har på uppdrag av regeringen under 2016 utfört en kartläggning och analys av lärosätenas arbete med breddad rekrytering till och breddat deltagande i högskolan (se *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?* rapport, UHR, 2016).

En breddad rekrytering kan inbegripa mer än själva rekryteringen till högskolan, det vill säga vilka studenter som börjar studera i högskolan. I utvidgad betydelse handlar den också om deltagande – hur väl studenter av olika slag klarar av utbildningen (genomströmning) och etablerar sig på arbetsmarknaden (anställningsbarhet). I kapitlet *Utbildning och arbetsmarknad* beskrivs etableringen på arbetsmarknaden utifrån svensk och utländsk bakgrund. Under denna rubrik är det enbart själva rekryteringen som redovisas, och de mångfaldsaspekter som har följts upp är social bakgrund (mätt med hjälp av föräldrarnas utbildningsnivå) och svensk eller utländsk bakgrund. Skillnader och likheter mellan kvinnor och män i högskolan är en integrerad del i hela denna rapport och behandlas inte särskilt här.

En anledning till att studenternas kön och sociala bakgrund etc. kan skilja sig från befolkningens är att det föreligger en snedrekrytering till högskolan. För att kunna bedöma om och i vilken utsträckning det föreligger en sådan snedrekrytering med avseende på social bakgrund respektive svensk eller utländsk bakgrund har ett antal födelsekullar följts upp. I befolkningen är grupperna olika stora, till exempel finns det betydligt fler personer med svensk än med utländsk bakgrund, men i och med att det är andelen i grupperna som har börjat i högskolan som redovisas tas hänsyn till detta.

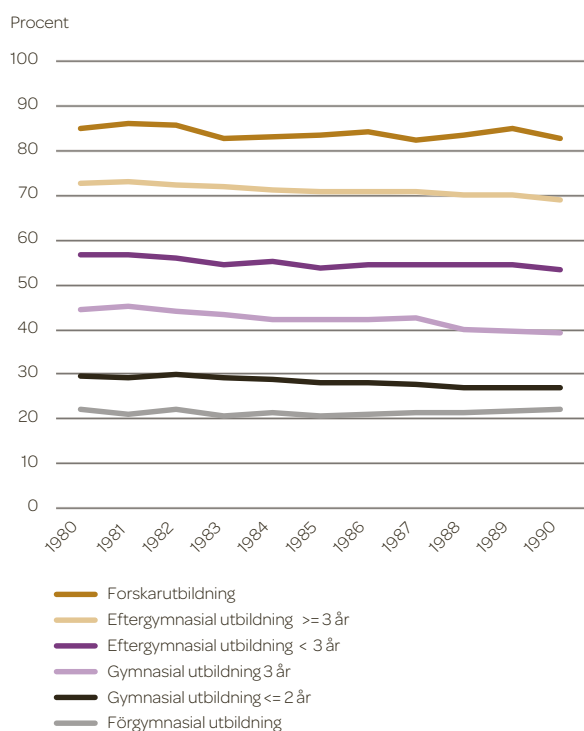
Även sammansättningen bland nybörjarna redovisas utifrån studenternas bakgrund, det vill säga hur stor andel av nybörjarna som har utländsk bakgrund, lågutbildade föräldrar etc. En poäng med att redovisa sammansättningen av olika grupper i högskolan är att den visar i vilken utsträckning människor med olika bakgrunder möts i den svenska högskolan, där en bärande tanke är att det är bra för kvaliteten i högskolans utbildningar om människor med olika bakgrunder och karakteristiska (och därmed delvis skilda erfarenheter etc.) kan träffas, interagera och utbyta erfarenheter. Sammansättningen bland studenterna säger dock inget i sig om en eventuell snedrekrytering. Genom att göra en jämförelse med fördelningen i befolkningen av olika grupper kan man få en uppfattning om snedrekryteringen, men det är ett mindre exakt mått än om man mäter övergången till högskolan i en eller flera födelsekullar.

Det är långt ifrån enbart högskolornas arbete och åtgärder som inverkar på rekryteringen av olika grupper till högskolan. Den sociala snedrekryteringen har till exempel i stor utsträckning etablerats redan innan övergången till högskolan i och med att människor med skilda sociala ursprung redan i grundskolan och gymnasieskolan skiljer sig åt vad gäller kunskaper, betyg och skolprestationer. De läser också delvis på skilda gymnasieprogram, vilka i olika utsträckning förbereder för högskolestudier. Också andra förhållanden står utanför högskolornas inflytande, bland annat gäller det föräldrarnas ekonomi som ser olika ut i olika sociala grupper och som kan ha betydelse både för om en person börjar i högskolan överhuvudtaget och vilken typ av högskoleutbildning man börjar på.

Fortsatt social snedrekrytering

Innebörden av social snedrekrytering till högskolan är att människors sociala ursprung påverkar deras sannolikhet att börja studera i högskolan. Bland dem som föddes år 1990 hade 44 procent börjat i högskolan senast vid 25 års ålder (det vill säga fram till och med år 2015). Men om åtminstone en av föräldrarna hade en forskarexamen (licentiat- eller doktorsexamen) var övergången till högskolan betydligt större (83 procent), och i gruppen där åtminstone någon av föräldrarna hade en längre högskoleutbildning (minst treårig, men ej forskarexamen) var det också betydligt vanligare att börja i högskolan (69 procent). Jämförelsevis var det endast 22 procent som hade börjat i högskolan bland dem vilkas föräldrar hade en förgymnasial utbildning (exempelvis folkskola eller grundskola). Mellan dessa sociala grupper där föräldrarna är hög- respektive lågutbildade fördelar sig övriga grupper, och den sociala snedrekryteringen visar därmed att ju längre utbildning föräldrarna har, desto mer sannolikt är det att man börjar studera i högskolan.

Figur 27. Andel som har påbörjat en svensk högskoleutbildning senast vid 25 års ålder bland personer födda 1980–1990 från olika sociala ursprung (föräldrarnas utbildningsnivå). Ju längre utbildning föräldrarna har, desto vanligare är det att man börjar studera i högskolan – sambandet gäller för samtliga födelsekullar.

Genom att jämföra flera födelsekullar kan man se om det har skett någon förändring av sambandet mellan socialt ursprung och övergången till högskolan (se figur 27). En sådan jämförelse visar att den sociala snedrekryteringen har varit i stort sett oförändrad bland dem som föddes mellan 1980 och 1990. I de fall som någon förälder hade en forskarutbildning var det exempelvis mer än 80 procent som hade börjat i högskolan senast vid 25 års ålder i samtliga födelsekullar, medan motsvarande andel var cirka 20 procent i samtliga födelsekullar när föräldrarna saknade utbildning utöver den obligatoriska (förgymnasiala) skolan.

Den sociala snedrekryteringen till högskolan uppträder enligt samma mönster för båda könen: ju högre utbildning föräldrarna har, desto mer sannolikt är det att man påbörjar högskolestudier. Men eftersom kvinnor börjar i högskolan i större utsträckning än män så är det en större andel av kvinnorna i varje social kategori (mätt med hjälp av föräldrarnas utbildningsnivå) som börjar i högskolan. Resultatet av detta i födelsekullen 1990 är att kvinnor med forskarutbildade föräldrar gick vidare till högskolan i störst utsträckning (86 procent) och män vilkas föräldrar endast hade en förgymnasial utbildning gick vidare i minst utsträckning (16 procent).

Den sociala sammansättningen bland nybörjarna

Den sociala sammansättningen bland nybörjarna i högskolan bestäms dels av den sociala snedrekryteringen, dels av hur den sociala bakgrunden ser ut i befolkningen som helhet i motsvarande ålder som nybörjarna (eftersom det är från denna grupp som nybörjarna rekryteras).

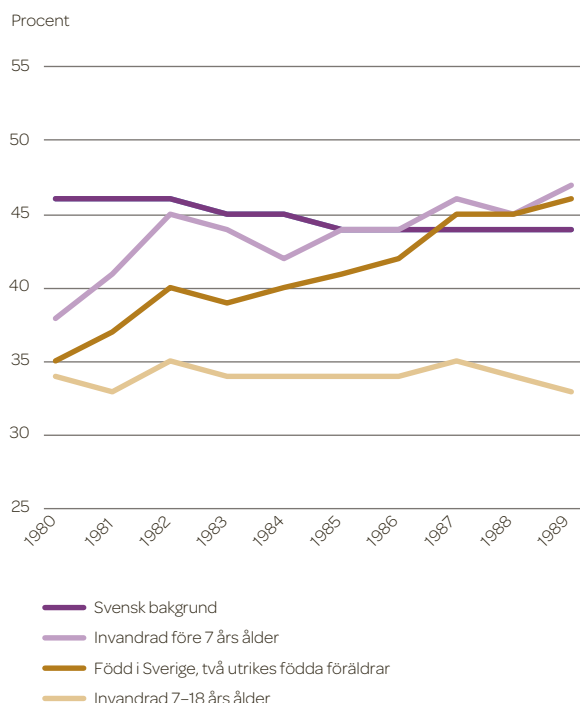
Läsåret 2014/15 var högskolenybörjare yngre än 35 år cirka 57 500 till antalet om inresande studenter och studenter utan uppgifter om föräldrarna exkluderas. Bland dessa hade knappt 22 procent lågutbildade föräldrar (högst tvåårig gymnasieutbildning), 39 procent hade föräldrar med en medelhög utbildning (treårig gymnasieutbildning eller en eftergymnasial utbildning kortare än tre år) och andelen som hade högutbildade föräldrar (minst en treårig eftergymnasial utbildning) var också 39 procent. På grund av den sociala snedrekryteringen till högskolan (se föregående avsnitt) skiljer sig den sociala sammansättningen bland nybörjarstudenterna från den i befolkningen som helhet. Bland de nya studenterna fanns det exempelvis en överrepresentation av studenter med högutbildade föräldrar eftersom andelen bland dem, som redan nämnts, var 39 procent medan motsvarande andel bland samtliga personer i åldersgruppen 19–34 år (uppgift från år 2014) var 26 procent.

Även om den sociala snedrekryteringen inte har förändrats nämnvärt mellan födelsekullarna så har den sociala sammansättningen förändrats bland nybörjarna över tid. Under den senaste tioårsperioden har det blivit vanligare både med föräldrar som har en hög och en medelhög utbildning, och det har blivit ovanligare med lågutbildade föräldrar. Förändringen hänger ihop med att utbildningsnivån har höjts över tid bland föräldrarna till samtliga personer i motsvarande ålder som högskolenybörjarna.

Vanligare med högutbildade föräldrar bland civilingenjörer än bland högskoleingenjörer

Förutom att det är vanligare att individer från hem med högutbildade föräldrar studerar på högskolan läser studenter från olika sociala ursprung delvis på olika högskoleutbildningar. På vissa långa utbildningar som kräver höga gymnasiebetyg för att antas och som samtidigt förbereder för både forskarstudier och yrken med goda karriärmöjligheter är det till exempel en förhållandevis stor andel av studenterna som har högutbildade föräldrar. Den sociala snedrekryteringen är således starkare till denna typ av utbildningar. Ett exempel på detta är utbildningen till civilingenjör där 56 procent hade högutbildade föräldrar medan jämförelsevis 35 procent hade högutbildade föräldrar på utbildningen till högskoleingenjör. Dessa uppgifter avser läsåret 2013/14, och det finns fler uppgifter om olika utbildningar i *Högskole-*

Figur 28. Andel som har påbörjat en svensk högskoleutbildning senast vid 25 års ålder bland personer födda 1980–1989 med svensk eller utländsk bakgrund (tre olika indelningar redovisas). Gruppen som invandrat efter skolstarten, det vill säga mellan 7 och 18 års ålder, börjar i högskolan i mindre utsträckning än övriga grupper (såväl med svensk som utländsk bakgrund) i samtliga av 1980-talets födelsekullar. Notera den brutna y-axeln.

nybörjare 2013/14 och doktorandnybörjare 2012/13 efter föräldrarnas utbildningsnivå, UF 20 SM 1403, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB. Nyare uppgifter om läsåret 2015/16 publiceras i december 2016.

Inte längre någon snedrekrytering av personer som invandrat före skolstart...

I den svenska befolkningen ingår personer med såväl svensk som utländsk bakgrund. De som har svensk bakgrund är födda i Sverige och minst en av deras föräldrar har också fötts här. Utländsk bakgrund har följaktligen de som antingen själva är födda utomlands eller som är födda i Sverige men båda föräldrarna är utrikesfödda. Inresande studenter kommer till Sverige i syfte att studera och räknas inte till den svenska befolkningen; de ingår därför inte i beskrivningarna av studenter med svensk respektive utländsk bakgrund. Inte heller nyanlända flyktingar ingår i denna beskrivning eftersom de ännu inte har fått uppehållstillstånd och blivit en del av den svenska befolkningen.

Bland de som föddes 1989 hade 44 procent av dem med svensk bakgrund och 42 procent av dem med utländsk bakgrund börjat studera i högskolan senast vid

25 års ålder, det vill säga till och med år 2014. De två grupperna har således fortsatt till högskolan i ungefär samma utsträckning och ingen snedrekrytering föreligger. Men om de med utländsk bakgrund delas upp efter om de är födda i Sverige eller inte och vid vilken ålder de i så fall har invandrat förändras bilden. Bland födda 1989 som invandrade vid 7–18 års ålder, det vill säga efter skolstarten i Sverige, hade endast 33 procent börjat i högskolan senast vid 25 års ålder (de som invandrat efter 18 års ålder ingår inte i denna uppföljning av födelsekullar). Andelen som hade gått vidare till högskolan i de två andra grupperna med utländsk bakgrund var till och med något större än i den svenska gruppen: 47 procent bland dem som var födda utomlands men hade invandrat före 7 års ålder och 46 procent bland dem som hade fötts i Sverige men båda föräldrarna var födda utomlands. Följer man upp samtliga tio födelsekullar födda under 1980-talet framkommer att bland dem som var födda under decenniets inledande år var alla tre grupper med utländsk bakgrund underrepresenterade i högskolan i jämförelse med gruppen med svensk bakgrund. Exempelvis hade 46 procent av studenterna med svensk bakgrund börjat i högskolan i årskullen född 1980. I de tre grupperna med utländsk bakgrund var det 34 procent (invandrad 7–18 år), 35 procent (född i Sverige, två utrikesfödda föräldrar) och 38 procent (invandrad före 7 års ålder) som börjat i högskolan senast vid fyllda 25. Snedrekryteringen i förhållande till den svenska gruppen har således försvunnit under den senaste 10-årsperioden för två utländska grupper.

...men personer som invandrat efter skolstart är underrepresenterade i högskolan

De personer som invandrat i samband med skolstarten eller senare (7–18 års ålder) har emellertid inte kommit ikapp – andelen som börjar i högskolan har varierat inom intervallet 33 till 35 procent i samtliga kullar födda under 1980-talet. Eftersläpningen gäller båda könen. Men eftersom kvinnor börjar i högskolan i större utsträckning än män så är det de män som invandrat i åldersspannet 7–18 år som i minst utsträckning går vidare till högskolan; i 1989 års födelsekohort var deras övergångsandel 27 procent medan den var 39 procent bland kvinnorna som invandrat i motsvarande ålder.

De redovisade skillnaderna mellan olika grupper och förändringarna över tid kan ha flera orsaker. En orsak kan möjligen hänga ihop med hur den svenska gruppen och grupperna med utländsk bakgrund är sammansatta med avseende på social bakgrund. Som tidigare redovisades inverkar den sociala bakgrunden (föräldrarnas utbildningsnivå) i stor utsträckning på sannolikheten att börja studera i högskolan. Det kan bland annat betyda att om de invandrare som kommer till Sverige under

Tabell 10. Yrkesexamensprogram med stor respektive liten andel nybörjare med svensk och utländsk bakgrund läsåret 2014 / 15 (program med minst 100 nybörjare redovisas). På utbildningen till receptarie hade hela 77 procent av nybörjarna utländsk bakgrund medan det endast gällde 2 procent av nybörjarna på yrkesexamensprogrammen inom lant- och skogsbruk.

Yrkesexamensprogram	Svensk bakgrund (%)	Utländsk bakgrund (%)	Antal totalt
Alla yrkesexamensprogram	79	21	26 383
Stor andel med utländsk bakgrund			
Receptarieexamen	23	77	209
Apotekarexamen	33	67	190
Tandhygienistexamen	47	53	155
Tandläkarexamen	48	52	191
Röntgensjuksköterskeexamen	52	48	151
Biomedicinsk analytikerexamen	52	48	381
Liten andel med utländsk bakgrund			
Lant- och skogsbruk*	98	2	285
Fysioterapeutexamen	95	5	349
Civilekonomexamen	90	10	973
Sjökaptens- och styrmansexamen	90	10	103
Psykologexamen	86	14	247
Yrkeslärarexamen	86	14	261
Arbets terapeutexamen	86	14	304

* Lant- och skogsbruk är ett område och inte ett program. I området ingår dock flera program med färre än 100 nybörjare där andelen med utländsk bakgrund är liten, såsom exempelvis agronomexamen och jägmästarexamen.

en period är högt utbildade så ökar deras barns chanser att börja studera i högskolan jämfört med barn till de invandrare som har kommit under en period då många hade en lägre utbildning.

Allt vanligare med utländsk bakgrund både bland nybörjare och i befolkningen

Sammansättningen bland nybörjarna i högskolan utifrån svensk eller utländsk bakgrund är ett resultat dels av befolkningens sammansättning (i motsvarande ålder som nybörjarna), och dels i vilken utsträckning personer med svensk eller utländsk bakgrund börjar studera i högskolan (denna övergång beskrevs i föregående avsnitt). Av de 64 200 studenterna under 65 år (exklusive inresande studenter) som började i svensk högskola för första gången läsåret 2014/15 hade 20 procent utländsk bakgrund medan 80 procent hade svensk bakgrund. Föregående läsår (2013/14) utgjorde nybörjarna med utländsk bakgrund 19 procent och för tio år sedan, läsåret 2005/06, utgjorde de 16 procent. En orsak till denna förändring av studentsammansättningen är att andelen med utländsk bakgrund också har ökat i befolkningen som helhet under perioden. En ytterligare orsak, vilken framgick av det tidigare avsnittet, är att övergången till högskolan har ökat bland dem med utländsk bakgrund.

Nästan bara nybörjare med svensk bakgrund på lant- och skogsbruksutbildningar

Nya studenter med svensk respektive utländsk bakgrund studerar i ungefär samma utsträckning på utbildningar som leder fram till en generell examen eller en yrkesexamen; läsåret 2014/15 utgjorde studenter med svensk bakgrund 80 respektive 79 procent i dessa båda examens-kategorier och studenter med utländsk bakgrund utgjorde följaktligen 20 respektive 21 procent. Det är nästan samma fördelning som året innan (2013/14).

På ett antal enskilda utbildningar ser dock student-sammansättningen annorlunda ut. Inom området lant- och skogsbruk finns flera yrkesexamensprogram där alla eller i stort sett alla nybörjare har svensk bakgrund, exempelvis agronomexamen, jägmästarexamen och landskapsarkitektexamen. Läsåret 2014/15 var det färre än 100 nybörjare på samtliga program inom lant- och skogsbruk och andelarna varierade något mellan programmen, men sett till området i sin helhet utgjorde nybörjare med svensk bakgrund 98 procent. Nästan lika stor, 95 procent, var andelen med svensk bakgrund på utbildningen till fysioterapeut (tidigare sjukgymnast).

Nybörjare med utländsk bakgrund är i stället väl representerade på några andra yrkesexamensprogram – i första hand gäller det de naturvetenskapliga utbildningarna till receptarie (77 procent hade utländsk bakgrund) och apotekare (67 procent). Vilka utbildningar

...
som har en stor respektive liten andel med utländsk bakgrund såg ut på liknande sätt läsåret 2013/14. Läs mer i *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 SM 1601, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.
...

Utbildning på forskarnivå

Flera lärosäten har under de senaste åren avvecklat utbildningsbidrag och beslutat att doktoranderna ska ha en doktorandanställning eller en annan anställning vid lärosätet. Förändringen av försörjningsformerna har fått ett tydligt genomslag 2015 då andelen doktorandnybörjare som har en doktorandanställning ökade kraftigt och uppgick till 66 procent jämfört med 57 procent 2014. Samtidigt har andelen doktorandnybörjare med utbildningsbidrag minskat från 11 till 5 procent.

I detta kapitel beskrivs utbildningen på forskarnivå. Kapitlet inleds med en sammanfattande beskrivning av utbildningen på forskarnivå i ett längre perspektiv och sedan följer ett avsnitt om nybörjarna på forskarnivå. Därefter redogörs för antalet doktorander och kapitlet avslutas med att redovisa antalet examina på forskarnivå och genomströmningen.

Antalet doktorandnybörjare och doktorander har minskat något de senaste åren, men sett i ett längre perspektiv har forskarutbildningen vuxit. Jämfört med 1990 har såväl antalet nybörjare och antalet doktorander som antalet examina ökat betydligt. Ökningen av nybörjare och doktorander skedde i början av perioden. Under de senaste 15 åren har antalet doktorandnybörjare varierat mellan 2 900 och 3 900 samtidigt som antalet doktorander har varierat mellan 17 600 och 20 000. Men framför allt har antalet doktorsexamina ökat kraftigt sedan 1990, de har mer än fördubblats under perioden. Antalet licentiatexamina har också ökat, men inte i samma omfattning.

Under 2015 skedde dock inga större förändringar. Antalet doktorandnybörjare uppgick till 2 990 och doktoranderna till 18 440 och dessa båda har minskat något jämfört med 2014. År 2015 var antalet doktorsexamina 2 840 vilket i stort sett är oförändrat jämfört med 2014, antalet licentiatexamen minskade däremot och uppgick till 720.

Sedan 2010 har högskolor möjlighet att ansöka om examenstillstånd på forskarnivå inom ett område och flera högskolor har beviljats examenstillstånd. Det är nu 29 lärosäten som har examenstillstånd, men forskarutbildningen är till största delen koncentrerad till de största universiteten. År 2015 fanns två tredjedelar av de 18 440 doktoranderna vid sex universitet: Lunds universitet, Karolinska institutet, Uppsala universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Göteborgs universitet och Stockholms universitet. Hösten 2015 hade dessa universitet mellan 1 500 och 2 700 doktorander vardera.

EXAMENSTILLSTÅND PÅ FORSKARNIVÅ

Alla universitet har tillstånd att utfärda generella examina på forskarnivå, och från och med 1 januari 2010 kan högskolor ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Examenstillståndet söks inom ett område och ansökan prövas och beslutas av UKÄ. Ett område kan rymma ett eller flera forskarutbildningsämnen och är normalt sett smalare och mer tydligt avgränsat än vad det tidigare avgränsningsområdet vetenskapsområde var. Sedan 2010 har 13 högskolor beviljats examenstillstånd.

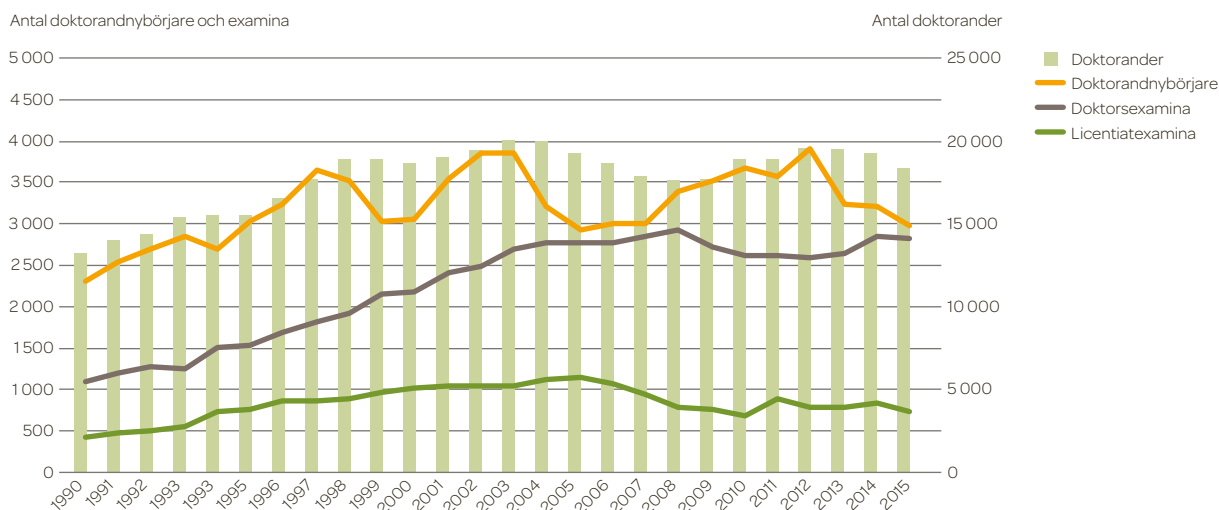
Konstnärlig licentiatexamen och konstnärlig doktorsexamen infördes som egna examina den 1 januari 2010. För dessa examina gäller att såväl universitet som högskolor måste ansöka om examenstillstånd. Ansökan prövas och beslutas av UKÄ. Tre lärosäten, Lunds universitet, Göteborgs universitet och Högskolan i Borås, har fått tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå.

Nybörjare

År 2015 var alltså antalet doktorandnybörjare 2 990 vilket är något färre än föregående år då antalet nybörjare var 3 200. Rapporteringen av antalet nybörjare släpar dock efter vilket innebär att antalet nybörjare 2015 är underskattat och blir fler än 2 990, men troligen kvarstår det faktum att antalet nybörjare minskade 2015 jämfört med 2014. Bland doktorandnybörjarna ingår även de som är antagna till studier till licentiatexamen. Nybörjare i utbildning på forskarnivå blir man det kalenderhalvår man för första gången har en procents aktivitet eller mer.

Under perioden 2005–2015 har antalet nybörjare varierat mellan åren. I stort sett ökade antalet nybörjare fram till 2012, men minskade 2013 betydligt och har

Figur 29. Antalet nybörjare, doktorander och examina på forskarnivå 1990–2015. I diagrammet redovisas antalet doktorander på höger axel medan nybörjare och examina redovisas på vänster axel.

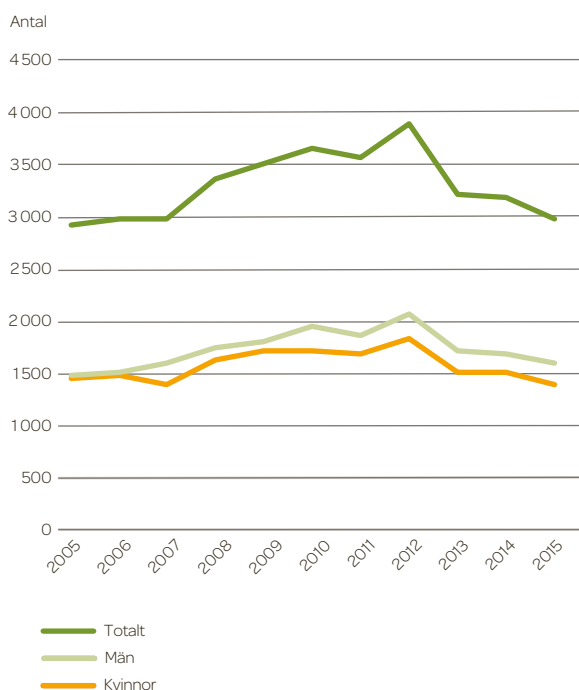

EFTERRAPPORTERING

Det sker en viss eftersläpning i rapporteringen av antal nybörjare, doktorander och examina på forskarnivå. För doktorandnybörjarna brukar det året efter rapporteringen tillkomma 4–5 procent fler nybörjare och för doktoranderna ökar antalet med runt 2 procent. Efterrapporteringen av antalet licentiat- och doktorsexamina är litet och brukar innebära att antalet ökar med cirka 1 procent vardera.

sedan fortsatt att minska något. Både svenska och utländska doktorandnybörjare har minskat sedan 2013 och 2015 var minskningen större bland de utländska nybörjarna. En möjlig delförklaring till att de utländska doktoranderna blivit färre kan vara studieavgiftsreformen som ledde till att antalet inresande studenter på avancerad nivå minskade. Det kan indirekt ha lett till att antalet utländska nybörjare på forskarutbildningen minskade eftersom inresande studenter på avancerad nivå är en rekryteringsgrupp till forskarutbildningen. En annan förklaring till minskningen kan vara att allt fler lärosäten övergår till doktorandanställningar i stället för utbildningsbidrag för nybörjarna. Eftersom doktorandanställningar är dyrare än utbildningsbidrag kan det leda till att inom några ämnen har det ekonomiska utrymmet för att rekrytera doktorander minskat.

Figur 30. Antalet nybörjare på utbildning på forskarnivå 2005–2015, totalt och fördelat på kvinnor och män. Det är ungefär lika många kvinnor som män som börjar på forskarutbildningen.

Könsfördelningen har bland doktorandnybörjarna i stort sett varit jämn under perioden 2005–2015, andelen kvinnor har varierat mellan 46 och 50 procent. År 2015 var fördelningen 47 procent kvinnor och 53 procent män. Sett i ett längre perspektiv har antalet kvinnor ökat kraftigt och 1990 var det nästan hälften så många kvinnor som män som påbörjade en utbildning på forskarnivå. Bland de som påbörjar en utbildning på forskarnivå är könsfördelningen alltså betydligt jämnare än bland de som börjar på en utbildning på grundnivå och avancerad nivå där kvinnorna tydligt dominerar.

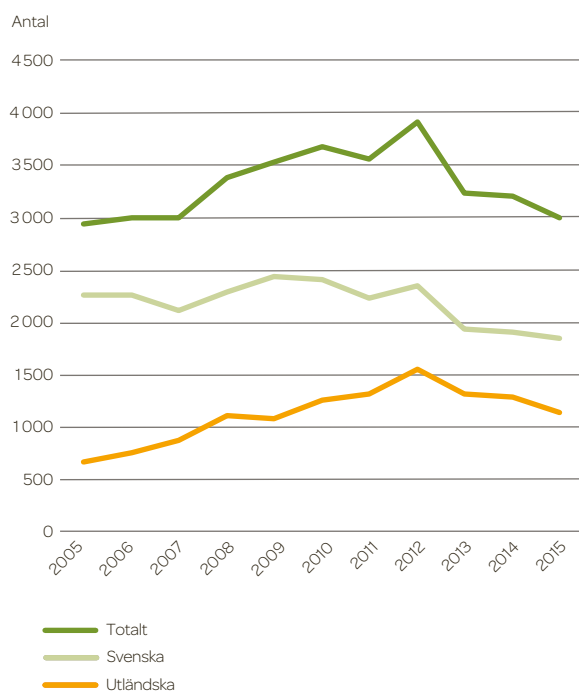
Bland nybörjarna på forskarnivå 2015 fanns det 14 nybörjare på utbildningarna mot de konstnärliga licentiat- och doktorsexamina som infördes 2010, varav tio kvinnor och fyra män. Dessa särredovisas inte, utan ingår i uppgifterna om det totala antalet doktorandnybörjare. Doktorandnybörjarna inom det konstnärliga området ingår i humaniora i den redovisning som följer.

För fler uppgifter om utbildning på forskarnivå se *Universitet och högskolor. Doktorander och examina på forskarnivå 2015*, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB (UF 21 SM 1601, som publiceras i juni 2016).

Antalet utländska nybörjare minskade något men är fortfarande många

Bland de 2 990 nybörjarna på forskarnivå 2015 fanns det 1 140 utländska nybörjare, vilket motsvarar 38 procent av doktorandnybörjarna. En utländsk doktorand är en person som hos Migrationsverket angivit studier på

Figur 31. Antalet utländska och svenska nybörjare på utbildning på forskarnivå 2005–2015. Under perioden har antalet utländska doktorandnybörjare ökat, men 2015 minskade antalet utländska doktorandnybörjarna mer än de svenska doktorandnybörjarna.

forskarnivå som grund för bosättning och som invandrat mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades. Eftersom inte alla doktorander ansöker om uppehållstillstånd så räknas även utrikes födda doktorander som invandrat mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades.

Antalet utländska nybörjare har ökat kraftigt under den senaste tioårsperioden från 570 år 2005 till 1 140 år 2015, se figur 31. Andelen utländska nybörjare var 22 procent 2005 och ökade till 40 procent år 2012, vilket även var det år antalet utländska nybörjare var som högst. Från 2013 har både antalet svenska och utländska nybörjare minskat och 2013 och 2014 minskade båda kategorierna i samma omfattning så andelen utländska nybörjare låg kvar på 40 procent. Mellan 2014 och 2015 minskade antalet utländska nybörjare mer än de svenska, de utländska blev 150 färre medan de svenska minskade med 60, vilket ledde till att andelen utländska nybörjare minskade från 40 till 38 procent. Det är första gången sedan uppgifter om utländska doktorandnybörjare började samlas in som antalet utländska minskat mer än de svenska nybörjarna.

Minskningen av antalet utländska nybörjare på forskarnivå omfattade nybörjare från länder såväl inom som utom EU/EES. År 2012, alltså året efter att studieavgifter infördes för studenter från länder utanför EU/EES, var antalet nybörjare på forskarnivå från länder utanför EU/EES 760 vilket motsvarar 26 procent av totala antalet doktorandnybörjare. År 2015 hade antalet från länder utanför EU/EES minskat till 580, det vill säga 19 procent av det totala antalet nybörjare på forskarnivå. En förklaring till denna minskning kan vara studieavgiftsreformen som har lett till att inresande studenter från länder utanför EU/EES på avancerad nivå har minskat. Eftersom det är en rekryteringsväg till forskarutbildningen kan studieavgiftsreformen ha lett till en minskning av antalet doktorandnybörjare från länder utanför EU/EES.

Bland samtliga doktorandnybörjare 2015 var 53 procent män och 47 procent kvinnor som nämndes tidigare. Andelen män var högre bland de utländska doktorandnybörjarna, 61 procent män och 39 procent kvinnor. Männen har varit i majoritet bland de utländska nybörjarna sedan uppgifterna började samlas in 1997. Däremot har andelen kvinnor bland de svenska doktorandnybörjarna varit 53 procent de senaste åren men minskade till 51 procent år 2015.

Minskad andel som påbörjar forskarutbildningen

Andelen av befolkningen i Sverige som påbörjar en forskarutbildning vid en viss ålder kan mätas för olika årskullar. I denna redovisning har vi studerat andelen av årskullarna 1970–1985 som har påbörjat en utbildning på forskarnivå senast vid 30 års ålder. Andelen ökade i de tidigare årskullarna, men för de senaste årskullarna har

Tabell 11. Andel i befolkningen som påbörjat utbildning på forskarnivå vid senast 30 års ålder i årskullarna 1970–1985 uppdelat på kön, procent.

Födelseår	Andel i procent		
	Samtliga	Kvinnor	Män
1970	1,3	1,1	1,6
1971	1,4	1,2	1,6
1972	1,5	1,3	1,7
1973	1,5	1,3	1,6
1974	1,5	1,4	1,5
1975	1,6	1,5	1,7
1976	1,6	1,5	1,7
1977	1,6	1,5	1,6
1978	1,6	1,5	1,7
1979	1,5	1,5	1,4
1980	1,3	1,3	1,3
1981	1,3	1,3	1,3
1982	1,2	1,2	1,2
1983	1,1	1,1	1,1
1984	1,1	1,0	1,1
1985	1,0	1,0	1,0

den sjunkit. Sett till doktorandernas sociala bakgrund (föräldrarnas utbildningsnivå) har övergångsfrekvensen sjunkit i alla grupper.

En faktor som påverkar nedgången är förstas antalet nybörjare på forskarnivå. De år som det var ett stort antal doktorandnybörjare kan andelen med påbörjad forskarutbildning bli högre. En annan förklaring kan vara att antalet utländska doktorander har ökat och andelen har legat mellan 38 och 40 procent de senaste fem åren vilket påverkar antalet svenska studenter som börjar på en utbildning på forskarnivå.

Andelen män som har påbörjat en forskarutbildning senast vid 30 års ålder har i årskullarna 1970–1978 varit något högre än andelen kvinnor, medan könsfördelningen har varit jämn i årskullarna 1979 och yngre.

Övergång till utbildning på forskarnivå

Andelen som fortsätter studera på forskarnivå efter avslutad examen har studerats bland de som examinerats från grundnivå och avancerad nivå under perioden 2006/07–2010/2011. Här ingår fyra läsår med den examensordning som infördes den 1 juli 2007 och ett läsår med den tidigare examensordningen. De studenter som inte tog ut någon examen från grundnivå eller avancerad nivå även om de hade motsvarande antal högskolepoäng ingår däremot inte. Det innebär en viss underskattning av övergången.

Sammanlagt 220 900 examinerades under perioden 2006/07–2010/2011 från utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Av dem hade cirka 10 700 eller 5 procent börjat en utbildning på forskarnivå fram till utgången av

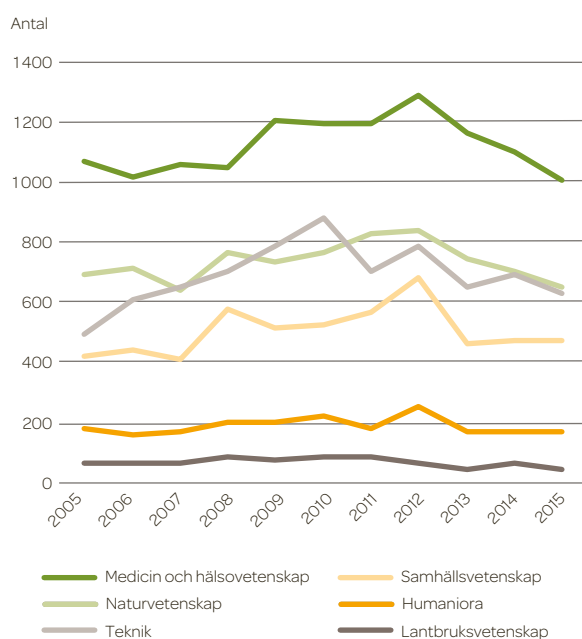
läsåret 2014/15, men det finns stora variationer mellan ämnesområdena. Andelen som har påbörjat en forskarutbildning har legat runt fem procent de senaste fem åren.

Övergången till forskarutbildning är störst bland studenter med en examen med inriktning naturvetenskap, matematik och data, 17 procent. Inom områdena pedagogik och lärarutbildning, hälso- och sjukvård och social omsorg samt samhällsvetenskap, juridik, handel och administration var övergången till forskarutbildningen lägst och varierade mellan 2 och 4 procent. Skillnaden i övergång förklaras delvis av karaktären på de olika grundutbildningarna. Vissa utbildningar, exempelvis inom undervisning samt vård och omsorg, förbereder på ett tydligt sätt för ett yrkesliv utanför högskolan och då är det mindre vanligt att studenterna går vidare till forskarnivå. Andra utbildningar har en tydligare koppling till en akademisk karriär eller en karriär utanför högskolan där en utbildning på forskarnivå är en efterfrågad merit.

Flest nybörjare inom medicin och hälsovetenskap

Det finns sex forskningsämnesområden (i fortsättningen även benämnda ämnesområden) och dessa är: medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap, teknik, samhällsvetenskap, humaniora samt lantbruksvetenskap. Antalet nybörjare på forskarnivå varierar betydligt mellan de olika ämnesområdena. Flest nybörjare, en tredjedel av samtliga nybörjare, fanns 2015 inom medicin och hälsovetenskap och uppgick till 1 010. Naturvetenskap och teknik är de ämnesområden som storleksmässigt med avseende på antalet nybörjare följer därefter, med

Figur 32. Antalet nybörjare på utbildning på forskarnivå fördelat på forskningsämnesområden 2005–2015. En tredjedel av doktorandnybörjarna 2015 började studera inom medicin och hälsovetenskap.

660 respektive 630 nybörjare. Antalet doktorandnybörjare inom samhällsvetenskap och humaniora var något lägre och uppgick till 480 respektive 170. Doktoranderna inom det konstnärliga området ingår i humaniora. Lantbruksvetenskap hade lägst antal nybörjare och de uppgick till drygt 40.

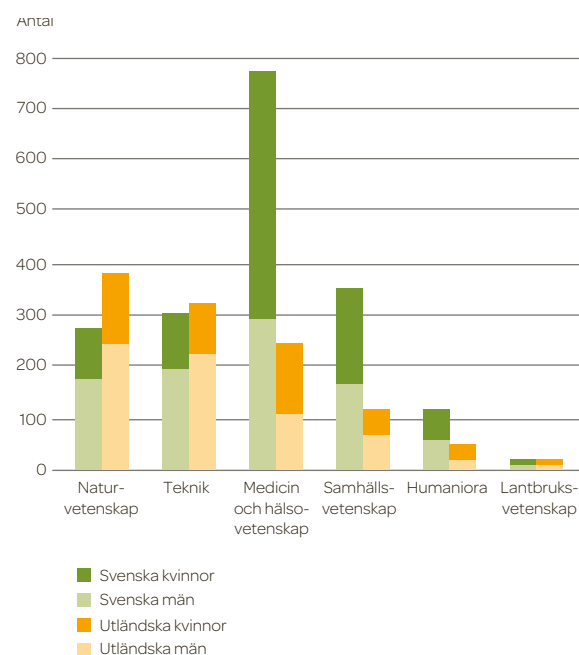
Mellan 2014 och 2015 minskade antalet doktorandnybörjare inom medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap, teknik samt lantbruksvetenskap. Samtidigt har antalet nybörjare inom samhällsvetenskap ökat något medan antalet var oförändrat inom humaniora.

Svenska och utländska nybörjare studerar olika ämnen

Det är skillnad mellan de utländska och de svenska doktorandnybörjarna avseende inom vilket ämnesområde de börjar studera. Störst andel av de utländska nybörjarna påbörjade 2015 en forskarutbildning inom naturvetenskap, 34 procent. Teknik samt medicin och hälsovetenskap är de ämnesområden som storleksmässigt följer därefter med 28 respektive 21 procent av dem. De svenska nybörjarna påbörjade däremot främst en forskarutbildning inom medicin och hälsovetenskap, 42 procent. Därefter följer de svenska nybörjarna inom samhällsvetenskap, teknik och naturvetenskap med 19, 17 respektive 15 procent.

Männen dominerade inom teknik och naturvetenskap och det gäller både bland de utländska och de svenska doktorandnybörjarna 2015. Kvinnor var samtidigt i majoritet bland de svenska doktorandnybörjarna inom medicin och hälsovetenskap och lantbruksveten-

Figur 33. Antalet utländska och svenska nybörjare på utbildning på forskarnivå inom de olika forskningsämnesområdena 2015, fördelat på kvinnor och män. Flest utländska doktorandnybörjare finns inom naturvetenskap.

skap och uppgick till 60 procent. Bland de utländska nybörjarna var könsfördelningen i stort sett jämn inom dessa ämnesområden. Inom samhällsvetenskap var det något fler män än kvinnor bland de utländska nybörjarna som påbörjade en forskarutbildning medan fler kvinnor än män började inom humaniora. Inom dessa ämnesområden var könsfördelningen jämn bland de svenska doktorandnybörjarna.

Hög andel utländska nybörjare vid lärosäten med teknisk inriktning

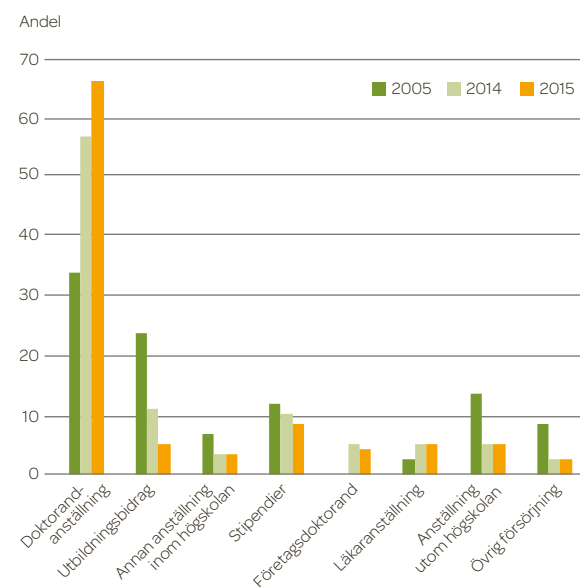
Antalet utländska doktorandnybörjare varierar mellan olika lärosäten. Det beror bland annat på inom vilka ämnesområden lärosätena bedriver utbildningen på forskarnivå. Lärosäten med mycket utbildning inom teknik hade många och höga andelar utländska nybörjare 2015 liksom tidigare år. Flest utländska nybörjare hade Kungl. Tekniska högskolan och de hade också den högsta andelen, 64 procent. Därefter följer Luleå tekniska universitet och Chalmers tekniska högskola med höga andelar utländska nybörjare, 50 respektive 47 procent. Även Stockholms universitet och Sveriges lantbruksuniversitet hade höga andelar utländska nybörjare, 46 respektive 41 procent. Karolinska institutet och Lunds universitet var de universitet som förutom Kungl. Tekniska högskolan hade flest utländska nybörjare (140). Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Borås har få nybörjare på forskarnivå, men flertalet av dem är utländska, se tabell 5 i den separata tabellbilagan.

Fler nybörjare har doktorandanställning

Doktoranderna ska enligt regelverket ha en tryggad försörjning under hela utbildningen. Försörjningsformerna kan vara olika anställningar vid högskolan, anställningar utanför högskolan, utbildningsbidrag eller stipendier. I forskningspropositionen *Forskning och innovation* (prop. 2012/13:30) gjorde den dåvarande regeringen

Figur 34. Försörjningsformer för nybörjare på utbildning på forskarnivå 2005, 2014 och 2015, helårspersoner.

Andel med doktorandanställning har ökat betydligt.

bedömningen att de studiesociala villkoren bör förbättras för doktorander med utbildningsbidrag eller stipendier och att de i stället bör få anställning som doktorand. Flera lärosäten har avvecklat utbildningsbidrag och beslutat att doktoranderna ska ha en doktorandanställning eller en annan anställning vid lärosätet. Förändringen av försörjningsformerna fick ett tydligt genomslag 2015 då andelen nybörjare som har en doktorandanställning ökade kraftigt och uppgick till 66 procent jämfört med 57 procent 2014. Samtidigt har andelen doktorandnybörjare med utbildningsbidrag minskat från 11 till 5 procent.

Sett i ett längre perspektiv har andelen nybörjare med anställning som doktorand fördubblats sedan 2005 medan andelen med utbildningsbidrag har minskat från

Tabell 12. Totalt antal doktorandnybörjare samt antal och andel utländska doktorandnybörjare vid de lärosäten som hade fler än femtio doktorandnybörjare 2015. Sorterat efter högst andel utländska nybörjare.

Lärosäte	Totalt antal nybörjare 2015	Varav utländska nybörjare	Andel utländska nybörjare, procent
Kungl. Tekniska högskolan	280	180	64 %
Luleå tekniska universitet	120	60	50 %
Chalmers tekniska högskola	230	110	47 %
Stockholms universitet	230	110	46 %
Sveriges lantbruksuniversitet	70	30	41 %
Karolinska institutet	390	140	36 %
Uppsala universitet	320	110	35 %
Lunds universitet	420	140	35 %
Linköpings universitet	200	60	30 %
Umeå universitet	110	30	26 %
Göteborgs universitet	260	60	23 %

FÖRSÖRJNINGSFORMER SOM LÄROSÄTENA FINANSIERAR

Doktorandernas försörjningsformer skiljer sig åt vad gäller social trygghet och ofta även inkomstnivå. Anställning i olika former (doktorandanställning eller annan anställning inom högskolan) är vanligtvis den mest fördelaktiga försörjningsformen för doktorander, men dyrast för lärosätena. En anställning ger full tillgång till socialförsäkrings-systemet, det vill säga sjukförsäkring och föräldraförsäkring samt arbetslöshetsförsäkring.

Utbildningsbidraget uppgår till 15 500 kronor per månad och är tjänstepensionsgrundande, men ger inte rätt till det sociala trygghetssystemet som en anställning gör. Många lärosäten har valt att fasa ut utbildningsbidraget till förmån för doktorandanställning.

24 till 5 procent. Andelen nybörjare med andra försörjningsformer som annan anställning inom högskolan, anställning utanför högskolan, stipendier och övrig försörjning har minskat under perioden 2005–2015, medan andelen nybörjare med anställning som läkare har ökat. Försörjningsformen företagsdoktorand redovisas sedan 2007 och andelen företagsdoktorander har ökat sedan dess. Tidigare redovisades företagsdoktorander i kategorin anställningar utanför högskolan som har minskat sedan 2007.

Breddad rekrytering på forskarnivå

Innebörden av breddad rekrytering i högskolan har tidigare beskrivits i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*. Beskrivningen gäller även för forskarnivån. Det betyder att den mångfald som finns i samhället med avseende på människors olika bakgrunder och karakteristika bör avspeglas i forskarutbildningen.

De aspekter på mångfald som följs upp i detta kapitel är svensk eller utländsk bakgrund samt social bakgrund (mätt med hjälp av föräldrarnas högsta utbildning). Utländska doktorander bidrar alltså till mångfalden i högskolan, men behandlas inte i detta avsnitt.

Utländsk bakgrund vanligare bland doktorandnybörjare än bland högskolenybörjare

De svenska doktorandnybörjarna, som är en del av den svenska befolkningen, kan indelas efter om de har en svensk eller utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses här att man antingen är född utomlands eller att man är född i Sverige men båda föräldrarna är födda utomlands. Läsåret 2014/15 fanns det nära 1 800 svenska doktorandnybörjare som var under 65 år, och av dessa

hade 75 procent svensk bakgrund medan 25 procent hade utländsk. Bland högskolenybörjarna var det inte riktigt lika vanligt med utländsk bakgrund – 20 procent läsåret 2014/15. Personer med utländsk bakgrund är således väl representerade i utbildning på forskarnivå jämfört med i utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Doktorandnybörjarnas sammansättning utifrån svensk och utländsk bakgrund har förändrats över tid. Andelen med utländsk bakgrund har ökat med 10 procentenheter jämfört med läsåret 2005/06 då de utgjorde 15 procent. Denna utveckling har skett både bland kvinnor och män. Sannolikt beror den till största delen på att andelen personer i befolkningen med utländsk bakgrund har ökat i ungefär motsvarande grad (jämförelsen har gjorts med personer mellan 25 och 34 år i befolkningen, det vill säga en ålder då många doktorander antas till forskarutbildningen).

Skillnaderna mellan forskningsämnesområdena var små läsåret 2014/15 – andelen nybörjare med utländsk bakgrund varierade mellan 23 procent (naturvetenskap) och 27 procent (teknik respektive medicin och hälsovetenskap). Lantbruksvetenskap ingår inte i denna jämförelse då det endast var 17 doktorandnybörjare inom detta ämnesområde som tillhörde den svenska befolkningen. Läs mer i *Universitet och högskolor. Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 SM 1601, UKÄ och SCB.

Nära 60 procent av doktorandnybörjarna har högutbildade föräldrar

Doktorandnybörjarnas sociala bakgrund (föräldrarnas högsta utbildning) har mätts för dem som tillhör den svenska befolkningen och är under 35 år samt har uppgift om föräldrarnas utbildning. Lsåret 2013/14 började 1 100 nya doktorander i forskarutbildning i denna population. Den sociala sammansättningen utifrån föräldrarnas utbildning såg ut på följande sätt: en majoritet om nära 60 procent hade högutbildade föräldrar (åtminstone en av föräldrarna hade avslutat en minst treårig eftergymnasial utbildning), knappt 28 procent hade föräldrar med en medelhög utbildning (treårig gymnasieutbildning eller en eftergymnasial utbildning kortare än tre år) och cirka 12 procent hade lågutbildade föräldrar (högst tvåårig gymnasieutbildning). Denna sociala sammansättning såg ut på ungefär samma sätt bland kvinnor och män. Och inom samtliga ämnesområden hade majoriteten av doktorandnybörjarna högutbildade föräldrar.

Över tid har den sociala sammansättningen förändrats i forskarutbildningen. På tio år har andelen med högutbildade föräldrar ökat med 7 procentenheter – från knappt 53 procent läsåret 2004/05 till nära 60 procent 2013/14. Andelen med högutbildade föräldrar har också ökat i befolkningen (i motsvarande ålder 25–34 år) under denna period, men i något mindre grad.

FORSKARSKOLOR FÖR YRKESVERKSAMMA LÄRARE

Staten har genomfört flera satsningar på forskarskolor för yrkesverksamma lärare, varav den första startade 2008. Därefter följde ytterligare satsningar som påbörjades 2010, 2012 respektive 2014. Lärarna får, med bibehållen lön, gå utbildningen på forskarnivå under två och ett halvt år och samtidigt arbeta kvar som lärare på 20 procent av sin arbetstid. Utbildningen avses leda fram till en licentiatexamen.

År 2012 startade 14 forskarskolor som består av en värdhögskola och ett antal partnerhögskolor (medverkande högskolor) och 200 lärare antogs. Fram till och med 2015 hade 120 lärare avlagt en licentiatexamen, tre hade hoppat av och resterande lärare var aktiva på forskarutbildningen 2015.

Den senaste satsningen på forskarskolor för yrkesverksamma lärare påbörjades 2014 och under 2014

och 2015 har 54 lärare påbörjat en forskarutbildning. Följande lärosäten är värdhögskolor: Stockholms universitet, Linköpings universitet, Göteborgs universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Lunds universitet, Högskolan i Jönköping och Gymnastik- och idrotts-högskolan. Liksom på lärarutbildningen dominerar kvinnorna bland doktoranderna på dessa forskarskolor. Försörjningsformen för majoriteten av doktoranderna var en anställning utanför högskolan eftersom lärarna studerar inom sin anställning. Ytterligare information om forskarskolorna för lärare kommer att presenteras i det Statistiska meddelandet *Universitet och högskolor. Doktorander och examina på forskarnivå 2015*, UKÄ och SCB (UF 21 SM 1601, som publiceras i juni 2016).

En jämförelse av den sociala sammansättningen bland doktorandnybörjarna och i befolkningen säger också något om en eventuell social snedrekrytering. Slutsatsen är att den sociala snedrekryteringen till forskarnivå har varit tydlig under hela den studerade perioden 2004/05 till och med 2013/14. Till exempel var det 60 procent av doktorandnybörjarna som hade högutbildade föräldrar 2013/14 klart överrepresenterade jämfört med i befolkningen. I befolkningen var det endast drygt 22 procent i motsvarande ålder (25–34 år) som hade högutbildade föräldrar år 2014.

Den sociala sammansättningen är därtill skevare på forskarnivå än på grund- och avancerad nivå (2013/14 var det drygt 38 procent av högskolenybörjarna som hade högutbildade föräldrar), vilket skulle kunna tyda på en förstärkt social snedrekrytering i själva övergången till forskarnivå. Så är dock i stort sett inte fallet. Utan anledningen till att andelen med högutbildade föräldrar är större bland doktorandnybörjarna än bland högskolenybörjarna beror i stor utsträckning på att studenter från skilda sociala ursprung delvis studerar på olika typer av högskoleutbildningar – till exempel är andelen med högutbildade föräldrar stor på långa utbildningar som ger behörighet till studier på forskarnivå. Den marginella förstärkningen av den sociala snedrekryteringen som ändå sker i steget från grundnivå och avancerad nivå till forskarnivå hänger framför allt ihop med att studenter med forskarutbildade föräldrar påbörjar forskarstudier i större utsträckning än andra grupper även när de har studerat på liknande högskoleutbildningar. Se till exempel *Universitet och högskolor. Högskolenybörjare 2013/14 och doktorandnybörjare 2012/13 efter föräldrarnas utbildningsnivå*, UF 20 SM 1403, UKÄ och SCB. Nyare uppgifter publiceras i december 2016.

Doktorander

I detta avsnitt övergår vi till att studera den totala doktorandpopulationen. Hösten 2015 uppgick antalet doktorander till 18 440 vilket är en liten minskning sedan 2014, då antalet var 19 340. Eftersläpningen i rapporteringen innebär att antalet doktorander 2015 är underskattade och blir något fler än 18 440, men troligen kvarstår det faktum att antalet doktorander minskade mellan 2015 och 2014. De utländska doktoranderna utgjorde 35 procent av det totala antalet doktorander vilket är samma andel som 2014.

Figur 35. Antalet doktorander höstarna 2005–2015, totalt samt fördelat på kvinnor och män. Könsfördelningen har i stort sett varit jämn de senaste tio åren.

DOKTORANDERS AKTIVITET

En aktivitet på 100 procent ska motsvara en arbetsinsats av 40 timmar i utbildning på forskarnivå per vecka i genomsnitt under hela det aktuella kalenderhalvåret. Doktorander kan vara aktiva, det vill säga ha en aktivitet om en procent eller mer, eller inaktiva och då ha aktiviteten noll procent under kalenderhalvåret. Som inaktiva räknas de som har gjort ett tillfälligt uppehåll under hela det aktuella kalenderåret, exempelvis för att vara föräldralediga eller för att arbeta med något annat. Det kan även vara doktorander som har avbrutit sin forskarutbildning, men som ännu inte har avregistrerats.

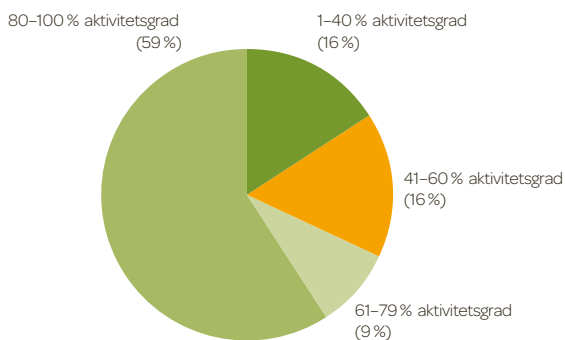
I denna rapport redovisar vi de aktiva doktoranderna, det vill säga doktorander som har en procents aktivitet eller mer (se faktaruta om doktoranders aktivitet). Bland doktoranderna ingår även de som är antagna till studier till licentiatexamen. Utöver de drygt 18 440 aktiva doktoranderna fanns det också cirka 2 940 registrerade doktorander som inte var aktiva hösten 2015 vilket innebär att det totalt fanns cirka 21 400 registrerade doktorander. Andelen icke-aktiva doktorander på forskarutbildningen har sedan hösten 2005 minskat något, från 16 till 14 procent hösten 2015. Det var i stort sett lika många män som kvinnor bland de icke-aktiva hösten 2015. Andelen män bland de icke-aktiva var högre 2005 då de uppgick till 58 procent.

Antalet doktorander har varierat mellan 18 000 och 20 000 under den senaste tioårsperioden. Antalet påverkas främst av inflödet till utbildningen på forskarnivå (antalet nybörjare) och genomströmningen i forskarutbildningen.

Könsfördelningen har i stort sett varit jämn bland samtliga de aktiva doktoranderna under den senaste tioårsperioden, så även 2015 då fördelningen var 47 procent kvinnor och 53 procent män.

Figur 36. Aktivitetsgrad bland doktorander hösten 2015.

Heltidsstudier dominerar, 59 procent studerar på heltid.

Vanligast med heltidsstudier

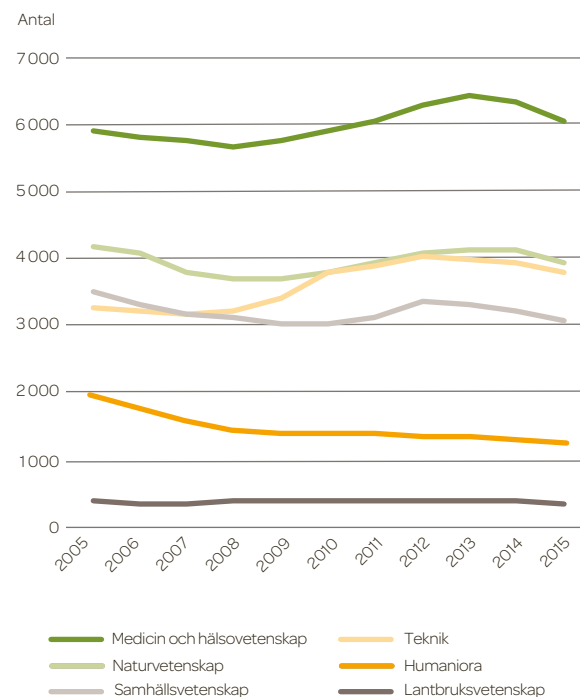
Precis som tidigare år var det vanligast med heltidsstudier bland de studerande på forskarutbildningen, 59 procent ägnade sig på heltid åt utbildning. 2015. Andelen heltidsstuderande har varit densamma sedan 2005. Med heltid avses en aktivitetsgrad mellan 80 och 100 procent under en hel termin eftersom det är vanligt att doktoranderna kombinerar forskarutbildningen med deltidsundervisning på grundnivå och avancerad nivå. En högre andel av männen än kvinnor studerade på heltid, 63 procent jämfört med 55 procent. Kvinnorna hade i större utsträckning än männen en aktivitetsgrad på 41-79 procent.

År 2015 ägnade ungefär var sjätte doktorand mindre än 40 procent av sin tid åt studier på forskarnivå. Att så många studerar på deltid kan förefalla högt, men en förklaring kan vara att en doktorand har påbörjat sin forskarutbildning en bit in på terminen eller har återkommit efter ett uppehåll. En annan förklaring är att en del doktorander genomför sin forskarutbildning på deltid vid sidan av ett annat arbete, t.ex. kan doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap ha en läkaranställning.

Flest doktorander inom medicin och hälsovetenskap

Flest doktorander, en tredjedel, fanns hösten 2015 inom medicin och hälsovetenskap. Antalet doktorander har varierat mellan de olika ämnesområdena under perioden 2005-2015, men flest har funnits inom medicin och hälsovetenskap under hela perioden. Den största

Figur 37. Antalet doktorander per forskningsämnesområde höstarna 2005-2015. Flest doktorander fanns inom medicin och hälsovetenskap under hela perioden 2005-2015.

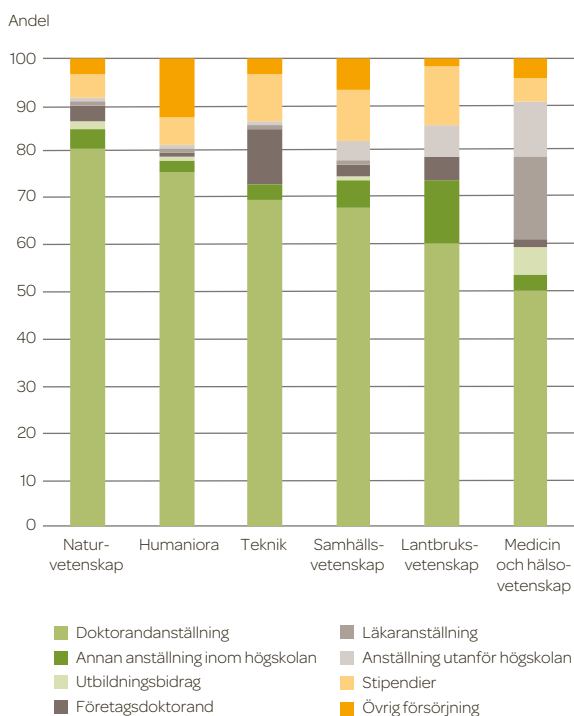
ökningen har emellertid skett inom teknik 2005–2015 medan antalet doktorander har minskat mest inom humaniora och samhällsvetenskap.

Konstnärliga examina på forskarnivå infördes, som nämnts tidigare, år 2010. Göteborgs universitet, Lunds universitet och Högskolan i Borås har tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå. Dessa tre lärosäten hade år 2015 sammanlagt 70 doktorander inom det konstnärliga området och nästan två tredjedelar fanns vid Lunds universitet. Dessa ingår i humaniora i ovanstående redovisning.

Doktorandanställning dominerar

Doktoranderna har olika försörjningsformer och de kan variera under utbildningen beroende på i vilket skede de studerande befinner sig. Hösten 2015 hade två tredjedelar av de studerande på forskarnivå en doktorandanställning och 4 procent av doktoranderna hade en annan anställning inom lärosätet. Därutöver hade 2 procent utbildningsbidrag och 7 procent stipendier. Ytterligare 5 procent hade en anställning utanför högskolan inom vilken de bedrev forskarutbildningen, 6 procent hade en läkaranställning och 5 procent var företagsdoktorander. Resterande 5 procent hade övrig försörjning. Sammanlagt var alltså 72 procent av doktoranderna finansierade av lärosätet (doktorandanställning, annan anställning inom högskolan och utbildningsbidrag) medan 16 procent hade en anställning utanför högskolan.

Figur 38. Doktorandernas försörjning hösten 2015 per forskningsämnesområde (helårspersoner). Den enskilt vanligaste försörjningsformen inom alla ämnesområden är doktorandanställning.

Doktorandernas försörjningsformer skiljer sig åt mellan de olika ämnesområdena. Doktorandanställning var den enskilt vanligaste försörjningsformen inom de flesta ämnesområdena och för doktoranderna inom naturvetenskap, humaniora, teknik och samhällsvetenskap låg andelen på mellan 68 och 82 procent. Inom teknik och samhällsvetenskap fanns en förhållandevis hög andel doktorander som hade stipendier och inom teknik fanns den högsta andelen företagsdoktorander. Inom lantbruksvetenskap hade de flesta doktorander en doktorandanställning, men även annan anställning inom högskolan och stipendier var vanligt förekommande försörjningsformer.

Summeras de försörjningsformer som lärosätena finansierar (doktorandanställning, annan anställning inom högskolan och utbildningsbidrag) var det mellan 73 och 86 procent av doktoranderna som finansierades av lärosätena inom alla ämnesområden utom medicin och hälsovetenskap där andelen var 59 procent. Doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap hade däremot i betydligt större utsträckning anställningar utanför högskolan (främst anställning som läkare) än doktoranderna i de andra ämnesområdena, 32 procent jämfört med högst 13 procent i övriga områden.

För doktoranderna inom humaniora var försörjningsformen övrig försörjning den näst vanligaste finansieringen. Bland doktoranderna med övrig finansiering finns bland annat de som doktorerar på sin fritid och därmed inte har någon särskild finansiering för studierna. Där kan också finnas några doktorander som närmar sig disputation och vars finansiering har upphört.

Hösten 2015 var det i stort sett lika många män som kvinnor som hade doktorandanställning. Däremot hade männen i större utsträckning än kvinnorna anställning som företagsdoktorand och en förklaring till det är att företagsdoktorander är vanligast inom teknik där männen är i majoritet.

Mer detaljerade uppgifter om doktorandernas försörjning under höstterminen 2015 finns i tabell 5 längst bak i denna rapport.

Doktorander som bedriver forskarutbildning vid ett lärosäte, men är antagna vid ett annat

Det förekommer att högskolor finansierar forskarutbildningen inom områden som de inte har examensstillstånd för. Dessa så kallade anknýtande högskolor har doktorander som i praktiken får sin finansiering och är verksamma vid högskolan, men är antagna vid ett annat lärosäte som har examensstillstånd. Observera att de anknýtande högskolorna även kan ha doktorander som är antagna inom de områden som högskolan har examensstillstånd för. Denna redovisning av antalet doktorander vid de anknýtande högskolorna avser enbart de doktorander som visserligen bedriver forskar-

utbildningen vid högskolan, men är antagna vid ett annat lärosäte.

Sedan 2010 har 13 högskolor fått examenstillstånd på forskarnivå inom ett eller flera områden och det har inneburit att antalet doktorander vid de anknyttande högskolorna har minskat kontinuerligt. Hösten 2015 fanns det cirka 360 doktorander vid anknyttande högskolor jämfört med 420 hösten 2014. Doktoranderna vid de anknyttande högskolorna utgjorde knappt 2 procent av det totala antalet doktorander. Sedan 2010 då möjligheten att ansöka om examenstillstånd infördes har antalet doktorander vid anknyttande högskolor halverats. År 2015 var antalet doktorandnybörjare 28, vilket är en minskning med 20 sedan föregående år, och betydligt färre än 2010 då antalet nybörjare var 114.

Under 2015 avlades 112 doktorsexamina och 16 licentiatsexamina av de doktorander som bedriver forskarutbildningen vid ett lärosäte (anknyttande högskola), men är antagna vid ett annat lärosäte.

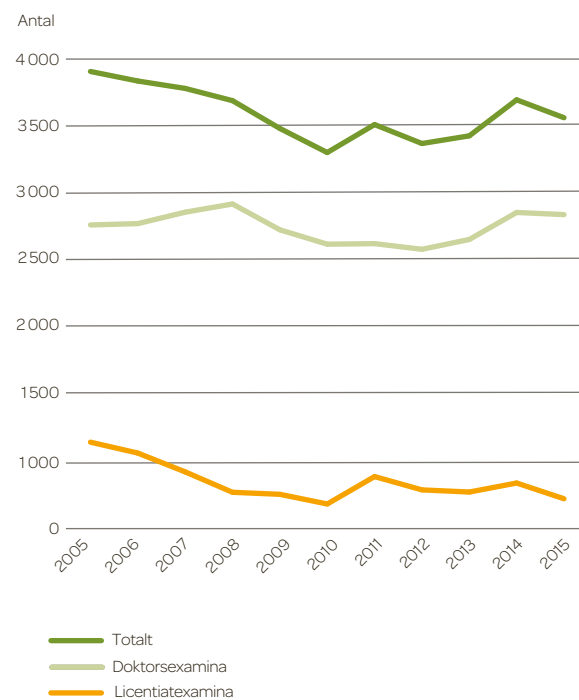
Examina och examinerade

Examina på forskarnivå delas in i generella och konstnärliga examina och de examina som kan avläggas inom respektive kategori är licentiatexamen (som motsvarar två års heltidsstudier) och doktorsexamen (som motsvarar fyra års heltidsstudier). Konstnärliga examina på forskarnivå infördes 2010 och till och med 2015 har det utfärdats fem konstnärliga licentiatsexamina och 15 konstnärliga doktorsexamina. Eftersom de är så få till antalet är de sammanräknade med övriga examina i beskrivningen nedan.

År 2015 utfärdades det totalt 3 560 examina på forskarnivå, det vill säga doktorsexamina och licentiatsexamina tillsammans. Det är en minskning med knappt fyra procent eller 130 examina jämfört med 2014. Som framgår nedan är det i första hand antalet licentiatsexamina som har minskat medan antalet doktorsexamina har legat kvar på ungefär samma nivå som 2014. Antalet examina kommer troligen att öka något till följd av den efterrapportering som brukar ske året därpå, men eftersom efterrapporteringen vanligen motsvarar ungefär en procent kommer minskningen av antalet licentiatsexamina sannolikt att kvarstå.

Det var drygt 3 530 personer som avlade en examen på forskarnivå år 2015, vilket är något färre än antalet utfärdade examina samma år. Att det finns en skillnad förklaras av att det var drygt 20 personer som avlade både en doktorsexamen och en licentiatexamen samma år. Många som avlägger en licentiatexamen avlägger senare även en doktorsexamen och som dessa siffror visar är det vissa som tar ut båda dessa examina samma år. Situationen har varit densamma de senaste åren med minst 20 fler utfärdade examina än examinerade personer varje

Figur 39. Antalet examina från utbildning på forskarnivå 2005–2015. Under 2015 uppgick antalet doktorsexamina till 2 840 och antalet licentiatsexamina till 720.

år. Det innebär att det ett givet år inte finns någon större skillnad mellan antalet examinerade och antalet examina på forskarnivå.

Större delen av de examina som avläggs på forskarnivå utgörs av doktorsexamina. Det utfärdades 2 840 doktorsexamina under 2015, vilket var mer än tre fjärdedelar av samtliga examina på forskarnivå det året. Antalet var ungefär detsamma som föregående år då det utfärdades 2 850 doktorsexamina. Under den senaste tioårsperioden har antalet däremot varierat. År 2005 utfärdades det 2 760 doktorsexamina och antalet ökade därefter till 2 910 examina år 2008, vilket var fler än någonsin tidigare. Därefter minskade antalet under några års tid, men 2013 och 2014 skedde det återigen en ökning. Därefter har antalet alltså legat kvar på ungefär samma nivå.

Knappt en fjärdedel av de examina som utfärdas på forskarnivå utgörs av licentiatsexamina. Det utfärdades 720 licentiatsexamina under 2015, vilket är en minskning med 14 procent eller 120 examina sedan 2014. Antalet utfärdade licentiatsexamina har varierat under de senaste tio åren men totalt sett har antalet minskat. År 2005 utfärdades det 1 140 licentiatsexamina men sedan minskade antalet fram till 2010 då det utfärdades 680 licentiatsexamina. Därefter ökade antalet, bland annat till följd av statens satsningar på forskarskolor för yrkesverksamma lärare som inleddes 2008. Men det senaste året minskade alltså antalet licentiatsexamina återigen. En förklaring till minskningen kan vara att doktorandnybörjarna blev färre både 2012 och 2013.

Männen är i majoritet bland dem som avlägger licentiatexamen

Könsfördelningen bland de doktorsexaminerade är i stort sett jämn. Av de doktorander som avlade doktorsexamen 2015 var 47 procent kvinnor och 53 procent män. Könsfördelningen har varit ungefär densamma under den senaste tioårsperioden – andelen kvinnor har varierat mellan 45 och 51 procent och andelen män mellan 49 och 55 procent. Längre tillbaka i tiden var dock kvinnorna i minoritet bland de doktorsexaminerade i och med att forskarutbildningen då dominerades av män.

Bland de doktorander som avlägger licentiatexamen är det fortfarande en övervägande andel män. Det beror huvudsakligen på att en stor andel av alla licentiatexamen utfärdas inom teknik där männen är i majoritet bland doktoranderna. Av dem som avlade en licentiatexamen år 2015 var 61 procent män och 39 procent kvinnor. Könsfördelningen bland dem som avlägger licentiatexamen har inte förändrats särskilt mycket de senaste tio åren – andelen kvinnor har varierat mellan 36 och 42 procent och andelen män mellan 58 och 64 procent. Sett i ett längre perspektiv har dock kvinnornas andel ökat.

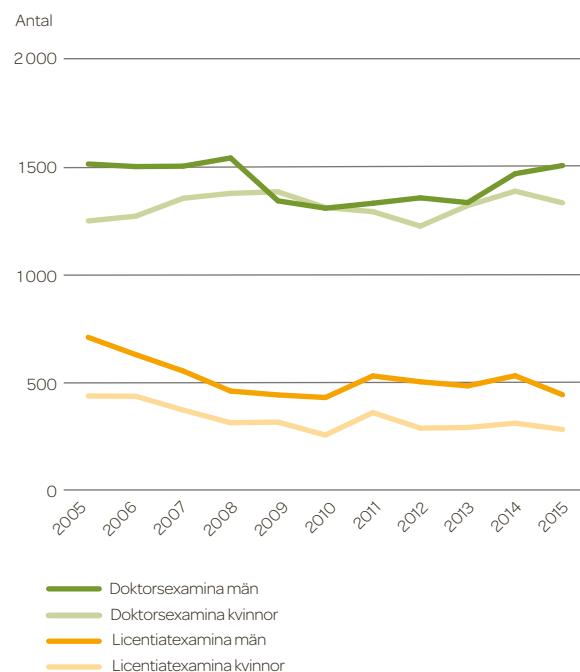
Medianåldern bland de doktorander som avlade doktorsexamen och licentiatexamen under 2015 var 34 respektive 31 år. Medianåldern har varit densamma under flera års tid. Det är vanligt att kvinnor är något äldre än män när de avlägger examen – bland de som doktorerade under 2015 var medianåldern 35 år för kvinnor och 33 år för män. De doktorsexaminerades ålder varierar också mellan olika forskningsämnesområden. Bland de doktorander som avlade doktorsexamen under 2015 var medianåldern högst inom humaniora (39 år) följt av samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap (37 respektive 36 år). Lägst var medianåldern inom naturvetenskap och teknik (i båda fallen 32 år).

Av dem som avlade doktorsexamen under 2015 var 36 procent utländska doktorander. Motsvarande andel bland dem som avlade licentiatexamen var 41 procent. Andelen har därmed ökat kraftigt de senaste tio åren – av dem som avlade doktorsexamen och licentiatexamen år 2005 var 18 respektive 19 procent utländska doktorander. Störst andel utländska doktorander bland dem som avlägger examen på forskarnivå finns det inom naturvetenskap samt teknik.

Antalet doktorsexamina har ökat mest inom teknik

Antalet examina som utfärdas på forskarnivå varierar stort mellan olika forskningsämnesområden. Den främsta förklaringen till det är att antalet doktorander varierar mellan ämnesområdena, men också att det inom olika ämnesområden finns skilda traditioner när det gäller att avlägga licentiatexamen respektive doktorsexamen.

Figur 40. Antalet doktorsexamina och licentiatexamen fördelat på kvinnor och män 2005–2015. Det är ungefär lika många kvinnor som män som avlägger doktorsexamen men bland dem som avlägger licentiatexamen är männen i majoritet.

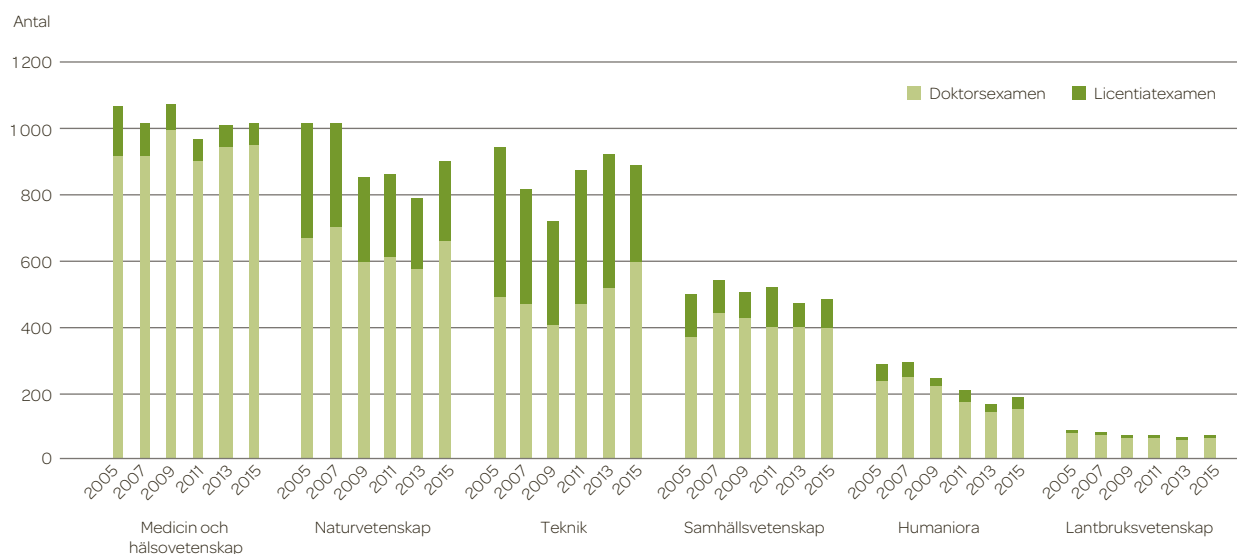

Det största antalet doktorsexamina avläggs inom medicin och hälsovetenskap – under 2015 utfärdades drygt en tredjedel av samtliga doktorsexamina inom detta område. Därefter följer naturvetenskap och teknik med 23 respektive 21 procent av alla doktorsexamina samma år. Inom samhällsvetenskap utfärdades 13 procent av alla doktorsexamina och inom humaniora och lantbruksvetenskap 5 respektive 2 procent.

Mellan 2005 och 2015 har antalet doktorsexamina ökat mest inom teknik – från 490 till 600 examina. Även inom medicin och hälsovetenskap har det skett en viss ökning. Inom övriga forskningsämnesområden har antalet doktorsexamina däremot minskat eller legat kvar på ungefär samma nivå de senaste tio åren. Minskningen var störst inom humaniora där antalet sjönk med en tredjedel – från 230 till 150 doktorsexamina – mellan 2005 och 2015.

Licentiatexamen är vanligast inom teknik och naturvetenskap. Av de 720 licentiatexamen som utfärdades under 2015 var 40 procent inom teknik och en tredjedel inom naturvetenskap. Motsvarande andel var 13 procent för samhällsvetenskap, 8 procent för medicin och hälsovetenskap, 4 procent för humaniora och 1 procent för lantbruksvetenskap. Sett över den senaste tioårsperioden har antalet licentiatexamen minskat inom samtliga ämnesområden.

Figur 41. Antalet examina från utbildning på forskarnivå fördelat på forskningsämnesområde 2005–2015. År 2015 avlades drygt en tredjedel av alla doktorsexamina inom medicin och hälsovetenskap. Flest licentiatexamina, 40 procent, avlades inom teknik.

ANTALET DOKTORSEXAMINA HAR BLIVIT FYRA GÅNGER FLER SEDAN 1973

UKÄ har för första gången publicerat tidsserier över nybörjare, doktorander och examina på forskarnivå uppdelade på forskningsämnesområden för perioden 1973–2014. Resultaten presenterades i *Antalet doktorsexamina har ökat fyra gånger sedan 1973* (Statistisk analys 2016:5, UKÄ).

Förlängda tidsserier visar att under perioden 1973–2014 har antalet avlagda doktorsexamina ökat från 710 till 2 850. Inom medicin och hälsovetenskap har antalet doktorsexamina ökat mest, men relativt sett har den största ökningen skett inom teknik.

I analysen redovisas även utvecklingen av doktorandnybörjare uppdelade på ämnesområden för perioden 1973–2014.

Genomströmning

Genomströmning i utbildning på forskarnivå handlar om i vilken utsträckning och hur snabbt de doktorander som påbörjar en utbildning på forskarnivå tar sig igenom utbildningen och avlägger examen.

Ett mått på genomströmning är *examensfrekvens*, som anger hur stor andel av doktorandnybörjarna som har avlagt doktorsexamen inom ett visst antal år. Den senaste nybörjarkullen som kan följas upp inom fem år är den som påbörjade en utbildning på forskarnivå under 2010, och av dem hade 47 procent avlagt doktorsexamen inom fem år (till och med 2015).

Examensfrekvensen ökar om uppföljningstiden förlängs. Av nybörjarna 2007 – den senaste nybörjarkullen som kan följas upp inom åtta år – var det 49 procent som hade avlagt doktorsexamen inom fem år, medan 64 procent hade doktorerat inom sex år och 76 procent inom åtta år. I samma nybörjarkull var det 24 procent som inte hade avlagt någon doktorsexamen till och med 2015 och i den gruppen var det 6 procent som istället hade avlagt en licentiatexamen. Sammantaget var det alltså 18 procent av nybörjarna 2007 som inte hade avlagt någon examen på forskarnivå inom åtta år, se tabell 13.

Sett över en längre tidsperiod har examensfrekvensen bland nybörjare i forskarutbildningen ökat betydligt. Andelen doktorandnybörjare som har avlagt examen inom fem år var till exempel 40 procent bland doktorandnybörjarna 1998, vilket alltså kan jämföras med 47 procent bland doktorandnybörjarna 2010. Att examensfrekvensen har ökat hänger sannolikt samman med 1998 års forskarutbildningsreform, som bland annat innehöll krav på säkrad finansiering under utbildningen i syfte att öka genomströmningen.

Examensfrekvensen varierar för doktorander inom olika forskningsämnesområden. Bland nybörjarna 2007 var andelen som hade avlagt doktorsexamen inom fem år störst inom lantbruksvetenskap (60 procent) och minst inom humaniora (30 procent). Andelen som hade avlagt examen inom åtta år var störst inom naturvetenskap (82 procent) och återigen minst inom humaniora (63 procent).

Det var en större andel män än kvinnor som hade avlagt examen inom fem år (53 respektive 45 procent) men inom åtta år var examensfrekvensen lika hög för kvinnor som för män (i båda fallen 76 procent). Inom

medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap var det en större andel kvinnor än män som hade avlagt doktorsexamen inom åtta år. Inom naturvetenskap var examensfrekvensen ungefär densamma för båda könen och inom övriga ämnesområden var examensfrekvensen högre bland männen än bland kvinnorna.

Andra mått på genomströmning är *nettostudietid* och *bruttostudietid*. Med nettostudietid avses den tid som doktoranderna aktivt ägnar sig åt utbildning på forskarnivå. Bruttostudietiden mäter istället den totala tiden i forskarutbildningen utan hänsyn till doktorandernas aktivitetsgrad. De som avlade doktorsexamen under 2015 hade en genomsnittlig nettostudietid på 8,5 terminer och en bruttostudietid på i genomsnitt 11 terminer. För de doktorander som avlade en licentiatexamen samma år var nettostudietiden 5,4 terminer och bruttostudietiden 7 terminer.

Det innebär att doktoranderna i genomsnitt slutför sin utbildning inom lite drygt den tid som utbildningen ska ta – fyra år för doktorsexamen och två år för licentiatexamen. En förklaring till att bruttostudietiden är längre

än nettostudietiden är att doktorander ofta undervisar parallellt med utbildningen och att många gör uppehåll för exempelvis föräldraledighet.

Netto- och bruttostudietiden varierar för doktorsexaminerade inom olika forskningsämnesområden. Den genomsnittliga nettostudietiden bland dem som avlade en doktorsexamen under 2015 var kortast inom medicin och hälsovetenskap (7,9 terminer) och längst inom humaniora (9,0 terminer). Även bruttostudietiden var längst inom humaniora med 14 terminer, följt av samhällsvetenskap med 13 terminer. Inom övriga ämnesområden var den genomsnittliga bruttostudietiden 11 terminer.

Nettostudietiden var ungefär densamma för kvinnor som för män bland dem som avlade doktorsexamen under 2015 (8,5 respektive 8,4 terminer). Däremot hade de kvinnor som doktorerade i genomsnitt en något längre bruttostudietid än männen (12 respektive 11 terminer). Fler uppgifter om genomströmning i utbildning på forskarnivå finns i det statistiska meddelandet *Doktorander och examina på forskarnivå*, som nämnts tidigare.

Tabell 13. Examensfrekvens t.o.m. år 2015 för doktorandnybörjare kalenderåret 2007 efter forskningsämnesområde och kön. Andelen som hade avlagt doktorsexamen inom 8 år var störst inom naturvetenskap och minst inom humaniora.

Forsknings- ämnesområde	Nybörjare Antal	Avlagt doktorsexamen inom			Avlagt licentiat- examen inom 8 år, %	Ingen examen på forskarnivå inom 8 år, %
		5 år %	6 år %	8 år %		
Samtliga	3 000	49	64	76	6	18
Naturvetenskap	640	55	73	82	6	12
Teknik	650	49	62	72	13	15
Medicin och hälsovetenskap	1 060	56	68	80	4	16
Lantbruksvetenskap	70	60	66	80	2	18
Samhällsvetenskap	410	31	50	69	4	27
Humaniora	170	30	45	63	6	32
Kvinnor	1 390	45	62	76	6	18
Naturvetenskap	220	49	72	81	5	14
Teknik	170	40	52	64	18	18
Medicin och hälsovetenskap	650	54	69	82	4	14
Lantbruksvetenskap	40	58	66	87	–	13
Samhällsvetenskap	230	26	46	68	4	28
Humaniora	80	26	40	60	5	35
Män	1 610	53	66	76	7	17
Naturvetenskap	420	59	74	82	6	12
Teknik	480	52	65	75	11	14
Medicin och hälsovetenskap	410	58	68	77	4	19
Lantbruksvetenskap	30	63	67	70	4	26
Samhällsvetenskap	180	36	56	71	4	25
Humaniora	90	35	50	65	7	28

PILOTUNDERSÖKNING OM INTERNATIONELL MOBILITET PÅ FORSKARNIVÅ

UKÄ har genomfört en pilotundersökning om internationell mobilitet på forskarnivå under början av 2016. Sverige ska, liksom andra medlemsländer i EU, från och med 2017 rapportera in ett antal uppgifter om internationell mobilitet avseende studenter i "tertiary education" (högskoleutbildning och annan minst 2-årig eftergymnasial utbildning). EU-länderna är skyldiga att lämna uppgifter så att Europeiska kommissionen kan följa upp EU2020-målet att minst 20 procent av de examinerade inom det europeiska området för högre utbildning ska ha haft en studie- eller praktikperiod utomlands under studietiden. Uppgifterna finns redan för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, men inte för utbildning på forskarnivå.

I pilotundersökningen efterfrågades uppgifter om antalet bland de doktorander som avlagt examen på forskarnivå under 2015 och som har genomfört en del av sin utbildning på forskarnivå utomlands (utanför Sverige). Lärosäten skulle redovisa utlandsvistelser som var längre än tre månader. Av de 2 840 som avlade doktorsexamen under 2015 hade cirka 230 haft en utlandsvistelse (längre än tre månader) under sin studietid. Bland de 720 som avlade licentiatexamen 2015 var det drygt 30 doktorander som haft en utlandsvistelse under studietiden. Både bland de som avlagt doktorsexamen och de som avlagt licentiatexamen 2015 dominerade männen bland dem som haft en utlandsvistelse. Doktoranderna reste främst till USA och Storbritannien för att studera. Ytterligare resultat kommer att presenteras på UKÄ:s webb i juni 2016.

Internationell student- mobilitet

En ökad internationalisering anses vara en förutsättning för en positiv utveckling av världsekonomin. Länder blir mer beroende av varandra och det blir allt viktigare för människor att förstå andra länders språk, kultur och affärsmetoder. Studier i andra länder är ett sätt att öka förståelsen för omvärlden och allt fler studenter i världen studerar utomlands. För svensk del märks det genom att fler svenska studenter studerar utomlands och att antalet inresande studenter i Sverige ökar.

Detta kapitel innehåller uppgifter om den internationella studentmobiliteten inom högskolan på grundnivå och avancerad nivå. Med internationell mobilitet avses utländska studenter som kommer till Sverige för att studera och svenska studenter som åker utomlands för att studera. Dessa två grupper kallas här inresande studenter respektive utresande studenter. Vissa uppgifter om inresande studenter presenteras även i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* men då i mindre detaljerad form. Det finns också uppgifter om mobilitet i kapitlet *Utbildning på forskarnivå* (utländska doktorander) samt i kapitlet *Personal*.

Den första och huvudsakliga delen av redovisningen i detta kapitel avser de inresande som läste i Sverige för första gången, alltså nybörjare i svensk högskoleutbildning. Sedan följer en redovisning av det totala antalet inresande studenter samt utresande studenter. Kapitlet avslutas med att studentmobiliteten mellan länder beskrivs.

Inresande nybörjare hösten 2015

De allra senaste uppgifterna som finns tillgängliga om den internationella studentmobiliteten gäller de inresande studenter som var nybörjare i svensk högskoleutbildning (nya inresande studenter) höstterminen 2015. Då uppgick antalet nya inresande studenter till 16 510. Av dessa var 53 procent utbytesstudenter medan 47 procent var freemover-studenter.

Efter att ha minskat tre höstterminer i rad ökade antalet utbytesstudenter hösten 2015 med 3 procent i jämförelse med höstterminen 2014. Den procentuella

INRESANDE OCH UTRESANDE STUDENTER

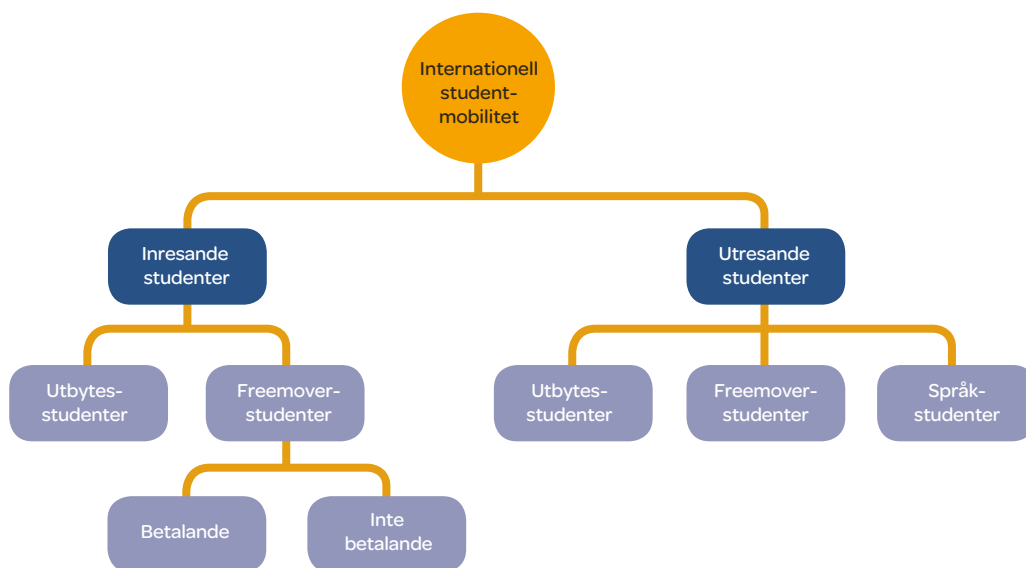
Gruppen *inresande studenter* består dels av utbytesstudenter som deltar i ett utbytesprogram vid svenska universitet och högskolor och dels av studenter från andra länder som anordnar sina studier i Sverige på egen hand, så kallade freemover-studenter. Med inresande freemover-studenter avses personer som beviljats uppehållstillstånd för studier, utrikes födda som invandrat mindre än sex månader innan studiestarten och övriga personer som inte har svenskt personnummer i högskolornas studieadministrativa system.

Gruppen *utresande studenter* består av utbytesstudenter, freemover-studenter och språkkursstudenter. Utbytesstudenter deltar i ett utbytesprogram som anordnas av svenska universitet och högskolor i samarbete med utländska universitet och högskolor. Freemover-studenter och språkkursstudenter är de studenter som anordnat sina studier på egen hand. Källan till statistiken är Centrala studiestödsnämnden (CSN).

ökningen av antalet freemover-studenter var 10 procent och alltså större än för antalet utbytesstudenter.

I jämförelse med höstterminen 2014 ökade antalet nya inresande studenter både från länder inom EU/EES och Schweiz och från länder utanför. Detta skiljer sig något från både höstterminen 2013 och höstterminen 2014 då antalet från länder inom EU/EES och Schweiz minskade, i synnerhet antalet utbytesstudenter.

Figur 42. Olika grupper av studerande inom internationell studentmobilitet sett ur ett svenskt perspektiv

ANMÄLNINGSavgifter och studieavgifter

Den 1 juli 2011 infördes anmälnings- och studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz som inte deltar i utbytesprogram. Anmälningsavgiften är 900 kronor, men för studieavgifterna gäller att den studieavgiftsfinansierade verksamheten ska bära sina kostnader, alltså ha full kostnadstäckning. Lärosätena beslutar själva om storleken på avgifterna men kravet på full kostnadstäckning innebär att avgifterna blir förhållandevis höga i ett internationellt perspektiv, i genomsnitt ungefär 100 000 kronor per läsår. För konstnärliga utbildningar kan avgifterna vara upp till en halv miljon kronor per läsår.

OKÄNT LAND

För en stor andel av gruppen inresande freemover-studenter saknas det uppgifter om vilket land de kommer ifrån. Studenter från Norden behöver inte uppehållstillstånd för att bosätta sig i Sverige och det är troligt att många studenter från EU/EES och Schweiz inte heller ansöker om uppehållstillstånd då de inte behöver tillståndet för kortare vistelse i landet. Detta innebär att antalet freemover-studenter från EU/EES och Schweiz kan vara underskattat och att en stor andel av studenterna från dessa länder redovisas med okänt ursprungsland.

Betalande studenter

Sedan 1 juli 2011 måste studenter som kommer från länder utanför EU/EES och Schweiz och som inte deltar i utbytesprogram betala anmälnings- och studieavgifter för sina studier i Sverige (se faktaruta). Detta innebär att freemover-studenterna kan delas in i betalande och icke-betalande studenter. Efter att anmälnings- och studieavgifter infördes minskade först antalet freemover-studenter kraftigt. Därefter har dock både antalet betalande och icke-betalande freemover-studenter ökat. Höstterminen 2015 fanns 2 510 nya inresande studenter som betalade studieavgifter och detta var en ökning med 9 procent i jämförelse med höstterminen 2014.

Inresande nybörjare läsåret 2014/15

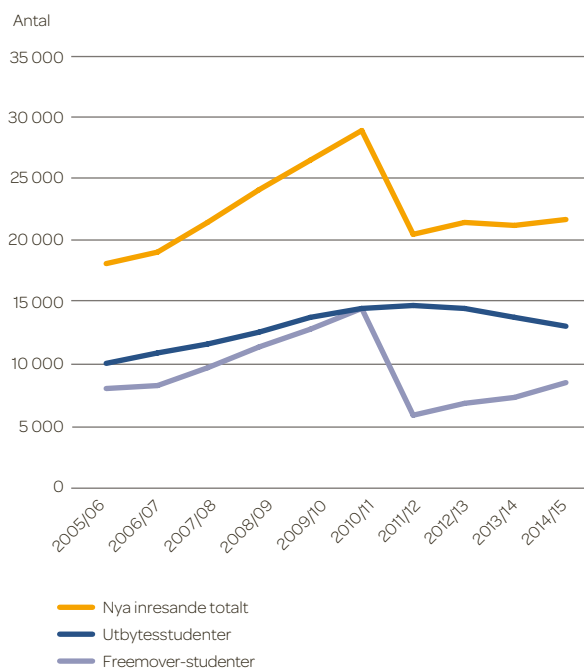
Kapitlet övergår nu till att i mer detalj handla om nya inresande studenter och då används istället läsårsuppgifter varav de senaste avser 2014/15. Antalet nya inresande uppgick läsåret 2014/15 till 21 770 studenter. I jämförelse med läsåret 2013/14 ökade därmed antalet nya inresande med 2 procent. Antalet nya utbytesstudenter minskade något, från 13 800 läsåret 2013/14 till 13 210 läsåret 2014/15, medan antalet nya freemover-studenter ökade från 7 480 till 8 560. Trots detta var dock antalet nya inresande utbytesstudenter fler än antalet nya inresande freemover-studenter, precis som tidigare år (figur 43). Liksom tidigare var andelen kvinnor läsåret 2014/15 något större bland utbytesstudenterna (55 procent) än bland freemover-studenterna (48 procent).

Tabell 14. Antalet nya inresande studenter som tidigare inte hade studerat i Sverige, fördelat på ursprungsområde och studentkategori hösten 2014 till hösten 2015, samt förändringen mellan höstarna 2014 och 2015 i antal och procent.

Ursprungsområde	Studentkategori	Antal nya inresande		Förändring ht14-ht15	
		ht14	ht 15	Antal	Procent
Samtliga	Freemover	7 030	7 750	720	10
	Utbyte	8 520	8 770	250	3
	Summa	15 550	16 510	960	6
EU/EES och Schweiz	Freemover	2 120	2 210	90	4
	Utbyte	5 990	6 200	210	4
	Summa	8 110	8 410	300	4
Ej EU/EES och Schweiz (tredjelandstudenter)	Freemover	2 640	2 650	10	0,4
	Utbyte	2 530	2 570	40	2
	Summa	5 170	5 220	50	1
Okänt land*	Freemover	2 270	2 880	610	27
	Summa	2 270	2 880	610	27

* För vissa freemover-studenter saknas uppgift om land

Figur 43. Antalet nya inresande studenter läsåren 2005/06–2014/15 totalt samt uppdelat på freemover-studenter och utbytesstudenter.

Av de 8 560 nya inresande freemover-studenterna var en tredjedel betalande. Denna grupp ökade kraftigt jämfört med läsåret 2013/14, från 1 840 till 2 820 studenter (53 procent). Sedan studieavgifterna infördes har antalet betalande män varit fler än kvinnorna och även ökat snabbare i antal. Det innebär att andelen betalande kvinnor har minskat för varje läsår, även om antalet har ökat, och läsåret 2014/15 var endast 38 procent av de 2 820 betalande studenterna kvinnor.

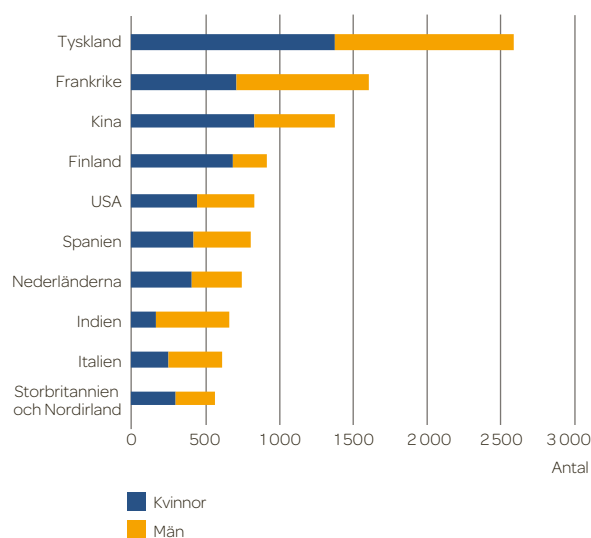
Lsåret 2014/15 var antalet nya inresande studenter fortfarande färre än läsåret 2010/11, det vill säga innan studieavgifterna infördes (figur 43). De nya inresande studenterna utgjorde dock läsåret 2014/15 ändå en betydande del av alla nybörjare i den svenska högskolan. Ungefär var fjärde högskolenybörjare var en inresande student.

Inresande från Afrika och Asien ökade mest

Sett till geografiskt område var 11 000 (51 procent) av de 21 770 nya inresande studenterna läsåret 2014/15 från länder inom EU/EES och Schweiz. I jämförelse var 35 procent från länder utanför EU/EES och Schweiz och 15 procent från okänt land, vilket alltså innebär att landuppgifter för dessa studenter inte finns tillgängliga.

De enskilda länder som flest av de nya inresande läsåret 2014/15 kom ifrån var Tyskland, Frankrike och Kina. Detta gällde både för de nya inresande studenterna totalt sett och för de nya utbytesstudenterna. För de nya freemover-studenterna var istället Indien det land som flest reste ifrån för att studera i Sverige, följt av Finland och Kina.

Figur 44. De 10 länder som flest av Sveriges nya inresande studenter kom från och antal inresande studenter från respektive land läsåret 2014/15.

I jämförelse med läsåret 2013/14 minskade antalet från EU/EES och Schweiz läsåret 2014/15 med 8 procent. Samtidigt ökade dock antalet från okänt land med 14 procent och eftersom studenter från EU/EES och Schweiz troligtvis utgjorde en stor del av denna grupp (se faktaruta) var antagligen minskningen i antal studenter från dessa länder egentligen betydligt mindre.

Antalet nya inresande studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz ökade med 16 procent från läsåret 2013/14 och uppgick läsåret 2014/15 till 7 590 studenter. Av dessa var drygt hälften från Asien och 20 procent från Nordamerika. Antalet nya inresande från Asien ökade med 20 procent sedan läsåret 2013/14 medan antalet nya inresande från Nordamerika i princip var oförändrat. Med en fördubbling från 320 nya inresande läsåret 2013/14 till 630 läsåret 2014/15 ökade antalet nya inresande från Afrika procentuellt mest.

Olika utbildningsformer för utbytesstudenter och freemover-studenter

Liksom tidigare år läste i stort sett samtliga av de 13 210 nya inresande utbytesstudenterna fristående kurser läsåret 2014/15. Detta kan förklaras av att de flesta utbytesstudenter brukar studera en kortare tid i Sverige som en del av sin utbildning i hemlandet.

När det gäller nya inresande freemover-studenter var mönstret däremot annorlunda. En klar majoritet, 75 procent, läste på program, varav 48 procent på ett masterprogram, som alltså var den vanligaste utbildningsformen. Totalt 80 procent av de freemover-studenter som läste ett program gjorde detta på avancerad nivå.

Tabell 15. Antal nya inresande freemover-studenter läsåren 2013/14–2014/15 fördelat på utbildningsform.

	Läsåret 2013/14		Läsåret 2014/15	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Totalt	7 630	100	8 560	100
Kurs	2 220	29	2 220	26
Program				
Kandidatexamen	640	8	620	7
Magisterexamen	890	12	960	11
Masterexamen	3 310	43	4 110	48
Konstnärlig examen	160	2	160	2
Yrkesexamen	390	5	460	5
Övriga program	20	0	30	0

Tabell 16. De 10 lärosätena med flest nya inresande studenter läsåret 2014/15, sorterat efter högst andel av samtliga nybörjare på lärosätet.

Universitet/högskola	Nya inresande studenter 2014/15			Andel av nybörjare
	Kvinnor	Män	Totalt	
Totalt	11 380	10 380	21 770	25
Kungl. Tekniska högskolan	520	1 200	1 720	41
Chalmers tekniska högskola	310	640	950	39
Lunds universitet	1 760	1 300	3 060	37
Högskolan i Jönköping	420	490	910	33
Uppsala universitet	1 130	880	2 010	29
Linnéuniversitetet	690	510	1 200	27
Linköpings universitet	570	670	1 230	26
Umeå universitet	640	490	1 130	26
Göteborgs universitet	880	480	1 360	22
Stockholms universitet	1 020	750	1 770	20

Flest nya inresande vid Lunds universitet

Liksom de senaste åren hade Lunds universitet flest nya inresande studenter läsåret 2014/15, följt av Uppsala universitet och Stockholms universitet. Av lärosätena med flest nya inresande hade Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola samt Lunds universitet högst andel inresande i förhållande till det totala antalet högskolenybörjare vid respektive lärosäte.

De konstnärliga högskolorna Kungl. Musikhögskolan, Kungl. Konsthögskolan, Konstfack och Stockholms konstnärliga högskola hade dock högre andel nya inresande studenter av totala antalet högskolenybörjare läsåret 2014/15. Högst andel av dessa hade Kungl. Musikhögskolan där de nya inresande studenterna utgjorde 69 procent av samtliga högskolenybörjare. Även Handels högskolan i Stockholm hade en hög andel inresande studenter, 57 procent av samtliga högskolenybörjare.

Antal som deltog i bilaterala program ökade och antal i EU-program minskade

De vanligaste utbytesprogrammen för de inresande utbytesstudenterna är EU-program, Nordplus och så kallade bilaterala program. EU-program är program som möj-

liggör studier både i Europa och länder utanför Europa, till exempel USA, Kanada, Japan och Australien. Det mest kända EU-programmet är Erasmus-programmet. Nordplus är ett ramprogram som är inrättat av Nordiska ministerrådet för att främja samarbete och rörlighet mellan de nordiska och baltiska länderna samt de självstyrande områdena Grönland, Färöarna och Åland. Bilaterala program är de program som inrättas mellan enskilda svenska och utländska lärosäten.

Av de totalt 13 210 nya utbytesstudenterna som kom till Sverige under läsåret 2014/15 kom 8 320 (63 procent) inom ett EU-program. Antalet som studerade inom bilaterala program var 4 440 (34 procent) och resterande 450 utbytesstudenter (3 procent) läste alltså genom Nordplus.

Antalet som studerade i Sverige inom EU-program minskade mellan läsåren 2013/14 och 2014/15 med 8 procent. Samtidigt ökade antalet som deltog i bilaterala program med 4 procent. Sedan läsåret 2005/06 har antalet som deltog i utbytesprogram inom Nordplus minskat från 760 till 450 studenter och mellan läsåret 2013/14 och 2014/15 minskade antalet utbytesstudenter som reste inom detta program med ungefär 50 studenter.

Totala antalet inresande studenter

Kapitlet har såhär långt handlat om nya inresande studenter, det vill säga de som läste i Sverige för första gången. De nya inresande studenterna räknas som högskolenybjörjare i Sverige men många inresande studenter läser mer än ett läsår i Sverige och ingår alltså inte i denna grupp. De nya inresande studenterna och de som har studerat i Sverige under mer än ett läsår utgör tillsammans det totala antalet inresande studenter som beskrivs i detta avsnitt.

Läsåret 2014/15 läste totalt 33 180 inresande studenter i Sverige. En majoritet av dessa, nästan 60 procent, var freemover-studenter. Till skillnad från de nya inresande studenterna var det alltså fler freemover-studenter än utbytesstudenter bland det totala antalet inresande studenter. Detta är till stor del en följd av att freemover-studenterna ofta stannar en längre period i Sverige och i större utsträckning läser hela program medan utbytesstudenterna vanligen läser i Sverige en kortare period som en del av en utbildning i hemlandet.

För första gången sedan läsåret 2010/11 ökade det totala antalet inresande studenter läsåret 2014/15. Freemover-studenterna stod för hela ökningen och de ökade med 6 procent jämfört med läsåret 2013/14, från 18 580 till 19 730 studenter. Utbytesstudenterna minskade istället med drygt 4 procent. Att det totala antalet inresande studenter tidigare har minskat är en följd av studieavgiftsreformen. Även om antalet nya inresande successivt har ökat sedan läsåret 2011/12 var det alltså först läsåret 2014/15 som dessa ökningarna fick genomslag på det totala antalet inresande studenter.

Många stipendier täckte hela studieavgiften

Inresande studenter som är studieavgiftsskyldiga kan ansöka om stipendier för att finansiera hela eller delar av studieavgiften. För detta finns statliga stipendieprogram som hanteras av Universitets- och högskolerådet (UHR) respektive Svenska institutet (SI). Därutöver har flera lärosäten skapat egna stipendieprogram av andra medel som de disponerar, till exempel via stiftelser knutna till lärosätet eller andra icke-statliga finansiärer. Det händer även att studieavgifterna finansieras av företag i Sverige. Det är också möjligt att studenter har stipendier från sina hemländer men eftersom sådana stipendier inte administreras av lärosätena saknas data om dem.

Enligt lärosätenas rapporteringar till UKÄ betalade sammanlagt 4 620 av de registrerade studenterna studieavgift hösten 2015. Av dessa var 58 procent män. Drygt en tredjedel (37 procent) av de betalande studenterna finansierade sina studier, helt eller delvis, med stipendier som administrerades av lärosätena i Sverige. Ungefär lika stor andel av kvinnorna (38 procent) som av männen (36 procent) fick stipendium för att betala hela eller delar av studieavgiften.

ÅTERBETALNING AV STUDIEAVGIFTER

Universitet och högskolor får betala tillbaka studieavgiften om studenten av särskilda skäl inte kan delta i undervisningen. Det finns dock inga uttalanden från regeringen om vilka omständigheter som skulle kunna föranleda återbetalning och det finns inte heller något bemyndigande till någon myndighet att besluta om nationella regler. Eftersom det inte heller finns någon rätt att överklaga en högskolas beslut att inte medge återbetalning, är det upp till varje högskola att bestämma när återbetalning ska ske. Detta kan leda till att omständigheter som vid ett lärosäte leder till återbetalning, inte gör det vid ett annat.

Detta konstaterade UKÄ i ett tillsynsbeslut 2014 och visade på en situation som var otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. UKÄ har därför gjort en kartläggning som redovisas i *Kartläggning av återbetalning av studieavgifter. Tillsyns - PM 2015 - 12 - 22*. Lärosätenas enkät-svar visar på en stor variation i på vilket sätt lärosätena arbetar med frågor som handlar om återbetalning av studieavgifter. Det gäller bland annat om studenten informeras om möjligheten att få tillbaka studieavgiften, om lärosätet tar ut någon administrativ avgift för återbetalningen eller om det finns problem hur bestämmelsen om återbetalning ska tillämpas. Det vanligaste skälet för att få tillbaka studieavgiften är att de sökande inte har fått uppehållstillstånd och inte kan börja studera. Sjukdom eller andra personliga omständigheter är en annan orsak. Från höstterminen 2011 till höstterminen 2014 har omkring 4 procent av studieavgifterna återbetalats (28 av 720 miljoner kronor). UKÄ avser att utreda vissa frågor vidare under 2016.

Vid 33 av de 35 lärosäten som hade betalande studenter förekom stipendier för finansiering av studieavgiften. Totalt ungefär två tredjedelar av de stipendier som administrerades av lärosätena täckte hela studieavgiften. Av de lärosäten som hade fler än 10 betalande studenter fanns störst andel studenter med stipendier vid Örebro universitet och Umeå universitet där 65 procent finansierade hela eller delar av studieavgiften på detta sätt. Vid dessa lärosäten täckte stipendierna i de flesta fall hela studieavgiften (se tabell 4 i den separata tabellbilagan).

Kalenderåret 2015 var lärosätenas sammanlagda intäkter av anmälnings- och studieavgifter 506 miljoner kronor. Liksom kalenderåret 2014 täckte de stipendier som lärosätena administrerade totalt cirka 40 procent av beloppet medan studenterna själva tillsammans alltså stod för resterande 60 procent.

De statliga stipendierna, det vill säga stipendierna från UHR och SI, stod för drygt 80 procent av de 211 miljoner kronor som täcktes av stipendier, det vill säga lika stor andel som 2014. Stipendier från organisationer utan vinstsyfte täckte 11 procent av beloppet och stipendier från lärosätenas egna medel stod för 3 procent. Stipendierna från företag i Sverige motsvarade 1 procent av beloppet och resterande 6 procent var från övriga stipendier som lärosätet administrerade (se tabell 11 i den separata tabellbilagan).

Hälften av freemover-studenterna hade studerat mer än ett år i Sverige

En väsentlig skillnad mellan de inresande utbytesstudenterna och freemover-studenterna är hur länge de stannar i Sverige. Av de totalt 13 510 inresande utbytesstudenterna läsåret 2014/15 var 81 procent registrerade på sin första termin och 18 procent på sin andra termin.

I jämförelse var 49 procent av de 19 720 inresande freemover-studenterna läsåret 2014/15 registrerade på sin första eller andra termin i Sverige, vilket betyder att hälften av de som var registrerade som freemover-studenter hade varit registrerade på någon utbildning i Sverige längre än ett år. Som tidigare beskrivits kan skillnaden förklaras med att freemover-studenterna i stor utsträckning brukar läsa program medan utbytesstudenterna oftast brukar läsa kurser som en del av sin utbildning i hemlandet.

Flest examina till freemover-studenter på avancerad nivå

Freemover-studenter brukar alltså både stanna längre i Sverige och läsa program i större utsträckning än utbytesstudenter. Därför brukar de flesta inresande studenter som tar en examen i Sverige oftast vara freemover-studenter.

Lsåret 2014/15 var det 5 540 inresande studenter som för första gången examinerades i Sverige och 93 procent av dessa var freemover-studenter. Drygt 80 procent av de examina som utfärdades till inresande studenter var på avancerad nivå. Sedan läsåret 2011/12 har antalet inresande studenter som för första gången har tagit examen i Sverige minskat med 25 procent. Minskningen bör i stor utsträckning kunna förklaras av studieavgiftsreformen som ledde till att antalet freemover-studenter minskade, vilket alltså också innebar en minskning av den grupp av inresande som brukade ta en examen i Sverige. Som nämntes tidigare i detta avsnitt ökade det totala antalet inresande freemover-studenter läsåret 2014/15 och möjligen kommer detsamma att ske med antalet examinerade inresande studenter om några år.

Liksom tidigare läsår kom de flesta inresande studenter som examinerades från EU-länder eller länder i Asien. Precis som tidigare examinerades också flest inresande studenter från Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Uppsala universitet och Stockholms universitet.

Dessa universitet hade tillsammans också flest registrerade inresande studenter läsåret 2014/15, vilket förklarar att många examina utfärdades därifrån.

De senaste läsåren har många av freemover-studenterna studerat på masterprogram och av de som påbörjade ett masterprogram läsåret 2012/13 hade drygt hälften tagit ut en examen senast våren 2015. En ungefär lika stor andel av de betalande (55 procent) som av de icke-betalande (56 procent) freemover-studenterna hade examinerats vid denna tidpunkt.

Högre prestationsgrad för de betalande freemover-studenterna

Det var i stort sett ingen skillnad i andel examinerade (examensfrekvens) bland de betalande och de icke-betalande freemover-studenterna. Däremot skiljde sig prestationsgraden mellan betalande och icke-betalande. Förenklat är prestationsgraden andelen avklarade högskolepoäng i förhållande till antal registrerade poäng ett visst läsår (läs mer om måttet i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*). Prestationsgraden för de inresande freemover-studenter som inte betalade studieavgifter var 81 procent, vilket var densamma som för de studenter som inte var inresande. I jämförelse var prestationsgraden för de freemover-studenter som betalade studieavgift 88 procent, alltså 7 procentenheter högre än för de icke-betalande. Mer om examinerade och prestationsgrader går att läsa i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Utresande studenter

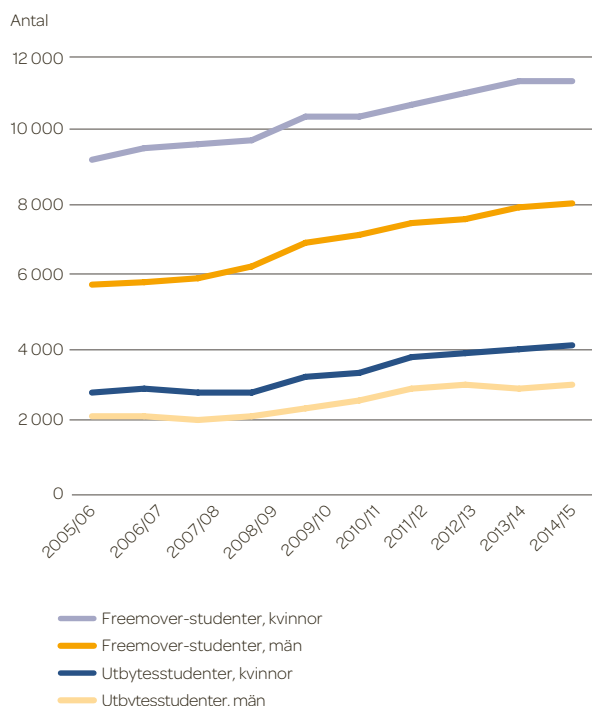
Detta avsnitt handlar om studenter från Sverige som åker utomlands för att studera, så kallade utresande studenter. Denna grupp brukar delas upp i tre kategorier: freemover-studenter, utbytesstudenter och språkkursstudenter (se faktarutan i början av kapitlet).

Antalet utresande studenter har ökat för varje läsår sedan läsåret 2008/09 och läsåret 2014/15 var antalet 29 100 studenter, vilket är 170 fler än föregående läsår. Av de utresande studenterna var 66 procent freemover-studenter, 25 procent utbytesstudenter och 10 procent språkkursstudenter.

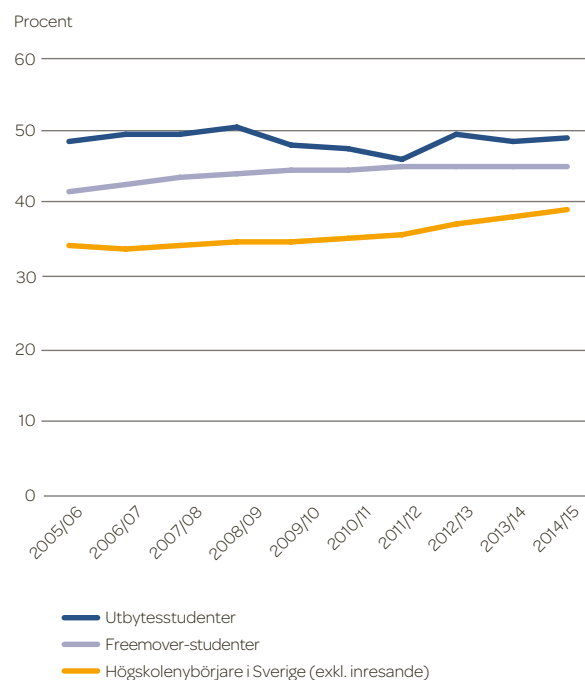
Antalet utresande freemover-studenter har ökat varje läsår sedan läsåret 2005/06 men var i princip oförändrat mellan de två senaste läsåren. Antalet utbytesstudenter har ökat successivt sedan läsåret 2008/09, alltså samma läsår som det totala antalet utresande studenter började öka igen, och ökade mellan läsåret 2013/14 och 2014/15 med 3 procent. Antalet studenter på språkkurser har minskat över i princip hela perioden 2005/06–2014/15 och mellan de senaste läsåren minskade antalet med 7 procent.

Det var fler kvinnor än män som studerade utomlands läsåret 2014/15. Könsskillnaden var något mindre bland

Figur 45. Antal utresande studenter fördelat på kategori (utbytesstudenter och freemover-studenter) och kön.

Figur 46. Andelen med högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna respektive freemover-studenterna samt andelen bland högskolenybörjarna i Sverige (exklusive inresande studenter) läsåren 2005/06–2014/15.

de 7 180 utbytesstudenterna (där 57 procent var kvinnor) än bland de 19 250 freemover-studenterna (där 59 procent var kvinnor). Av språkkursstudenterna var 61 procent kvinnor. Förändringarna mellan läsåret 2013/14 och läsåret 2014/15 var små. Det totala antalet män ökade med en procent medan totala antalet kvinnor var oförändrat.

Nästan varannan utresande student hade högutbildade föräldrar

För att undersöka om det finns någon skillnad i den sociala bakgrunden (mätt som föräldrars utbildningsnivå) bland de utresande studenterna presenteras i detta avsnitt andelen som har högutbildade föräldrar (minst en treårig eftergymnasial utbildning) bland utbytesstudenterna och freemover-studenterna. Det är viktigt att komma ihåg att andelen med högutbildade föräldrar i studentgruppen också formas av hur det ser ut i befolkningen i stort. Läs mer om detta samt den sociala sammansättningen i högskolan och hur denna mäts i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Lsåret 2014/15 var andelen som hade högutbildade föräldrar något större bland de utresande utbytesstudenterna (49 procent) än bland freemover-studenterna (45 procent). Bland högskolenybörjarna i Sverige hade en något lägre andel (39 procent) högutbildade föräldrar läsåret 2014/15.

Sett över läsåren 2005/06 – 2014/15 var andelen med högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna ungefär densamma över hela perioden, med undantag för läsåret 2011/12 då den var i nivå med andelen för freemover-studenterna samma läsår (45 procent). Bland freemover-studenterna ökade andelen med högutbildade föräldrar något över perioden, från 42 procent läsåret 2015/06 till 45 procent läsåret 2013/14 (figur 46).

Av de lärosäten som hade minst 100 utresande utbytesstudenter läsåret 2014/15 hade Lunds universitet störst andel utbytesstudenter med högutbildade föräldrar (62 procent). Även vid Uppsala universitet, Karolinska institutet, Chalmers tekniska högskola och Linköpings universitet hade en stor andel av de utresande utbytesstudenterna högutbildade föräldrar.

Lägst andel utbytesstudenter med högutbildade föräldrar läsåret 2014/15 hade Malmö högskola (24 procent). Även Högskolan i Jönköping, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet och Högskolan i Borås hade förhållandevis låga andelar utbytesstudenter med högutbildade föräldrar (tabell 17). Sammantaget framgår det alltså att skillnaderna är stora mellan lärosätena. Antagligen är detta till viss mån en följd av att andelen med högutbildade föräldrar också skiljer sig mellan lärosätena i stort.

För att se om det finns någon tendens till att studenter vars föräldrar har en högre utbildning i större utsträckning studerar utomlands går det att jämföra andelen med

Tabell 17. De 5 lärosäten med högst (sorterad största till minsta) respektive lägst (sorterad minsta till största) andel studenter med högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna läsåret 2014/15, samt motsvarande andel bland utbytesstudenterna och högskolenybörjarna läsåret 2013/14 (lärosäten med 100 eller fler utresande utbytesstudenter).

	Utbytesstudenter, andel (%) med högutbildade föräldrar		Högskolenybörjare, andel (%) med högutbildade föräldrar	Skillnad (procentenheter), utbytesstudenter och högskolenybörjare
	Läsåret 2014/15	Läsåret 2013/14	Läsåret 2013/14	Läsåret 2013/14
Högst andel				
Lunds universitet	62	59	50	9
Uppsala universitet	57	59	45	14
Karolinska institutet	57	60	44	16
Chalmers tekniska högskola	55	59	51	8
Linköpings universitet	55	51	42	9
Lägst andel				
Malmö högskola	24	27	35	-8
Högskolan i Jönköping	31	34	33	1
Karlstads universitet	32	35	34	1
Linnéuniversitetet	34	34	35	-1
Högskolan i Borås	35	41	31	10

högutbildade föräldrar bland utbytesstudenterna med motsvarande andel bland nybörjarna vid respektive lärosäte. Utifrån uppgifterna för läsåren 2013/14 och 2014/15 framgår det att vid de lärosäten där en stor andel av utbytesstudenterna hade högutbildade föräldrar, till exempel Lunds universitet och Uppsala universitet, var denna andel större än den bland högskolenybörjarna på respektive lärosäte. Vid de lärosäten där andelen utbytesstudenter som hade högutbildade föräldrar var lägre fanns inte samma tydliga mönster (tabell 17).

Det kan finnas många olika orsaker till att det var en större eller mindre andel som hade högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna än på lärosätet i stort. Lärosätenas utbildningsutbud ser olika ut samtidigt som andelen studenter som studerar utomlands varierar mellan utbildningarna. Som framgår i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* är det också olika stor andel studenter med högutbildade föräldrar på olika utbildningar. Det kan alltså vara den sociala snedrekryteringen till utbildningarna i Sverige, tillsammans med att utlandsstudier är vanligare inom vissa utbildningar än andra, som återspeglas bland de utresande utbytesstudenterna. På grund av detta går det inte utifrån dessa uppgifter att säkert bestämma hur den sociala bakgrunden hänger ihop med studenternas utlandsstudier.

Flest studenter reste till USA och Storbritannien

Liksom tidigare läsår studerade en stor del av de 29 100 utresande studenterna läsåret 2014/15 i andra länder i Europa, totalt nästan 60 procent. I synnerhet läste många i andra EU-länder. Efter Europa var Nordamerika den

vanligaste destinationen dit 22 procent av de utresande studenterna reste. Av dessa reste 88 procent till USA. Sett till enskilda länder var just USA den vanligaste destinationen, tätt följt av Storbritannien. I dessa länder studerade 20 respektive 18 procent av alla utresande studenter. Australien var det tredje vanligaste landet men dit reste betydligt färre studenter, 6 procent av alla utresande. Efter Australien var Danmark, Polen, Frankrike, Tyskland och Spanien vanliga destinationsländer. I vardera av dessa länder studerade 4 till 5 procent av samtliga utresande studenter läsåret 2014/15.

De vanligaste destinationsländerna för utbytesstudenterna var USA, Storbritannien och Australien. USA och Storbritannien var de vanligaste länderna även för freemover-studenterna, följt av Polen som det tredje vanligaste landet. Antalet studenter som reser till Polen har ökat avsevärt de senaste åren och bara mellan läsåren 2010/11 och 2014/15 ökade antalet med 33 procent. En stor anledning till detta är att många på senare år har åkt till Polen för att läsa på en läkarutbildning.

I jämförelse med läsåret 2013/14 har det inte skett några större förändringar i vilka länder och världsdelar som flest studenter studerade i läsåret 2014/15. Däremot har det förändrats över de senaste tio läsåren. Andelen som studerade i andra länder i Europa har minskat med 7 procentenheter, från 66 procent läsåret 2005/06 till 59 procent läsåret 2014/15. Sett till enskilda länder inom Europa har Spanien, Frankrike och Italien minskat mycket under denna period. Samtidigt studerade fler studenter i Storbritannien och Polen det senaste läsåret jämfört med läsåret 2005/06. Fler än tidigare läste också i Japan och USA. (Se också tabell 3 i den separata tabellbilagan.)

Var fjärde freemover-student var utomlands minst 7 terminer

Även bland de utresande studenterna var det vanligt att freemover-studenterna stannade utomlands längre än utbytesstudenterna. Av de som var utbytesstudenter någon gång under läsåret 2014/15 var 82 procent registrerade på sin första termin utomlands och 16 procent på sin andra. Detta betyder att bara 2 procent av utbytesstudenterna läsåret 2014/15 hade varit registrerade på 3 eller fler terminer utomlands. Bland freemover-studenterna var det däremot bara 36 procent som var registrerade på sin första eller andra termin utomlands läsåret 2014/15. Många av freemover-studenterna hade alltså varit utomlands längre än ett år och 24 procent hade varit registrerade på 7 eller fler terminer utomlands.

Många läste inom samhällsvetenskap

Totalt 34 procent av de utresande freemover-studenterna läste inom *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration* och detta var därmed det vanligaste ämnesområdet. Även *humaniora och konst* och *hälso- och sjukvård samt social omsorg* tillhörde de vanligare ämnesområdena med 22 respektive 19 procent av de totalt 19 250 utresande freemover-studenterna. Sammanlagt läste 75 procent av alla utresande freemover-studenter inom något av dessa tre områden. Även om det var något större andel av kvinnorna än av männen som läste inom dessa områden var dessa de vanligaste bland både kvinnor och män.

De senaste tio läsåren har mönstret varit detsamma. Majoriteten av freemover-studenterna har studerat inom *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration, humaniora och konst* eller *hälso- och sjukvård samt social omsorg*. Dessa studieinriktningar har varit vanligast för både män och kvinnor alla läsår sedan åtminstone 2005/06.

Det är av många anledningar svårt att avgöra varför det inom vissa ämnesområden är vanligare att studera

utomlands än andra. Det går att se att utbildningsprogram som många nybörjare söker sig till utomlands, till exempel läkarutbildningar, ofta har högt sökandetryck i Sverige, vilket skulle kunna tyda på att studenterna söker sig utomlands om utbildningen är svår att komma in på i Sverige. Om sökandetryck och antal nybörjare vid en utbildning i utlandet jämförs mellan flera olika utbildningar och över flera terminer finns dock inget tydligt mönster. Det är också möjligt att andra faktorer har inverkan på varför vissa utbildningar är vanligare att läsa utomlands än andra, till exempel om de utländska utbildningarna är validerade i Sverige eller inte.

Antalet utresande utbytesstudenter ökade vid många lärosäten

Nästan alla lärosäten hade utresande utbytesstudenter läsåret 2014/15 och flest hade Lunds universitet, följt av Uppsala universitet och Stockholms universitet. Även Kungl. Tekniska högskolan och Högskolan i Jönköping hade många utresande utbytesstudenter. Sammanlagt var hälften av alla utresande utbytesstudenter från något av dessa fem lärosäten.

Antalet utresande utbytesstudenter ökade vid de flesta lärosäten mellan läsåret 2013/14 och 2014/15. Av de lärosäten som hade över 100 utbytesstudenter läsåret 2014/15 ökade antalet vid Chalmers tekniska högskola mest (40 procent), följt av Högskolan i Jönköping (26 procent). Vid några enstaka lärosäten minskade dock antalet utresande utbytesstudenter. Av de större lärosätena minskade antalet mest vid Karolinska institutet och Malmö högskola, 23 respektive 16 procent.

I förhållande till samtliga studenter vid respektive lärosäte hade Handelshögskolan i Stockholm störst andel utresande utbytesstudenter, 13 procent av samtliga studenter. Även Högskolan i Jönköping, Kungl. Tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola hade förhållandevis stora andelar utresande utbytesstudenter.

Tabell 18. Utresande freemover-studenter läsåret 2014/15 fördelat på ämnesområden

Utbildningens ämnesområde	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	19 250	11 310	7 950
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	6 480	3 810	2 660
Humaniora och konst	4 150	2 770	1 380
Hälso- och sjukvård samt social omsorg	3 730	1 990	1 740
Tjänster	860	460	400
Teknik och tillverkning	810	350	470
Allmän utbildning	770	490	280
Naturvetenskap, matematik och data	840	390	450
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	350	300	50
Pedagogik och lärarutbildning	110	90	30
Okänd	1 540	910	640

Tabell 19. Antal utbytesstudenter per lärosäte samt andel av samtliga studenter vid respektive lärosäte vid de 10 lärosäten med högst andel utbytesstudenter av totala antalet studenter och totalt minst 100 utresande utbytesstudenter.

Universitet / Högskola	Antal utbytesstudenter per lärosäte			Andel i % av samtliga studenter vid respektive lärosäte		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	7 180	4 110	3 070	2	2	2
Handelshögskolan i Stockholm	200	90	110	13	13	13
Högskolan i Jönköping	530	290	240	5	5	7
Kungl. Tekniska högskolan	600	230	370	4	5	4
Chalmers tekniska högskola	320	100	210	4	4	3
Lunds universitet	980	550	430	3	3	3
Uppsala universitet	850	510	340	2	3	2
Linköpings universitet	470	230	240	2	2	3
Högskolan i Borås	150	120	30	2	2	2
Karolinska institutet	130	90	40	2	1	2
Linnéuniversitetet	340	220	120	1	2	1

Hälften av utbytesstudenterna reste genom bilaterala utbytesprogram

Drygt hälften av de 7 180 utbytesstudenterna deltog i bilaterala utbytesprogram, som var vanligast både bland kvinnor och män, och 43 procent deltog i EU-program. En mindre andel av utbytesstudenterna, 2 procent, gjorde utbyten genom Nordplus. Sedan läsåret 2006/07

KARTLÄGGNING AV INTERNATIONELLA UTBILDNINGSSAMARBETEN

UKÄ har på regeringens uppdrag kartlagt vilka internationella utbildningssamarbeten som svenska lärosäten ingår i, hur många som studerar i Sverige inom sådana utbildningsutbyten samt vilka eventuella studieavgifter som studenterna betalar, se *Internationella utbildningssamarbeten – en redovisning av regeringsuppdraget om högskolornas utbildningssamarbeten med utländska lärosäten*, Rapport 2016:9, UKÄ.

Kartläggningen visade att alla statliga lärosäten och en majoritet av de enskilda utbildningsanordnarna har avtal om studentutbyten och hälften av dem ingår också i samarbeten om gemensamma utbildningsprogram. Sammanlagt rör det sig om ungefär 7 100 aktiva avtal om studentutbyten och ungefär 300 avtal om gemensamma utbildningsprogram.

Enligt kartläggningen deltog cirka 13 200 inresande studenter i utbytesprogram vid svenska lärosäten läsåret 2014 / 15 och det fanns 1 300 studenter på gemensamma program inom samarbetsavtalen. Av dessa studenter betalade ungefär 330 utbytesstudenter och 330 studenter inom gemensamma program en avgift till det svenska lärosätet.

har det varit vanligast att de utresande utbytesstudenterna studerar genom bilaterala utbytesprogram och antalet utresande utbytesstudenter i bilaterala utbytesprogram ökade med totalt 74 procent mellan läsåren 2005/06 och 2014/15, från 2 270 till 3 940 utbytesstudenter.

EU-program var vanligast läsåret 2005/06 och antalet utresande utbytesstudenter inom dessa har ökat kontinuerligt sedan dess. Ökningen över hela perioden var 29 procent och alltså mindre än den för de bilaterala programmen. Antalet som har studerat genom Nordplus har minskat under hela perioden läsåren 2005/06–2014/15, från 280 till 180 utbytesstudenter.

Många av de examinerade civilekonomerna hade studerat utomlands

Ett sätt att mäta mobilitet på är andelen som har studerat utomlands bland de examinerade. Läsåret 2014/15 var det 48 800 som examinerades för första gången och som inte var inresande studenter. Av dessa hade 14 procent studerat utomlands någon gång de senaste 12 termi-

STIPENDIER TILL UTRESANDE STUDENTER

Det finns flera möjligheter för utresande studenter att få stipendium för sina studier utomlands. Dessa stipendier hanteras bland annat av Universitets- och högskolerådet (UHR) och Svenska institutet (SI) men kan också sökas hos enskilda organisationer eller lärosäten. Stipendierna har ofta särskilda kriterier, exempelvis kan de vara kopplade till särskilda utbytesprogram, lärosäten, regioner eller länder. Två exempel på utbytesprogram som har stipendier för studenter kopplade till sig är Erasmus+ och Linnaeus-Palme. I bägge programmen administrerar lärosätena stipendierna som studenterna kan söka.

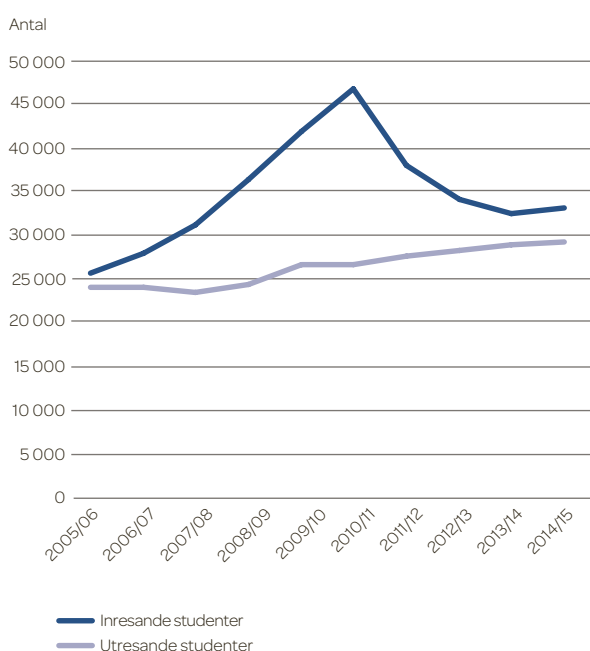
nerna. Av kvinnorna hade 13 procent studerat utomlands medan motsvarande andel för männen var 15 procent. För många examensgrupper var det mellan 10 och 30 procent som hade studerat utomlands. Liksom tidigare skiljde sig andelarna mycket mellan olika examensgrupper läsåret 2014/15. Till exempel hade varannan examinerad civilekonom och 39 procent av de examinerade juristerna studerat utomlands medan motsvarande andel bland förskollärarna var 1 procent. Studierna utomlands behöver i detta sammanhang inte ha varit kopplade till ämnet för examen.

Betydligt fler inresande än utresande utbytesstudenter

Läsåret 2014/15 var det totalt 33 180 inresande studenter i Sverige. Antalet utresande var 29 100 och därmed något lägre. Sett till de olika studentkategorierna var det 470 fler inresande än utresande freemover-studenter. Detta var en liten skillnad i jämförelse med utbytesstudenterna där det var 6 330 fler inresande än utresande utbytesstudenter.

Flera läsår i rad har det varit fler inresande än utresande studenter i Sverige (se figur 46). Störst var skillnaden läsåret 2010/11 då det var 46 700 inresande och 26 600 utresande studenter. När studieavgifter sedan infördes minskade skillnaden mellan det totala antalet in- och utresande studenter avsevärt och läsåret 2014/15 var alltså det totala antalet inresande studenter 33 180 och det totala antalet utresande studenter 29 100.

Figur 47. Totalt antal inresande respektive utresande studenter läsåren 2005/06–2014/15.

Allt fler internationella studenter i världen

Den internationella studentmobiliteten har ökat snabbt under de senaste decennierna och det finns olika förklaringar till detta. Ländernas internationalisering har inneburit ökade möjligheter att studera i ett annat land. Det har också funnits en politisk vilja att öka mobiliteten och mål har satts upp både nationellt och internationellt. Eftersom mobiliteten är omfattande har studieavgifterna för internationella studenter varit betydelsefulla för en del länder. Behovet av att rekrytera välutbildad arbetskraft är också en faktor som har betydelse eftersom en del av studenterna kanske stannar kvar i landet efter avslutade studier.

Mobiliteten är högre ju högre utbildningsnivå det gäller. Bland OECD-länderna var 24 procent av studenterna på forskarnivå eller motsvarande utresande studenter, jämfört med 9 procent på motsvarande grundnivå och avancerad nivå. Källan till uppgifterna är OECD-publikationen "Education at a Glance 2015". Statistiken visar enbart freemover-studenter och utbytesstudenter ingår inte i redovisningen. Det bör också nämnas att de redovisade uppgifterna avser de som mottagandelandet har lämnat och stämmer därför inte alltid med de nationella uppgifterna.

Under 2013 studerade omkring 4 miljoner studenter i ett annat land än sitt ursprungsland. Australien, Luxemburg, Nya Zeeland, Schweiz, Storbritannien och Österrike har de största andelarna internationella studenter. Studenter från Asien uppgår till 53 procent av alla internationella studenter och sett till enskilda länder är Kina, Indien och Tyskland länderna med flest utresande studenter. Det största antalet studenter som reste mellan två länder var mellan Kina och USA – 225 000 studenter reste ut från Kina 2013. Studentmobiliteten har också ökat för Sverige men spelar ändå en liten roll. De utresande studenterna från Sverige 2013 utgjorde mindre än 0,5 procent av alla internationella studenter i världen.

Jämförbara uppgifter över tiden om det totala antalet internationella studenter finns bara fram till 2012, eftersom många länder ändrade sin redovisning av vilka som ingår i studentmobilitet detta år. Statistiken fram till 2012 visar att sedan år 1975 har antalet studenter som studerat i ett annat land ökat från 800 000 till 4,5 miljoner. Se också kapitlet *Internationellt perspektiv*.

Tabell 20. Inresande respektive utresande freemover-studenter fördelade efter ursprungsländer och mottagarländer 2013.

Tabellen omfattar de länder som har flest utresande respektive inresande freemover-studenter och Sverige. Sorterat efter totalt antal studenter 2013.

Ursprungsland	Mottagarländer													Totalt 2013		
	USA	Storbritannien	Australien	Frankrike	Tyskland	Ryssland	Japan	Kanada	Kina*	Italien	Österrike	Nederländerna	Saudi-arabien		Spanien	Sydkorea
Kina	225 470	81 780	87 980	25 230	19 440	0	89 790	34 600	9 790	770	4 840	730	1 240	38 110	2 550	729 340
Indien	92 600	22 160	16 150	1 830	5 650	0	540	9 580	1 000	370	870	1 570	300	590	1 070	192 210
Tyskland	9 400	14 190	1 410	6 400	0	0	550	980	1 410	28 220	24 670	110	1 530	100	1 620	120 570
Sydkorea	67 590	4 570	6 790	1 890	3 470	0	16 510	1 730	590	180	260	0	80	50	111 220	
Saudiarabien	42 650	9 340	4 950	480	220	0	300	4 590	30	50	70	40	160	30	77 850	
Frankrike	7 940	11 490	1 160	5 680	0	0	720	9 720	1 180	670	1 150	300	2 800	60	530	75 440
Kazakstan	1 880	1 730	140	350	700	35 110	60	130	130	100	50	250	30	210	30	68 080
USA	14 650	2 880	2 880	3 200	3 880	0	2 100	7 470	550	760	630	840	1 450	460	66 310	
Malaysia	6 500	13 320	15 550	980	660	0	2 280	440	20	30	60	490	50	460	50	62 320
Nigeria	7 000	17 330	610	220	500	0	60	2 490	290	100	150	1 620	50	110	200	61 120
Iran	8 370	2 650	2 540	1 760	3 140	0	210	3 540	3 640	990	650	130	160	170	1 780	59 400
Ryssland	4 690	3 600	970	3 640	9 480	0	330	480	2 100	1 000	620	520	730	310	420	55 760
Vietnam	15 410	4 050	12 380	5 360	1 420	0	4 240	1 130	220	90	300	170	30	2 120	130	55 520
Turkiet	10 790	3 290	460	1 810	5 420	0	150	740	950	3 140	590	350	220	100	270	51 400
Turkmenistan	170	70	1	20	40	10 130	20	9	6	7	2	100	2	20	0	49 450
Sverige	4 100	3 270	700	420	550	0	240	140	130	190	310	90	140	10	17 920	
Totalt 2013	784 430	416 690	249 870	228 640	196 620	138 500	135 800	135 190	96 409	82 450	70 850	68 940	56 360	55 540	25 440	4 033 400

*Uppgifter om ursprungsländer för de inresande till Kina är inte tillgängliga.

Utbildning och arbets- marknad

Relationen mellan utbildning och arbetsmarknad kan beskrivas på olika sätt. I vilken utsträckning som examinerade etablerar sig på den svenska arbetsmarknaden efter examen är ett sätt. På så vis mäts balansen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden för olika examensgrupper. I takt med en ökad internationalisering blir det alltmer intressant att jämföra Sverige med andra länder. Sysselsättning och arbetslöshet i grupper med olika utbildningsnivåer brukar användas för att beskriva den strukturella balansen på arbetsmarknaden vid internationella jämförelser.

Matchning på arbetsmarknaden ur olika perspektiv

Relationen mellan högre utbildning, arbete och det omgivande samhället kan beskrivas från olika perspektiv. Individens möjligheter att få ett jobb är beroende av en lång rad olika faktorer.

En individ kan vara mer eller mindre anställningsbar vilket påverkar möjligheterna att få ett jobb och etablera sig på arbetsmarknaden. Utbildning är en central del av en individs anställningsbarhet. Utbildningens koppling till den individuella anställningsbarheten är sammankopplat med bland annat det som studenterna lär sig under utbildningen och hur det förhåller sig till de krav de möter i arbetslivet. Universitet och högskolor arbetar på olika sätt med att anknyta olika utbildningar till arbetsmarknadens behov (läs mer i *Kontaktiviteter, Rapport 2012:23, Högskoleverket*). En viktig faktor som påverkar individens möjligheter att få ett jobb är också konkurrensen med andra arbetssökande. Matchningen mellan utbildning och arbete kan beskrivas genom den strukturella balansen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, det vill säga hur många som utbildas i relation till tillgången på jobb inom olika områden.

Svenska lärosäten är enligt sina regleringsbrev skyldiga att dimensionera sitt utbildningsutbud efter studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. I detta arbete är olika typer av planeringsunderlag och uppföljningar av arbetsmarknadsutsikterna för högskoleutbildade användbara (se exempelvis *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16, Rapport 2015:5, UKÄ, 2015*). Att utvärdera arbetsmarknadens behov och anpassa utbildningsutbudet därefter är dock inte en enkel uppgift. Det är svårt för lärosätena att snabbt anpassa utbildningsutbudet efter förändringar i arbetsmarknadens behov och studenternas efterfrågan eftersom det tar tid att anpassa resurser och personal (*Dimensionering av högre utbildning, Rapport 2015:7, UKÄ*). Det är också svårt att avgränsa och definiera en arbetsmarknad för att därefter analysera behovet av utbildade individer. Olika typer av utbildningar kan fylla olika funktioner i relation till arbetsmarknaden och andra samhälleliga behov. Exempelvis kan yrkesprogram bidra med ett tillskott av yrkesutbildade på arbetsmarknaden medan kurser på deltid och/eller distans kan tillgodose behov av vidareutbildning och utveckling av yrkesverksammas kompetens. Vissa utbildningar syftar mer till att tillgodose regionala behov och andra syftar mer till nationella eller internationella behov.

Vare sig utbuds- eller efterfrågesidan är statisk. Arbetsmarknaden är heterogen och förändras över tid till följd av bland annat teknisk utveckling och innovationer, ökade krav på effektivitet och produktivitet, nya sätt att

organisera arbetet samt ökad internationell konkurrens. Detta ställer inte bara nya krav på individens kompetens utan leder också till att nya typer av jobb och branscher skapas och att andra minskar eller till och med försvinner. Utbildning kan också i sig vara en förändringskraft som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden och driver fram nya typer av arbeten när ny kompetens finns tillgänglig på arbetsmarknaden.

Hur den potentiella arbetsmarknaden kan beskrivas för studenter som tagit ut en examen varierar med olika utbildningar. Vissa utbildningar, framförallt yrkesexamen, har ett tydligt målyrke och förbereder studenterna på ett konkret sätt genom både innehållet i utbildningen och utformningen till exempel i form av att en del av utbildningen är verksamhetsförlagd. Dessa utbildningsprogram är ofta mer fokuserade på yrkesrelaterad specialistkompetens. Andra utbildningar, framför allt generella examina, förbereder studenterna på ett mer generellt sätt för en bredare uppsättning av olika arbeten och positioner på arbetsmarknaden. Individer som tagit ut en examen från vissa utbildningar är följaktligen relativt väl samlade inom en mer avgränsad arbetsmarknad samtidigt som de som tagit ut en examen från andra utbildningar är mer utspridda inom olika sektorer, branscher och yrken. För utbildningar med ett tydligare målyrke kan det vara relativt sett lättare att avgränsa och beskriva en arbetsmarknad och således också mindre komplicerat att analysera hur behoven kan se ut, dels med avseende på kompetenskrav, dels med avseende på hur många utbildade personer som kan behövas.

Ett sätt att följa upp matchningen mellan tillgång på högskoleutbildade och arbetsmarknadens behov av arbetskraft inom olika områden i olika grupper är därmed att följa upp hur väl individer lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. I följande kapitel presenteras i vilken utsträckning de som tar examen från högskolan i Sverige etablerar sig på arbetsmarknaden den närmaste tiden efter examen samt i vilken typ av yrken.

Etableringen på arbetsmarknaden

Etableringen 2013 för de som examinerades 2011/12

I UKÄs senaste etableringsstudie (*Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 – Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08, Rapport 2015:26, UKÄ*) ingick 42 870 som examinerades läsåret 2011/12 i undersökningspopulationen 2013. Av dem var andelen etablerade 81 procent 2013, det vill säga ett år efter examen. Männen (13 320 examinerade) var i något högre andel etablerade än kvinnorna (27 980 examinerade), 81 procent respektive 80 procent.

ETABLERINGSMÅTTET

Det mått på etablering som UKÄ använder syftar till att följa upp olika examensgruppers ställning på den svenska arbetsmarknaden. Etablering på arbetsmarknaden mäts genom en variabel som skapats med hjälp av uppgifter om inkomst, yrke, arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. SCB är leverantör av statistik. Mer detaljer finns i *Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 – Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08*, Rapport 2015:26, UKÄ.

För att definieras som etablerad på arbetsmarknaden i Sverige krävs att individen uppfyller samtliga av följande kriterier:

- ▶ Sysselsatt i Sverige i november månad det aktuella uppföljningsåret enligt den definition som Statistiska centralbyrån (SCB) använder i sysselsättningsregistret.
- ▶ Den sammanräknade arbetsinkomsten under året ska överstiga en viss nivå som justeras årligen med den genomsnittliga löneökningen på arbetsmarknaden. År 2013 uppgick den till 214 700 kronor.

▶ Det ska inte finnas några händelser som indikerar perioder av arbetslöshet (på heltid eller deltid) eller att personen varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

▶ Individen ska inte vara definierad som studerande.

I den senaste uppföljningen analyseras etableringen på arbetsmarknaden år 2013 för samtliga studenter som tog examen på grundnivå eller avancerad nivå vid något svenskt lärosäte under läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08, det vill säga ungefär ett, tre respektive fem år efter examen (tiden efter examen kan variera beroende på när under läsåret som examen togs ut). Uppföljningen inkluderar även tidsserier.

Etableringsmåttet är relativt strikt och avser individer som är relativt väl etablerade på arbetsmarknaden. Det bör noteras att i stort sett samtliga examinerade (97 procent) hade haft ett jobb under hela eller en del av året, men för att räknas som etablerad är kraven alltså striktare.

Tabell 21. Andel etablerade på arbetsmarknaden 2013 efter examensgrupper läsåret 2011/12.

Examen	Antal examinerade	Andel etablerade (procent)
Yrkesexamina	25 960	86
Generella examina	14 780	74
Konstnärliga examina	560	38
Redovisas inte per examen	1 570	71
Totalt	42 870	81

Det är vanligast att studenterna tar ut någon form av yrkesexamen, vilket 25 960 av de som examinerades 2011/12 gjort. Bland dessa hade 86 procent etablerat sig på arbetsmarknaden 2013. Samma år var det 14 780 som tog ut en generell examen. Av dessa hade 74 procent etablerat sig på arbetsmarknaden 2013. Totalt 560 personer tog ut en konstnärlig examen 2011/12 och 38 procent av dem hade etablerat sig på arbetsmarknaden 2013.

Det bör noteras att vissa yrkesutbildningar är tänkta som vidareutbildningar för de som redan är yrkesverksamma. Detta gäller exempelvis utbildningar till psykoterapeut, yrkeslärare, specialistsjuksköterska, speciallärare och specialpedagog. Andelen som etablerar sig på arbetsmarknaden efter att ha genomgått någon av dessa utbildningar var därför generellt stor. Det finns också en stor efterfrågan på arbetsmarknaden av de som tagit ut

examen efter utbildningar som läkare, tandläkare, civilingenjörer inom bygg, data, maskin och teknisk fysik.

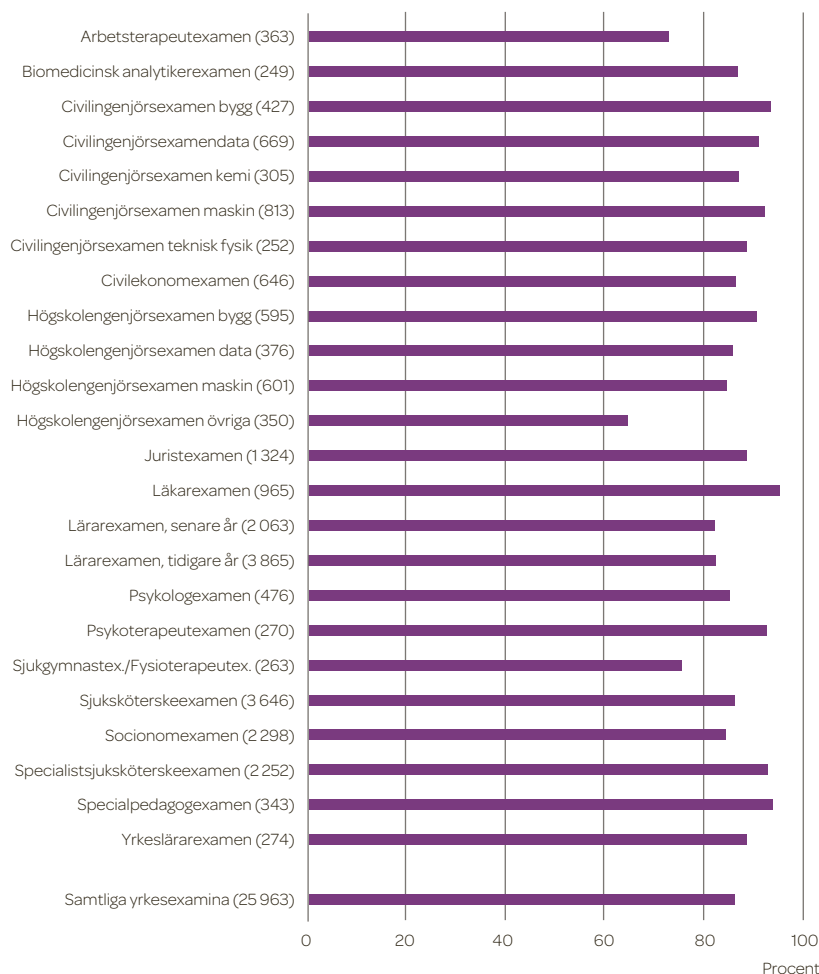
Utbildningskrav och yrke

I yrkesregistret finns en indelning baserad på de normala utbildningskraven för olika yrken vilket möjliggör redovisningar av de formella utbildningskraven i de yrken som individer med olika examina har etablerat sig.

Av alla examinerade 2011/12 som var etablerade och fanns i yrkesregistret 2013 var det 52 procent som hade etablerat sig i ett yrke som klassificerats som en ledande befattning eller som normalt kräver minst tre års högskoleutbildning. Det var 41 procent som hade etablerat sig i yrken där det normalt krävs en kortare högskoleutbildning, och 6 procent i yrkesgrupper i vilka det inte fanns krav på utbildning eller där det normalt krävs högst gymnasieutbildning. Totalt hade alltså mer än 90 procent av de etablerade yrken med krav på en högskoleutbildning.

För många examensgrupper, framförallt de med en yrkesexamen, var en stor andel etablerade i ett yrke mycket nära kopplat till den utbildning de genomgått. Detta gällde till exempel för ett flertal utbildningar inom områdena medicin och odontologi samt vård och omsorg. Exempelvis var de som tagit ut en examen som sjuksköterska och läkare i stor utsträckning etablerade i målyrket. Andra examensgrupper i vilka en stor andel hade etablerat sig inom en eller ett fåtal näraliggande

Figur 48. Andel (procent) av examinerade läsåret 2011 / 12 som var etablerade på arbetsmarknaden 2013 per yrkesexamen.
Endast examina där minst 200 individer tagit ut en examen 2011 / 12 redovisas och antal examinerade i uppföljningen visas inom parentes.

yrkesgrupper var lärare, psykologer och biomedicinska analytiker. Detta är inte så överraskande då dessa är nära sammankopplade med ett yrke som det i flera fall krävs en legitimation för att få utöva och där en viss utbildning är ett formellt krav. I flera fall är också de yrkesgrupper som de arbetar inom relativt tydligt definierade och snävt avgränsade i klassificeringen.

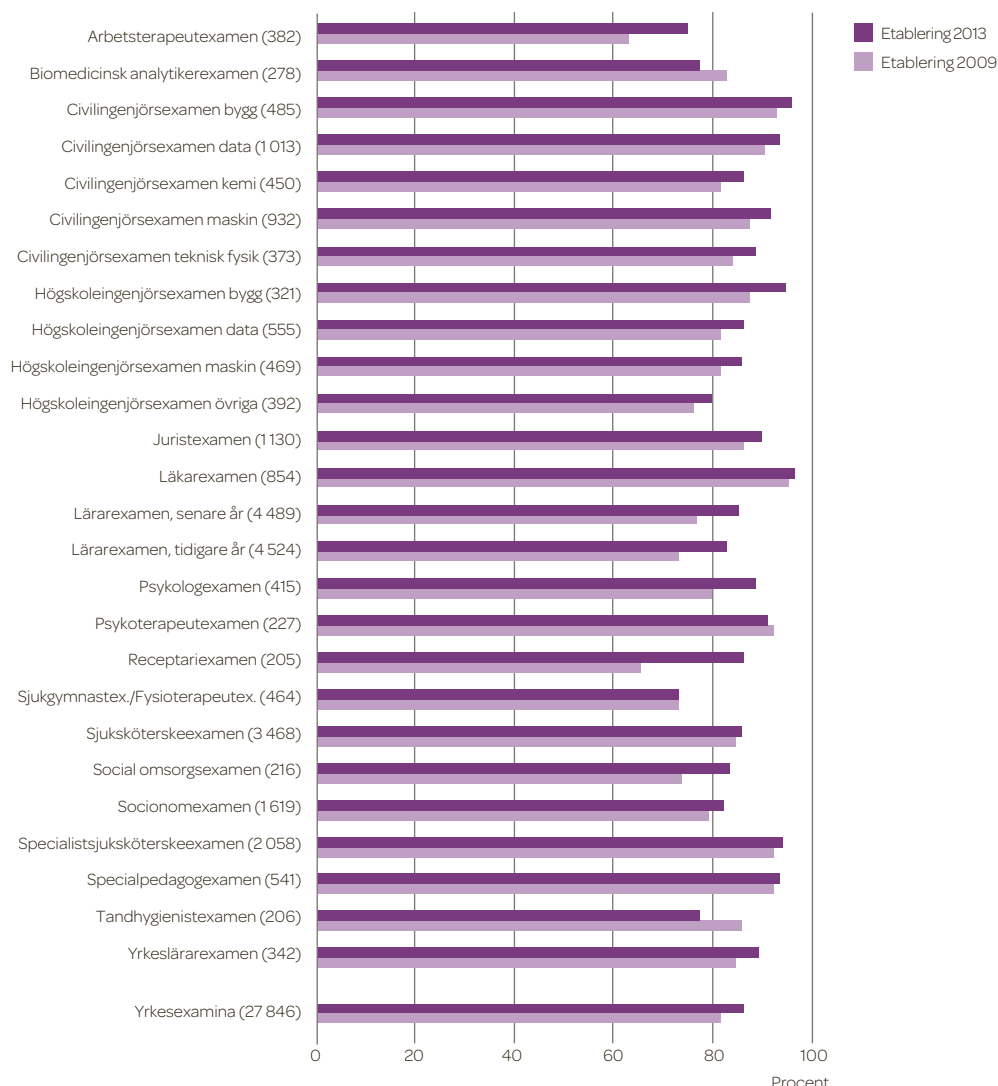
Det finns också flera yrkesexamina där yrkeslegitimation inte är ett krav och som inte lika tydligt är kopplade till ett specifikt yrke eller en yrkesgrupp. Det kan då vara så att många etablerar sig i flera olika yrkesgrupper som fortfarande alla kan betraktas som relativt nära kopplade till den utbildning som de genomgått. Vissa utbildningar är också relativt breda och kan leda till flera olika yrken. Exempelvis hade civilingenjörerna etablerat sig i flera olika yrkesgrupper, som civilingenjörer, arkitekter med flera, dataspecialister samt ingenjörer och tekniker. Samtliga dessa relativt breda yrkesgrupper kan betraktas som nära utbildningen.

Etablering 2013 och 2009 för examinerade läsåret 2007/08

Ett alternativ till att jämföra etableringen för olika examenskohorter vid en tidpunkt är att följa etableringen för samma kohort vid olika tidpunkter. I diagram 2 nedan presenteras hur stor andel av de som tog ut en yrkesexamen 2007/08 som var etablerade på arbetsmarknaden 2009 och 2013. Detta innebär att samma grupp, de som examinerades 2007/08, följs upp ungefär ett respektive fem år efter att de tog ut en examen.

Av de som tog ut en examen 2007/08 hade 78 procent etablerat sig efter ett år. Fem år efter examen hade andelen etablerade ökat med i genomsnitt sex procentenheter till 84 procent. Bland de som hade konstnärliga examina hade förhållandevis få etablerat sig ett år efter examen (37 procent) men fem år efter examen hade andelen etablerade ökat med 16 procentenheter, till 53 procent. Andelen etablerade med generella examina ökade med sju procentenheter från 74 till 81 procent och yrkesexamina ökade med fem procentenheter från 81 till 86 procent.

Figur 49. Andel (procent) av de som tog ut en yrkesexamen 2007/08 som hade etablerat sig på arbetsmarknaden 2009 och 2013. Endast examina där minst 200 individer tagit ut en examen 2007/08 redovisas och antal examinerade i uppföljningen visas inom parentes.

För examinerade med yrkesexamina (34 olika) hade andelen som etablerat sig ökat och störst var ökningen för receptarier med 21 procentenheter. Bland de med lite större volym examina, fler än 100 examinerade, var ökningen störst för studie-/yrkesvägledare (13 procentenheter), arkitekter, arbetsterapeuter, socionomer, social omsorg, lärare tidigare år och lärare senare år. För 13 yrkesexamina hade andelen som etablerat sig minskat mellan 2009 och 2013. Det gällde bland annat tandhygienister, tandläkare och biomedicinska analytiker.

För samtliga personer med konstnärliga examina och generella examina med ett undantag hade andelen personer som etablerat sig på arbetsmarknaden ökat mellan mättilfällena. För examinerade i dessa grupper var ökningen mer än 10 procentenheter i 13 generella och konstnärliga examina.

Etableringen för examinerade med svensk och utländsk bakgrund

UKÄ har också i den senaste etableringsrapporten undersökt om etableringen på arbetsmarknaden skiljer sig för examinerade med svensk respektive utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses en person som är född i Sverige av utländska föräldrar, eller att personen själv är född utomlands. Av de examinerade 2011/12 hade 17 procent utländsk bakgrund.

De examinerade med utländsk bakgrund har delats in i tre regioner, utöver de som var födda i Sverige av utländska föräldrar. De regioner som används är Europa utom Sverige, Asien/Afrika samt Nordamerika/Sydamerika/Oceanien.

När vi räknat bort personer som studerade vidare efter examen, eller som inte längre fanns kvar i populationen på grund av utvandring eller dödsfall, var det totalt drygt 7 300 som hade utländsk bakgrund. Av alla examinerade med utländsk bakgrund var ungefär var femte född i Sverige av utländska föräldrar, en tredjedel vardera var födda i något annat europeiskt land än Sverige eller i Asien/Afrika. Sju procent var födda i Nordamerika, Sydamerika eller Oceanien.

Tabell 22. Antal examinerade läsåret 2011/12 och som är med i uppföljningen samt andel etablerade (procent) med olika utländsk bakgrund. Information saknas för 3 procent. Dessa ingår inte i redovisningen i detta kapitel.

Födelse/land/region	Antal	Andel etablerade (procent)
Svensk bakgrund	35 530	82
Utländsk bakgrund	7 330	73
Sverige (med utlandsfödda föräldrar)	1 700	78
Övriga Europa	2 350	75
Asien / Afrika	2 780	68
Nordamerika / Sydamerika / Oceanien	470	73
Okänt	40	68
Utrikes födda	5 630	71

I UKÄ:s analys av högskoleutbildades etablering på arbetsmarknaden 2013 var andelen etablerade 9 procentenheter högre för personer med svensk bakgrund (82 procent) jämfört med utländsk bakgrund (73 procent). Högskoleverket har tidigare analyserat skillnader i etablering mellan examinerade med svensk och utländsk bakgrund. Förra gången gällde det examinerade 2006/07 och deras etablering på arbetsmarknaden 2008 (*Etableringen på arbetsmarknaden – examinerade 2006/07*, Högskoleverkets rapportserie 2010:19 R). Det har därmed gått fem år sedan dessa jämförelser gjordes senast. Uppföljningen visade att etableringen på arbetsmarknaden gick sämre för examinerade med utländsk bakgrund (75 procent) än för de med svensk bakgrund (81 procent). Även i Högskoleverkets uppföljning fanns inte skillnaderna för alla examina.

Jämfört med Högskoleverkets uppföljning 2008, då andelen etablerade var 6 procentenheter högre för personer med svensk jämfört med utländsk bakgrund har alltså skillnaden ökat till 9 procent.

Bland de med utländsk bakgrund av examinerade 2011/12 hade kvinnor (74 procent) högre etableringsandel än männen (70 procent). Bland alla med utländsk bakgrund hade personer födda i Sverige av utländska föräldrar den högsta andelen etablerade, 78 procent. För examinerade som var födda utomlands var andelen etablerade klart lägre, 71 procent. För de utlandsfödda grupperna varierade andelen etablerade mellan 68 och 75 procent.

En faktor som till en del kan bidra till etableringsskillnader mellan examinerade med svensk respektive utländsk bakgrund är att det bara finns uppgifter om arbetsmarknadsställning i Sverige. Om en examinerad har etablerat sig på arbetsmarknaden utomlands ingår personen inte i denna redovisning. I de fall som nyexaminerade inte hade någon inkomst alls för 2013, alternativt om personen utvandrat, finns de inte med i undersökningspopulationen. Det bör också nämnas att personer som har en för låg inkomst i Sverige för att bli etablerad, men som under året flyttar utomlands och förvärvsarbetar, inte kommer att räknas som etablerad eftersom inkomstuppgifter från andra länder saknas.

Svensk etablering i ett internationellt perspektiv

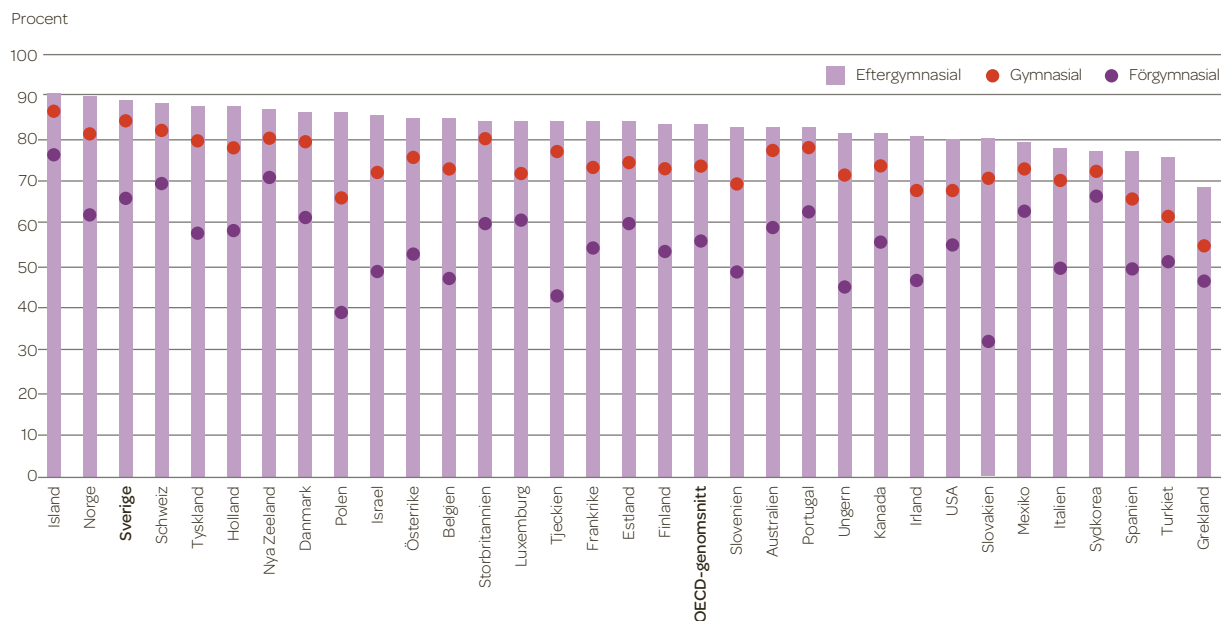
Vid internationella jämförelser av balansen mellan tillgång och efterfrågan på olika högskoleutbildade används uppgifter om sysselsättning och arbetslöshet på en övergripande nivå (*Arbetsmarknadsutsikter för eftergymnasialt utbildade: Sverige i ett internationellt perspektiv – en jämförelse baserad på Education at a Glance*, Rapport 2015:22, UKÄ).

Sysselsättningen och arbetslösheten i ett land hänger samman med en lång rad faktorer som också kan samverka med varandra på olika sätt. Hur arbetsmarknadsutsikterna för högskoleutbildade ser ut över tid kan bero på bland annat utvecklingen av den lokala och globala ekonomin, olika former av lagstiftning och regler, den strukturella sammansättningen av olika typer av branscher och yrken på arbetsmarknaden, utformning av socialförsäkringssystem, benägenheten till geografisk mobilitet samt den demografiska strukturen och pensionsavgångar i olika branscher. Detta innebär att det är vanskligt att tolka de skillnader som finns mellan olika länder och jämförelser mellan nyckeltalen i olika länder bör därför göras med försiktighet.

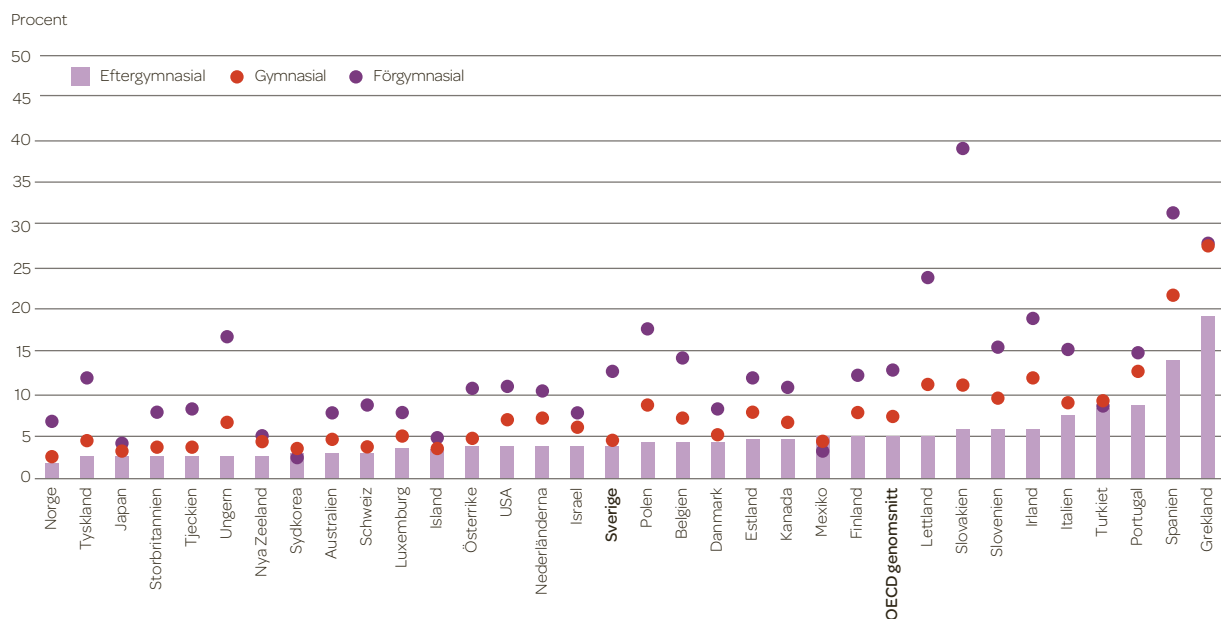
Statistik om sysselsättning och arbetslöshet kan spegla och komplettera varandra. Statistik om sysselsättning visar hur stor del av den arbetsföra delen av befolkningen som arbetar och detta kan exempelvis påverkas av en rad faktorer som hur utvecklad barnomsorgen är och i vilken utsträckning föräldrar med små barn är tillgängliga för arbetsmarknaden.

Statistik om arbetslöshet avser hur stor del av de som står till arbetsmarknadens förfogande som inte arbetar. Därmed kan arbetslöshet i olika grupper tydligare påverkas av konjunkturer. En individ kan också exempelvis enligt statistiken inkluderas i gruppen arbetslösa eller sjukskrivna beroende på utformning av sjukförsäkringssystemet. Sysselsättningen och arbetslösheten i olika grupper kan påverkas av olika faktorer i olika stor utsträckning, men de varierar ofta på nationell nivå över tid.

Figur 50. Sysselsättningsgrad i den vuxna befolkningen (25–64 år) per utbildningsnivå 2014 sorterat efter sysselsättningsgrad för eftergymnasial utbildningsnivå.

Figur 51. Arbetslöshet i den vuxna befolkningen (25–64 år) per utbildningsnivå 2014 sorterat efter arbetslöshet för eftergymnasial nivå.

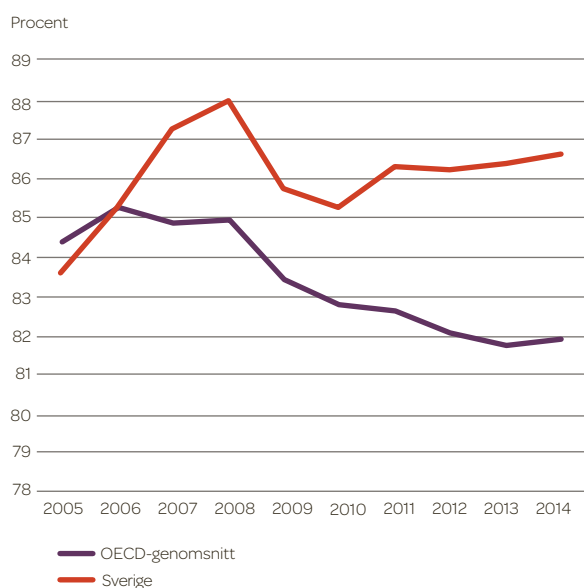
Högre sysselsättning och lägre arbetslöshet bland de eftergymnasialt utbildade

En eftergymnasial utbildning ökar generellt chansen att få ett jobb och minskar också risken att bli arbetslös. Inom samtliga OECD-länder hade personer med en eftergymnasial utbildning i större utsträckning ett arbete än de som hade en gymnasial utbildning eller lägre vilka i sin tur i hade en högre sysselsättningsgrad än de som bara hade en förgymnasial utbildning. I OECD var sysselsättningsgraden i genomsnitt 83 procent bland de efter-

gymnasialt utbildade 25–64 åringarna. I Sverige var motsvarande siffra 89 procent, alltså 6 procentenheter högre än OECD-genomsnittet och en av de högsta andelarna inom OECD (se Figur 50).

Risken att vara arbetslös år 2014 var i de flesta OECD-länderna lägre för de 25–64 åringar som hade en eftergymnasial utbildning jämfört med de som hade en gymnasial utbildning. Individer med en gymnasial utbildning var i mindre utsträckning arbetslösa än de som hade en förgymnasial utbildning (figur 51).

Figur 52. Sysselsättningsgrad för eftergymnasialt utbildade 25–34 åringar i Sverige i jämförelse med OECD -genomsnittet perioden 2000–2014.

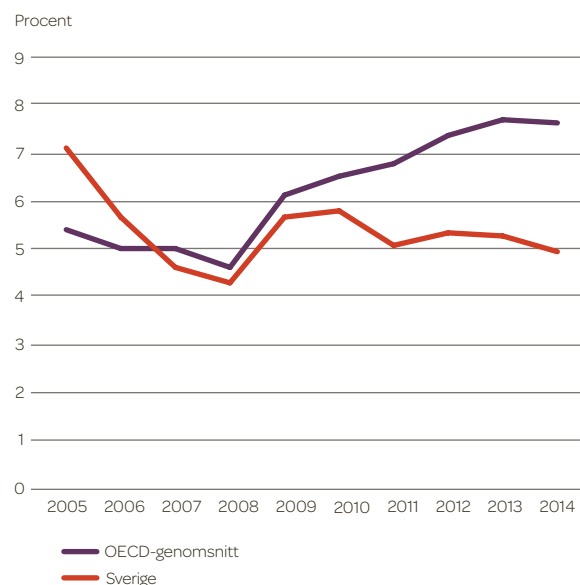
Arbetslösheten i den arbetsföra befolkningen (25–64 år) med en eftergymnasial utbildning var för 2014 inom OECD 5,2 procent. I Sverige var arbetslösheten för motsvarande grupp lägre, 4,0 procent. Bland de med en gymnasial utbildning var arbetslösheten i samma åldersgrupp högre både inom Sverige (4,9 procent) och inom OECD (7,8 procent) jämfört med motsvarande grupper med eftergymnasial utbildning. I den vuxna befolkningen var alltså arbetslösheten lägre i Sverige än OECD-genomsnittet. Högst var arbetslösheten bland de med en förgymnasial utbildning som låg på ungefär samma nivå i Sverige med 12,6 procent som i OECD med 12,7 procent.

Bland de som mer nyligen hade avslutat sin utbildning (i åldersgruppen 25–34 år) var skillnaden i arbetslöshet bland de eftergymnasialt utbildade ännu större mellan Sverige (4,9 procent) och OECD-genomsnittet (7,6 procent).

I den yngre åldersgruppen (25–34-åringar) har sysselsättningen bland de med eftergymnasial utbildning varit högre och arbetslösheten lägre i Sverige än motsvarande genomsnittliga nivåer inom OECD sedan 2007. Sverige har också uppvisat mer positiva utvecklingskurvor över tid (figur 52).

Statistiken tyder också på att den ekonomiska krisen drabbade många andra OECD-länder hårdare i Sverige efter 2009 då gapet i arbetslöshetssiffrorna för de med eftergymnasial utbildning mellan Sverige och OECD-genomsnittet har ökat relativt kraftigt sedan dess. Vid en jämförelse av 25–34 åringarna med eftergymnasial utbildning i de olika OECD-länderna över tid ser vi att det finns stora variationer i arbetslöshetsmönster (figur 53).

Figur 53. Arbetslöshet för eftergymnasialt utbildade 25–34 åringar i jämförelse med OECD -genomsnittet under perioden 2000–2014.

En högre andel av männen jobbar

Inom OECD är det en högre andel män än kvinnor som är sysselsatta och denna skillnad är större inom grupperna med en lägre utbildningsnivå. För gruppen 25–34 åringar har gapet mellan könen även minskat något mellan 2005 och 2014, från 4,7 till 3,2 procentenheter medan det inom OECD i genomsnitt har legat relativt stabilt runt 9 procentenheter. För grupperna med gymnasial utbildningsnivå eller förgymnasial utbildning ökar dock könsskillnaderna.

Könsskillnaderna var inte lika stora för arbetslöshet som de är för andelen sysselsatta. Skillnaderna i arbetslöshet mellan kvinnor och män för eftergymnasialt utbildade i Sverige har dock ökat mellan 2013 och 2014 då kvinnornas arbetslöshet har sjunkit från 5,2 procent till 4,6 procent samtidigt som männens har varit oförändrad på 5,3 procent. Inom OECD har dock skillnaderna mellan könen varit oförändrade mellan åren. Även för kvinnorna med gymnasial och förgymnasial utbildning har arbetslösheten i Sverige sjunkit mellan 2013 och 2014 och i dessa grupper har även männens arbetslöshet sjunkit men inte riktigt lika kraftigt.

I ett längre perspektiv har arbetslösheten i Sverige sjunkit för både kvinnor och män mellan 2004 och 2014. Störst har minskningen varit bland kvinnorna. Även sysselsättningen har ökat för både kvinnor och män för samtliga utbildningsnivåer. Samtidigt har arbetslösheten ökat och andelen sysselsatta minskat inom OECD för både kvinnor och män på samtliga utbildningsnivåer.

Även om Sverige är ett av de länder inom OECD där skillnaden mellan könen är som lägst i andelen hos de med eftergymnasial utbildning som har ett arbete så är bilden en annan när man ser till hur stor andel som

också arbetar heltid. I snitt inom OECD i åldersgruppen 35–44 åringar arbetade 80 procent av de eftergymnasialt utbildade männen som hade en anställning och 58 procent av de eftergymnasialt utbildade kvinnorna som hade en anställning heltid, en skillnad på 22 procentenheter. I Sverige är motsvarande siffror 83 procent för männen respektive 59 procent för kvinnorna, en skillnad i Sverige 24 procentenheter vilket är strax över genomsnittet för OECD.

En bidragande faktor till att kvinnor i större utsträckning arbetar deltid är att många i åldersgruppen 35–44 har barn och kvinnorna är i större utsträckning hemma och tar hand om barnen. Skillnaden mellan länderna kan bland annat bero på skillnader i möjligheterna att arbeta deltid under småbarnstiden.

Framtida balansen mellan arbetsmarknadens behov och tillskottet av utbildade från högskolan

UKÄ tar i samarbete med SCB regelbundet fram prognoser av arbetsmarknadens framtida behov i relation till utbildningsutbudet på grundnivå och avancerad nivå. Fokus i dessa prognoser är att bedöma arbetsmarknaden när de som börjar studera under det kommande läsåret kommer ut på arbetsmarknaden. I den senaste prognosen från 2015 visade beräkningarna på en risk för fram-

tida brist på bland annat biomedicinska analytiker, fritidspedagoger, grundskollärare, gymnasielärare, specialistsjuksköterskor, tandläkare och yrkeslärare om antalet nybörjare på dessa utbildningar inte ökar. För tandläkarna skulle det behövas fler utbildningsplatser för att minska den befärade bristen. Antalet behöriga sökande är betydligt fler än de som antas. Detta gäller till viss del även läkarna, där Sverige sedan flera år inte är självförsörjande utan behöver lita till ett invandringsöverskott av läkare med utländsk utbildning. Biomedicinska analytiker och fritidspedagoger är andra utbildningsgrupper som skulle behöva expandera för att klara ersättningsbehoven när pensionsavgångarna ökar framöver. På dessa områden finns kapacitet för fler studerande. Här är det i stället intresset bland studenterna som skulle behöva bli större. Flera kategorier av lärare är redan bristgrupper och kommer att så förbli om inte utbildningarna får fler studenter (Rapporten nämnd på sidan 108. *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – Ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16*, Rapport 2015:5, UKÄ). I rapporten "Var finns jobben? Bedömning för 2016 och en långsiktig utblick" redovisar Arbetsförmedlingen sina beräkningar. Den långsiktiga utblicken avser 5 år och 10 års sikt och resultaten påminner i stort om UKÄ:s beräkningar. Detsamma gäller SACO:s rapport *Framtidsutsikter – Arbetsmarknaden för akademiker år 2020* som baseras på branschförbundens bedömningar.

Högskolans personal

Efter flera års ökning av antalet anställda med forskande och undervisande uppgifter skedde en stabilisering 2015. De senaste årens utveckling innebär dock att högskolans personal blir mer och mer meriterad. Antalet manliga professorer minskade 2015 jämfört med 2014. Antalet kvinnliga professorer ökade däremot. Därmed har andelen kvinnor bland professorerna ökat med en dryg procentenhet och uppgick 2015 till 26 procent.

Personalen totalt

Anställda vid universitet och högskolor utgör cirka 30 procent av all statlig personal. Räknat som helårspersoner uppgår andelen till ungefär 24 procent. Högskolesektorn är därmed den enskilt största statliga sektorn. Storleken kan illustreras genom att jämföra med det näst största statliga verksamhetsområdet – samhällsskydd och rättsskipning – som sysselsätter drygt 20 procent av de statligt anställda.

När högskolans personal beskrivs används i huvudsak helårspersoner, som är en måttenhet för att beskriva personalvolymen. Användningen av helårspersoner lämpar sig särskilt för olika former av jämförelser. Detta eftersom förhållandet mellan antalet individer och antalet helårspersoner tenderar att variera mer eller mindre beroende på vilken anställningskategori som studeras, bland annat eftersom att visstidsanställningar är vanligare inom vissa personalgrupper.

Under 2015 uppgick antalet anställda inom högskolesektorn till 75 000 individer eller 60 700 helårspersoner. Om man exkluderar den delmängd av studerande på forskarnivå som är anställda som doktorander uppgår antalet helårspersoner till 50 400, vilket är ungefär 200 färre än år 2014, men samtidigt 400 fler än 2013.

Doktoranderna utför en stor del av forskningen och undervisningen vid svenska lärosäten, men i denna rap-

port betraktas doktorander i huvudsak som studerande och därför ingår de inte i den följande beskrivningen av forskande och undervisande personal. För uppgifter om doktorander hänvisas i stället till kapitlet *Utbildning på forskarnivå*.

Personalen vid universitet och högskolor har ökat kontinuerligt sedan början av 1990-talet, med undantag för 2004–2008 då antalet anställda minskade något. Personalvolymen ökade dock igen från 2009 och framåt. Ökningen av antalet anställda är bland annat en konsekvens av den utbyggnad av högskoleutbildning som ägde rum under 1990-talet och i början av 2000-talet. En annan orsak till ökningen, under framför allt den senare delen av 1990-talet, är att de medellånga vårdutbildningarna vid landstingens vårdhögskolor överfördes till statliga lärosäten. I samband med detta kom personalen vid dessa utbildningar att ingå i högskolans personal. De senaste årens ökning sammanfaller med att lärosätenas forskningsintäkter har ökat sedan 2008. (För en redogörelse av lärosätenas forskningsintäkter, se kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*.)

I denna rapport delas personalen in i de som har forskande och undervisande uppgifter respektive de som har andra uppgifter. Om man studerar utvecklingen utifrån ett längre tidsperspektiv är det framför allt den forskande och undervisande personalen som ökat i antal, medan den andra gruppen i stort sett varit oförändrad räknat i antal under hela den studerade trettioårsperioden. Det har alltså skett en förskjutning så att andelen personal med forskande och undervisande uppgifter successivt har ökat, så även 2015.

År 1985 utgjorde de anställda med forskande och undervisande uppgifter 40 procent av samtliga anställda (helårspersoner, exklusive doktorander). Sedan 2002 har andelen varit stabil mellan 55 och 58 procent. År 2015 hade andelen ökat till 58 procent.

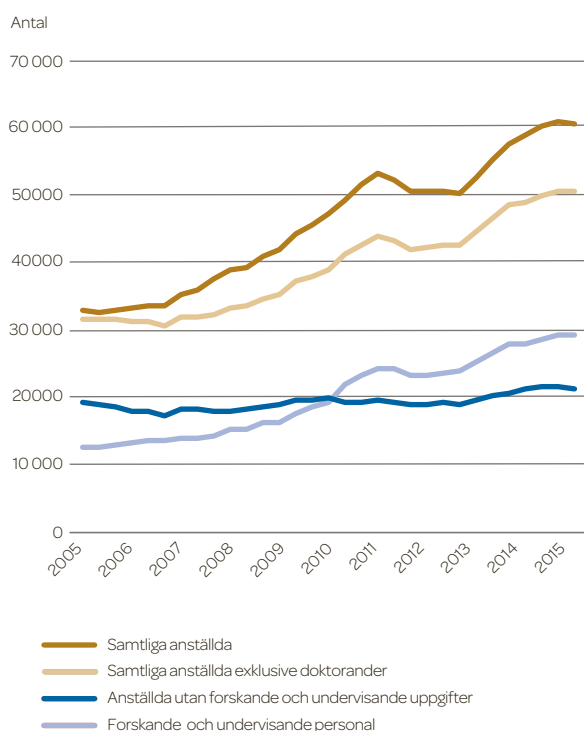
Mellan 2014 och 2015 minskade det totala antalet anställda inom högskolan med drygt 200 helårspersoner. Minskningen avser anställda utan forskande och undervisande uppgifter, denna grupp blev ungefär 310 helårspersoner färre 2015 jämfört med året innan. Anställda med forskande och undervisande uppgifter ökade däremot med drygt 100 helårspersoner.

Mer detaljerade uppgifter om fördelningen av högskolans personal i olika anställningskategorier och på olika lärosäten återfinns i tabell 6 längst bak i rapporten.

Personal med andra än forskande och undervisande uppgifter

De anställda med andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning uppgick till drygt 21 200 helårspersoner 2015. Gruppen minskade med 310 personer mellan 2014 och 2015, men jämfört med 2005 har antalet ökat med 2 500 helårspersoner, vilket är en ökning motsvarande 13 procent.

Figur 54. Antalet anställda vid universitet och högskolor 1985–2015 (helårspersoner). Den forskande och undervisande personalen (exklusive doktorander) har ökat i antal, medan antalet anställda som inte har forskande och undervisande uppgifter har varit ungefär detsamma.

FAKTA OM PERSONALSTATISTIKEN

Redovisningen av uppgifter om personalen vid universitet och högskolor baseras på SCB:s vidarebearbetning av konjunkturlönestatistiken för statliga myndigheter som utgår från individuppgifter för oktober månad. Dessutom är all personal med forskande och undervisande uppgifter fördelad på ämnen. Genom en särskild insamlingsrutin omfattar redovisningen även individbaserad statistik över personalen hos enskilda utbildningsanordnare.

Redovisningen av högskolesektorns personal gäller främst helårspersoner, som är ett mått på personalvolymen. Antalet helårspersoner får man fram utifrån omfattningen av personers anställning med hänsyn tagen till tjänstledigheter. Uppgifter om helårspersoner räknas därmed fram genom att dividera den totala arbetstiden med normalarbetstiden för en heltidsarbetande. Det gör till exempel att om en person med en anställning motsvarande 100 procent har tjänstledigt 50 procent, så uppgår antalet helårspersoner till 0,5.

Personalen delas in i sex olika forskningsämnesområden (i texten benämnda som ämnesområden): naturvetenskap, teknik, medicin och hälsvetenskap, lantbruksvetenskap, samhällsvetenskap samt humaniora.

I föregående årsrapport var uppgifterna om forskande och undervisande personal något underskattade, eftersom ett antal anställningar felaktigt hade kodats som teknisk respektive administrativ personal. I sammanställningen av data saknades 138 helårspersoner respektive 164 individer. Uppgifterna om personalsammansättningen för 2014 är därmed korrigerade i denna årsrapport.

Uppgifter om högskolans personal redovisas även i de statistiska meddelanden som SCB producerar på UKÄ:s uppdrag. Se *Personal vid universitet och högskolor 2014*, Statistiska meddelanden, UF 23 SM 1501, UKÄ och SCB. Det statistiska meddelandet för högskolans personal för 2015 publiceras i juni 2016.

Drygt hälften av de anställda utan forskande och undervisande uppgifter utgörs av administrativ personal, antalet uppgick till cirka 11 600 helårspersoner 2015. Sedan 2005 har den administrativa personalen ökat med ungefär 2 400 helårspersoner eller 26 procent. I relativa mått står ökningen i paritet med utvecklingen för den forskande och undervisande personalen, som även den ökade med 26 procent under samma period.

Den näst största kategorin inom personalgruppen utan forskande och undervisande uppgifter är teknisk personal, drygt 6 900 helårspersoner 2015. Den tekniska personalen har minskat med drygt 700 helårspersoner sedan 2001, men under de senaste 10 åren har nivån varit relativt stabil. Bland personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter ingår också arvodister som 2015 uppgick till 1 500 helårspersoner och bibliotekspersonal som var 1 200.

Den forskande och undervisande personalen

År 2015 uppgick antalet anställda som hade forskande och/eller undervisande uppgifter till drygt 29 200 helårspersoner, eller 34 900 individer. Mellan 2014 och 2015 ökade den forskande och undervisande personalen med drygt 100 helårspersoner (nära 240 individer). Mätt i helårspersoner var det främst lektorer samt annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen som ökade i antal. Däremot minskade antalet adjunkter samt annan forskande och undervisande personal

utan doktorsexamen. Det var framför allt antalet kvinnor som minskade inom den sistnämnda anställningskategorin. Det faktum att antalet lektorer ökar, medan antalet adjunkter minskar, följer en sedan länge observerad trend.

Den enskilt största anställningskategorin 2015 var lektorer, vilka utgjorde 29 procent av den forskande och undervisande personalen, medan professorer och adjunkter utgjorde 17 procent vardera.

Kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen utgjorde 15 procent, de med doktorsexamen 12 procent, medan meriteringsanställda utgjorde 10 procent av de anställda med forskande och undervisande uppgifter. En närmare analys av meriteringsanställda, presenteras längre fram i kapitlet.

Fortsatt fler lektorer och professorer

Under de senaste tio åren är det särskilt lektorerna som har ökat i antal. Mellan 2005 och 2015 ökade antalet från 6 230 till 8 580, en ökning med 2 350 helårspersoner eller 38 procent. Bland lektorerna är det särskilt kvinnorna som blivit fler under denna period. Hur könsfördelningen utvecklats bland lektorer och andra anställningskategorier beskrivs senare i avsnittet *Kvinnor och män*.

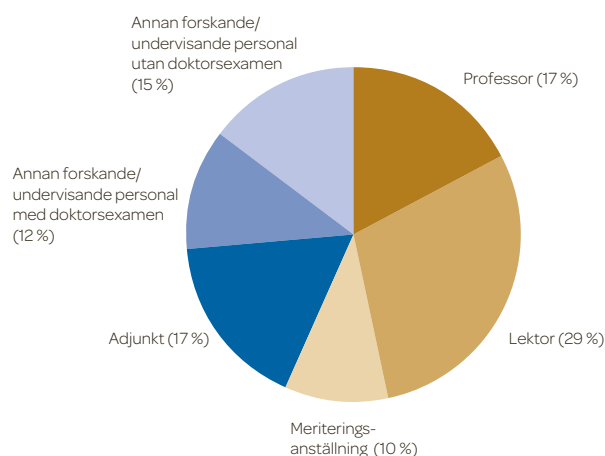
Även antalet professorer har ökat betydligt då man ser några år tillbaka. Sedan år 2005 har antalet professorer ökat med nära 1 160 helårspersoner. I relativa mått mätt motsvarar detta en ökning på 30 procent. Mellan 2014 och 2015 var det emellertid enbart kvinnorna bland professorerna som blev fler, medan männen blev färre (se även tabell 1).

Tabell 23. Antalet helårspersoner respektive individer 2015 i olika anställningskategorier.

	Antal helårspersoner			Antal individer		
	2015	Förändring sedan 2014	Procentuell förändring	2015	Förändring sedan 2014	Procentuell förändring
Professorer	5 089	14	0,3 %	6 388	75	1,2 %
Kvinnor	1 323	60	4,8 %	1 612	85	5,6 %
Män	3 767	-46	-1,2 %	4 776	-10	-0,2 %
Lektorer	8 581	203	2,4 %	9 687	300	3,2 %
Kvinnor	3 957	143	3,7 %	4 485	177	4,1 %
Män	4 624	60	1,3 %	5 202	123	2,4 %
Meriteringsanställning	2 905	14	0,5 %	3 068	17	0,6 %
Kvinnor	1 306	5	0,4 %	1 398	9	0,6 %
Män	1 599	9	0,6 %	1 670	8	0,5 %
Adjunkter	4 923	-158	-3,1 %	6 221	-155	-2,4 %
Kvinnor	2 836	-55	-1,9 %	3 671	-41	-1,1 %
Män	2 087	-103	-4,7 %	2 550	-114	-4,3 %
Annan forskande och undervisande personal						
Med doktorsexamen	3 455	115	3,4 %	4 108	159	4,0 %
Kvinnor	1 561	63	4,2 %	1 847	82	4,6 %
Män	1 894	52	2,8 %	2 261	77	3,5 %
Utan doktorsexamen*	4 226	-83	-1,9 %	5 407	-160	-2,9 %
Kvinnor	1 923	-113	-5,6 %	2 509	-148	-5,6 %
Män	2 303	30	1,3 %	2 898	-12	-0,4 %
Samtliga	29 179	104	0,4 %	34 879	236	0,7 %
Kvinnor	12 904	102	0,8 %	15 522	164	1,1 %
Män	16 275	2	0,0 %	19 357	72	0,4 %

* Inklusive dem utan uppgift om utbildning.

Figur 55. Andel anställda i olika anställningskategorier 2015 (helårspersoner). Den enskilt största anställningskategorin var lektorer, vilka utgjorde 29 procent av den forskande och undervisande personalen.

Fortsatt färre adjunkter

Adjunkt är en anställningsform utan krav på doktorsexamen och de har kontinuerligt minskat i antal sedan 2005, då dessa utgjorde den enskilt största anställningskategorin bland personalen med forskande och undervisande uppgifter. År 2015 uppgick antalet adjunkter till 4 920 helårspersoner, och det var 160 helårspersoner färre än året innan och 1 400 färre än 2005. I genomsnitt har antalet adjunkter minskat med ungefär 140 helårspersoner per år sedan 2005.

Unikt för 2015 var att antalet adjunkter för första gången understeg antalet professorer. Räknat i antal helårspersoner är utvecklingen för adjunkter närmast att betrakta som omvänd jämfört med utvecklingen för professorer.

De senaste årens tillbakagång av antalet adjunkter kan till viss del ses som en konsekvens av lärosätenas strävan att främst anställa disputerade lärare som ett led i målsättningen att öka forskningsanknytningen och den vetenskapliga kompetensen inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

ANSTÄLLNINGSKATEGORIER

Den forskande och undervisande personalen består till stor del av kategorier som tidigare reglerades i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen, nämligen professorer, lektorer, forskarassistenter och biträdande lektorer samt adjunkter.

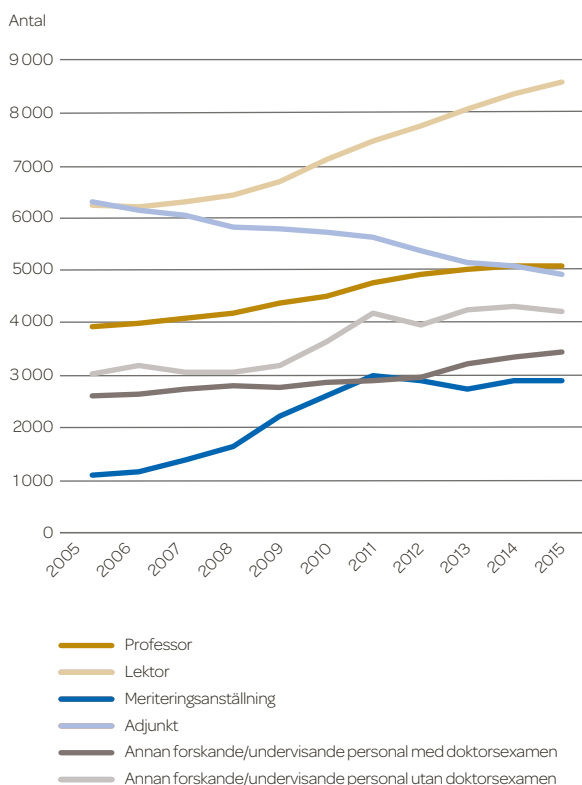
Men högskolelagens reglering av läraranställningar förändrades till följd av den så kallade autonomireformen (prop. 2009/10:149). Sedan den 1 januari 2011 är lärarkategorierna professor och lektor alltså reglerade, och därutöver tillkom en tidsbegränsad "anställning för meritering" i högskoleförordningen (1993:100) den 15 augusti 2012.

Forskarassistent och biträdande lektor bildar i den statistiska redovisningen tillsammans med post-

doktorer en egen anställningskategori – meriteringsanställning. Läs mer i faktarutan nedan med rubriken *Meriteringsanställningar*.

Utöver dessa anställningar finns ett stort antal andra anställda som även de har forskande och/eller undervisande uppgifter. Dessa ingår i kategorin annan forskande och undervisande personal, där forskare, forskningsingenjörer och forskningsassistenter utgör drygt 60 procent. De som ingår i kategorin delas i sin tur in efter om de har doktorexamen eller inte. Exempelvis har forskare i regel en doktorexamen, medan forskningsassistenter inte har det.

Figur 56. Antalet forskande och undervisande anställda (helårspersoner) vid universitet och högskolor 2005–2015 fördelat på anställningskategori. Sedan mitten av 2000-talet är det särskilt lektorer som ökat i antal. År 2015 utmärker sig på så sätt att det första gången var fler professorer än adjunkter.

Annan forskande och undervisande personal

I personalkategorin annan forskande och undervisande personal ökade antalet med doktorexamen med ungefär 110 helårspersoner mellan 2014 och 2015, medan de som har lägre utbildning blev drygt 80 helårspersoner färre. År 2015 var det drygt 3 450 i kategorin som hade doktorexamen medan 4 230 hade en lägre utbildning.

Jämfört med 2005 har dock båda grupperna ökat i antal, de doktorsexaminerade med 840 helårspersoner och de med lägre utbildning med 1 200 helårspersoner. På senare år är det dock endast de med doktorexamen som blivit fler.

Postdoktorer toppar meriteringsanställningarna

Antalet meriteringsanställda fortsatte att öka 2015 då de uppgick totalt till 2 910 helårspersoner 2015. Sedan 2005 har antalet anställda med meriteringsanställningar ökat med ungefär 1 800 helårspersoner och det är postdoktorerna som står för merparten av ökningen. Postdoktor är en anställning som existerat i olika former under lång tid. Anställningsformen, så som de ser ut idag, tillkom 2008. Under perioden 2005 till 2015 har antalet postdoktorer ökat med 1 830 helårspersoner och de biträdande lektorerna med 390 helårspersoner, medan forskarassistenterna har blivit 430 helårspersoner färre.

Mellan 2011 och 2013, det vill säga åren efter autonomireformen, minskade emellertid antalet meriteringsanställda som personalkategori med 250 helårspersoner. Därefter, mellan 2013 och 2014, ökade antalet från 2 730 till 2 890 helårspersoner. I likhet med den tidigare utvecklingen var det framför allt postdoktorerna som ökade i antal 2015, de blev 110 helårspersoner fler.

MERITERINGSANSTÄLLNINGAR

Efter doktorsexamen finns det möjligheter att genom en tidsbegränsad anställning meritera sig för fortsatt forskarkarriär och för högre befattning. För detta ändamål finns det särskilt reglerade anställningar, så kallade meriteringsanställningar.

Postdoktorer har funnits i sin nuvarande form sedan hösten 2008, då Arbetsgivarverket och fackliga företrädare slöt ett avtal om en tidsbegränsad anställning som postdoktor. Enligt avtalet kan universitet och högskolor anställa en postdoktor tills vidare, dock som längst två år, med möjlighet till förlängning om det finns särskilda skäl. Anställning som postdoktor fanns emellertid även tidigare. Sådana anställningar var då lokalt utformade på lärosätena, men sedan har alltså en centralt utformad anställningsform skapats.

Under 2011 och en del av 2012 var meriteringsanställningar utöver postdoktor inte reglerade i vare sig centralt avtal eller författning. Sedan den 15 augusti 2012 finns en "anställning för meritering" reglerad i högskoleförordningen (1993:100). En lärare får anställas tills vidare i högst fyra år för att kunna "utveckla sin självständighet som forskare och få meriter som kan ge behörighet för en annan läroanställning som det ställs högre krav på behörighet för". Om särskilda skäl föreligger kan anställningen förnyas för att omfatta högst sex år.

Av lärosätenas anställningsordningar att döma tycks forskarassistent och biträdande lektor vara de benämningar som används för denna typ av anställning.

Biträdande lektorer ökade med 40 helårspersoner, medan forskarassistenterna minskade i antal med 130 helårspersoner. Detta innebär totalt sett att antalet anställda med fyraåriga meriteringsanställningar minskade i antal, medan antalet med tvååriga meriteringsanställningar ökade. De senaste årens utveckling pekar på en konvergens mellan antalet biträdande lektorer och forskarassistenter.

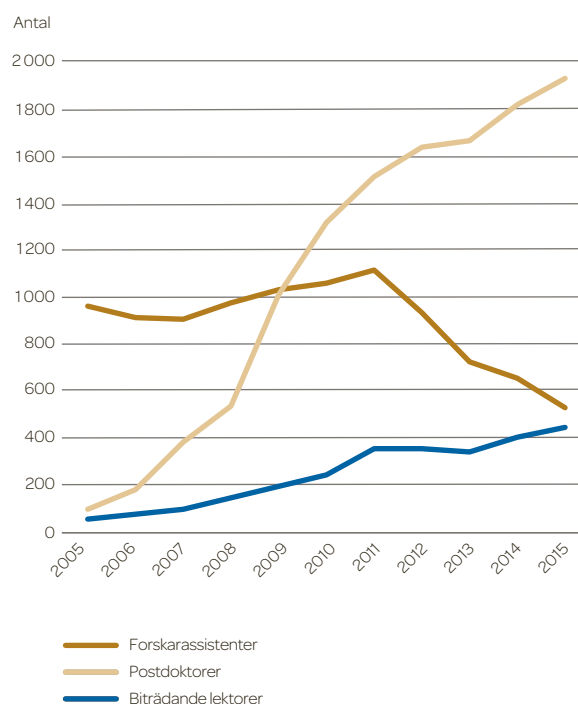
Antalet kvinnor med meriteringsanställning har nästan tredubblats mellan 2005 och 2015, från 466 till 1 310 helårspersoner. Antalet män har stigit från 640 till 1 600 helårspersoner, vilket är mer än en fördubbling.

De meriteringsanställda har främst blivit fler inom medicin och hälsovetenskap. Sedan 2005 har antalet mer än tredubblats, från 300 till 1 230 helårspersoner. Det var särskilt postdoktorerna som under denna tidsperiod ökade i antal, från 80 till 820 helårspersoner.

Det är relativt vanligt att en anställning som postdoktor övergår till en anställning som biträdande lektor eller forskarassistent. Uppgifter från 2014 visar till exempel att ungefär en tredjedel av de biträdande lektorerna och forskarassistenterna vid svenska lärosäten hade haft en tidigare anställning som postdoktor (se *Universitet och högskolor – Årsrapport 2015*, rapport 2015:8, UKÄ).

Vetenskapsrådet konstaterar i en rapport att meriteringsanställningar erhålls allt senare i karriären och att tiden mellan doktorsexamen och en tillsvidareanställning ofta är betydligt längre än sex år. Förutom meriteringsanställningar är det alltså vanligt med andra tidsbegränsade anställningar tidigt i karriären. (Se *Karriärstruktur och karriärvägar i högskolan*, Vetenskapsrådets rapporter 2015.)

Figur 57. Meriteringsanställningar uppdelade på antalet forskarassistenter, biträdande lektorer samt postdoktorer 2005–2015 (helårspersoner). Antalet forskarassistenter minskade mellan 2014 och 2015, medan antalet postdoktorer och biträdande lektorer ökade.

Andelen adjunkter minskar, andelen postdoktorer ökar

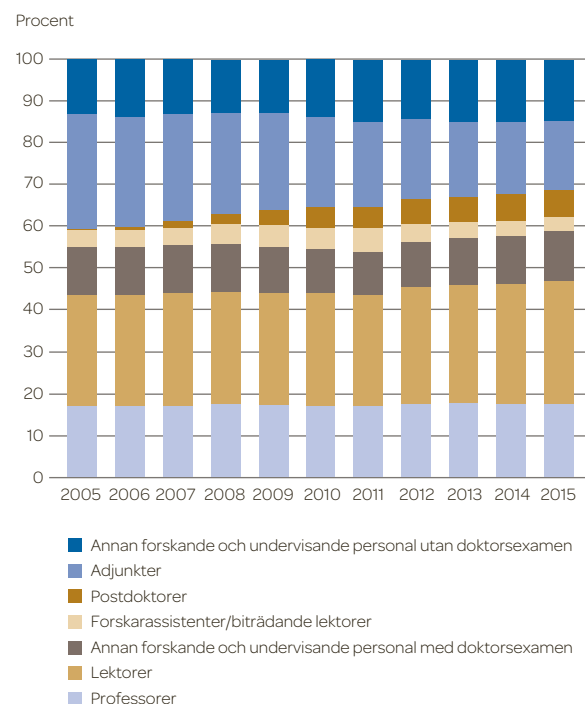
Utvecklingen av antalet anställda inom olika anställningskategorier har inneburit förändringar i personalsammansättningen. Adjunkter, som tidigare var den största anställningskategorin, har minskat med 10 procentenheter de senaste tio åren, från 27 procent 2005 till 17 procent av den forskande och undervisande personalen 2015. Andelen lektorer har under samma period ökat från drygt 27 procent till 29 procent, medan andelen professorer samt annan forskande och undervisande personal med respektive utan doktorsexamen ligger kvar på ungefär samma nivå som 2005.

Relativt sett har meriteringsanställningar stått för den tydligaste ökningen, från 4 till 10 procent. Som tidigare har framgått är det framför allt den tvååriga anställningen som postdoktor som har ökat i antal, denna andel steg från nära 0 till 7 procent mellan 2005 och 2015. Andelen för de fyraåriga anställningarna forskarassistent och biträdande lektor varierade mellan 2005 och 2014 mellan 4 och 5 procent, för att sedan falla till ungefär 3 procent 2015.

Personalens storlek och sammansättning inom olika ämnesområden

Samhällsvetenskap respektive medicin och hälsovetenskap är till antalet anställda med forskande och undervisande uppgifter de två största ämnesområdena. Inom medicin och hälsovetenskap var 8 760 individer anställda 2015. Räknat som helårspersoner uppgick antalet anställda till 7 190. Motsvarande antal för samhällsvetenskap var 8 450 individer, eller 7 120 helårspersoner. Inom dessa områden ligger bland annat vård- respektive

Figur 58. Andel anställda i olika anställningskategorier 2005–2015 (helårspersoner). Postdoktorerna utgör en allt större andel av den forskande och undervisande personalen, 7 procent 2015.

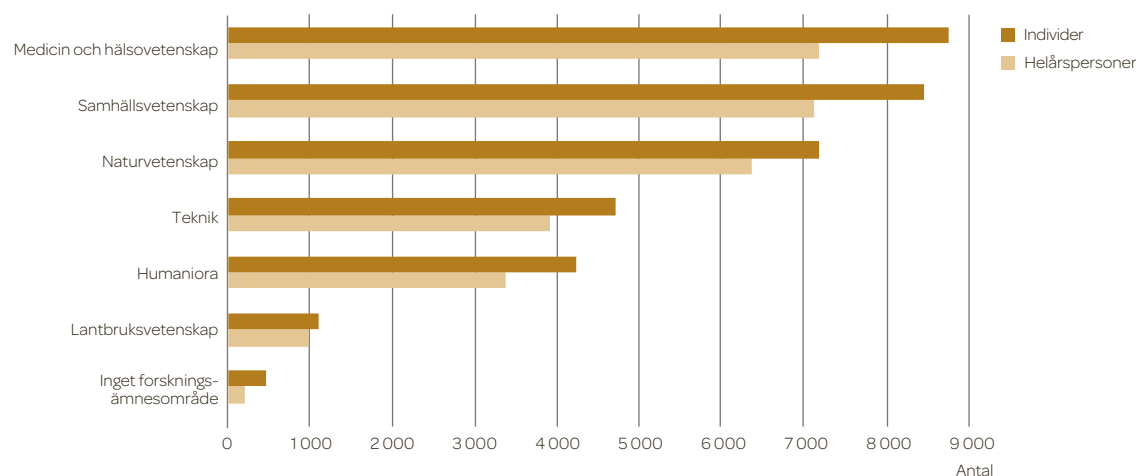

lärarutbildningar, vilka är stora till både antalet studenter och personal.

Sammanlagt var nära hälften av den forskande och undervisande personalen verksamma inom samhällsvetenskap eller medicin och hälsovetenskap. Mätt i helårspersoner verkade ungefär en fjärdedel av de anställda inom respektive område. Det tredje största ämnes-

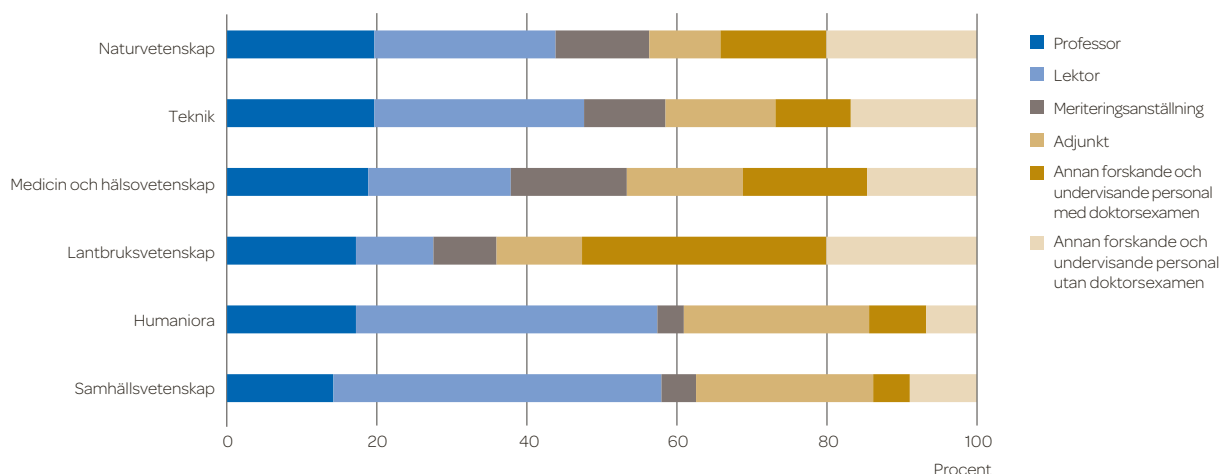
Figur 59. Antalet individer och helårspersoner inom olika ämnesområden 2015.

Medicin och hälsovetenskap samt samhällsvetenskap är de två största ämnesområdena när personalvolymen studeras.

Figur 60. Forskande och undervisande personal 2015 fördelad på anställningskategori och ämnesområde (helårspersoner).

Sammansättningen av anställningskategorier varierade mellan ämnesområden. Till exempel var andelen lektorer relativt stor inom samhällsvetenskap och humaniora.

området var naturvetenskap med 22 procent av den forskande och undervisande personalen, följt av teknik (13 procent), humaniora (12 procent) och lantbruksvetenskap (3 procent).

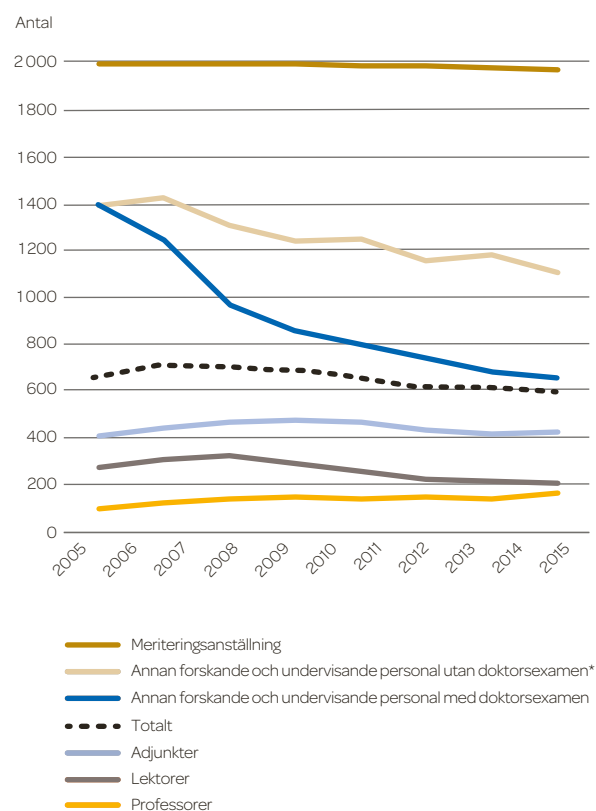
Det finns vissa skillnader mellan ämnesområdena med avseende på anställningskategorier. Inom samhällsvetenskap respektive humaniora är andelarna lektorer och adjunkter relativt höga, något som skiljer dem från de fyra övriga ämnesområdena. Samtidigt är andelen med meriteringsanställning mindre inom dessa båda ämnesområden. Inom medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap, teknik samt lantbruksvetenskap är det i stället vanligare med meriteringsanställningar och annan forskande och undervisande personal, med och utan doktorsexamen. Ämnesområdet lantbruksvetenskap utmärker sig genom att anställningskategorierna professor, lektor, adjunkt och meriteringsanställning är i minoritet.

Även andelen professorer varierar något mellan ämnesområdena – från 14 procent inom samhällsvetenskap till 19 procent inom naturvetenskap, teknik samt medicin och hälsovetenskap.

Tre av tio anställningar bland den forskande och undervisande personalen var tidsbegränsade

Jämfört med andra statliga sektorer är andelen med tidsbegränsad anställning stor bland högskolans personal. Det kan delvis förklaras av att vissa anställningar enligt regelverket ska vara tidsbegränsade. Som exempel har i princip alla med en meriteringsanställning en anställning som är tidsbegränsad. Förekomsten av tidsbegränsade anställningar i en del andra anställningskategorier är också relativt stor på grund av regelverket. Det gäller exempelvis för gästprofessorer samt adjung-

Figur 61. Andel med tidsbegränsad anställning bland den forskande och undervisande personalen 2008–2015 per anställningskategori (helårspersoner). Andelen med tidsbegränsad anställning har minskat kraftigt bland personalgruppen / kategorin annan forskande och undervisande personal.

erade anställda som har sin huvudsakliga anställning utanför högskolesektorn. Men inom andra kategorier kan en hög andel tidsbegränsade anställningar inte förklaras av regelverket.

Bland den forskande och undervisande personalen hade tre av tio en tidsbegränsad anställning år 2015 (räknat som helårspersoner). Mellan 2014 och 2015 minskade den totala andelen tidsbegränsade anställningar från 31 procent till 30 procent. Under de åtta år utvecklingen kan följas har tidsbegränsade anställningar blivit ovanligare totalt sett, andelen har minskat med fyra procentenheter. Utvecklingen skiljer sig dock mellan olika anställningskategorier. Förändringarna är tämligen marginella i kategorier där andelen med tidsbegränsade anställning är låg, det vill säga för professorer, lektorer och adjunkter. Däremot har andelen med tidsbegränsad anställning minskat inom personalkategorin annan forskande och undervisande personal, särskilt bland de som har en doktorsexamen.

Inom kategorin annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen var det betydligt färre som hade en tidsbegränsad anställning 2015 jämfört med 2008, andelen har minskat från 70 till 33 procent. Annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen arbetar ofta i externt finansierade projekt. Minskningen av andelen tidsbegränsade anställningar i den här kategorin sammanfaller med ökningen av forskningsresurser sedan 2008. Det kan tyda på att lärosätena upplevt en ökad stabilitet i finansieringen och som konsekvens har de ökat antalet tillsvidareanställningar. Även för personalgruppen utan doktorsexamen har andelen minskat tydligt, från 69 procent 2008 till 55 procent 2015. Denna utveckling har skett vid nästan samtliga lärosäten.

Totalt sett var det en större andel av kvinnorna än av männen som 2015 hade tidsbegränsad anställning, 32 respektive 29 procent. Även i de flesta av anställningskategorierna var det något vanligare att kvinnorna hade

ALLT FLER MERITERINGSANSTÄLLDA FÅR EN TILLSVIDAREANSTÄLLNING

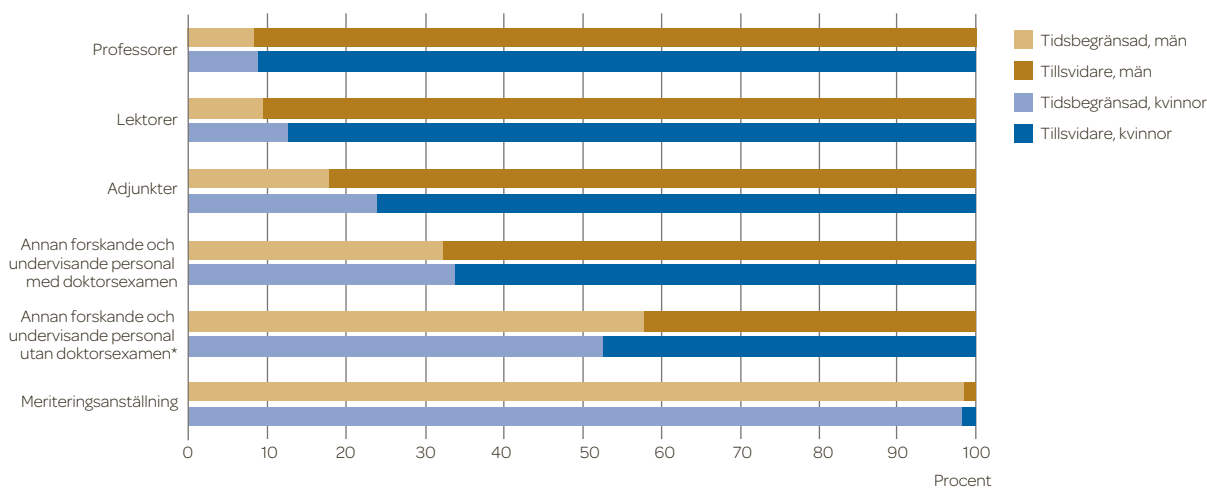
I en analys av i vilken mån meriteringsanställda 2004 respektive 2008 hade en tillsvidareanställning sex år senare, det vill säga 2010 och 2014, visade det sig att möjligheterna till en tillsvidareanställning ser olika ut beroende på om anställningen är som postdoktor, forskarassistent eller biträdande lektor. Störst chans till tillsvidareanställning hade biträdande lektorer, där över 80 procent av gruppen 2008 hade fått en tillsvidareanställning sex år efter meriteringsanställning. Motsvarande andel bland forskarassistenter var knappt 70 procent och bland postdoktorer 28 procent.

Att andelen är så mycket lägre bland postdoktorer beror till stor del på att denna anställning ofta följs av en anställning som forskarassistent eller biträdande lektor som normalt är tidsbegränsade.

Andelen av dem som hade fått en tillsvidareanställning sex år senare var något högre bland meriteringsanställda 2008 än bland meriteringsanställda 2004. Mer uppgifter finns i analysen "Fler meriteringsanställda får en tillsvidareanställning", Statistisk analys 2016-01-19 / Nr 1, UKÄ.

en tidsbegränsad anställning. Det finns dock ett undantag, nämligen anställningskategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen, där istället en högre andel av männen hade en tidsbegränsad anställning.

Figur 62. Anställningsform i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen, helårspersoner 2015, kvinnor och män. I de flesta anställningskategorier var det något vanligare att kvinnorna hade en tidsbegränsad anställning. Undantag från detta utgör annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen där fem procentenheter fler av männen hade en tidsbegränsad anställning.

Andelen med tidsbegränsade anställningar påverkas av personalsammansättningen vid lärosätet, exempelvis i vilken utsträckning meriteringsanställningar förekommer. Fördelningen av tidsbegränsade anställningar respektive tillsvidareanställningar på olika lärosäten redovisas i den separata tabellbilagan till denna rapport.

Adjungerade anställda

Adjungerad personal är anställda som är knutna till ett lärosäte via en deltidsanställning (högst 40 procent), men som har sin huvudsakliga anställning någon annanstans, exempelvis vid ett företag. Lärosätenas möjlighet att anställa adjungerad personal anses vara av stor betydelse, bland annat eftersom denna form av anställning bedöms bidra till kunskapsöverföring mellan olika sektorer och verksamheter.

Den adjungerade personalen vid universitet och högskolor uppgick 2015 till cirka 1 360 individer. Som helårspersoner räknat uppgick antalet till drygt 340 helårspersoner. Det motsvarar totalt en ökning på ungefär 110 individer eller 20 helårspersoner mellan 2014 och 2015. Ökningen utgjordes av adjungerade lektorer respektive adjungerade adjunkter.

Andelen professorer av den adjungerade personalen minskade med tre procentenheter mellan 2014 och 2015. Strax under hälften (42 procent) av den adjungerade personalen bestod av professorer (helårspersoner) 2015. Därutöver utgjorde adjunkter 31 procent, lektorer 22 procent och annan forskande och undervisande personal 5 procent.

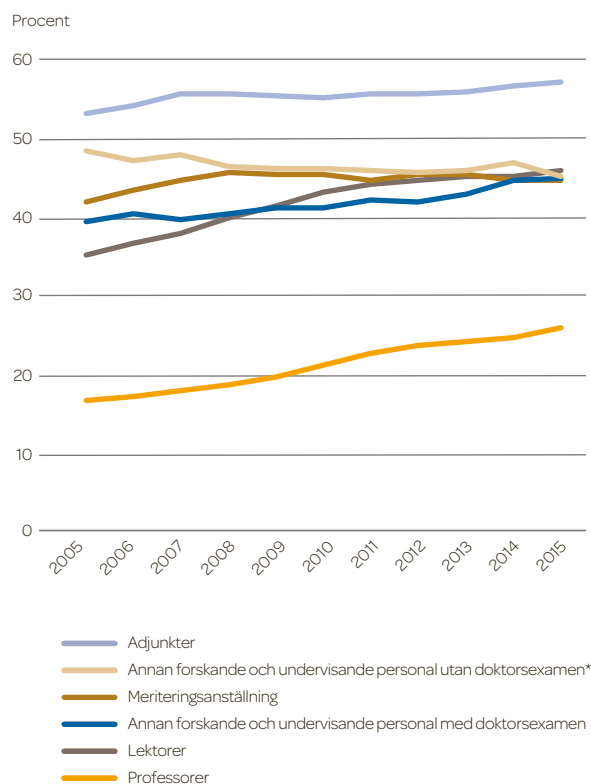
Andelen kvinnor bland adjungerade professorer och lektorer var ungefär lika stor som i anställningskategorierna i övrigt. Andelen kvinnor var dock större bland adjungerade adjunkter än bland icke adjungerade. Av den adjungerade personalen var drygt hälften verkamma inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap, totalt 178 helårspersoner. Adjungerad personal var ovanligast inom lantbruksvetenskap och humaniora, med 3 respektive 19 helårspersoner.

Kvinnor och män

Könsfördelningen bland den forskande och undervisande personalen har blivit allt jämnare totalt sett. År 2005 var 40 procent kvinnor, en andel som ökade till 44 procent år 2015 (helårspersoner). Mellan 2014 och 2015 ökade kvinnorna som andel av den forskande och undervisande personalen med ungefär 1 procentenhet.

Andelen kvinnor varierar mellan olika anställningskategorier, men ligger inom intervallet 40–60 procent, med undantag för professorer där andelen kvinnor uppgick till 26 procent 2015. Andelen kvinnor respektive män i de olika personalgrupperna är ungefär densamma om man utgår från individer i stället för helårspersoner.

Figur 63. Andelen kvinnor i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2005–2015 (helårspersoner). Med undantag för annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen har andelen kvinnor ökat inom samtliga anställningskategorier sedan 2005.

Kvinnor är alltså underrepresenterade bland professorer, vilket är särskilt tydligt när man jämför med andelen kvinnor bland lektorer (46 procent), som är en anställning vilken ofta föregår en anställning som professor. Sedan 2005 har dock antalet kvinnor bland professorerna ökat från 660 till 1 320 helårspersoner, det vill säga en fördubbling på tio år. Detta har skett parallellt med att antalet män har ökat från 3 270 till 3 770 helårspersoner, en ökning med 15 procent. Andelen kvinnor bland professorerna har under samma period ökat med en knapp procentenhet per år, från 17 till 26 procent. Mellan 2012 och 2014 var den årsvisa ökningen av andelen kvinnor något lägre, 0,4 respektive 0,6 procentenheter. Under 2015, då antalet kvinnor bland professorerna fortsatte att öka medan antalet män blev färre, tilltog ökningen till att motsvara 1,1 procentenheter.

För att främja en ökning av andelen kvinnor bland professorerna satte regeringen för perioden 2012–2015 mål för 34 lärosäten för rekryteringen av kvinnliga professorer (målen finns redovisade i *Universitet och högskolor – Årsrapport 2013*, rapport 2013:2, UKÄ). Målen var beräknade utifrån rekryteringsunderlaget (lektorer och forskarassistenter) fördelat efter forskningsämne. I målen inkluderas de som blivit befordrade till professorer eller

gästprofessorer, men inte adjungerade professorer. Denna typ av mål har funnits sedan 1997, men med ett uppehåll 2009–2011. Målen avsåg andelen kvinnor av de rekryterade under en fyraårsperiod, oavsett om de stannat kvar vid lärosätet eller inte. Regeringen har nyligen aviserat att nya rekryteringsmål ska sättas, vilka ska börja gälla från 2017 och framåt.

Bland lektorerna har andelen kvinnor ökat från 35 till 46 procent sedan år 2005. Eftersom lektorerna är en relativt stor grupp får detta genomslag på könsfördelningen bland lärare och forskare totalt sett. Eftersom lektor ofta föregår en anställning som professor, finns det därmed skäl att tro att ökningen av andelen kvinnor bland professorerna kommer fortsätta.

Bland dem i kategorin annan forskande och undervisande personal som har doktorsexamen ökade andelen kvinnor från 40 till 45 procent mellan 2005 och 2015.

Andelen kvinnor bland personer med meriteringsanställning ökade fram till år 2008 och har sedan varit stabil omkring 45–46 procent (45 procent 2015). Trendmässigt kan man se att andelen kvinnor bland lektorer och meriteringsanställda (en meriteringsanställning föregår ofta anställning som lektor) har närmat sig varandra, vilket eventuellt kan tyda på en minskad snedrekrytering. Andelen kvinnor bland dem med meriteringsanställning, 45 procent, ligger i sin tur tämligen nära andelen kvinnor bland de doktorsexaminerade, där omkring hälften är kvinnor sedan 2009.

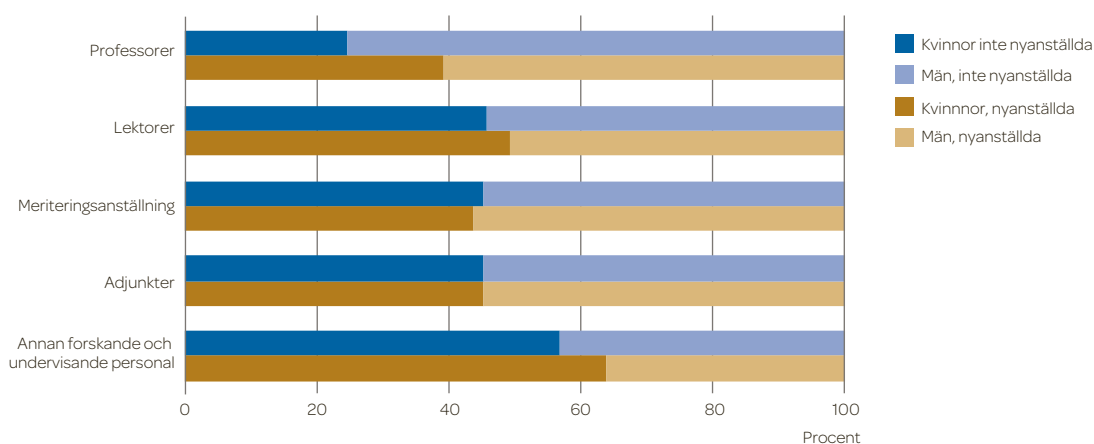
Andelen kvinnor har också ökat något i de grupper som länge har haft en relativt stor andel kvinnor, nämligen adjunkter och annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen. Bland adjunkterna har andelen kvinnor varierat mellan 53 och 58 procent sedan 2005 och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen har andelen varierat mellan 45 och 49 procent. År 2015 var andelen kvinnor bland adjunkterna 58 procent och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen 45 procent.

Andelen kvinnor i personalen varierar också mellan ämnesområden. Lägst är andelen kvinnor inom ämnesområdena teknik, 24 procent, och naturvetenskap, 29 procent. Inom lantbruksvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora är könsfördelningen bland personalen relativt jämn. År 2015 var andelen kvinnor bland den forskande och undervisande personalen störst inom medicin och hälsovetenskap, totalt 58 procent. Könsfördelningen mellan olika ämnesområden ser i princip likadan ut bland doktorander och studenter på grund- och avancerad nivå.

Fler kvinnor än tidigare bland de nyanställda

Andelen kvinnor har således ökat inom de flesta anställningskategorier under många år. Om man därtill studerar kvinnor som andel av de nyanställda tyder mycket på att denna utveckling kommer att fortsätta under de närmaste åren. I de flesta anställningskategorierna är andelen kvinnor bland de nyanställda större än bland de som redan var anställda.

Figur 64. Nyanställd respektive inte nyanställd forskande och undervisande personal inom olika anställningskategorier, helårspersoner 2015, kvinnor och män. I de flesta anställningskategorierna är andelen kvinnor bland de nyanställda större än andelen kvinnor som sedan tidigare fanns inom anställningskategorin.

Med nyanställd avses här att en person anställdes 2015 inom en viss anställningskategori som personen inte tillhört 2005–2014, men personen kan ha tillhört en annan anställningskategori. I denna jämförelse delas inte kategorin annan forskande och undervisande personal upp efter doktorsexamen eller inte.

Tydligast är skillnaden i kategorin professorer, där andelen kvinnor bland nyanställda var 39 procent jämfört med 25 procent bland dem som redan tidigare var professorer. I övriga kategorier, där andelen kvinnor är större än bland professorer, är skillnaderna mellan nyanställd och befintlig personal inte lika påtagliga. I kategorin annan forskande och undervisande personal var andelen kvinnor nära på densamma för nyanställda och inte nyanställda, 46 respektive 45 procent.

Kategorin meriteringsanställning utmärker sig genom att andelen kvinnor bland nyanställda var mindre än bland de kvinnor som inte var nyanställda, 44 procent jämfört med 46 procent.

Andelen kvinnliga nyanställda är högst inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap, 62 procent, och lägst inom teknik och naturvetenskap, 28 respektive 33 procent.

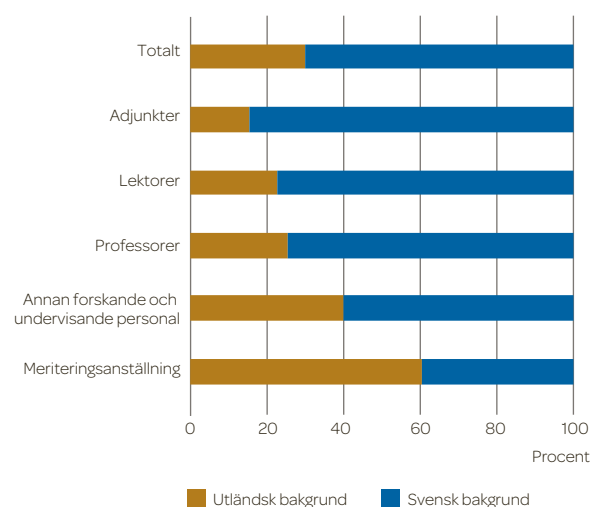
Utländsk bakgrund bland den forskande och undervisande personalen

Precis som samhället i stort präglas högskolan av internationalisering och global rekrytering i allt högre grad. Bland den forskande och undervisande personalen hade 30 procent utländsk bakgrund 2015 (utrikes eller inrikes född med två utrikes födda föräldrar). Bland personalen med utländsk bakgrund ingår också utländska gästforskare. Denna definition är vidare än den som används för studenter och doktorander eftersom även anställda som inte är folkbokförda inkluderas här.

Andelen anställda bland högskolans lärare och forskare med utländsk bakgrund är större än motsvarande andel i befolkningen som 2015 var 22,2 procent. Generellt kan den relativt höga andelen anställda med utländsk bakgrund ses som positiv givet lärosätenas strävan efter att stärka sina internationella erfarenheter och kompetenser.

Utländsk bakgrund är vanligast bland meriteringsanställda, 60 procent. Den stora andelen med utländsk bakgrund bland meriteringsanställda kan sättas i relation till den stora andelen utländska doktorander (det vill säga de personer som kommit till Sverige i syfte att studera på forskarnivå). År 2015 utgjorde de 38 procent av doktorandnybörjarna. Det finns också vissa anställningar som postdoktor som bland annat är särskilt avsedda för utländska forskare.

Figur 65. Andelen personer med utländsk bakgrund i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2014 (helårspersoner). Utländsk bakgrund är vanligast bland personal med en meriteringsanställning och minst vanligt bland adjunkter.

Andelen anställda med utländsk bakgrund är högst inom ämnesområdena naturvetenskap (42 procent), teknik (35 procent) samt medicin och hälsovetenskap (31 procent). Bland lärosätena är andelen anställda med utländsk bakgrund större vid de faktnriktade universitetet Karolinska institutet och Kungliga Tekniska högskolan, samt Chalmers tekniska högskola, än vid övriga lärosäten. Det ämnesområde där andelen anställda med utländsk bakgrund var lägst var samhällsvetenskap där var femte anställd hade utländsk bakgrund 2015, det vill säga ungefär samma nivå som befolkningen i övrigt.

Andelen forskande och undervisande personal med utländsk bakgrund har succesivt ökat mellan åren 2012 och 2015. Detta gäller för både män och kvinnor. År 2015 var andelen med utländsk bakgrund 4 procentenheter större bland män än bland kvinnor, 32 procent jämfört med 28 procent. Bland de kvinnliga professorerna hade 28 procent utländsk bakgrund 2015. Motsvarande andel bland de manliga professorerna uppgick till 25 procent.

Personalens internationella mobilitet

Personalens mobilitet inom högskolesektorn har blivit en fråga som diskuteras mer och mer i olika sammanhang. EU-kommissionen har pekat på mobilitet som ett viktigt område och har även belyst frågan i sina egna studier (se till exempel *MORE 2 – Higher Education Sector Report*, EU-kommissionen, 2013). Därutöver har Vetenskapsrådet behandlat frågan i sina två kunskapsöversikter från 2013 och 2015.

FORSKARKARRIÄRUTREDNINGEN

Regeringen fattade den 25 juni 2015 beslut om att utse en särskild utredare med uppdrag att bland annat se över hur mobiliteten kan öka i fråga om män och kvinnor som är doktorander samt män och kvinnor som tillhör den forskande och undervisande personalen (dir. 2015:74). I direktivet till utredningen konstaterades stora generella fördelar med mobilitet:

”För att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation krävs ett aktivt nationellt och internationellt utbyte mellan lärosäten och deras lärare och forskare. Men även intersektoriell rörlighet, det vill säga rörlighet mellan olika samhällssektorer som näringsliv, högskolan och övrig offentlig verksamhet, är av stor betydelse. Genom rekryteringar och ökad rörlighet av kvinnor och män som är doktorander, lärare och forskare tillförs ny kunskap och vidgade perspektiv till universitet och högskolor vilket bidrar till att höja kvaliteten på såväl utbildning som forskning. Vidgade perspektiv och möten främjar även förståel-

sen mellan länder och samhällen och skapar därigenom bättre förutsättningar för att möta gemensamma globala utmaningar.”

Forskarkarriärutredningen (SOU 2016:29) konstaterar att det både nationellt och på EU-nivå existerar olika former av stöd med avsikten att öka mobiliteten. I dessa sammanhang ska man emellertid inte se mobilitet som ett mål i sig utan i stället som ett medel för att nå högre kvalitet i utbildning och forskning. Mobilitet betraktas därmed som ett verktyg för lärosätenas personal att utveckla sina forsknings- och undervisningsrelaterade färdigheter. I utredningen redovisas resultatet av UKÄ:s undersökning av mobiliteten som också beskrivs i detta kapitel.

Läs mer i *Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden*, (SOU 2016:29) respektive *Svenska forskares mobilitet – en kunskapsöversikt* (Vetenskapsrådet 2015).

I detta avsnitt studerar vi den utresande internationella mobiliteten bland den forskande och undervisande och personalen vid svenska lärosäten. Det gäller enbart mobilitet inom den nuvarande anställningen, med andra ord den mobilitet som äger rum utan byte av arbetsgivare. Mobilitet används i detta avsnitt synonymt med rörlighet. En stor del av källmaterialet återfinns även i Forskarkarriärutredningen, *Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden* (SOU 2016:29).

Under 2015 genomförde SCB på uppdrag av UKÄ en enkätundersökning som riktades till forskande och undervisande personal (inklusive anställda doktorander), där de anställda fick svara i vilken utsträckning de hade varit utomlands inom sin anställning under det senaste året. Svarepersonerna fick i undersökningen uppge om utlandsvistelsen genomförts med syftet att forska och undervisa, främst forska, främst undervisa eller främst studera. Enkäten gick ut till ett stratifierat urval om 2 400 anställda och svarsfrekvensen uppgick till 51 procent. Av de tillfrågade uppgav 37 procent att de varit utomlands för minst en av dessa aktiviteter – 31 procent av kvinnorna och 41 procent av männen.

Det var framför allt professorerna och bland dem särskilt kvinnorna, som varit mobila under 2015. Totalt uppgav drygt 58 procent av professorerna att de varit utomlands, nära 60 procent av kvinnorna och knappt 58 procent av männen.

Även relativt många forskarassistenter, biträdande lektorer samt postdoktorer uppgav att de hade varit mobila, nära 50 procent. Adjunkter var den kategori som enligt svaren varit utomlands i minst utsträckning, andelen uppgick till 17 procent.

I gruppen annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen var det stor skillnad mellan andelen kvinnor respektive män som varit mobila, 15 procentenheter. Totalt hade 26 procent av kvinnorna varit utomlands, jämfört med 41 procent av männen. I gruppen annan forskande personal med doktorsexamen var skillnaden 8 procentenheter – 32 procent av kvinnorna hade varit mobila och 40 procent av männen.

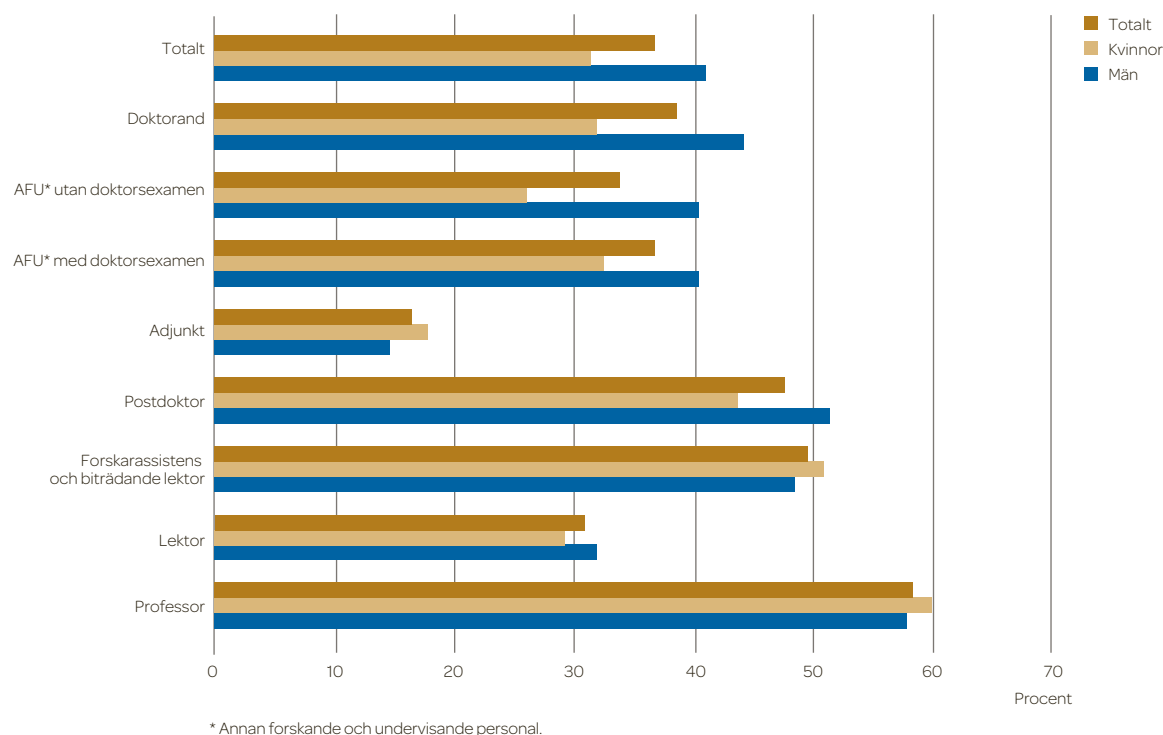
Som skäl till utlandsvistelserna var det alternativet ”främst forskning” som angavs i högst grad. Totalt svarade 24 procent att de varit utomlands av denna anledning. ”Både forska och undervisa” uppgavs av 12 procent, ”främst undervisning” av 9 procent och ”främst studera” av 7 procent.

De svarande fick även ange hur många veckor de varit utomlands 2015 totalt eller om den totala tiden utomlands var kortare än en vecka. Bland den personal som varit mobil hade 69 procent varit utomlands minst fyra veckor.

Det finns vissa skillnader mellan kvinnor och män när det gäller längden på utlandsvistelsen. Det verkar generellt som om kvinnor stannar utomlands under

Figur 66. Andelen anställda som var internationellt mobila under 2015 bland den undervisande och forskande personalen, inklusive anställda doktorander, per anställningskategori. Kvinnor och män i olika personalkategorier.

Professorerna var mobila i högst utsträckning, adjunkterna var minst mobila.

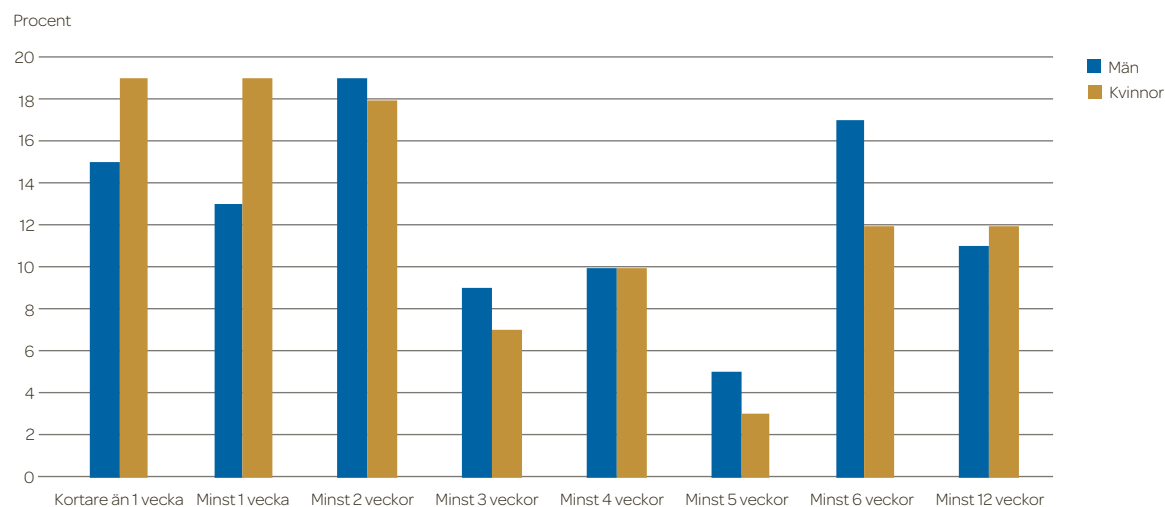
kortare perioder än män. Bland kvinnorna hade 73 procent och bland männen 66 procent varit utomlands kortare tid än fem veckor. En relativt stor andel av kvinnorna uppgav att de varit utomlands kortare tid än två veckor, totalt 38 procent bland kvinnorna jämfört med 28 procent bland männen. Många av männen, 17 procent, hade varit utomlands mellan 6 och 11 veckor. Andelen kvinnor som varit utomlands mellan 6 och 11 veckor var

5 procentenheter lägre, totalt 12 procent. När det gäller de längre vistelserna på minst 12 veckor, var könsfördelningen relativt jämn.

Slutsatsen är att kvinnor tycks vara mindre mobila än män. Därutöver är kvinnors utlandsvistelser kortvarigare än mäns. Resultatet ligger i linje med andra undersökningar som bland annat genomförts på uppdrag av EU-kommissionen, och som pekar på att kvinnor genomgå-

Figur 67. Tid utomlands bland dem som varit mobila 2015, fördelat på kvinnor respektive män.

Det finns vissa skillnader på utlandsvistelsernas längd mellan kvinnor och män. Kvinnor var generellt mobila i kortare perioder än män.

ende är mindre mobila än män. De totala skillnaderna mellan längden på kvinnors och mäns utlandsvistelser är bland annat en effekt av att könen fördelar sig olika mellan olika personalkategorier.

Högskolans ekonomi och finansiering

År 2015 skedde ett litet trendbrott i finansieringen av verksamheten vid universitet och högskolor. De kraftiga intäktsökningarna för forskning och utbildning på forskarnivå sedan 2009, som var ett resultat av de två senaste forskningspropositionerna, planade ut 2015. Samtidigt skedde en liten ökning av intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

I detta kapitel beskrivs finansieringen av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå vid Sveriges lärosäten 2015 samt utvecklingen över tid. Kapitlet inleds med en översikt av intäkter och kostnader totalt för lärosätenas verksamhet. Utvecklingen av intäkter och kostnader anges genomgående i 2015 års priser. För fastprisberäkning har SCB:s implicitprisindex för statlig konsumtion använts (se tabell 24).

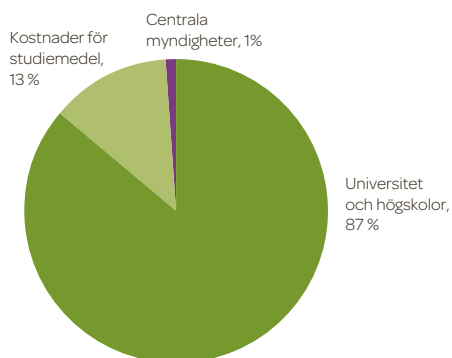
Den totala kostnaden för utbildning och forskning vid landets universitet och högskolor uppgick till 66,7 miljarder kronor 2015. Det motsvarar 1,6 procent av Sveriges bruttonationalprodukt, BNP, vilket är något lägre än föregående år. Minskningen beror på att BNP under 2015 ökat snabbare än lärosätenas kostnader.

Den totala kostnaden för högskolesektorn inkluderar också kostnaderna för studiemedel och för de centrala myndigheter som arbetar med högskolefrågor. Enligt uppgifter från Centrala studiestödsnämnden (CSN) var kostnaden för studiemedel inom högskolan 9,7 miljarder kronor 2015 medan anslagen till de centrala myndigheterna var sammanlagt 0,5 miljarder kronor 2015 (prop. 2015/16:1). Det innebär att den totala kostnaden för högskolesektorn var 76,9 miljarder kronor 2015, vilket motsvarar 1,85 procent av BNP.

Universitet och högskolor bedriver verksamhet inom två verksamhetsområden, dels utbildning på grundnivå och avancerad nivå, dels forskning och utbildning på forskarnivå. Enda undantaget är Sveriges lantbruksuniversitet som också har ett tredje verksamhetsområde, nämligen fortlöpande miljöanalys. De direkta statsanslagen till lärosätena är uppdelade på de två verksamhetsområdena – med undantag för Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan som inte har uppdelade anslag – vilket innebär att lärosätenas redovisning av intäkter och kostnader för verksamheten görs för respektive verksamhetsområde.

Figur 68. Fördelning av kostnaden för högskolesektorn 2015.

Den totala kostnaden för sektorn var 76,9 miljarder kronor 2015 vilket motsvarar 1,85 procent av BNP. Av den totala kostnaden avsåg 66,7 miljarder kronor lärosätenas verksamhet, 9,7 miljarder kronor kostnaden för studiemedel inom högskolan och 0,5 miljarder kronor de centrala myndigheterna inom högskoleområdet.

Historiskt har forskarutbildning (numera utbildning på forskarnivå) betraktats som en ospecificerad del av forskningen – även resursmässigt – och anslagsmedel är inte uppdelade på forskning respektive utbildning på forskarnivå. Lärosätena har inte heller krav på sig att redovisa kostnader uppdelade på forskning respektive utbildning på forskarnivå. Därför finns inget underlag för att här redovisa vare sig intäkter eller kostnader för utbildning på forskarnivå.

I kapitlet förekommer en gruppering av lärosätena i lärosäteskategorier. Följande lärosäten ingår i dessa kategorier:

Breda etablerade universitet: Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Linköpings universitet.

Fackinriktade universitet: Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm, Luleå tekniska universitet och Sveriges lantbruksuniversitet.

Nya universitet: Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Örebro universitet och Mittuniversitetet.

Högskolor: Samtliga högskolor inklusive enskilda utbildningsanordnare och konstnärliga högskolor, se förteckning på sidan 18.

Tabell 24. Implicitprisindex för statlig konsumtion 1997–2015, samt årlig förändring. För att illustrera den ekonomiska utvecklingen med hänsyn tagen till inflationen har uppgifterna från 1997–2014 räknats om till 2015 års priser, dvs. vad de skulle vara värda i 2015 års penningvärde. En sådan beräkning tar bort effekter av inflationen och mäter i stället ändringar av volymen. Vid fastprisberäkningen används Statistiska centralbyråns implicitindex för statlig konsumtion.

	Index	Årlig förändring
1997	64,46	
1998	64,95	0,76
1999	67,60	4,08
2000	71,03	5,07
2001	73,89	4,03
2002	76,00	2,86
2003	78,15	2,83
2004	78,41	0,33
2005	80,47	2,63
2006	83,74	4,06
2007	86,14	2,87
2008	88,87	3,17
2009	90,70	2,06
2010	91,02	0,35
2011	94,33	3,64
2012	96,10	1,88
2013	97,31	1,26
2014	98,72	1,45
2015	100,00	1,30

OLIKA TYPER AV INTÄKTER

Lärosätenas intäkter består av anslag, intäkter i form av förbrukade medel från externa finansiärer samt finansiella intäkter.

Lärosätenas intäkter från externa finansiärer delas in i bidragsintäkter respektive avgiftsintäkter beroende på vilken typ av verksamhet medlen finansierar.

Bidragsintäkter, exempelvis forskningsbidrag, är intäkter för forskning utan rätt för bidragsgivaren till resultaten av forskningen.

Avgiftsintäkter består av intäkter från uppdragsverksamhet och övriga avgiftsintäkter. Uppdragsverksamhet finansieras med avgifter som betalas av beställaren och kan vara antingen utbildning eller forskning. Inom utbildning sker uppdragsverksamheten huvudsakligen som uppdragsutbildning enligt särskilda förordningar. Uppdragsforskning definieras som forskning som utförs på uppdrag av en extern finansiär där uppdragsgivarens inflytande på verksamhetens planering och genomförande samt dispositionsrätten till forskningsresultaten regleras i avtal. Uppdragsforskning kan också gälla exempelvis utredningar eller produktutveckling.

Kategorin övriga avgiftsintäkter består huvudsakligen av intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen. Det är intäkter för uthyrning av lokaler, konferensavgifter eller intäkter av försäljning av tjänster eller liknande, samt övriga intäkter i verksamheten som försäljning av material och fakturerade kostnader. Eventuella intäkter av sponsring återfinns också här. Sedan 2011 ingår också lärosätenas intäkter av studieavgifter i denna kategori.

De belopp som externa finansiärer betalar till lärosätena bokförs som intäkter av lärosätet först i samband med att de förbrukas, det vill säga när kostnader uppstår. Det innebär att det finns en skillnad mellan finansiärernas betalning och lärosätenas redovisade intäkter från finansiärerna. Forskningsbidrag som inte har förbrukats återfinns under posten "oförbrukade bidrag" i lärosätenas balansräkningar (se avsnittet *Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå*)

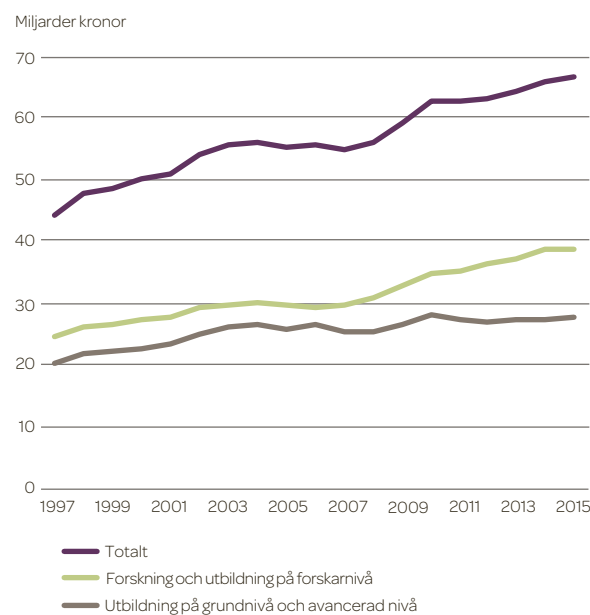
Finansiella intäkter består huvudsakligen av ränteintäkter.

Mätt som kostnader är det stora skillnader i storlek mellan lärosätena (se tabell 7 i slutet av rapporten). De största universiteten omsätter flera miljarder kronor på ett år och av dem är Lunds universitet störst med kostnader på 7,8 miljarder 2015. Vid övriga stora universitet varierade omsättningen mellan 3,2 och 6,5 miljarder kronor 2015. Minst av de statliga lärosätena är de konstnärliga högskolorna samt Gymnastik- och idrottshögskolan, som omsatte mellan knappt 0,1 och 0,3 miljarder kronor 2015. De minsta enskilda utbildningsanordnarna omsätter bara något tiotal miljoner kronor. Däremellan finns de mindre universiteten och Malmö högskola med kostnader i intervallet 1–1,7 miljarder kronor. Vid övriga högskolor varierade kostnaderna mellan 0,4 och 0,9 miljarder kronor 2015. Det innebär att de största universiteten är tio gånger större än många högskolor. Därmed är också lärosätenas förutsättningar att hantera exempelvis anslagsförändringar väldigt olika.

Lärosätenas ekonomi

År 2015 blev till viss del ett trendbrott i förhållande till utvecklingen under senare år. De stora intäktsökningarna för forskning och utbildning på forskarnivå sedan 2009, som var ett resultat av de två senaste forskningspolitiska propositionerna, planade ut. Samtidigt ökade intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, som till största delen består av anslagsmedel, en ökning som utlovats fortsätta de kommande åren. Läro-

Figur 69. Lärosätenas totala intäkter samt intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 1997–2015, miljarder kronor i 2015 års priser. Under perioden 1997–2015 har lärosätenas intäkter totalt ökat med 50 procent. Under åren 2005–2015 har intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå ökat med 31 procent medan intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå endast har ökat med 8 procent.

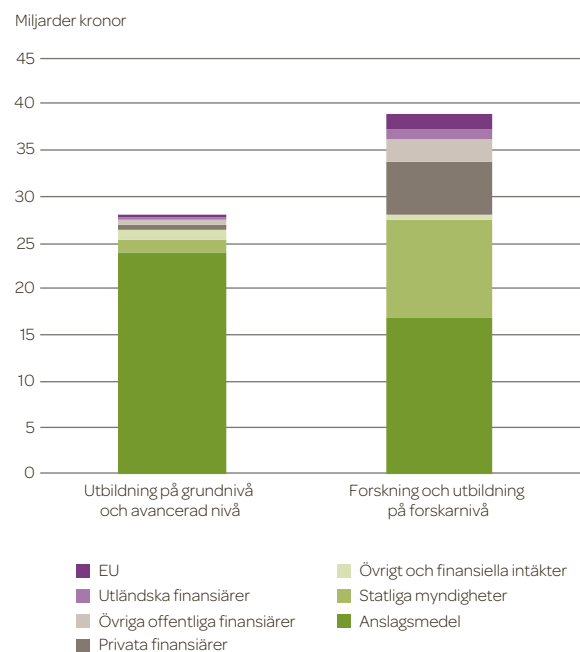
sätenas totala intäkter för den samlade verksamheten var 66,9 miljarder kronor 2015 vilket innebär en ökning jämfört med 2014 med 0,6 miljarder kronor i fasta priser. Av intäktsökningen avser knappt 0,4 miljarder kronor utbildning på grundnivå och avancerad nivå och drygt 0,2 miljarder kronor forskning och utbildning på forskarnivå. Av de totala intäkterna 2015 avsåg 27,7 miljarder kronor utbildning på grundnivå och avancerad nivå och 38,8 miljarder forskning och utbildning på forskarnivå.

Utvecklingen sedan 1997 (det år från vilket det finns jämförbar statistik) visar att lärosätenas intäkter ökat med 22 miljarder kronor i fasta priser, vilket innebär en ökning med 50 procent mellan 1997 och 2015.

Till skillnad från i många andra länder bedrivs merparten av den offentligt finansierade forskningen i Sverige inom universitetet och högskolor medan den statliga institutsektorn är liten. Detta är en viktig förklaring till att lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå under hela perioden 1997–2015 har varit större än intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Skillnaden har dock ökat påtagligt under den senaste tioårsperioden. År 2005 var intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå 4 miljarder kronor större än intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. År 2015 hade denna skillnad ökat till 11 miljarder kronor. Det förklaras av att merparten av den intäktsökning som skett sedan 2005 gäller forskning och utbildning på forskarnivå.

Mellan 2005 och 2015 har lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå ökat med 9 miljarder kronor, motsvarande 31 procent, medan intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå under samma period har ökat med 2 miljarder, eller 8 procent. Intäktsökningen för forskning och utbild-

Figur 70. Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 2015, uppdelad på finansieringskälla, miljarder kronor. Av lärosätenas totala intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå var 88 procent anslagsmedel. Motsvarande andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå var 43 procent.

ning på forskarnivå är, som tidigare nämnts, huvudsakligen ett resultat av satsningar på forskning enligt de två senaste forskningspolitiska propositionerna, medan de förändringar som genomförts inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå till stor del har finansierats inom befintliga ramar.

Tabell 25. Lärosätenas intäkter 2014 och 2015 per finansiärskategori, miljoner kronor i 2015 års priser.

	2014	2015	Förändring 2014–2015		Andel av totalen 2015
			Mkr	Procent	
Statliga	53 098	53 313	216	0	80
Ramanslag	37 809	37 436	-369	-1	56
Övriga anslag*	3 268	3 475	203	7	5
Statliga myndigheter inkl. universitet och högskolor	12 021	12 403	382	3	19
Övriga offentliga	2 995	3 030	36	1	5
Kommuner och landsting	1 942	1 917	-25	-1	3
Offentliga forskningssiftelser	1 052	1 113	61	6	2
Privata i Sverige	6 099	6 483	384	6	10
Företag	1 697	1 856	159	9	3
Organisationer utan vinstsyfte	4 403	4 627	225	5	7
EU	1 928	1 740	-188	-10	3
Övriga utlandet	985	967	-17	-2	1
Övriga inkl. finansiella intäkter	1 208	1 374	166	14	2
Totalt	66 313	66 908	595	1	100

* Inklusivt bidrag fördelade av Kammarkollegiet

Av lärosätenas samlade intäkter utgör statliga medel 80 procent, varav ramanslag 56 procent. Övriga offentliga medel utgör 5 procent och privata medel 10 procent. Återstående 5 procent är medel från EU, övriga utlandet samt övriga intäkter inklusive finansiella intäkter.

Lärosätenas intäkter från ramanslagen minskade något i fasta priser 2015 jämfört med 2014. Den största ökningen mellan de två åren gällde intäkter från statliga myndigheter respektive organisationer utan vinstsyfte. Dessa intäkter gäller nästan enbart forskning och utbildning på forskarnivå vilket framgår av avsnittet *Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå* senare i detta kapitel.

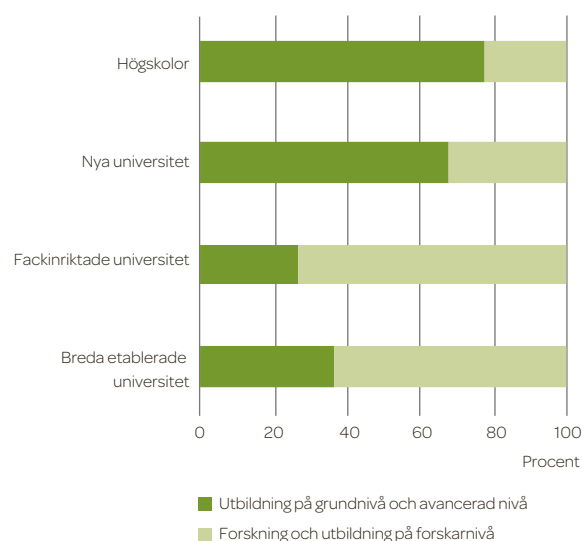
Finansieringen av de två verksamhetsområdena skiljer sig åt. Utbildning på grundnivå och avancerad nivå finansieras till allra största delen, 88 procent, med anslagsmedel medan motsvarande andel för forskning och utbildning på forskarnivå är 43 procent.

Stora skillnader mellan lärosäteskategorier

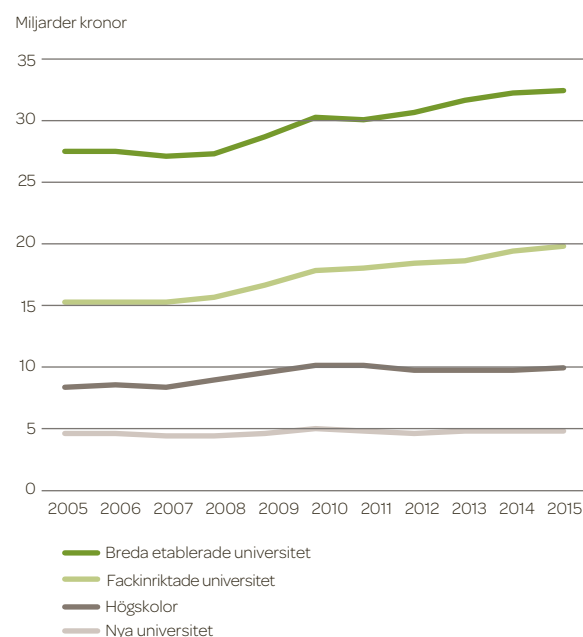
För högskolorna utgör intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå merparten av de totala intäkterna – 78 procent – medan 22 procent utgörs av intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå. Motsvarande andelar för de nya universiteten (se definition ovan) är 68 procent respektive 32 procent. För de breda etablerade universiteten dominerar intäkterna av intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå som utgör 64 procent medan intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå utgör 36 procent. Mest forskningsinriktade är de fackinriktade universiteten. Av deras totala intäkter

Figur 71. Andelen av lärosätenas totala intäkter som avser utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 2015, per lärosäteskategori.

Av högskolornas intäkter är 22 procent intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå medan motsvarande andel för fackinriktade universitet är 74 procent.

Figur 72. Lärosätenas totala intäkter 2005–2015 per lärosäteskategori, miljarder kronor, i 2015 års priser. För de fackinriktade universiteten och de breda etablerade universiteten ökade intäkterna med 29 respektive 18 procent under perioden 2005–2015 medan intäkterna vid de nya universiteten och högskolorna ökade med 6 respektive 1,9 procent under samma period.

är 74 procent intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå och bara drygt en fjärdedel avser utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Intäktsökningen som blev påtaglig 2009 och åren därefter gällde framför allt universiteten, både de breda etablerade och de fackinriktade. De breda etablerade universitetens intäkter ökade med totalt 5,0 miljarder kronor, eller 18 procent, 2005 – 2015 och de fackinriktade universitetens intäkter ökade med 4,4 miljarder kronor, eller 29 procent. Det betyder att av den totala intäktsökningen på 11 miljarder kronor under perioden 2005–2015 har 84 procent avsett universiteten, exklusive de fyra nya.

De fyra nya universiteten har haft en betydligt blygsammare intäktsökning under denna period, 0,3 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med 6 procent 2005 – 2015. För högskolorna gäller att deras intäkter ökade fram till 2010 och därefter har de minskat. Sammantaget innebär detta att högskolornas intäkter ökade med 1,5 miljarder kronor, eller 19 procent, mellan 2005 och 2015.

Lärosätenas kostnader ökade mer än intäkterna 2015

Som framgick av inledningen till detta kapitel var kostnaderna för den totala verksamheten vid landets universitet och högskolor 66,7 miljarder kronor 2015. Intäkterna var 66,9 miljarder kronor och därmed blev verksamhetsutfallet 0,2 miljarder kronor 2015.

Tabell 26. Sammanställning av lärosätenas resultaträkningar 2015 jämfört med 2005, miljoner kronor i 2015 års priser.

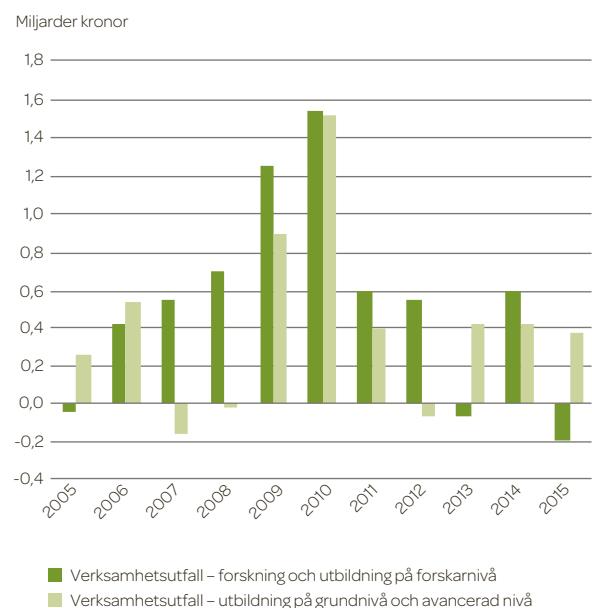
På intäktssidan har andelen statsanslag minskat och andelen bidrag ökat mellan dessa år. På kostnadssidan har andelen personalkostnader ökat och andelen lokalkostnader minskat.

	2005	Andel %	2015	Andel %
Summa verksamhetsintäkter	55 677	100	66 915	100
Intäkter av statsanslag	36 372	65	40 592	61
Intäkter av bidrag	13 120	24	19 263	29
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	5 818	10	6 872	10
Finansiella intäkter	367	1	187	0
Summa verksamhetskostnader	55 423	100	66 740	100
Personalkostnader	33 280	60	41 831	63
Lokalkostnader	7 952	14	8 484	13
Ersättning för klinisk utbildning och forskning	2 404	4	2 385	4
Övriga driftskostnader	9 200	17	11 542	17
Finansiella kostnader	179	0	160	0
Avskrivningar	2 408	4	2 338	4
Verksamhetsutfall	255		174	
Årets kapitalförändring	262		212	

I förhållande till 2014 ökade kostnaderna med 1,5 miljarder kronor i fasta priser och intäkterna med 0,6 miljarder kronor. Intäkternas fördelning mellan olika intäktslag liksom kostnadernas fördelning mellan olika kostnads- slag var i stort sett oförändrade mellan 2014 och 2015.

En jämförelse av lärosätenas resultaträkningar 2015 och 2005 visar att intäkterna ökat med 11,2 miljarder kronor och kostnaderna med 12 miljarder kronor under tioårsperioden, i fasta priser. Statsanslagens andel av

Figur 73. Lärosätenas redovisade verksamhetsutfall 2005–2015 uppdelat på de två verksamhetsområdena, miljarder kronor i 2015 års priser. Verksamhetsområdet forskning och utbildning på forskarnivå har sammantaget haft ett större överskott under perioden 2005–2015 jämfört med verksamhetsområdet utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Variationerna mellan åren är dock stora.

intäkterna har minskat från 65,3 procent till 60,7 procent samtidigt som bidragens andel har ökat från 23,6 till 28,8 procent. När det gäller kostnaderna är den största förändringen att personalkostnadernas andel ökat från 60,0 till 62,7 procent och att lokalkostnadernas andel har minskat från 14,3 procent till 12,7 procent.

Det samlade verksamhetsutfallet, som 2015 alltså var 0,2 miljarder kronor (174 miljoner), har varierat påtagligt mellan åren under den senaste tioårsperioden. Det största överskottet under perioden redovisades för 2010, då det samlade ekonomiska resultatet var 3 miljarder kronor.

Ser man på verksamhetsutfallet 2015 redovisades ett samlat negativt utfall för verksamhetsområdet forskning och utbildning på forskarnivå med -0,2 miljarder kronor medan resultatet för verksamhetsområdet utbildning på grundnivå och avancerad nivå var ett överskott på knappt 0,4 miljarder kronor. Under den senaste tioårsperioden har dock verksamhetsområdet forskning och utbildning på forskarnivå uppvisat ett större överskott jämfört med utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid sju tillfällen. Även som andel av respektive verksamhetsområdes kostnader har överskotten samlat varit större för verksamhetsområdet forskning och utbildning på forskarnivå jämfört med verksamhetsområdet utbildning på grundnivå och avancerad nivå under perioden 2005–2015.

Fortsatt ökning av samlad balanserad kapitalförändring

Universitet och högskolor kan till skillnad från andra statliga myndigheter bygga upp ett eget myndighetskapital. (Huvuddelen av myndighetskapitalet utgörs av den balanserade kapitalförändringen, se faktaruta.) Detta beror på den särskilda modell för att avräkna anslag som

gäller för lärosätena och som innebär att kostnaderna för verksamheten är frikopplade från anslagsförbrukningen. Eftersom anslag alltid redovisas som en intäkt i sin helhet medan kostnaderna kan vara lägre eller högre uppstår ett positivt eller negativt resultat och årlig kapitalförändring.

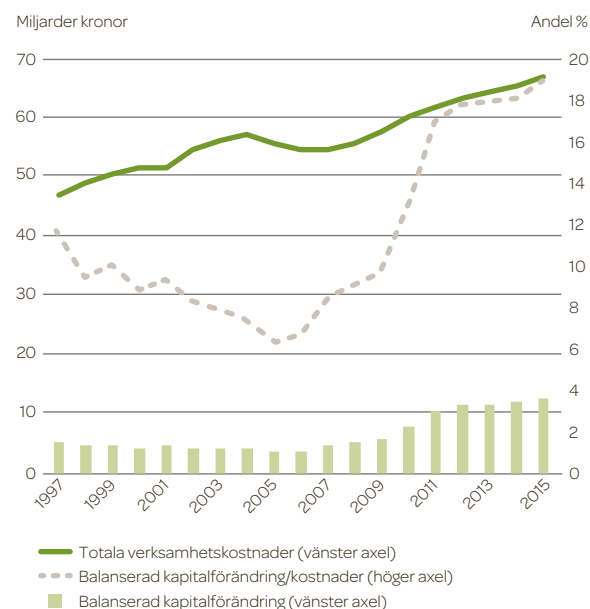
Vid utgången av 2015 var lärosätenas samlade balanserade kapitalförändring 12,7 miljarder kronor, vilket är sju procent högre än föregående år. De statliga lärosätenas samlade balanserade kapitalförändring fördelades 2015 med 5,6 miljarder för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive 6,2 miljarder för forskning och utbildning på forskarnivå. Förklaringen till att beloppen inte summerar till den totala kapitalförändringen är att enskilda utbildningsanordnare inte behöver göra denna uppdelning av sitt kapital.

Under många år var lärosätenas sammantagna ekonomiska resultat ibland negativt och ibland positivt och mellan 1997 och 2009 var den samlade balanserade kapitalförändringen omkring 4–5 miljarder kronor per år. Sedan 2006 har dock lärosätenas samlade resultat varit positivt varje år och både 2009 och 2010 redovisade lärosätena sammantagna stora positiva resultat. Det ledde till att den samlade balanserade kapitalförändringen steg kraftigt, från 5,6 miljarder kronor 2009 till 10,6 miljarder 2011. De positiva resultaten har fortsatt att bygga på de ekonomiska balanserna och 2015 steg de alltså ytterligare.

Det är stora skillnader i storleken på lärosätenas balanserade kapitalförändring, upp till över en miljard kronor vid de stora, mest forskningstunga universiteten och något tiotal miljoner vid de minsta högskolorna. Fem universitet, Lund, Uppsala, Stockholm och Göteborg samt Karolinska institutet, står tillsammans för hälften av lärosätenas samlade balanserade kapitalförändring.

I slutet av 1990-talet utgjorde lärosätenas samlade balanserade kapitalförändring omkring 10 procent av omsättningen (kostnaderna) men minskade sedan till 6 procent 2005, vilket var ovanligt lågt. Därefter har

Figur 74. Lärosätenas totala kostnader respektive balanserad kapitalförändring 1997–2015, miljarder kronor i 2015 års priser samt kvoten (höger axel) som visar den balanserade kapitalförändringens andel av kostnaderna. Efter att ha minskat fram till 2006 har den balanserade kapitalförändringen sedan 2009 ökat relativt sett mer än kostnaderna vilket lett till en högre kvot det vill säga en större kapitaltillgång.

denna kvot stigit och 2015 var kvoten mellan den samlade balanserade kapitalförändringen och de samlade kostnaderna 19 procent. För utbildning på grundnivå och avancerad nivå var kvoten 20 procent och för forskning och utbildning på forskarnivå var den 16 procent 2015.

De flesta lärosäten har balanserade kapitalförändringar i spannet 10–20 procent av omsättningen, vilket är en nivå som fler lärosäten i sina årsredovisningar nämner som en rimlig buffert för verksamheten. Det finns dock stora skillnader mellan lärosätena, från en kvot på under 10 procent av omsättningen vid Högskolan i Borås

MYNDIGHETSKAPITAL OCH BALANSERAD KAPITALFÖRÄNDRING

I myndighetskapitalet för statliga lärosäten ingår dels årets ekonomiska resultat (årets kapitalförändring), dels den balanserade kapitalförändringen. Därutöver kan också ingå resultatandelar i hel- och delägda bolag, och många lärosäten har även statskapital och donationskapital som ingår i myndighetskapitalet. Den balanserade kapitalförändringen utgör den största delen av lärosätenas myndighetskapital och den har byggts upp av gångna års resultat, det vill säga den består huvudsakligen av ackumulerade överskott respektive underskott från tidigare år. Det ekonomiska resultatet, det vill säga överskott eller underskott i resultaträkningen, blir en del i den balanserade kapitalförändringen året efter. Exempelvis överförs 2015 års kapitalförändring till den balanserade kapitalföränd-

ringen 2016 och påverkar alltså inte 2015 års balanserade kapitalförändring. För enskilda utbildningsanordnare motsvaras den balanserade kapitalförändringen av fritt eget kapital exklusive årets ekonomiska resultat.

Anslagsmedel redovisas som intäkt i sin helhet och således inte i den takt de förbrukas. Om anslagsintäkterna inte förbrukas under året påverkar det årets resultat och senare den balanserade kapitalförändringen. Däremot redovisas de erhållna bidragen som inte förbrukats under året som egen post i balansräkningen, oförbrukade bidrag, och dessa påverkar inte den balanserade kapitalförändringen. Oförbrukade forskningsbidrag är bundna till specifika forskningsprojekt (läs mer om oförbrukade bidrag i avsnittet om Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå).

och Försvarshögskolan, till kvoter över en tredjedel av omsättningen vid Örebro universitet, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm samt Högskolan i Gävle.

Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå är avgiftsfri för merparten av studenterna och finansieras av statliga anslag som riksdagen anvisar direkt till lärosätena.

Sedan höstterminen 2011 måste dock inresande studenter från länder utanför EES och Schweiz som inte deltar i utbytesprogram betala studieavgifter i Sverige. Den absoluta merparten av lärosätenas intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå består av statens anslag och 2015 uppgick dessa till 24 miljarder kronor.

Vid sidan av sin ordinarie utbildning på grundnivå och avancerad nivå bedriver lärosätena också uppdragsverksamhet i form av uppdragsutbildning och beställd utbildning. Intäkterna för uppdragsverksamheten uppgick 2015 till 1,5 miljarder kronor och det motsvarar ungefär fem procent av lärosätenas totala intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Lärosätena har också så kallade övriga avgiftsintäkter (1,5 miljarder kronor 2015) som främst utgörs av kostnadsersättningar, men till en tredjedel av studieavgifter. Vissa bidragsintäkter förekommer också och sammantaget innebär det att lärosätenas totala intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå var 27,7 miljarder kronor 2015. I fasta priser är det drygt 0,3 miljarder (1,3 procent) högre än föregående år. Se tabell 9 i slutet av denna rapport för mer detaljer om finansieringen av utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Ökade intäkter av studieavgifter

År 2015 var lärosätenas intäkter av anmälnings- och studieavgifter 506 miljoner kronor (se tabell 11 i den separata tabellbilagan). Lärosätenas intäkter av studieavgifter har ökat stadigt sedan dessa infördes hösten 2011 för inresande studenter från länder utanför EES och Schweiz. Jämfört med 2014 har intäkterna ökat med 127 miljoner kronor eller 33 procent. Trots den kraftiga ökningen utgör intäkterna av studieavgifter fortfarande en blygsam del av finansieringen av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå, år 2015 var andelen 2,1 procent.

Sett till enskilda lärosäten hade Kungl. Tekniska högskolan, Lunds universitet och Chalmers tekniska högskola störst intäkter av studieavgifter 2015. Dessa tre universitet stod tillsammans för över 40 procent av de totala intäkterna av studieavgifter 2015. Men ser man till hur stor andel av finansieringen av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå som studieavgifterna står för ser bilden annorlunda ut. Högst andel hade Handelshögskolan i Stockholm (10 procent), följt av Blekinge tekniska hög-

skola, Kungl. Tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola med andelar på mellan 6 och 7 procent av finansieringen av utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

I samband med införandet av studieavgifterna minskade staten lärosätenas anslag permanent med 539 miljoner kronor från och med 2013 (pengarna återfördes dock till högskolan bland annat i form av högre ersättningsbelopp per student). Eftersom lärosätenas intäkter av studieavgifter var 506 miljoner kronor 2015 betyder det att på totalnivå har den studieavgiftsfinansierade verksamheten fortfarande inte uppnått den volym som anslagsminskningen motsvarar. Det var dock stora variationer i indragningarna, som baserades på antalet tredjelandsstudenter 2008 vid lärosätena, och vid flera lärosäten uppgår redan intäkterna av studieavgifter till högre belopp än deras respektive anslagsminskning (se tabell 12 i den separata tabellbilagan).

Uppdragsverksamhet

Universitet och högskolor har möjlighet att anordna utbildning på uppdrag av myndigheter, företag och andra organisationer för dem som beställaren utser. Uppdragsutbildning avräknas inte mot anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Högskolorna får i stället, till skillnad mot annan högskoleutbildning, ta en avgift från beställaren som ska beräknas så att full kostnadstäckning uppnås. Uppdragsutbildningen utförs huvudsakligen (60 procent) för statliga myndigheter, men även kommuner och landsting (17 procent) samt privata företag i Sverige (10 procent) är stora beställare, läs vidare i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*. År 2015 var lärosätenas totala intäkter av uppdragsutbildning 1,4 miljarder kronor och ungefär på den nivån har intäkterna varit i flera år.

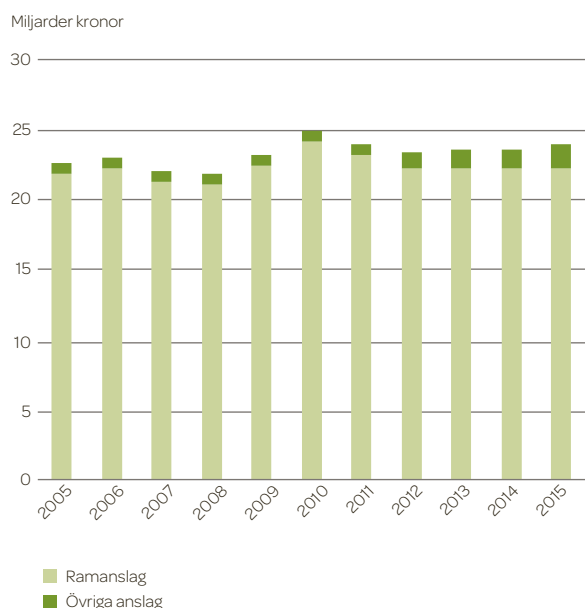
Den andra – och betydligt mindre – delen av uppdragsverksamheten är beställd utbildning, vilket är ordinarie utbildning på grundnivå och avancerad nivå som utförs för andra lärosäten. Lärosätena har delvis olika inriktningar och kan därför ibland behöva köpa viss undervisning av varandra, exempelvis kan undervisningen på en delkurs för studenter vid ett lärosäte utföras vid ett annat lärosäte. I beställd utbildning kan också ingå utbildning inom ramen för yrkeshögskolan och sammantaget var lärosätenas intäkter för beställd utbildning 0,1 miljard kronor 2015. Det är i stort sett på samma nivå som de senaste åren.

De statliga anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Huvuddelen av de statliga anslagen är ramanslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och 2015 uppgick lärosätenas sammanlagda ramanslag till 22,3 miljarder kronor. Men det finns också andra anslag, exempelvis får lärosäten med läkarutbildning del av anslaget för klinisk forskning och utbildning. Lärosäten kan också få anslag för andra ändamål och sammantaget

Figur 75. De totala anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2005–2015, miljarder kronor, 2015 års priser. Anslagen har varierat över åren, men sammantaget har det skett en liten ökning under perioden.

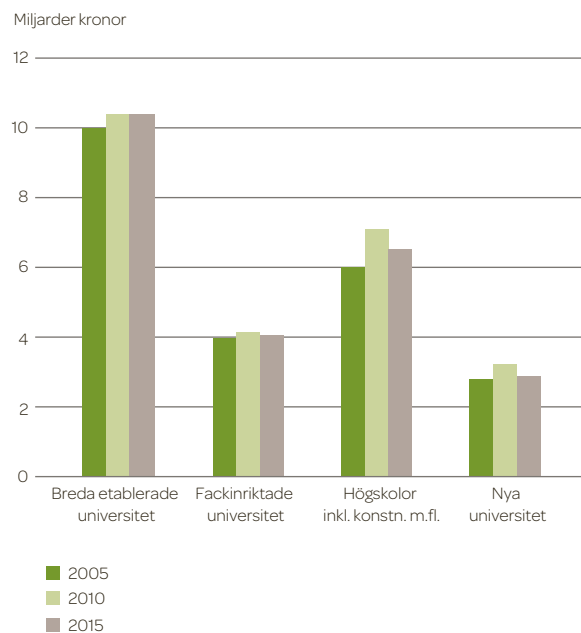

uppgick dessa övriga anslag 2015 till knappt 1,7 miljarder kronor (inklusive anslag som fördelas efter beslut av regeringen via Kammarkollegiet). Sammantaget var därmed de totala anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 24 miljarder kronor. Jämfört med 2014 ökade anslagen med 0,3 miljarder kronor (1,2 procent) i fasta priser.

Merparten av ökningen avser de övriga anslagen, medan ramanslagen var i stort sett oförändrade jämfört med 2015. Ökningen av övriga anslag förklaras dels av att den kvalitetsbaserade tilldelningen (som tilldelades dem som fått högsta omdömet i UKÄ:s kvalitetsutvärderingar) som planerat höjdes med 100 miljoner kronor till att omfatta totalt 300 miljoner kronor, dels av höjning av ersättningsbeloppen för utbildning inom humaniora och samhällsvetenskap samt lärar- och förskolläraryt utbildning. För 2015 avsattes 125 miljoner kronor och 2016 avsattes ytterligare 125 miljoner kronor för beloppshöjningen. En skillnad mot tidigare höjningar av ersättningsbeloppen är att denna höjning är tillfällig och planeras upphöra 2019.

År 2005 var de totala anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 22,7 miljarder kronor. Sedan dess har anslagen både ökat och minskat över åren, men sammantaget har anslagen ökat med knappt sex procent i fasta priser jämfört med 2005, och uppgick alltså till 24 miljarder kronor 2015. Med anledning av en tillfällig utbyggnad av högskolan var anslagen som högst 2010, då de uppgick till nästan 25 miljarder kronor (2015 års pris). Därefter minskade anslagen ett par år och det senaste året skedde alltså en liten ökning. Anslagen har minskat vid de

Figur 76. Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid de fyra lärosätesgrupperna 2005, 2010 respektive 2015, miljarder kronor, 2015 års priser.

flesta lärosätena sedan 2010, och vid sju av dem har anslagen minskat med tio procent eller mer. Den kraftigaste minskningen har skett vid Blekinge tekniska högskola, där anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå har minskat med 20 procent sedan 2010.

Även om utbildning på grundnivå och avancerad nivå dominerar verksamheten vid högskolorna och de nya universiteterna (figur 71) så går den största delen av anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå till de breda etablerade universiteterna. Både 2005 och 2015 var dessa lärosätens andel 44 procent.

Det finns ganska stora skillnader i anslagsutvecklingen mellan olika lärosätesgrupper. Mellan 2005 och toppåret 2010 ökade anslagen mest vid högskolorna och de nya universiteterna. De därpå följande anslagsminskningarna, mellan 2010 och 2015, gällde enbart dessa lärosätesgrupper. För de breda etablerade och de fackinriktade universiteterna var anslagen 2015 på i stort sett samma nivå som 2010 (figur 76). Jämfört med 2005 har högskolorna fått en ökad andel av anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå medan andelarna för de tre universitetsgrupperna har minskat något.

Anslagsförändringar de senaste åren

Under 2015 inleddes en ny permanent utbyggnad av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå, som enligt planerna ska genomföras successivt till och med 2019. Den senaste permanenta utbyggnaden skedde 2006, men under flera år har staten genomfört ett antal

RESURSTILLDELNING FÖR UTBILDNING PÅ GRUNDNIVÅ OCH AVANCERAD NIVÅ

Statens ersättning för lärosätenas utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras på registrerade studenter (omräknade till helårsstudenter) och studenternas avklarade poäng (omräknade till helårsprestationer) inom olika utbildningsområden. Ersättningen varierar mellan olika utbildningsområden.

Utbildningsvolymens storlek begränsas av det så kallade takbeloppet. Takbeloppet anger den högsta totala ersättning som varje lärosäte kan få och sätter, tillsammans med hur utbildningen fördelas på olika utbildningsområden ramar för antalet studenter.

All utbildning är indelad i kurser, vilka klassificeras till ett eller flera utbildningsområden. Regeringen beslutar inom vilka utbildningsområden respektive lärosäte får avräkna helårsstudenter och helårsprestationer. För de lärosäten som får avräkna helårsstudenter och helårsprestationer inom de konstnärliga utbildningsområdena är antalet studenter som får avräknas begränsat. I övrigt är det lärosätet självt som avgör till vilket eller vilka utbildningsområden kursen ska klassificeras. Det är denna klassificering som är grunden för lärosätenas resurstilldelning. För 2016 gäller nedanstående ersättningsbelopp per helårsstudent och helårsprestation för olika utbildningsområden.

Över 40 procent av hela utbildningsvolymen (antalet helårsstudenter) fanns 2015 inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi, som har de lägsta ersättningsbeloppen. En tredjedel fanns inom teknik och naturvetenskap, medan de flesta andra utbildningsområden således var små. De konstnärliga utbildningarna, som är de områden som har de högsta ersättningsbeloppen, utgör tillsammans bara några procent av utbildningsvolymen.

Resurstilldelningssystemet med takbelopp omfattar de statliga lärosätena, utom Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan, samt Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping. Vid dessa lärosäten återfinns 97 procent av den totala utbildningsvolymen, räknat som helårsstudenter. Lärosätena kan också ha andra uppdrag som finansieras med direkta statsanslag, exempelvis decentraliserad utbildning vid Luleå tekniska universitet eller fortbildning för journalister vid Linnéuniversitetet. För andra uppdrag, som ett antal kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning samt vidareutbildning av obehöriga lärare, erhåller lärosätena anslag som fördelas som bidrag via Kammarkollegiet. Enskilda utbildningsanordnare får med några undantag statsbidrag för högskoleutbildning (redovisas här som anslag).

Tabell 27. Ersättningsbelopp 2016, kronor, samt procentuell fördelning av antalet takbeloppsfinansierade helårsstudenter på olika utbildningsområden. En helårsstudent är en student som är registrerad för heltidsstudier under ett kalenderår (60 högskolepoäng), eller registreringar av flera studenter för utbildning av mindre omfattning som tillsammans är registrerade för 60 högskolepoäng. En helårsprestation är 60 avklarade högskolepoäng. För att beräkna antalet helårsprestationer räknas alla högskolepoäng under ett kalenderår samman och divideras med 60.

Utbildningsområde	Ersättning per helårsstudent 2016, kronor	Ersättning per helårsprestation 2016, kronor	Fördelning av helårsstudenter 2015, procent
Humanistiskt, samhällsvetenskapligt, teologiskt, juridiskt	30 843	20 098	41,0 %
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	52 593	44 352	33,2 %
Vård	55 913	48 427	8,0 %
Medicinskt	62 481	75 999	6,5 %
Undervisning*	37 515	39 301	5,0 %
Övrigt	42 237	34 310	1,9 %
Verksamhetsförlagd utbildning**	53 165	51 582	1,5 %
Design	149 034	90 801	0,7 %
Musik	128 575	81 295	0,7 %
Odontologiskt	46 238	53 862	0,6 %
Idrott	108 586	50 249	0,5 %
Konst	211 578	90 834	0,3 %
Media	302 363	242 205	0,1 %
Teater	296 289	147 578	0,1 %
Dans	208 380	115 142	0,1 %
Opera	306 407	183 296	0,0 %

* Avser utbildning inom det allmänna utbildningsområdet och den utbildningsvetenskapliga kärnan.

** Avser verksamhetsförlagd utbildning inom lärar- och förskolläraryt utbildning.

tillfälliga utbyggnader av högskolan. Den första – och största – tillfälliga utbyggnaden motsvarade 700 miljoner kronor och gällde 2010–2011. Den följdes av ett par mindre omfattande utbyggnader, varav den senaste, som omfattade 300 miljoner kronor, gällde 2013–2015. Anledningen till utbyggnaderna var dels att möta det ökade studieintresset från 2009, dels att bygga ut utbildningar inom områden där det finns brist på utbildade, främst vård- och ingenjörsutbildningar.

Det pågår också andra utbyggnader av utbildningar som delvis finansieras genom omfördelningar inom och mellan lärosäten. Det gäller utbyggnader av läkar-, tandläkar-, och ingenjörstudier vid huvudsakligen större lärosäten som delvis finansieras genom omfördelningar inom respektive lärosäte, men till stor del finansieras genom omfördelningar från mindre lärosäten. I samband med att lärosätena beviljades examenstillstånd för den nya lärarutbildningen genomfördes också vissa omfördelningar mellan lärosäten, som fortfarande pågår.

Exakt storlek och utformning på den permanenta utbyggnad som inleddes under 2015 var oklar in i det sista. Redan i 2014 års ekonomiska vårproposition (prop. 2013/14:100) aviserades en permanent utbyggnad av högskolan och i Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:01) föreslog den då nyttillträdde regeringen en mer omfattande utbyggnad. På grund av det parlamentariska läget ändrades dock utformningen vid flera tillfällen (se *Fler helårsstudenter 2015 – första gången sedan 2010*, Statistisk analys 4/2016, UKÄ). Nu har dock staten beslutat om en ny permanent utbyggnad av utbildningar på grundnivå och avancerad nivå som ska ske successivt och utbyggnaden inleddes under 2015. Enligt Budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utgiftsområde 16) beräknas utbyggnaden innebära att högskolan 2019 har tillförts ytterligare resurser motsvarande 14 600 helårsstudenter. Men samtidigt upphör de sista tillfälliga utbyggnaderna 2015 och 2016, vilket dämpar effekten av den permanenta utbyggnaden, se vidare längre fram.

Staten har också genomfört andra reformer inom högre utbildning som inte nämnvärt har påverkat anslagens totala storlek, men som påverkat dimensioneringen av den högre utbildningen. Studieavgiftsreformen innebär en sänkning av lärosätenas anslag, samtidigt som ersättningsbeloppen inom bland annat humaniora och samhällsvetenskap höjdes. Därtill har regeringen prioriterat utbildning inom främst medicin, vård, teknik och undervisning som är dyrare än genomsnittet. Det har inneburit högre ersättning per student och därmed räcker anslagen till att finansiera färre studenter.

Värdet av utbildningsvolymen i nivå med takbeloppen 2015

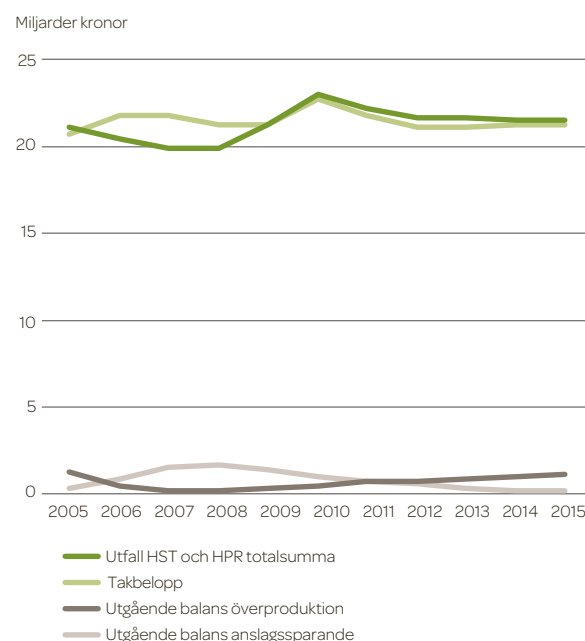
De flesta lärosätens anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras på antalet helårsstudenter och helårsprestationer, multiplicerat med respektive

ersättningsbelopp. De statliga ersättningsbeloppen för utbildning är nationellt fastställda och varierar mellan olika områden (se faktaruta). För varje lärosäte fastställs årligen ett maximalt ramanslag, det så kallade takbeloppet. Vid årets slut stäms värdet av helårsstudenterna och helårsprestationerna för respektive lärosäte av, och avräknas mot takbeloppet.

Vid sidan av statens dimensioneringsförändringar är det till största delen studenternas efterfrågan på utbildning som påverkar i vilken utsträckning värdet av utbildningsvolymen (helårsstudenter och helårsprestationer) motsvarar takbeloppen eller inte. Under högkonjunkturen 2006–2007 var studenternas efterfrågan på utbildning betydligt lägre än nu. Högskolans kapacitet var dock ungefär densamma som idag och det innebar att utbildningsvolymen var lägre än de samlade takbeloppen. Det fanns alltså ledig kapacitet i högskolan (se figur 77). År 2008 vände utvecklingen och antalet helårsstudenter ökade kraftigt under två år så att utbildningsvolymen totalt sett åter blev i nivå med, eller översteg, de samlade takbeloppen. Detta förhållande har gällt sedan dess.

För 2015 var lärosätenas samlade takbelopp 21,4 miljarder kronor och det ekonomiska värdet av helårsstudenter och helårsprestationer (utbildningsvolymen) var 21,7 miljarder kronor. Det innebär en så kallad överproduktion om 0,3 miljarder kronor, eller 1,4 procent. Det är svårt för lärosätena att nå en utbildningsvolym som exakt motsvarar takbeloppet, bland annat eftersom studenternas poängproduktion är svår att förutse. Därför har läro-

Figur 77. Lärosätenas samlade takbelopp samt det ekonomiska värdet av helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR) respektive anslagssparande och överproduktion 2005–2015, miljarder kronor 2015 års pris. Lärosätena har överproducerat sedan 2010 och den utgående balansen av överproduktion stiger parallellt.

sätens möjlighet att spara överproduktion respektive outnyttjat anslag (anslagssparande) över åren, dock högst 10 procent utan särskilt medgivande från regeringen. Av de 31 lärosäten som omfattas av resurstilldelningssystemet med takbelopp var utbildningsvolymen i nivå med takbeloppen vid sex lärosäten 2015, medan det fanns överproduktion vid 17 lärosäten och vid åtta var det ekonomiska värdet av utbildningsvolymen lägre än deras takbelopp. Alla lärosäten utom tre har dock kunnat avräkna hela takbeloppet eftersom de hade sparad överproduktion sedan tidigare.

I och med att de flesta lärosätena avräknat hela takbeloppet har anslagssparandet minskat till 0,1 miljarder kronor och den sparade överproduktionen har ökat till 1,1 miljarder kronor vid utgången av 2015.

Snittersättning för olika utbildningsområden

De nationella ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden utgår från de belopp som fastställdes när nuvarande resurstilldelningssystem infördes 1993. Beloppen räknas upp årligen med en pris- och löneomräkning som inkluderar ett produktivitetsavdrag.

För att stärka kvaliteten i den högre utbildningen har staten vid flera tillfällen höjt ersättningsbeloppen, utöver pris- och löneomräkningen, så kallade kvalitetsförstärkningar. Det gäller främst utbildning inom områden med de lägsta ersättningsbeloppen humaniora, samhällsvetenskap, teologi och juridik, men även naturvetenskap, teknik och farmaci vid några tillfällen.

Andra ändringar av ersättningsbeloppen är att ett nytt utbildningsområde, verksamhetsförlagd utbildning, infördes för lärarutbildning 2013 och samtidigt minskades ersättningen för utbildningsområdet undervisning. År 2003 skedde en kraftig ökning av ersättningen för utbildningsområdet vård. I övrigt har det inte varit olika uppräknings av ersättningsbeloppen för utbildningsområdena.

De kvalitetsförstärkningar som gjordes före 2006 avsåg båda delarna av ersättningsbeloppen, helårsstudenter och helårsprestationer, men sedan 2006 är det endast ersättningsbeloppen för helårsstudenter som har räknats upp. Det innebär att lärosätena får del av hela höjningen oavsett i vilken utsträckning studenterna tar sina poäng.

Det är stora skillnader mellan olika utbildningsområden i storleken på ersättningsbeloppen. År 2016 varierade beloppen från 51 000 kronor för en helårsstudent + helårsprestation inom humaniora, samhällsvetenskap, teologi och juridik, till 545 000 inom media (exempelvis film), en skillnad på 494 000 kronor. Skillnaden mellan de högst och de lägst betalda utbildningsområdena har ökat på grund av den procentuella pris- och löneomräkningen, detta trots flera kvalitetsförstärkningar till området med lägst ersättning under åren.

Genomsnittlig ersättning per student

En vanlig fråga är vad det kostar att utbilda en student. Men frågan är svår att besvara eftersom lärosätenas redovisning inte är uppbyggd så att den uppgiften går att ta fram på ett enkelt sätt. Eftersom kostnaderna i stort sett motsvarar intäkterna är det dock möjligt att göra en skattning av kostnaden genom att beräkna den genomsnittliga ersättningen per student.

Som beskrivits ovan får lärosätena ersättning dels för registrerade studenter, dels för avklarade poäng och ersättningsbeloppen varierar mellan utbildningsområden. Den genomsnittliga ersättningen per student påverkas således både av hur utbildningsvolymen fördelas mellan olika utbildningsområden och i vilken utsträckning studenterna tar de poäng de har registrerat sig för (prestationsgraden, läs mer i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*).

I sina årsredovisningar redovisar lärosätena antalet helårsstudenter och antalet helårsprestationer per utbildningsområde samt det totala belopp som dessa motsvarar. Med hjälp av uppgifterna kan man beräkna det genomsnittliga ersättningsbeloppet per helårsstudent (inklusive ersättningen för helårsprestationer). År 2015 var antalet helårsstudenter 285 250 och det ekonomiska värdet av dem och helårsprestationerna var 21 654 miljoner kronor. Det innebär att år 2015 var den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent 75 900 kronor.

Som vi beskrivit tidigare höjdes ersättningen för utbildning inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi med sammanlagt 125 miljoner kronor 2015, utöver den årliga pris- och löneomräkningen (som

Figur 78. Genomsnittlig ersättning per helårsstudent för takbeloppsfinansierade studenter 2005–2015, tusental kronor i 2015 års priser. Observera att y-axeln börjar på 50 000 kronor. Genomsnittsansättningen steg till 75 000 per helårsstudent 2013 efter att ha varierat omkring 73 000 kronor under flera år. Det relativt höga beloppet 2010 förklaras huvudsakligen av en ovanligt hög pris- och löneomräkning av anslagen.

var 0,8 procent). För 2015 inkluderades inte höjningen i ersättningsbeloppen, utan tillfördes berörda lärosäten som separat anslag. Om man skulle inkludera höjningen på 125 miljoner kronor i beräkningen var det genomsnittliga ersättningsbeloppet 76 350 kronor 2015. Den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent har under många år varit omkring 73 000 kronor (2015 års priser) med undantag för 2010 då pris- och löneomräkningen var ovanligt hög. År 2012 höjde staten ersättningsbeloppen för utbildning inom humaniora och samhällsvetenskap och 2013 genomfördes en kraftig höjning för samma områden. Det ledde till att den genomsnittliga ersättningen steg till 75 000 kronor 2013 och de två senaste åren har ökningen fortsatt.

Förändringar av den genomsnittliga ersättningen beror dels på förändringar av ersättningsbeloppen för de olika utbildningsområdena, dels på förändringar av andelen studenter inom olika utbildningsområden och i vilken grad studenterna tar sina poäng (kvoten mellan helårsprestationer och helårsstudenter). Om studenterna tar högre andel av poängen och högskolan i den meningen blir mer effektiv så ökar samtidigt den genomsnittliga ersättningen per student.

De senaste årens ökning av den genomsnittliga ersättningen kan dels förklaras av en högre andel helårsstudenter inom utbildningsområden med högre ersättning, dels av att kvoten helårsprestationer/helårsstudenter har stigit.

När det gäller den studieavgiftsfinansierade verksamheten motsvarar de 506 miljonerna 2015 en avgift på drygt 120 000 kronor per studieavgiftsfinansierad helårsstudent. Det är betydligt mer än den genomsnittliga ersättningen för anslagsfinansierade studenter som alltså var ungefär 76 000 kronor 2015. Den stora skillnaden förklaras av att den studieavgiftsfinansierade verksamheten ska bära sina kostnader, inklusive den extra administration och annat som är förknippat med verksamheten. Därtill studerar de betalande studenterna teknik och andra lite dyrare utbildningar i högre utsträckning än de anslagsfinansierade studenterna. Den genomsnittliga avgiften per helårsstudent varierar mellan lärosätena, bland annat beroende på deras respektive ämnesinriktning, exempelvis har de konstnärliga högskolornas förhållandevis höga genomsnittliga avgifter.

En del av studieavgifterna finansieras av stipendier till betalande studenter, bland annat de statliga stipendieprogram som inrättades samtidigt som studieavgifterna infördes, se kapitlet *Internationell studentmobilitet*.

Nuläge och prognos för anslagsförändringar

För att beskriva fortsättningen på den utbyggnad som inleddes under 2015 har UKÄ sammanställt de uppgifter som redovisas om utbyggnaden för åren 2016–2019 under rubriken Resursfördelning för respektive lärosättes anslag i *Budgetpropositionen för 2016* (prop. 2015/16:1 Utgiftsområde 16). Utbyggnaden 2016–2019 har i den propositionen beräknats i förhållande till den i december 2014 beslutade budgeten för 2015. UKÄ har tagit hänsyn till detta i beräkningarna.

Den permanenta utbyggnaden av högskolan planeras motsvara en ökning av lärosätens anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå med drygt 1,1 miljarder kronor när den är fullt genomförd 2019. Detta sker samtidigt som två tillfälliga utbyggnader upphör, som nämnts tidigare. En tillfällig utbyggnad om 107 miljoner kronor (motsvarande cirka 1 500 helårsstudenter) upphörde 2015 och den sista tillfälliga utbyggnaden av högskolan som omfattade 300 miljoner kronor (cirka 4 200 helårsstudenter) upphörde 2016. Det dämpar effekten av den permanenta utbyggnaden med drygt 400 miljoner kronor. Det betyder att den permanenta utbyggnaden innebär en ökning av lärosätens anslag med drygt 700 miljoner kronor då den planeras vara fullt genomförd 2019, se tabell 28.

För att åskådliggöra omfattningen av utbyggnader av högskolan används ofta schablonbelopp för att räkna om vad utbyggnaden innebär i helårsstudenter. Exempelvis beräknades den första delen av den nyss inledda permanenta utbyggnaden, alltså 2015 års utbyggnad om 383 027 000 kronor, motsvara 5 000 helårsstudenter (prop. 2014/15:99, s. 115). Det innebär att den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent för utbyggnaden är 76 605 kronor.

På samma sätt kan det genomsnittliga ersättningsbeloppet per student användas för att beräkna hur många helårsstudenter (inklusive helårsprestationer) som anslagen teoretiskt räcker till att finansiera, det som UKÄ kallar den teoretiska utbildningskapaciteten.

Tabell 28. Anslagsförändringar (miljoner kronor) 2016–2019 med anledning av den permanenta utbyggnaden som inleddes 2015 och av att tillfälliga utbyggnader samtidigt upphör. Källa: prop. 2015/16:1, samt tidigare budgetpropositioner.

	Anslagsförändring					
	2015	2016	2017	2018	2019	Summa
Permanent utbyggnad inledd 2015	383	231	246	239	33	1 133
Tillfällig utökning 2013–2014 upphör 2015	-108					-108
Tillfällig utökning 2013–2015 upphör 2016		-304				-304
Summa utbyggnad	275	-72	246	239	33	721

Ofta används det faktiska utfallet helårsstudenter som ett mått på högskolans kapacitet och det fungerar relativt bra de år då utbildningsvolymen är i nivå med takbeloppen. Men ibland finns det ledig kapacitet i högskolan och då är utfallet helårsstudenter inget bra mått. Därför använder UKÄ den teoretiska utbildningskapaciteten som ett mått på hur många helårsstudenter anslagen räcker till att finansiera. Beräkningen innebär att man dividerar lärosätenas sammanlagda takbelopp med den genomsnittliga ersättningen varje år. En utförlig beskrivning av metoden finns i *Hur många "platser" finns det i högskolan?* Statistisk analys 2013/13, UKÄ.

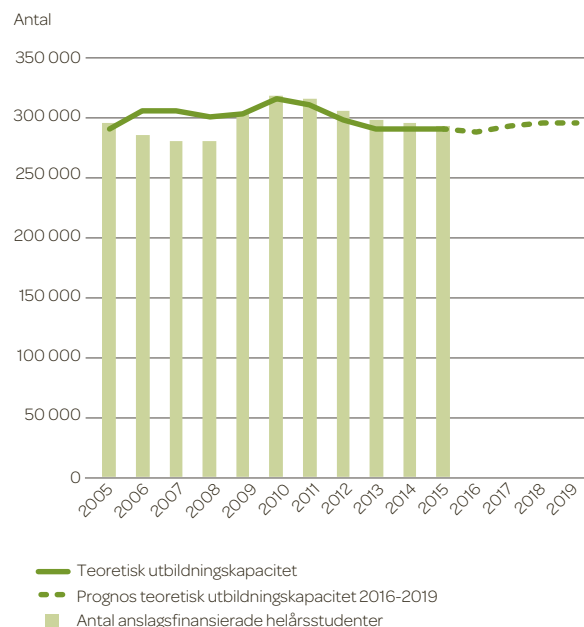
I följande avsnitt har UKÄ gjort en prognos över vad den permanenta utbyggnad som inleddes 2015 innebär i förändrad utbildningskapacitet de kommande åren.

Kommande förändringar i utbildningskapaciteten

Som vi beskrivit tidigare i detta avsnitt var den genomsnittliga ersättningen 75 900 kronor för det faktiska antalet helårsstudenter 2015. Då samma belopp används för att räkna om de samlade takbeloppen till helårsstudenter innebär det att den teoretiska utbildningskapaciteten vid lärosätena med takbelopp var knappt 281 300 helårsstudenter 2015. Vid övriga lärosäten (Sveriges lantbruksuniversitet, Försvarshögskolan och de flesta enskilda utbildningsanordnarna) fanns totalt 8 800 anslagsfinansierade helårsstudenter och vi utgår här från att det också motsvarar kapaciteten vid dessa lärosäten. Det innebär att den teoretiska utbildningskapaciteten år 2015 var totalt 290 100 helårsstudenter, vilket är ungefär samma nivå som 2014. Utbyggnaden för 2015 medförde alltså inte någon ökad kapacitet, vilket beror på en mängd faktorer.

Under flera år har andelen helårsstudenter inom utbildningsområden med de lägsta ersättningsbeloppen minskat. Därtill har antalet helårsstudenter på program ökat samtidigt som antalet på fristående kurser har minskat. Prestationsgraden är normalt högre på program och som beskrivits ovan har det lett till att ersättningen för helårsprestationer och därmed genomsnittsansättningen per helårsstudent har stigit. Det innebär att antalet helårsstudenter som anslagen kan finansiera (utbildningskapaciteten) minskar om inte ytterligare resurser tillförs. Den effekten blev uppenbar 2015. Visserligen upphörde

Figur 79. Faktiskt antal anslagsfinansierade helårsstudenter vid samtliga lärosäten respektive teoretisk utbildningskapacitet 2005–2015, samt prognos för den teoretiska utbildningskapaciteten 2016–2019 för samtliga lärosäten. Den teoretiska utbildningskapaciteten utgörs dels av de samlade takbeloppen omräknade till helårsstudenter, dels av utfall helårsstudenter för lärosäten som inte har takbelopp plus kända anslagsförändringar.

en tillfällig utbyggnad motsvarande cirka 1 500 helårsstudenter, men sammantaget skulle utbildningskapaciteten ha minskat med 5 000 helårsstudenter om inte utbyggnaden hade inletts. Anslagstillskottet som den permanenta utbyggnaden innebar återställde istället den teoretiska utbildningskapaciteten till samma nivå som 2014.

Den permanenta utbyggnaden av utbildning på grundnivå och avancerad nivå som inleddes 2015 påverkade alltså inte den teoretiska utbildningskapaciteten. För 2016 motsvarar utbyggnaden enligt UKÄ:s beräkningar ungefär 3 000 helårsstudenter. I och med att den tillfälliga utbyggnaden motsvarande 4 200 helårsstudenter samtidigt upphör, innebär det att den teoretiska utbildningskapaciteten minskar med 1 200 helårsstudenter 2016 jämfört med 2015. Den permanenta utbyggnaden av högskolan får alltså inte genomslag förrän 2017, då den teoretiska utbildningskapaciteten beräknas öka med ungefär 3 200 helårsstudenter.

Tabell 29. Förändringar i den teoretiska utbildningskapaciteten (antal helårsstudenter, HST) 2016–2019.

År 2019 beräknas den teoretiska utbildningskapaciteten ha ökat med 5 500 helårsstudenter jämfört med 2015.

	Förändring i antal helårsstudenter					
	Antal HST 2015	2016	2017	2018	2019	Summa
Teoretisk utbildningskapacitet 2015	290 100					290 100
Permanent utbyggnad inledd 2015		3 000	3 200	3 100	400	9 700
Tillfällig utökning 2013–2015 upphör 2016		-4 200				-4 200
Summa	290 100	-1 200	3 200	3 100	400	295 600

RESURSTILLDELNING FÖR FORSKNING OCH UTBILDNING PÅ FORSKARNIVÅ

Enligt nuvarande resurstilldelningssystem för forskning och utbildning på forskarnivå fördelas nya medel samt 20 procent av de befintliga direkta statsanslagen baserat på två så kallade resultatindikatorer: externa medel respektive vetenskaplig produktion (publiceringar och citeringar). Denna fördelningsprincip infördes 2009 och då var andelen av befintliga direkta statsanslag som omfördelades sammanlagt 10 procent, men andelen höjdes till 20 procent 2014. Nuvarande regering modifierade modellen inför resurstilldelningen för 2016 så att en större andel av de ökade anslagen gick till högskolorna och de nya universiteten. Regeringen gav också våren 2016 Vetenskapsrådet i uppdrag att justera den del av modellen som avser indikatorerna vetenskaplig produktion och citeringar som underlag till resursfördelning.

Utöver direkta statsanslag kanaliseras staten forskningsmedel via forskningsråd och andra forskningsfinansierande myndigheter. Det är alltså medel som också bygger på politiska beslut men där fördelningen sker i konkurrens.

År 2018 beräknas kapaciteten öka med cirka 3 100 helårsstudenter och 2019 med ytterligare 400. Sammantaget innebär det att jämfört med 2015 kommer den teoretiska utbildningskapaciteten år 2019 att ha ökat med ungefär 5 500 helårsstudenter då utbyggnaden planeras vara fullt genomförd (se tabell 29). Prognosen utgår från 2015 års sammansättning av helårsstudenter och helårsprestationer. Om det sker förändringar i sammansättningen påverkar det prognosen för den teoretiska utbildningskapaciteten.

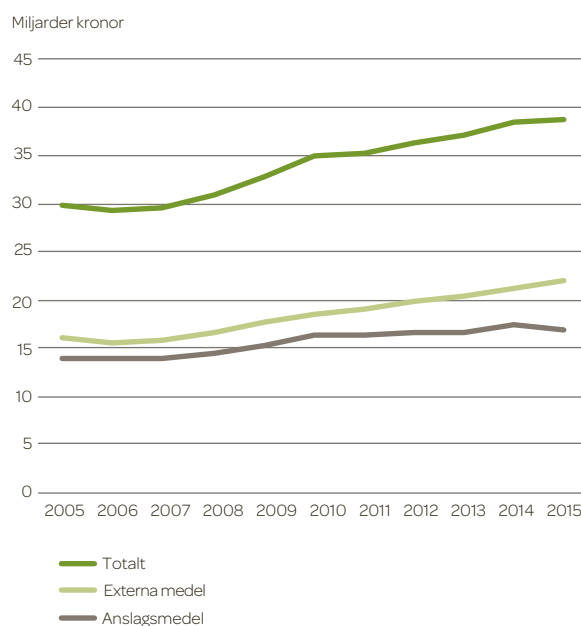
Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå

I detta avsnitt redovisas bland annat hur lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå fördelar sig mellan anslagsmedel och externa medel, de externa medlens uppdelning på olika finansieringskategorier samt utvecklingen av oförbrukade bidrag vid lärosätena.

Något minskade anslag 2015 – men externa medel fortsatte att öka

Lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå var 2015 totalt 38,8 miljarder kronor vilket var 0,2 miljarder kronor mer än 2014 i fasta priser.

Figur 80. Intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå uppdelade på anslagsmedel och externa medel 2005–2015, miljarder kronor, 2015 års priser. Intäkterna har ökat med 9 miljarder kronor under perioden. Anslagsmedlen har ökat med 3 miljarder kronor medan de externa medlen har ökat med 6 miljarder kronor.

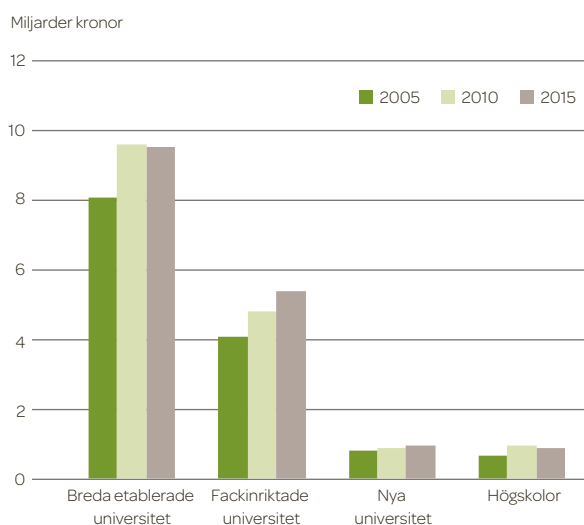
Anslagsmedlen utgjorde 16,8 miljarder kronor och de externa medlen 22 miljarder kronor av intäkterna 2015.

Sedan 2005 har lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå ökat med 9 miljarder kronor i fasta priser. De externa medlen har stått för 6 miljarder kronor och anslagsmedlen för 3 miljarder kronor av ökningen. Det har resulterat i att anslagsmedlen som 2005 stod för 46 procent av lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå har minskat till 43 procent. Som jämförelse kan nämnas att 1997 (det år från vilket det finns jämförbar statistik) utgjorde anslagsmedlen 51 procent av lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå.

Under 2015 minskade anslagsmedlen för första gången sedan 2007 i fasta priser. Minskningen var 0,4 miljarder kronor och avsåg vissa lärosätens ramanslag. Intäkterna från externa finansierare fortsatte däremot att öka.

Sedan 2009 används en resurstilldelningsmodell där fördelningen av nya anslagsmedel och omfördelning av en andel av befintliga anslagsmedel baseras på lärosätenas resultat, mätt med indikatorerna externa medel och vetenskaplig produktion, se faktaruta. Mellan 2005 och 2015 har anslagsmedlen ökat med drygt 3 miljarder kronor. Av den ökningen erhöll de breda etablerade universiteten, som grupp, 1,5 miljarder kronor och de fackinriktade universiteten 1,2 miljarder kronor. De nya universiteten erhöll 0,1 och högskolorna 0,3 miljarder kronor.

Figur 81. Direkta statsanslag för forskning och utbildning på forskarnivå 2005, 2010 och 2015 fördelade på lärosättesgrupper, miljarder kronor i 2015 års priser. För alla lärosättesgrupper har anslagen ökat sedan 2005, men mest för de etablerade och fackinriktade universiteten.

De fackinriktade universitetens andel av anslagsmedel har därmed ökat 2015 jämfört med 2005, med 1,6 procentenheter, och högskolornas andel har ökat med 0,8 procentenheter. De breda etablerade universitetens andel har minskat med 2 procentenheter och de nya universitetens andel har minskat med 0,5 procentenheter.

Intäkter från privata finansiärer ökade 2015

Utöver de direkta statsanslagen kanaliseras staten betydande forskningsmedel genom forskningsråd och andra forskningsfinansierande myndigheter. Av de externa medlen om 22 miljarder kronor är nästan hälften, 10,7 miljarder kronor, statliga medel. Totalt stod staten för 71 procent av finansieringen av forskning och utbildning på forskarnivå 2015, vilket var en oförändrad andel jämfört med 2014.

Övriga offentliga finansiärer – kommuner och landsting samt de så kallade offentliga forskningsstiftelserna som bildades av löntagarfondsmedel i mitten på 1990-talet – stod för 6 procent och sammantaget kom alltså 77 procent av finansieringen från offentliga källor.

Privata stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte är viktiga forskningsfinansierare och 2015 stod de för 11 procent av finansieringen av forskning och utbildning på forskarnivå. Tillsammans med de 4 procent av finansieringen som kom från företag i Sverige stod därmed privata källor för 15 procent av finansieringen. Det är endast intäkter från privata finansiärer som har ökat 2015 jämfört med 2014.

EU, huvudsakligen ramprogrammen, stod för 4 procent av finansieringen av forskning och utbildning på forskarnivå 2015 och 2 procent var från andra källor i utlandet. Se tabell 8 i slutet av denna rapport för mer detaljerade uppgifter om forskningsfinansieringen 2015.

Tabell 30. Lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå 2014 och 2015 per finansiärskategori, miljoner kronor (procent) i 2015 års priser.

			Förändring 2014–2015		Andel av totalen 2015
	2014	2015	Mkr	Procent	
Statliga	27 540	27 543	2	0	71
Direkta statsanslag*	17 275	16 826	-449	-3	43
Forskningsråd	5 907	6 230	324	5	16
Vinnova och Energimyndigheten	1 572	1 677	105	7	4
Övriga myndigheter inkl. universitet och högskolor	2 786	2 809	22	1	7
Övriga offentliga	2 489	2 494	5	0	6
Kommuner och landsting	1 436	1 403	-33	-2	4
Offentliga forskningsstiftelser	1 052	1 091	39	4	3
Privata i Sverige	5 418	5 840	422	8	15
Företag	1 392	1 560	168	12	4
Organisationer utan vinstsyfte	4 026	4 279	254	6	11
EU	1 840	1 639	-201	-11	4
Övriga utlandet	865	850	-15	-2	2
Övriga inkl. finansiella intäkter	382	416	34	9	1
Totalt	38 534	38 781	247	1	100

* Inklusivt bidrag fördelade av Kammarkollegiet

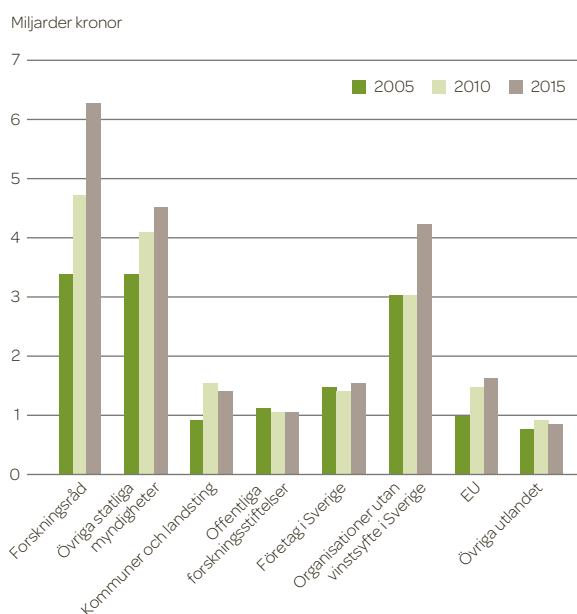
De externa medlen består huvudsakligen av forskningsbidrag som söks i konkurrens. Av de externa medlen var 18,3 miljarder kronor (83 procent) forskningsbidrag och 1,5 miljarder kronor (7 procent) avgiftsintäkter för uppdragsforskning. Övriga avgiftsintäkter (se faktaruta om intäkter) uppgick till 2,1 miljarder kronor (10 procent).

Uppdragsforskningen har minskat under den senaste tioårsperioden, så även det senaste året. Av lärosätenas intäkter för uppdragsforskning 2015 kom 0,5 miljarder kronor från statliga myndigheter (exklusive universitet och högskolor), 0,4 miljarder kronor från företag i Sverige, 0,2 miljarder kronor från kommuner och landsting samt 0,15 miljarder kronor från företag i utlandet.

Forskningsråd och organisationer utan vinstsyfte är viktiga forskningsfinansiärer

Av de externa medlen är forskningsråden den största finansiärskategorin (se figur 82). Under perioden 2005–2015 har också lärosätenas intäkter från forskningsråden ökat mer än intäkterna från övriga finansiärskategorier – både i absoluta tal och i procent. Mellan 2005 och 2015 har lärosätenas intäkter från forskningsråden ökat från 3,4 till 6,2 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning på 2,9 miljarder kronor eller 86 procent. Den näst största ökningen av lärosätenas intäkter från externa finansiärer stod kategorin organisationer utan vinstsyfte i Sverige för (i denna kategori ingår privata stiftelser). Lärosätenas intäkter från sådana organisationer ökade med 1,2 miljarder kronor, eller 38 procent, 2005 – 2015 till totalt 4,2 miljarder kronor. Lärosätenas intäkter från övriga

Figur 82. Lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå från externa finansiärer 2005, 2010 och 2015, uppdelade på finansiärskategorier, miljarder kronor i 2015 års priser. Intäkterna ökade mest från forskningsråd och från organisationer utan vinstsyfte mellan åren 2005 och 2015. I figuren ingår inte finansiärskategorin Övrigt.

statliga myndigheter ökade med 1,1 miljarder kronor (32 procent) mellan 2005 och 2015, då de uppgick till 4,5 miljarder. Även om beloppen inte är lika höga har intäkterna från EU samt kommuner och landsting också ökat betydligt under perioden.

Universiteten – utom de nya – har erhållit 93 procent av de ökade externa medlen

År 2015 var intäkterna av externa medel för forskning och utbildning på forskarnivå vid de breda etablerade universiteten 11,1 miljarder kronor, vid de fackinriktade universiteten 9,0 miljarder kronor, vid de nya universiteten 0,6 miljarder kronor och vid högskolorna 1,2 miljarder kronor. Under den senaste tioårsperioden har intäkter av externa medel för forskning och utbildning på forskarnivå ökat med 2,9 miljarder kronor (36 procent) vid de breda etablerade universiteten och 2,7 miljarder kronor (42 procent) vid de fackinriktade universiteten. Motsvarande ökning vid de nya universiteten är 0,04 miljarder kronor (6 procent) och vid högskolorna 0,4 miljarder kronor (44 procent). Totalt erhöll universiteten, exklusive de nya, 93 procent av ökningen av externa medel 2005–2015, medan de nya universiteten och högskolorna tillsammans erhöj sju procent.

Stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte ger stora forskningsbidrag

Bland bidragsgivare, såväl statliga som privata, är Vetenskapsrådet (ett av forskningsråden) i särklass störst. Lärosätenas bidragsintäkter från Vetenskapsrådet uppgick 2015 till totalt 4,8 miljarder kronor, en ökning med 7 procent sedan 2014 och 90 procent sedan 2005.

Av de privata bidragsgivarna är Wallenbergstiftelserna de största. Bidragsintäkterna från Wallenbergstiftelserna var 1,1 miljarder kronor 2015 vilket innebar en ökning med 16 procent sedan 2014 och en fördubbling sedan 2005.

Tre lärosäten, Karolinska institutet, Lunds universitet och Uppsala universitet, fick tillsammans 51 procent av bidragsintäkterna från Vetenskapsrådet. Motsvarande andel 2005 var 46 procent. Av högskolorna hade 2015 Malmö högskola de största intäkterna från Vetenskapsrådet, 31 miljoner kronor, följt av Högskolan i Jönköping och Södertörns högskola med vardera 12 miljoner kronor samt Mälardalens högskola med 9 miljoner kronor.

Även från Wallenbergstiftelserna var Karolinska institutet, Lunds universitet och Uppsala universitet mottagare av cirka hälften av bidragsintäkterna.

Tabell 31. Lärosätenas intäkter av forskningsbidrag 2005, 2014 och 2015 per finansör, miljoner kronor i 2015 års pris.

Tabellen omfattar de finansörer vars bidrag översteg 50 miljoner kronor 2015. Gruppen Organisationer utan vinstsyfte i Sverige består av de stiftelser och organisationer som inte särredovisas i tabellen.

	Miljoner kronor			Förändring%	
	2005	2014	2015	2014-15	2005-15
Vetenskapsrådet	2 537	4 518	4 826	7	90
Organisationer utan vinstsyfte i Sverige	1 467	1 803	1 912	6	30
EUs ramprogram exkl. ERC *	1 014	1 225	1 153	-6	14
Wallenbergstiftelser	561	973	1 128	16	101
Vinnova	542	913	971	6	79
FORMAS	517	945	929	-2	80
Företag i Sverige	479	695	810	17	69
Övriga statliga myndigheter	925	642	713	11	-23
Energimyndigheten **		659	706	7	
Statliga universitet och högskolor	339	535	591	11	74
Kommuner och landsting	286	499	588	18	106
SSF	562	508	512	1	-9
FAS	301	444	475	7	58
Organisationer utan vinstsyfte i utlandet	308	412	393	-4	28
Cancerfonden	324	358	386	8	19
EUs ERC		360	328	-9	
Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond	205	245	274	12	33
KK - stiftelsen	177	218	249	14	41
Stiftelser förvaltade av lärosäte	289	293	212	-28	-27
Östersjöstiftelsen	168	191	178	-7	6
Hjärt- Lungfonden ***		153	160	4	
EU, ej ramprogram *		242	132	-45	-87
MISTRA	139	106	115	9	-17
Företag i utlandet	134	119	114	-4	-15
Sida / SAREC	354	162	89	-45	-75
Rymdstyrelsen	57	81	87	7	54
Övriga	556	217	248	14	-55
Totala bidragsintäkter	12 242	17 515	18 281	4	49

* För 2005 ingår samtliga bidrag från EU i EU:s ramprogram.

** Ingår i Övriga statliga myndigheter 2005.

*** Ingår 2005 i Organisationer utan vinstsyfte i Sverige.

Svag ökning av lärosätenas oförbrukade bidrag

Forskningsbidrag som externa finansörer betalar in till lärosätena förbrukas inte omedelbart. Så länge inbetalade bidrag är oförbrukade redovisas de separat i balansräkningen och ingår således inte i redovisade intäkter. De oförbrukade bidragen är bundna till specifika projekt och är finansierarnas fordran på lärosätena att utföra verksamhet för, oftast forskning.

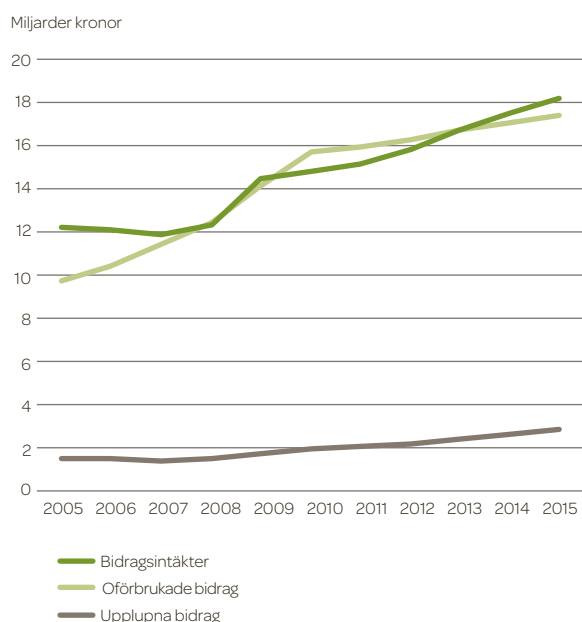
Lärosätenas totala oförbrukade bidrag 2015 uppgick till 17,4 miljarder kronor vilket var 0,3 miljarder kronor mer än 2014. Endast en mindre del av de oförbrukade bidragen avser utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Av de totala oförbrukade bidragen avsåg 16,6 miljarder kronor forskning och utbildning på forskarnivå. Som jämförelse kan nämnas att lärosätenas samlade intäkter

(förbrukningen) av forskningsbidrag 2015 var 18,3 miljarder kronor. Det innebär att de oförbrukade bidragen motsvarar lite mindre än ett års externfinansierad verksamhet.

Utvecklingen av relationen mellan bidragsintäkter och oförbrukade bidrag skiljer sig åt mellan lärosäteskategorier. De breda etablerade universiteten och de nya universiteten visar samma mönster, nämligen att under nästan hela perioden redovisa större oförbrukade bidrag än bidragsintäkter – vissa år betydligt större. De fackinriktade universiteten och högskolorna å andra sidan redovisar för hela tioårsperioden lägre oförbrukade bidrag än bidragsintäkter (på totalnivå).

När det motsatta inträffar, nämligen att lärosätena påbörjar avtalad forskning och därmed har kostnader

Figur 83. Lärosätenas intäkter av forskningsbidrag samt oförbrukade bidrag respektive upplupna bidragsintäkter 2005–2015, miljarder kronor i 2015 års priser. I oförbrukade och upplupna bidrag kan även bidrag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ingå, men den andelen är relativt liten, knappt fem procent av de totala oförbrukade bidragen 2015.

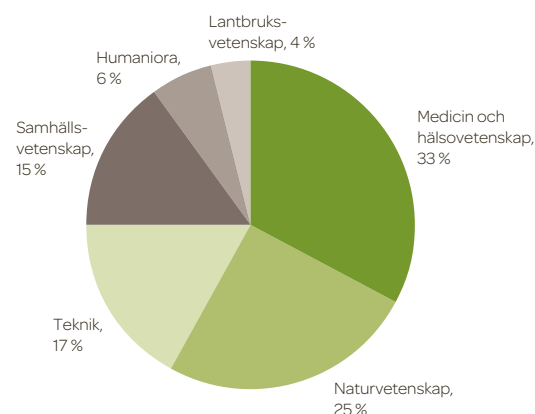
innan finansören har betalat in bidraget redovisas dessa kostnader som upplupna bidrag. År 2015 uppgick upplupna bidrag till totalt 2,9 miljarder kronor varav 2,7 miljarder kronor avsåg forskning och utbildning på forskarnivå. Jämfört med föregående år har de upplupna bidragsintäkterna ökat med 0,2 miljarder kronor.

Mest FoU-intäkter till medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap

Statistiska centralbyrån (SCB) redovisar vartannat år uppgifter om intäkter till forskning och utveckling (FoU) vid landets universitet och högskolor, fördelade på bland annat forskningsämnesområden. Intäkterna för FoU delas in i sex forskningsämnesområden. Högst andel av FoU-intäkterna gick 2013 till medicin och hälsovetenskap (33 procent) följt av naturvetenskap (25 procent).

De uppgifter om intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå som lämnas från lärosätena justeras (reduceras) av SCB för att beräkna intäkter för FoU, bland annat görs en skattning av utbildningsmomentet i utbildning på forskarnivå. Det förklarar varför SCB:s uppgifter om FoU-intäkter är lägre än de intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå som UKÄ redovisar.

Figur 84. Forskningsämnesområdenas respektive andel av lärosätenas intäkter för FoU 2013, procent. Källa SCB. Intäkterna till medicin och hälsovetenskap utgjorde en tredjedel och till naturvetenskap en fjärdedel av samtliga intäkter för FoU 2013.

Mellan 2011 och 2012 ökade FoU-intäkterna med 1,3 miljarder kronor. Ökningen gällde i stort sett enbart medicin och hälsovetenskap respektive naturvetenskap som därmed ökade sina andelar av de totala intäkterna. Läs mer i *Forskning och utveckling inom universitets- och högskolesektorn 2013*, UF 13 SM 1401, Statistiska meddelanden, SCB.

Internationella jämförelser

FN:s nya globala utvecklingsagenda Agenda 2030 innehåller 17 mål för hållbar utveckling för alla människor och för vår planet. Ett av målen är att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla. I OECD-länderna är det en allt högre andel av befolkningen som har en eftergymnasial utbildning, men utvecklingen går snabbare för kvinnorna än för männen.

Med ständigt ökande kunskapskrav i arbetslivet är investeringar i eftergymnasial utbildning av stor vikt för alla länder. Investeringarna syftar dels till att tillgodose arbetsmarknadens behov av arbetskraft och främja ökad tillväxt, dels till att skapa tillgång till utbildning i ökad utsträckning och därmed möjlighet för människor att utvecklas och delta i samhället. Ett mått på utfallet av satsningarna är befolkningens utbildningsnivå. I detta kapitel börjar vi med att studera utvecklingen av utbildningsnivån i OECD-länderna (Organization for Economic Development). Därefter följer en uppföljning av utbildningsmålen inom Europeiska unionen (EU) och kapitlet avslutas med att belysa kostnaderna för eftergymnasial utbildning i OECD-länderna.

I kapitlet använder vi data från internationella källor, huvudsakligen den senaste publiceringen av OECD:s publikation *Education at a Glance* (EAG), OECD 2015. Vi har också hämtat vissa data från Eurostats (EU:s statistikbyrå) statistikdatabas.

Befolkningens utbildningsnivå i OECD-länderna

I många OECD-länder har den eftergymnasiala utbildningen byggts ut under de senaste decennierna och utbildningsnivån har höjts successivt. År 2014 hade en

tredjedel av den vuxna befolkningen (25–64 år) inom OECD minst två års eftergymnasial utbildning jämfört med 22 procent år 2000 (se faktaruta om ISCED). Eftersom utbyggnaden i de flesta fall har skett relativt nyligen är det förhållandevis stora skillnader i utbildningsnivå mellan olika generationer. I den yngre befolkningen (25–34 år) hade 41 procent minst två års eftergymnasial utbildning 2014, medan motsvarande andel för den äldre befolkningen (55–64 år) var 25 procent (se tabell A1.4a, EAG 2015).

Sveriges utbildningsnivå ligger över OECD-genomsnittet. År 2014 hade 39 procent av den vuxna befolkningen (25–64 år) minst två års eftergymnasial utbildning. I den äldre befolkningen hade 30 procent eftergymnasial utbildning, medan motsvarande andel för den yngre befolkningen var 46 procent. Skillnaden mellan generationerna är alltså 16 procentenheter – lika stor som för OECD-genomsnittet.

Kvinnorna har i högre grad än männen tagit del av den kraftiga utbyggnaden av högre utbildning inom OECD-länderna. År 2000 hade drygt 20 procent av kvinnorna och männen i den vuxna befolkningen (25–64 år) minst två års eftergymnasial utbildning. Fjorton år senare hade 36 procent av de vuxna kvinnorna en eftergymnasial utbildning, medan endast 31 procent bland männen hade uppnått motsvarande utbildningsnivå. I Sverige är könsskillnaderna betydligt större – 45 procent

ISCED - INTERNATIONELL KLASSNING AV UTBILDNING OCH UTBILDNINGSNIVÅ

Länderna organiserar sina utbildningssystem olika och för att kunna göra internationella jämförelser använder länderna sedan mitten av 1970-talet *International Standard Classification of Education* (ISCED) för klassificering av sina utbildningar. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Unesco) ansvarar för ISCED och efter en omfattande revidering av klassificeringen gäller numera den nya ISCED-indelningen (ISCED 2011). En betydande förändring i ISCED 2011 är att eftergymnasial utbildning delas in enligt Bolognastrukturen.

I ISCED 2011 är högskoleutbildning och annan minst tvåårig eftergymnasial utbildning placerad på nivåerna 5–8. Nivå 5 motsvarar kortare utbildningar (dock minst två år) som är betydligt mer komplexa än utbildning på gymnasial nivå. Utbildning på nivå 6 (Bachelor degree) är längre (3–4 år) och oftast mer teoretiskt inriktad än utbildning på nivå 5. Utbildning på nivå 7 (Master's degree) är betydligt mer komplex än nivå 6 och ofta mer specialiserad. Den kumulativa längden på en nivå 7-utbildning kan variera mellan 5 och 8 år. Utbildning på forskarnivå är placerad på nivå 8 (Doctoral degree).

I Sverige är utbildning på grundnivå, som kandidatexamen, placerad på nivå 6 och avancerad nivå, exempelvis master och magister, placeras på nivå 7,

medan doktorexamen och licentiatexamen placeras på ISCED nivå 8. Vissa kortare högskoleutbildningar och utbildning inom ramen för yrkes-högskolan som är längre än två år klassas som nivå 5. I detta kapitel benämns nivåerna 5–8 sammantaget som *eftergymnasial utbildning*, "tertiary education" på engelska. Notera att här ingår inte eftergymnasial utbildning som är kortare än två år.

När det gäller uppnådd utbildningsnivå så motsvarar nivå 5, utöver utbildning inom yrkeshögskolan, även studier på fristående kurser inom högskolan motsvarande 2–3 års studier. Nivå 6 innebär minst tre års högskolestudier, motsvarande en kandidatexamen (utan krav på examen). Nivå 7 innebär minst 4 års studier, motsvarande en magisterexamen med krav på examen (examenskravet gäller emellertid inte för utländska utbildningar).

Vid en jämförelse mellan länder måste uppgifterna tolkas med försiktighet. Bland annat påverkas OECD-genomsnittet av att antalet OECD-länder har ökat och av att inte alla länder lämnar fullständiga uppgifter. *Education at a Glance* bygger delvis på andra definitioner än dem som vanligtvis används i Sverige. Därför kan det finnas skillnader jämfört med uppgifter som redovisas i nationella sammanhang.

Figur 85. Andel i den vuxna befolkningen (25–64 år) i OECD-länderna med minst två års eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) 2000 respektive 2014. Endast de länder det finns data för presenteras. Länderna har sorterats efter högst utbildningsnivå 2014. Källa: A1.4a EAG 2015

av kvinnorna hade minst två års eftergymnasial utbildning 2014, men bland männen var andelen bara 33 procent, alltså mer i nivå med OECD-genomsnittet (se tabell A 1.4b, EAG 2015, webbpublicering).

Andel unga med eftergymnasial utbildning

När högskolan eller annan eftergymnasial utbildning byggs ut märks förändringarna först i de yngre åldrarna.

Figur 86. Andel i OECD-ländernas befolkning i åldrarna 25–34 med minst två års eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) 2014 fördelat på kvinnor och män. Endast de länder det finns data för presenteras. Länderna har sorterats efter högst utbildningsnivå för kvinnor 2014. Källa: Tabell A1.3a EAG 2015.

Andelen 25–34-åringar med minst två års eftergymnasial utbildning har inom OECD-länderna i genomsnitt ökat med ungefär 1 procentenhet per år mellan 2000 och 2014, från 26 till 41 procent. Ökningen var något större i början av perioden men sedan minskade ökningstakten. Även om utbildningsnivån i de flesta länder har fortsatt att öka i den yngre befolkningen så finns det länder där utbildningsnivån hos 25–34-åringar är lägre än i gruppen

35–44-åringar. Störst var skillnaden i Finland och Israel där utbildningsnivån hos 25–34-åringar var 10 respektive 7 procentenheter lägre i den yngre åldersgruppen 2014 (tabell A1.3a i EAG 2015).

I den yngre befolkningen är könsskillnaderna i utbildningsnivå betydligt större än den vi såg i hela den vuxna befolkningen. Redan år 2000 hade de yngre kvinnorna högre utbildningsnivå än männen, men skillnaden var relativt liten. År 2000 hade 24 procent av männen och 28 procent av kvinnorna i den yngre befolkningen (25–34 år) minst två års eftergymnasial utbildning. År 2014 hade inom OECD i genomsnitt 35 procent av männen och 46 procent av kvinnorna i gruppen 25–34-åringar en eftergymnasial utbildning om minst två år, en skillnad på 11 procentenheter. I Sverige var skillnaden mellan könen hela 15 procentenheter 2014. Bland kvinnorna hade 54 procent en eftergymnasial utbildning medan endast 39 procent av männen hade motsvarande utbildning, en ökning med 8 procentenheter för båda könen sedan 2000. Det vill säga könsskillnaden ökade inte i Sverige.

Utbildning på högst grundnivå dominerar i Sverige

I och med den nya ISCED-klassningen (ISCED 2011, se faktaruta) går det nu att beskriva befolkningens utbild-

ningsnivå mer i detalj för de länder som har delat in utbildningen enligt den nivåindelade struktur ett stort antal europeiska länder kommit överens om inom den så kallade Bolognaprocessen. Detta innebär bland annat att befolkningens utbildningsnivå nu kan delas upp i de som har en utbildning motsvarande grundnivå (ISCED 6, exempelvis kandidatexamen) och de som har en utbildning motsvarande avancerad nivå (ISCED 7, exempelvis masterexamen).

Precis som för OECD-genomsnittet är utbildning motsvarande grundnivå (ISCED 6) den vanligaste i Sverige för den yngre befolkningen där 22 procent hade denna utbildningsnivå och 21 procent i OECD år 2014. Även andelen som hade en utbildning på avancerad nivå låg nära OECD-genomsnittet, 13 procent i Sverige mot 14 procent för OECD. Sverige hade en något högre andel med kortare eftergymnasial utbildning än OECD i genomsnitt, 10 procent gentemot 7 procent.

I de flesta länder var andelen i den yngre befolkningen (25–34 år) med en utbildning på grundnivå högre än andelen med en utbildning på avancerad nivå. I 9 av de 31 OECD-länderna som har infört Bolognastrukturen var dock andelen med en utbildning på avancerad nivå högre än andelen med en utbildning på grundnivå, exempelvis i Polen, Portugal och Slovakien.

LÄNDERNA ORGANISERAR SINA UTBILDNINGSSYSTEM OLIKA

Länderna organiserar sina utbildningssystem olika och samma typ av utbildning kan i ett land klassas på nivån ISCED 5, men i ett annat land som ISCED 6. Det innebär att högskoleutbildning (ISCED 6–8) utgör en varierande andel av den totala eftergymnasiala utbildningen (ISCED 5–8). I och med den nya ISCED-klassificeringen har en del länder omklassificerat en del av sina utbildningar. Detta gäller främst yrkesinriktade och praktiska utbildningar som tidigare låg på nivån ISCED 5B (och i vissa fall även 4C) vilket motsvarar nuvarande ISCED 5. Då vissa av dessa yrkesutbildningar kunde anses motsvara utbildningar på ISCED 6 eller högre har en viss omklassificering skett. Ett exempel är Norge som tidigare inte hade någon utbildning på 5B, men i samband med övergången till ISCED 2011 klassade om sin tvååriga "fagskoleutdanning" (motsvarande svensk yrkes-högskoleutbildning) från 4C till 5.

För OECD-länderna i genomsnitt är andelen högskoleutbildning (ISCED 6–8) ungefär tre fjärdedelar av den totala eftergymnasiala utbildningen. I Kanada exempelvis, utgör högskoleutbildning en betydligt mindre del av den eftergymnasiala utbildningen,

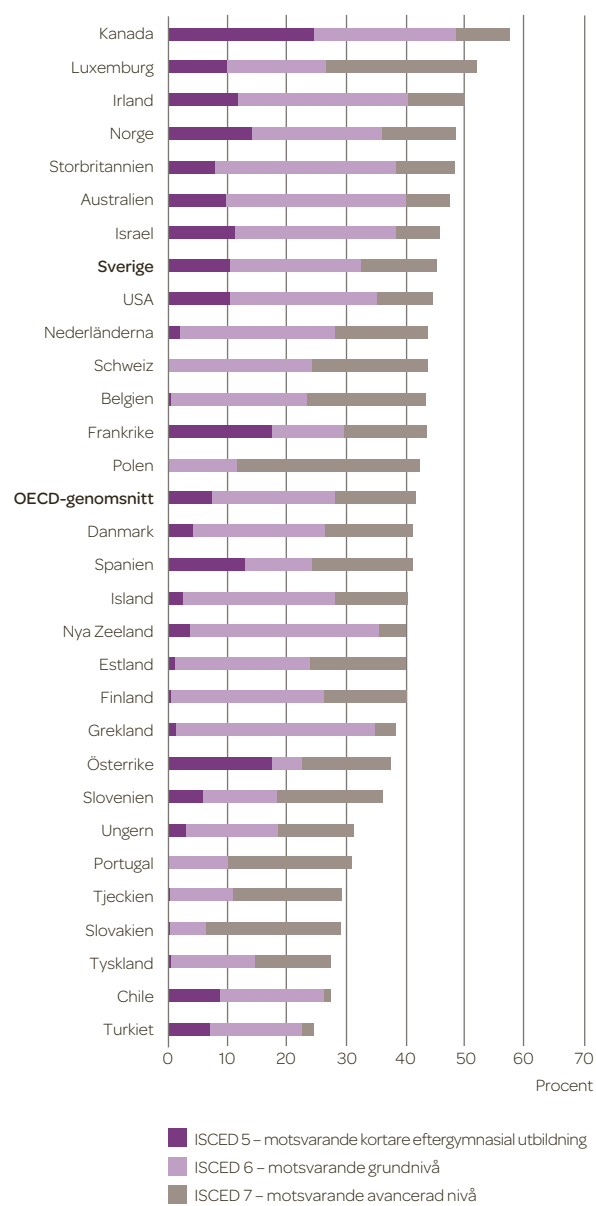
drygt hälften, medan i princip all eftergymnasial utbildning i Finland är högskoleutbildning. Ett annat exempel är Tyskland där den mer praktiskt inriktade eftergymnasiala utbildningen sker i form av lärlingsutbildning och en del av den, exempelvis sjuksköterskeutbildning, överhuvudtaget inte klassas som eftergymnasial utbildning enligt den internationella klassificeringen ("tertiary education") och där för inte ingår i sammanställningarna i denna analys.

I Sverige utgörs merparten av den eftergymnasiala utbildningen av högskoleutbildning. Det beror på att i stort sett all eftergymnasial utbildning införlivades i högskolan 1977, exempelvis sjuksköterskeutbildning och lärarutbildning. På senare år har dock bland annat utbildning inom yrkeshögskolan (huvudsakligen ISCED 5) tillkommit, men sådan utbildning utgör fortfarande en mindre del av den eftergymnasiala utbildningen i Sverige. Att det ändå är så många som 10 procent av 25–34-åringarna i Sverige med kortare eftergymnasial utbildning (ISCED 5) beror på att här ingår 2–3 års sammanlagda högskolestudier utan examen. Sveriges högskolesystem är öppet och många studerar en tid utan att ha sikte på examen.

Figur 87. Befolkningens utbildningsnivå i åldrarna 25–34 i OECD-länderna fördelat på olika utbildningsnivåer 2014.

Länderna sorterades efter högsta totala utbildningsnivå. I figuren ingår endast de länder som har indelat sin utbildning enligt Bologna-strukturen. Källa: Tabell A1.3a, EAG 2015.

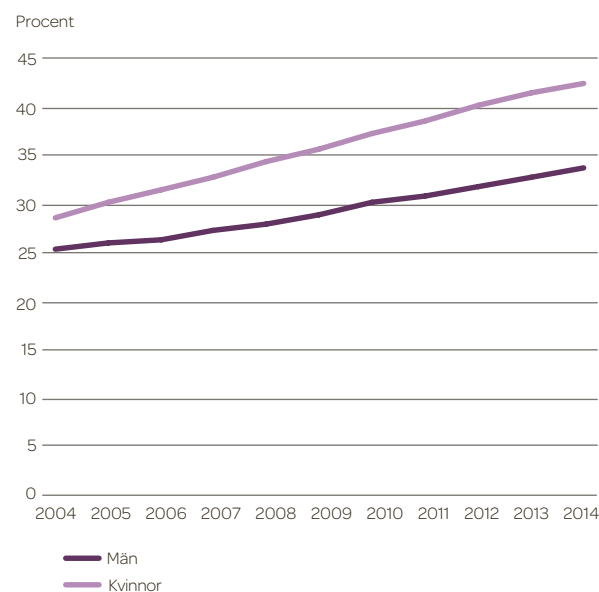

Utbildningsmål i Europa 2020

Europeiska unionens strategi Europa 2020 syftar till att skapa ökad tillväxt och fler jobb. De övergripande prioriteringarna är en tillväxt som är smart, hållbar och inkluderande. Europa 2020-strategin innehåller övergripande mål på EU-nivå inom fem områden, varav två berör utbildning och forskning. Målen fastställdes 2010 och ger en allmän bild av var EU bör befinna sig 2020.

Vid sidan av EU:s mål finns också globala mål avseende utbildning. FN:s generalförsamling antog i september 2015 Agenda 2030 med 17 globala mål som syftar till

Figur 88. Andel i befolkningen 30–34 år i EU-länderna med minst tvåårig eftergymnasial utbildning 2004–2014, fördelat på kvinnor och män. Källa: Eurostat.

att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Ett av de globala målen är att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla. Ett av delmålen handlar om lika tillgång till utbildning på alla nivåer (*Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, United Nations, 2015)

De mål som rör högre utbildning inom Europa 2020 är att andelen 30–34-åringar med minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska uppgå till 40 procent och att 3 procent av EU:s BNP ska investeras i forskning och utveckling (FoU) år 2020.

Varje EU-land ansvarar för och beslutar om sitt utbildningssystem, men länderna samarbetar för att hantera gemensamma utmaningar på utbildningsområdet inom det strategiska ramverket Utbildning 2020. I slutet av 2015 konstaterade Europeiska unionens utbildningsministrar att de strategiska målen fortfarande är aktuella, men fastställde ett antal nya prioriterade områden och konkreta frågor som ska utvecklas fram till 2020 (*Nya prioriteringar för det europeiska utbildningssamarbetet*, Europeiska unionens officiella tidning (2015/C 417/04)). Det handlar bland annat om relevanta och högkvalitativa kunskaper, färdigheter och kompetenser under livslångt lärande som främjar anställningsbarhet, innovation, aktivt medborgarskap och välmående. Ett annat prioriterat område är att utbildningen ska vara inkluderande och främja medborgerliga kompetenser.

Andelen 30–34-åringar inom EU med en minst tvåårig eftergymnasial utbildning ökar kontinuerligt och var 38 procent 2014 enligt Eurostats uppgifter. En utmaning är dock att sysselsättningsgraden bland nyexaminerade har minskat i flera år (se figur 52 i kapitlet *Utbildning och arbetsmarknad*). Utbildningsministrarna konstaterade också att anställningsbarheten hos de examinerade är stagnerande. En annan utmaning är att könsskillnaderna i utbildningsnivå är stora – och ökande. År 2014 hade drygt 42 procent av kvinnorna i åldern 30–34 år minst två års eftergymnasial utbildning, medan motsvarande andel bland männen var knappt 34 procent. Sammantaget för EU har alltså målet redan nåtts för kvinnorna, medan det är en bra bit kvar för männen. Dessutom är utvecklingstakten betydligt lägre för männen än för kvinnorna och gapet i utbildningsnivå har på tio år ökat från 4 till 8 procentenheter.

Nationella utbildningsmål

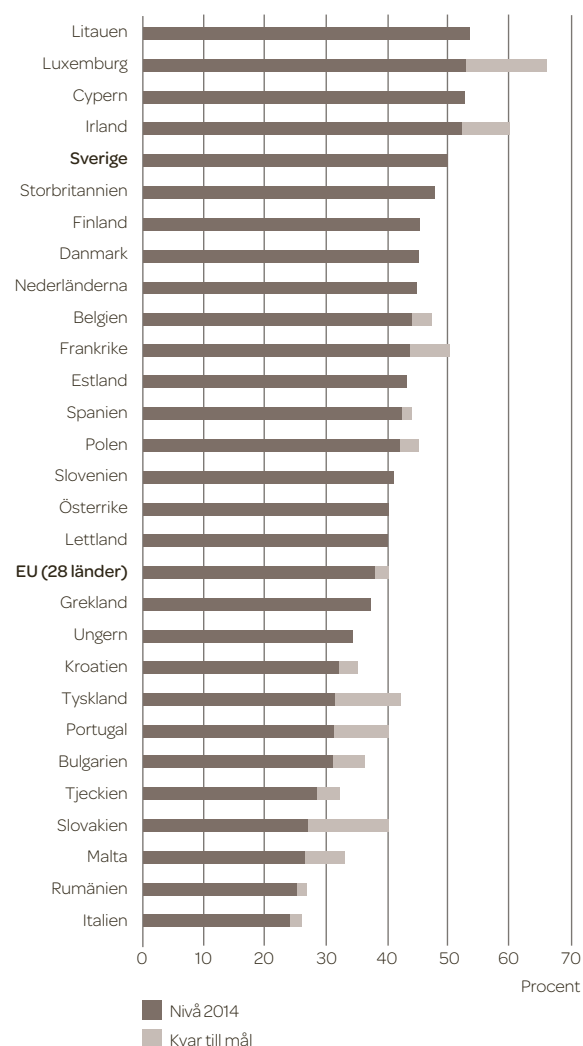
EU:s utbildningsmål gäller EU som helhet, men alla medlemsstater utom Storbritannien har också satt upp nationella mål utifrån ländernas egna förutsättningar och hur de kan bidra till att EU:s gemensamma mål nås. När det gäller andelen unga med eftergymnasial utbildning varierar de nationella målen från 26–27 procent i Italien och Rumänien, till 60 procent i Irland och 66 procent i Luxemburg. Tio länder har satt sina nationella mål på en nivå som är lägre än EU:s riktmärke, medan målen i 17 länder har satts till 40 procent eller mer. Tolv länder har redan nått sina nationella mål, däribland Danmark, Finland och Sverige (figur 89).

Sveriges nationella mål avseende ungas utbildningsnivå var tidigare 40–45 procent, men reviderades i *Budgetpropositionen för 2016* (prop. 2015/16:1 Utgiftsområde 16) till att andelen 30 till 34-åringar med minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska uppgå till 45–50 procent 2020. En av utgångspunkterna för den svenska regeringen är att de nationella målen ska vara ambitiösa men realistiska. Enligt Eurostats uppföljning hade redan 50 procent av 30–34-åringarna i Sverige en minst tvåårig eftergymnasial utbildning 2014.

Mål för investeringar i forskning och utveckling

Forskning och innovation är centrala inslag i EU:s strategi för tillväxt och jobb. Ett av de övergripande målen inom Europa 2020 är att förbättra villkoren för innovation, forskning och utveckling, särskilt med syftet att öka de sammanlagda privata och offentliga satsningarna på forskning och utveckling (FoU) till 3 procent av BNP år 2020 (*Smarter, greener, more inclusive?* Eurostat Statistical Books 2015). I FoU ingår såväl grundforskning och tillämpad forskning som den typ av experimentellt utvecklingsarbete som ofta utförs inom företagssektorn. År 2014 utgjorde EU:s sammanlagda investeringar i FoU 2,03 procent av BNP, vilket kan jämföras med 1,8 procent 2003.

Figur 89. Andel 30–34-åringar med minst två års eftergymnasial utbildning 2014 i EU-länderna. Tolv länder hade redan nått sina nationella mål, medan det är en bit kvar i 15 länder (Storbritannien har inget mål). Länderna har sorterats efter högst utbildningsnivå.

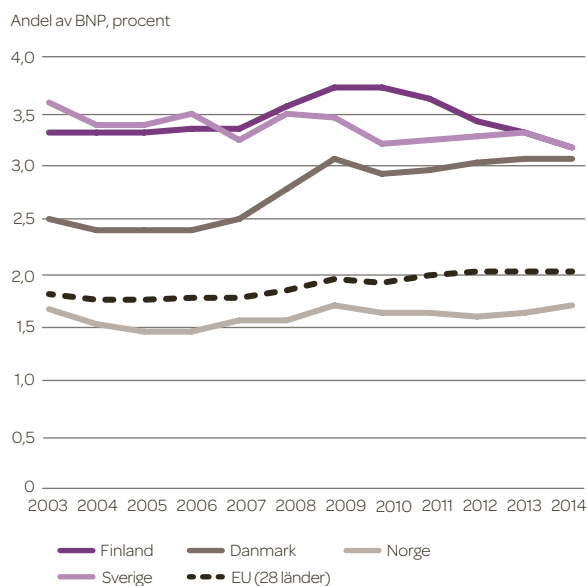

Med tanke på den långsamma utvecklingstakten verkar det inte troligt att målet på 3 procent år 2020 kommer att nås.

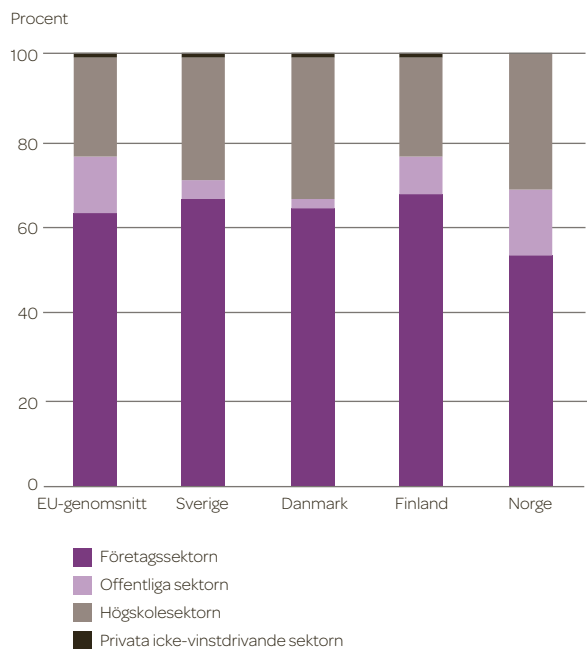
Sverige och Finland har under lång tid varit de EU-länder som investerar mest i FoU, över 3 procent av BNP, och på senare år har även Danmark nått denna nivå. Andra länder med investeringar nära 3 procent av BNP är Österrike och Tyskland. Det finns dock stora variationer i FoU-intensiteten mellan EU-länderna och i ett tiotal av dem utgör investeringarna i FoU 1 procent av BNP eller lägre.

Sverige och Finland fortsätter att ha en hög ambition när det gäller investeringar i FoU och har satt sina nationella mål till 4 procent, alltså betydligt över EU:s riktmärke. Österrikes mål är 3,76, men i övrigt är det bara sju ytterligare länder som har nationella mål på 3 procent av BNP.

Figur 90. Investeringar i FoU som andel av BNP i Sverige, Finland, Danmark och EES-landet Norge, samt för EU-genomsnittet 2003–2013, procent. Källa: Eurostat. Uppgifterna för 2014 är preliminära.

Figur 91. De totala FoU-investeringarna fördelade på utförande sektorer i ett urval länder samt EU-genomsnittet. Sverige skiljer sig från många länder genom att merparten av den offentligt finansierade forskningen bedrivs inom högskolan och myndighetssektorn är liten. Källa: Eurostat.

I de flesta forskningsintensiva länderna är det företagssektorn som står för merparten av landets totala FoU. Enligt statistik från Eurostat utfördes 64 procent av EU:s totala FoU-satsningar av den privata företagssektorn 2014, 12 procent av offentliga sektorn (exempelvis statliga

forskningsinstitut), 23 procent av högskolesektorn samt 1 procent av den privata icke-vinstdrivande sektorn. I Sverige är andelen FoU som utförs av de privata företagen lite högre än EU-genomsnittet, år 2014 stod företagen för två tredjedelar av Sveriges totala FoU-satsningar och ungefär så har det varit i många år. Sverige skiljer sig dock från många andra länder genom att merparten av den offentligt finansierade forskningen är koncentrerad till universitet och högskolor medan övriga offentliga sektorn utför betydligt mindre FoU. År 2014 utfördes 29 procent av Sveriges totala FoU-satsningar av universitet och högskolor och 4 procent av den övriga offentliga sektorn. Den svenska fördelningen av FoU-utförandet (mätt som investeringar) påminner om den i Österrike.

Kostnader för eftergymnasial utbildning

OECD mäter kostnaderna för utbildning både som andel av bruttonationalprodukten (BNP) och genom utbildningsanordnarnas kostnad per student. Även om utbildningskostnader som andel av BNP är ett relativt bra mått på investeringar i utbildning är det värt att notera att storleken på ländernas BNP i förhållande till befolkningen skiljer sig åt. Exempelvis satsar Estland och Sverige ungefär lika mycket på eftergymnasial utbildning enligt detta mått, men Sveriges BNP per capita är nästan dubbelt så hög som Estlands.

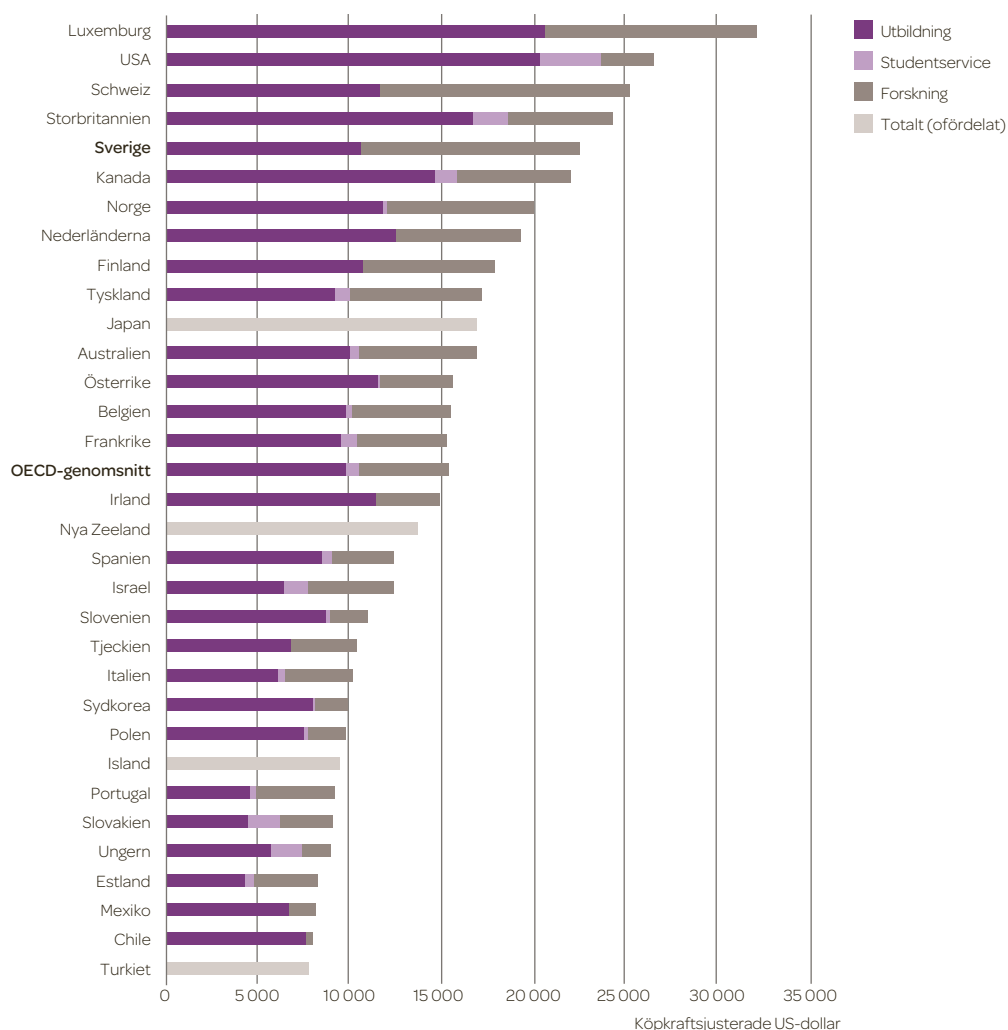
I sammanhanget bör det poängteras att kostnaderna för eftergymnasial utbildning också inkluderar kostnaden för den forskning som bedrivs inom högskolan samt, i de flesta fall i mindre utsträckning, kostnader för student-service (studentbostäder, matsalar etc.). I de OECD-länder det finns uppgifter för utgörs i genomsnitt nästan två tredjedelar av kostnaderna för eftergymnasial utbildning av utbildningskostnader och knappt en tredjedel av kostnader för forskning. I Sverige, liksom i Schweiz, är andelen forskningskostnader ovanligt hög – över hälften av den totala kostnaden per student. Det beror på att merparten av den offentligt finansierade forskningen i Sverige bedrivs inom högskolan. Som vi beskrivit tidigare (figur 91) bedrivs – och finansieras – forskning i många andra länder i högre grad inom övriga offentliga sektorn.

Eftersom merparten av de ekonomiska indikatorerna i *Education at a Glance* baseras på den totala kostnaden, är det viktigt att känna till hur kostnaden fördelas på olika verksamheter i länderna.

Utbildningsanordnarnas kostnad per student

Utbildningsanordnarnas totala kostnader för eftergymnasial utbildning och forskning består i de flesta länder, precis som i Sverige, till största delen av personalkostnader. Personalkostnader utgjorde två tredjedelar av de

Figur 92. Kostnad per student fördelad på olika verksamheter, köpkraftsjusterade US-dollar. Utbildningsanordnarnas kostnader för eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) och forskning inom högskolan i OECD-länderna 2012. Länderna har sorterats i storleksordning efter den totala kostnaden per student. Några länder har inte kunnat fördela den totala kostnaden och för Danmark och Grekland saknas uppgifterna helt. För Irland, Kanada, Luxemburg, Polen och Schweiz avser uppgifterna endast statliga lärosäten. Källa: Tabell B1.2 i EAG 2015.

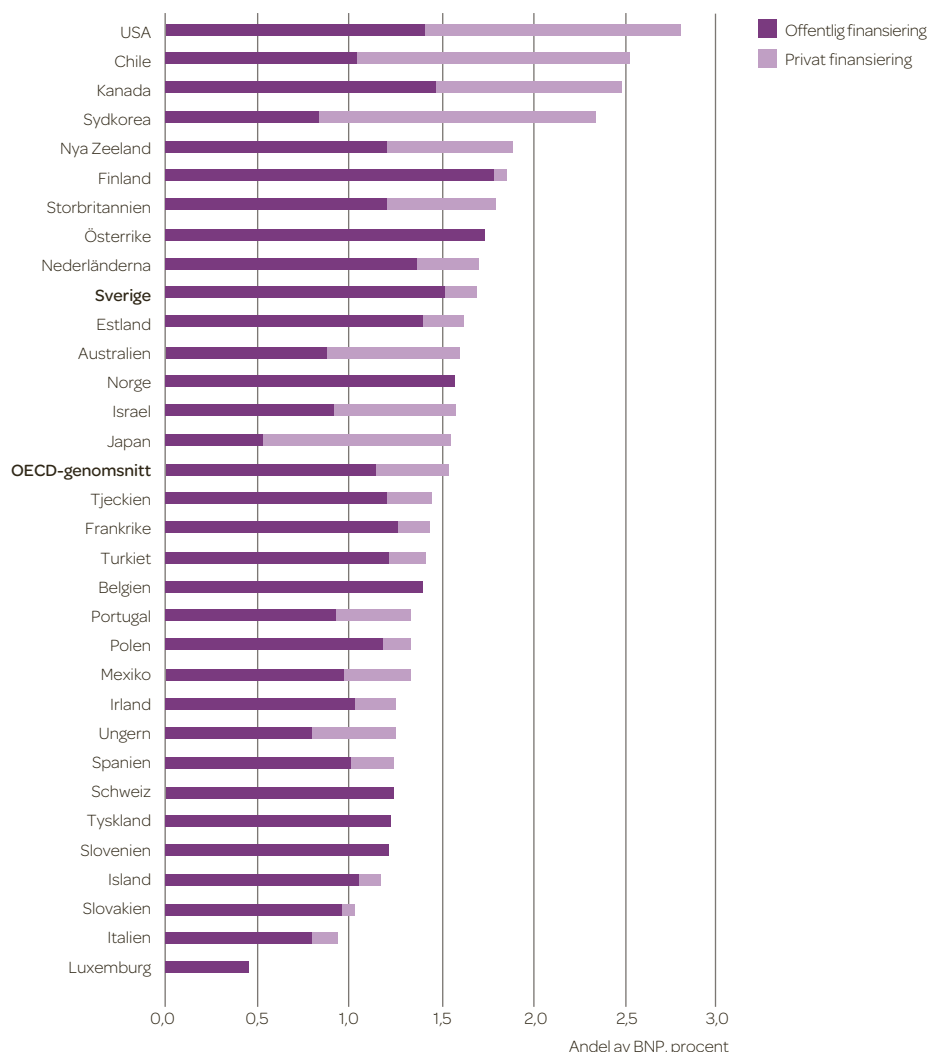
totala kostnaderna för OECD-genomsnittet 2012, medan motsvarande andel för Sverige var 64 procent (tabell B6.2, EAG 2015). En delförklaring till att kostnaden per student varierar mellan länderna är att lärosätena (motsv.) i flera länder äger sina lokaler, eller av andra anledningar har låga lokalkostnader. I Sverige utgör lokalkostnaderna en ovanligt hög andel av driftskostnaderna eftersom i stort sett alla lärosäten hyr sina lokaler till marknadshyror (se box B6.1, EAG 2012).

År 2012 varierade den totala kostnaden per student för eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan från omkring 8 000 köpkraftsjusterade US-dollar i Turkiet, Chile, Mexiko och Estland till över 25 000 i Luxemburg, USA och Schweiz. OECD-genomsnittet för den totala kostnaden per student var 15 000 och i Sverige var kostnaden 22 500 köpkraftsjusterade US-dollar.

Det innebär att Sverige tillhör de fem länder som hade högst kostnad per student.

Ser man enbart till kostnaden för utbildning så varierade den från omkring 4 300 köpkraftsjusterade US-dollar i Estland och Slovakien, till drygt 20 000 i Luxemburg och USA. OECD-genomsnittet för kostnaden för utbildningsdelen var 9 800 köpkraftsjusterade US-dollar och för Sverige 10 600. I Sverige är alltså kostnaden för utbildningen lite över OECD:s genomsnitt, medan den omfattande forskningen inom den svenska högskolan drar upp den totala kostnaden per student jämfört med hur det ser ut i många andra länder. Men som vi beskrivit ovan finns det flera orsaker till att kostnaden per student varierar mellan länderna.

Figur 93. OECD-ländernas investeringar i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan som andel av BNP 2012. Utbildningsanordnarnas kostnader som andel av BNP 2012 med finansiering från offentliga (inklusive finansiering från utlandet) respektive privata källor. Länderna har sorterat efter storleken på de totala investeringarna som andel av BNP. För Danmark och Grekland saknas uppgifter. Källa: Tabell B 2.3 i EAG 2015.

Kostnader för eftergymnasial utbildning som andel av BNP

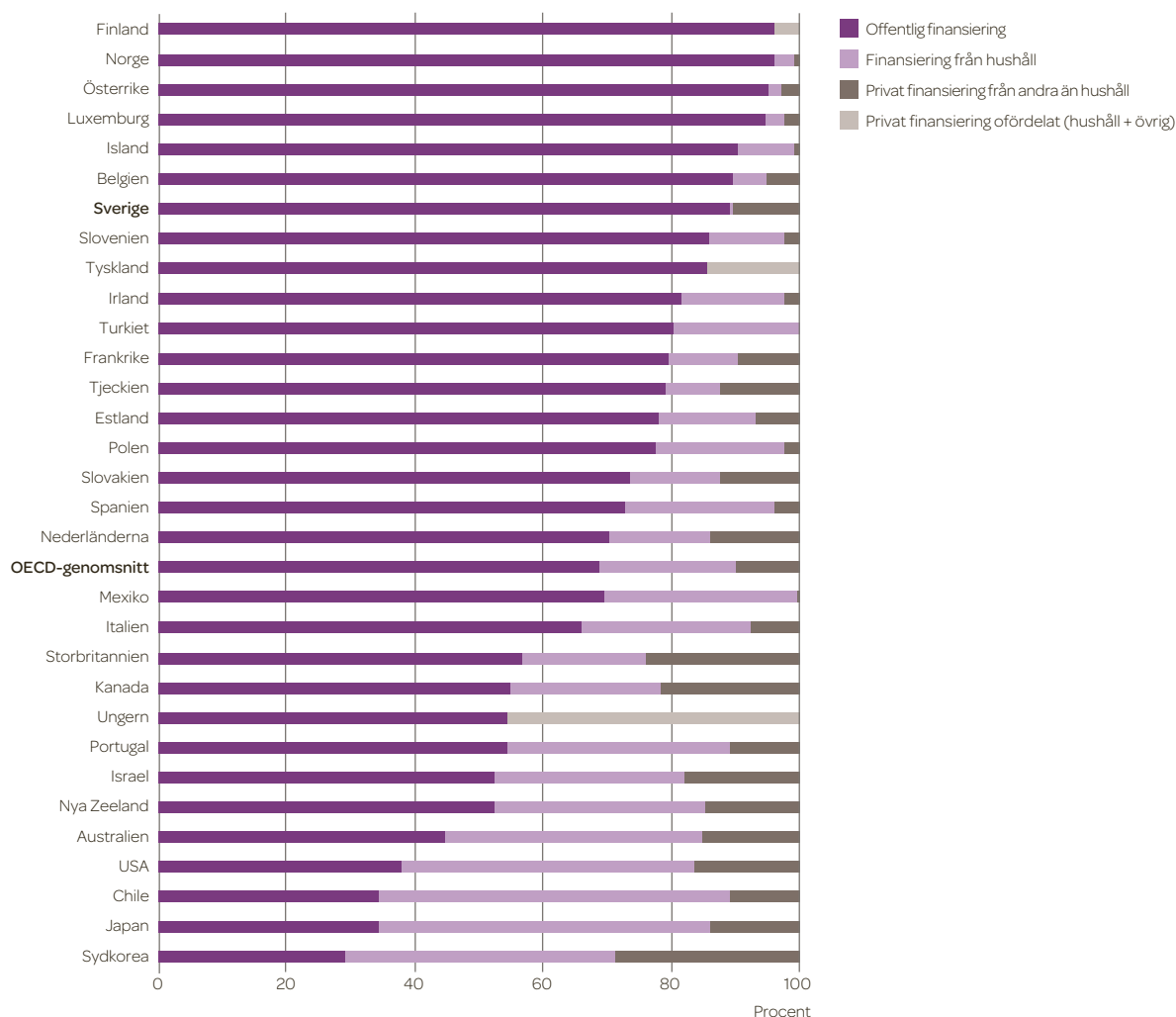
År 2012 investerade OECD-länderna i genomsnitt 1,5 procent av BNP, varav 1,2 procent offentliga medel, i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan. I Sverige var motsvarande andel 1,7 procent av BNP, huvudsakligen offentliga medel. De privata medlen (0,2 procent av BNP) avser i Sverige huvudsakligen delfinansiering av den forskning som bedrivs inom högskolan.

Bland övriga nordiska länder var kostnaden i Finland 1,8 procent av BNP och i Norge 1,6 procent (uppgifter saknas för Danmark). I Finland har andelen minskat det senaste året, medan det skett en liten ökning i Sverige och Norge. Man bör dock ha i åtanke att förändringar i andelen av BNP som investeras i eftergymnasial utbild-

ning påverkas både av kostnadsutvecklingen och av BNP-utvecklingen. Norge har exempelvis haft en starkare BNP-utveckling 2011–2012 än Sverige och Finland.

De två måtten som används av OECD i *Education at a Glance* och i denna analys för att mäta ländernas investeringar i eftergymnasial utbildning kompletterar varandra. Att ett land avsätter en förhållandevis hög andel av BNP för eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan sammanfaller ofta, men inte alltid, med en relativt hög kostnad per student. Ett exempel på två länder som är lika, men ändå väldigt olika, är USA och Chile. Dessa två länder tillhör de som satsar högst andel av BNP på eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan och merparten av finansieringen är privat. Men USA har den näst högsta kostnaden per student inom OECD, medan Chiles kostnad per student är för-

Figur 94. Fördelning av finansieringen av utbildningsanordnarnas kostnader för eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan i OECD-länderna 2012. Länderna har sorterats efter högst andel offentlig finansiering (i offentlig finansiering ingår också finansiering från utlandet). Källa: Tabell B 3.1 i EAG 2015, uppgifter saknas för Danmark, Grekland och Schweiz. Ungefär 10 procent av hushållens kostnader är subventionerade. Därför är andelen offentlig finansiering högre i figur 93, där subventionerna inkluderats.

hållandevis låg. Ett motsatt exempel är det rika landet Luxemburg, där kostnaden per student är allra högst, medan kostnaden som andel av BNP är lägst av alla OECD-länder.

I de länder som satsar mest som andel av BNP utgörs merparten av satsningarna av privata medel. Ser man enbart till hur mycket offentliga resurser som satsas är det Finland som investerar mest i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan i förhållande till BNP, följt av Österrike, Norge, Sverige och Kanada.

Oavsett om man studerar kostnaden per student eller kostnaden som andel av BNP tillhör USA de länder som investerar allra mest på eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan.

Studieavgifter i de flesta OECD-länderna

Om vi lite närmare studerar vad de privata investeringarna i eftergymnasial utbildning och forskning består av konstaterar vi att de till allra högsta delen utgörs av studieavgifter från hushåll. De flesta länder tar ut studieavgifter från internationella studenter. Enligt *Education at a Glance 2015* (tabell B5.1a) var det åtta OECD-länder som inte har studieavgifter för nationella studenter (alternativt för utbildning på det nationella språket) läsåret 2013/14. Av dessa åtta länder hade dock Estland, Slovakien, Slovenien och Turkiet restriktioner för avgiftsfriheten, den gäller endast för heltidsstudenter eller för dem som avslutar sina studier inom utsatt tid. Endast de nordiska länderna erbjöd helt avgiftsfria högskolestudier för nationella studenter.

Den högsta andelen av utbildningskostnaderna betalar hushållen i Chile, Japan, USA, Sydkorea och Australien. Intäkter från företag och andra privata finansiärer förekommer också i många länder, förmodligen både för utbildning och för forskning. I Sverige består lärosätenas intäkter från privata finansiärer huvudsakligen av forskningsbidrag från stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte.

Nyckeltal för lärosäten

I detta kapitel redovisas uppgifter om lärosätenas storlek och verksamhet med ett antal kvantitativa mått, inklusive resultatmått som examina och kostnader. Ett urval av sammanlagt 69 nyckeltal för lärosäten finns redovisade för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå samt för personal och ekonomi.

Högre utbildning i Sverige har under många år bedrivits vid ett femtiotal universitet och högskolor med statlig eller enskild huvudman. Sammanslagningar liksom nyetableringar av lärosäten medför att antalet lärosäten kan variera från ett år till ett annat. Svenska lärosäten är av mycket varierande storlek och har olika inriktning på verksamheten. De totala kostnaderna för utbildning och forskning i Sverige kalenderåret 2015 var 66,7 miljarder kronor varav 39 miljarder för forskning och utbildning på forskarnivå. De tio största lärosätena svarar för drygt 87 procent av forskningsverksamheten inklusive utbildning på forskarnivå. Det totala antalet anställda omräknat till helårspersoner, exklusive doktorander, uppgick till nära 50 400 hösten 2015. Hösten 2015 studerade 343 300 studenter vid svenska lärosäten på grundnivå och avancerad nivå. Antalet aktiva doktorander var drygt 18 400.

Tabellerna redovisar ett urval av kvantitativa uppgifter som ofta brukar användas och redovisas i beskrivningar av verksamheten vid universitet och högskolor. Det är i den meningen vi använder termen nyckeltal för dessa uppgifter. Nyckeltalen i tabellen beskriver skillnader och likheter mellan lärosätena det senaste året (de minsta utbildningsanordnarna med enskild huvudman särredovisas inte). Samtliga nyckeltal finns också redovisade med en totaluppgift som är nettoräknad för riket.

De uppgifter som redovisas är de senast tillgängliga. Oftast gäller uppgifterna kalenderåret 2015, i vissa fall läsåret 2014/15. Det förekommer även uppgifter för höstterminen 2015. I samtliga fall är de redovisade uppgifterna baserade på de uppgifter som har rapporterats av respektive lärosäte via det studieadministrativa dokumentationssystemet Ladok eller lönesystemet till Statistiska centralbyrån eller direkt till UKÄ. I de fall ett nyckeltal har utelämnats beror det på att det grundar sig på individuppgifter och att antalet individer är alltför litet eller på att någon uppgift inte kan förekomma (exempelvis har inte alla lärosäten tillstånd att utfärda examen i utbildning på forskarnivå).

Uppdateringar och revideringar av nyckeltal sker fortlöpande. Utveckling av nyckeltal sker i samband med nya behov och önskemål. Efterfrågan och behov av nya uppgifter uppstår ofta i anslutning till större strukturella förändringar, till exempel de som beslutas av riksdag och regering, men kan också utvecklas i samband med nya företeelser vid lärosäten.

Uppgifterna i tabellen finns också – tillsammans med uppgifter för tidigare år – tillgängliga i en särskild nyckeltalsdatabas på UKÄ:s webbplats, www.uka.se. I databasen finns ytterligare ett 30-tal nyckeltal som inte redovisas i detta kapitel. Då nyckeltal i databasen finns i tidsserier för de senaste 17 åren är det möjligt att se skillnader, likheter och utveckling över tid. Sammanslagningar av lärosäten påverkar naturligtvis redovis-

ningen av nyckeltal för lärosäten över tid. Inför redovisningen av nyckeltal för 2015 har dock inga sammanslagningar skett.

För kontinuitetens skull redovisas samma urval av nyckeltal i denna årsrapport som i förra årets. Nedan definieras och förklaras nyckeltalen i den ordning som de förekommer i tabellen.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Nyborjare vid lärosätet (högskolanyborjare). Uppgifterna anger det antal individer som för första gången började studera vid det aktuella lärosätet (till skillnad från högskolanyborjare, se nedan). Uppgifterna avser antalet nyborjare läsåret 2014/15. I riksuppgiften för nyckeltalet "nyborjare vid lärosäte" räknas en individ varje gång han eller hon byter lärosäte.

Nationell mobilitet för högskolanyborjare. Uppgiften anger andel av högskolanyborjarna (första gången vid aktuellt lärosäte) läsåret 2014/15 som läsåret innan studerade vid ett annat svenskt lärosäte. Uppgiften anges i procent.

Antal inresande studenter bland nyborjare. Uppgiften avser antalet inresande studenter (utbytesstudenter och studenter som på egen hand ordnat sina studier i Sverige, så kallade freemover-studenter) vid respektive lärosäte läsåret 2014/15.

Högskolanyborjare. Denna uppgift redovisar det antal studenter som för första gången började sina studier vid det aktuella lärosätet det läsåret 2014/15 och inte tidigare hade studerat vid något annat lärosäte i Sverige. Uppgiften är alltså en delmängd av hela antalet som är nya vid lärosätet.

Samtliga uppgifter nedan om nyborjare i utbildning på grundnivå och avancerad nivå gäller högskolanyborjare.

Andel nyborjare på förstahandsval. Andel av högskolanyborjarna höstterminen 2015 som började på den utbildning de hade sökt i första hand. Uppgiften avser de som fanns med i Universitets- och högskolerådets (UHR) söksystem NyA. Uppgiften redovisas inte för de lärosäten där färre än 70 procent av högskolanyborjarna fanns med i NyA. Uppgiften anges i procent.

Kvarvarande år 2. Andel av högskolanyborjarna läsåret 2013/14 som var registrerade på samma lärosäte läsåret 2014/15. I beräkningen är inresande studenter exkluderade liksom studenter som under det första läsåret var registrerade för kurser om högst 3 högskolepoäng. Uppgiften anges i procent.

Medianålder för högskolanyborjare. Medianåldern för de studenter som för första gången börjar studera vid universitet och högskolor i Sverige under läsåret 2014/15, mätt den 31 december 2014. Här ingår inresande studenter, de är vanligtvis äldre än svenska högskolanyborjare.

Andel män. Andel män bland högskolenybjörjarna läsåret 2014/15. Uppgiften anges i procent.

Andel med utländsk bakgrund. Andel bland högskolenybjörjarna (exklusive inresande studenter) läsåret 2014/15 som själva är födda utomlands eller har två föräldrar födda utomlands (hit räknas inte adoptivbarn). Uppgiften avser nybjörjare i åldrar upp till och med 64 år. Uppgiften anges i procent. Mer ingående uppgifter om studenter med utländsk bakgrund publiceras löpande vartannat år i Statistiska meddelanden, senast i *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 SM 1601, Statistiska meddelanden UKÄ och SCB.

Jämförelsetal, utländsk bakgrund. För varje lärosäte anges ett jämförelsetal som visar andelen med utländsk bakgrund bland högskolenybjörjarna läsåret 2014/15 (yngre än 65 år) vid lärosätet dividerat med motsvarande tal för ett genomsnitt av individer från samma kommuner och i samma åldrar, dvs. ett tal som visar hur stor andelen med utländsk bakgrund skulle ha varit om utländsk bakgrund inte spelade någon roll för sannolikheten att börja studera. Jämförelsetalet 0,50 visar till exempel att andelen med utländsk bakgrund bland högskolenybjörjarna bara är hälften så stor som den skulle ha varit om studenter med utländsk bakgrund hade varit representerade bland högskolenybjörjarna i samma utsträckning som i ett genomsnitt av befolkningen i samma åldrar och från samma kommuner som högskolenybjörjarna kommer från.

Andel med högskoleutbildade föräldrar. Andel högskolenybjörjare, exklusive inresande studenter, läsåret 2014/15 som kommer från en hemmiljö där minst en av föräldrarna har utbildning på högskolenivå (minst treårig eftergymnasial utbildning) enligt Svensk utbildningsnomenklatur, SUN. Se vidare senaste Statistiska meddelanden, *Högskolenybjörjare 2013/14 och doktorandnybjörjare 2012/13 efter föräldrarnas utbildningsnivå*, UF 20 SM 1403, Statistiska meddelanden UKÄ och SCB. Uppgiften gäller nybjörjare i åldrar upp till och med 34 år och anges i procent.

Jämförelsetal, högutbildade föräldrar. För varje lärosäte anges ett jämförelsetal som visar andelen med högutbildade föräldrar bland högskolenybjörjarna läsåret 2014/15 (upp till och med 34 års ålder) vid lärosätet dividerat med motsvarande tal för ett genomsnitt av individer från samma kommuner och i samma åldrar, dvs. ett tal som visar hur stor andelen med högutbildade föräldrar skulle ha varit om föräldrars utbildning inte spelade någon roll för sannolikheten att börja studera. Jämförelsetalet 0,50 visar till exempel att andelen med högutbildade föräldrar bland högskolenybjörjarna bara är hälften så stor som den skulle ha varit om studenter med högutbildade föräldrar hade varit representerade bland högskole-

nybjörjarna i samma utsträckning som i ett genomsnitt av befolkningen i samma åldrar och från samma kommuner som högskolenybjörjarna kommer från.

Antal studenter (hösttermin). Antalet registrerade studenter höstterminen 2015, exklusive studenter i uppdragsutbildning.

Antal inresande studenter. Antalet inresande studenter (utbytesstudenter och freemover-studenter) registrerade höstterminen 2015.

Antal helårsstudenter. Antalet helårsstudenter, exklusive studenter i uppdragsutbildning, läsåret 2014/15. Med helårsstudent avses antalet registrerade studenter omräknade till heltidsekvivalenter. Nyckeltalet avser antalet studenter som är förstagångsregistrerade respektive fortsättningsregistrerade på ett kurstillfälle multiplicerat med kurstillfallets högskolepoängomfattning under en viss period dividerat med 60.

Antal helårsprestationer. Antalet helårsprestationer, exklusive uppdragsutbildning, läsåret 2014/15. Helårsprestationer avser summan avklarade högskolepoäng på kurs/delkurs under en viss period dividerat med 60. Helårsprestationer redovisas endast för lärosäten med registreringar i Ladok.

Kurser med jämn könsfördelning. Andelen kurser med jämn könsfördelning vid lärosätet. Uppgiften baseras på registrerade kurspoäng för kvinnor respektive män. Andelsuppgiften anger andel kurser av alla kurser vid lärosätet där andelen kurspoäng för kvinnor och män ligger inom intervallet 40–60 procent. Uppgifterna avser alla kurser läsåret 2014/15 och anges i procent.

Utbildningsprofil på grundnivå och avancerad nivå. Andelen helårsstudenter inom ett visst ämnesområde av samtliga helårsstudenter läsåret 2014/15. Uppgifter redovisas för sju ämnesområden: humaniora-teologi, juridik-samhällsvetenskap, naturvetenskap, teknik, medicin-odontologi, vård-omsorg samt konst. Uppgiften anges i procent.

Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår. Andel helårsstudenter på kurser på avancerad nivå läsåret 2014/15 av det totala antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anges i procent.

Antal avlagda examina. Det totala antalet avlagda examina läsåret 2014/15. I tabellen särredovisas även antalet examina för några större examensgrupper: yrkesexamina totalt, kandidatexamina, magisterexamina samt masterexamina.

Förstagångsexaminerade. Med förstagångsexaminerade menas antalet individer (inklusive inresande studenter) som avlägger sin första examen läsåret 2014/15 vid ett universitet eller en högskola i Sverige.

Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands. Antalet förstagångsexaminerade läsåret 2014/15 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller har deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. I uppgiften ingår inte inresande studenter.

Antal inresande studenter i utbytesprogram. Uppgiften anger antalet inresande studenter i lärosätenas utbytesprogram kalenderåret 2015, det vill säga internationellt studerandeutbyte på utbytesprogram: EU-program, Nordplus, bilaterala program och annat studentutbyte som organiseras av lärosätena.

Antal utresande studenter i utbytesprogram. Uppgiften anger antalet utresande studenter i lärosätenas utbytesprogram kalenderåret 2015, det vill säga internationellt studerandeutbyte på utbytesprogram: EU-program, Nordplus och bilaterala program som organiseras av lärosätena.

Utbildning på forskarnivå

Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå. Uppgiften avser antalet nybörjare i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2015.

Rekrytering från egen högskola. Andel av nybörjarna i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2015 som avlagt någon examen på grundnivå eller avancerad nivå vid det lärosäte där personen börjar sina forskarstudier. Nybörjare utan grundexamen (inte uttagen eller registrerad) ingår i uppgiften om personen har minst fyra registreringsterminer i svensk högskola varav den sista terminen är vid lärosätet där utbildningen på forskarnivå påbörjats. Från och med 2012 beräknas uppgiften endast för lärosäten med minst tio nybörjare i utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Andel utländska doktorandnybörjare. Uppgiften anger andel utländska doktorandnybörjare bland samtliga doktorandnybörjare höstterminen 2015 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses doktorander från annat land som kommit till Sverige med syfte att studera i utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Antal doktorander. Uppgiften gäller antalet aktiva doktorander i utbildning på forskarnivå höstterminen 2015. Som aktiva doktorander räknas de som har rapporterats studera minst 1 procent av heltid.

Antal helårskandidater. Uppgiften gäller antalet doktorander i utbildning på forskarnivå höstterminen 2015 omräknat utifrån uppgiven aktivitetsgrad till helårskandidater.

Andel utländska doktorander. Uppgiften anger andel utländska doktorander bland samtliga aktiva i utbildning på forskarnivå höstterminen 2015 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses doktorander från annat

land som kommit till Sverige i avsikt att studera i utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Andel anställda som doktorand (helårskandidat). Uppgiften anger den procent av samtliga aktiva doktorander som hade anställning som doktorand omräknat i helårskandidater utifrån uppgiven aktivitetsgrad höstterminen 2015. Uppgiften anges i procent.

Antal doktorander per doktorsexamen. Uppgiften anger relationen mellan antalet doktorander (inklusive antagna till licentiatexamen) höstterminen 2015 angivet i helårskandidater och antalet avlagda doktorsexamina kalenderåret 2015. Om studietiden per helårskandidat beräknas till fyra år och tillflödet av doktorandnybörjare är konstant blir talet fyra, vilket är lika med den antagna nettostudietiden. Talet påverkas i hög grad av förändringar i inflödet av nya doktorander. Det blir högt i ett skede av ökad tillströmning eller uppbyggnad av utbildningen.

Antal doktorsexamina. Antalet avlagda doktorsexamina kalenderåret 2015.

Andel utländska doktorsexamina. Uppgiften anger andel utländska doktorander som avlagt doktorsexamen bland samtliga doktorsexaminerade kalenderåret 2015 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses här doktorander från annat land som kommit till Sverige för att studera. Uppgiften anges i procent.

Antal licentiatsexamina. Antalet avlagda licentiatsexamina kalenderåret 2015.

Andel utländska licentiatsexamina. Uppgiften anger andelen utländska doktorander som avlagt licentiatexamen bland samtliga licentiatsexaminerade kalenderåret 2015 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses här doktorander från annat land som kommit till Sverige för att studera. Uppgiften anges i procent.

Personal

Uppgifterna redovisas för kalenderåret 2015 (mätperiod oktober månad).

Antal anställda (helårspersoner). Uppgiften gäller samtliga anställda 2015, exklusive doktorander med anställning som doktorand.

Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner). Uppgiften avser antalet forskande och undervisande personal kalenderåret 2015. I gruppen forskande och undervisande personal ingår professorer, lektorer, personer med meriteringsanställning, adjunkter samt annan forskande och undervisande personal.

Andel forskande/undervisande personal. Uppgiften gäller andelen forskande och undervisande personal i procent av alla anställda (exklusive doktorander med anställning som doktorand). Antalet anställda respektive forskande och undervisande personal är omräknat till

helårspersoner. I gruppen forskande och undervisande personal ingår professorer, lektorer, personer med meriteringsanställning, adjunkter samt annan forskande och undervisande personal.

Andel kvinnor av forskande/undervisande personal.

Andelen kvinnor bland forskande och undervisande personal 2015. Uppgiften anges i procent.

Antal disputerade av forskande/undervisande personal (helårspersoner).

Uppgiften gäller antalet personer med doktorsexamen, enligt SCB:s utbildningsregister, bland undervisande och forskande personal kalenderåret 2015.

Andel disputerade av forskande/undervisande personal.

Antalet disputerade bland forskande och undervisande personal enligt SCB:s utbildningsregister i relation till hela antalet forskande och undervisande personal, exklusive doktorandanställda. Uppgiften anges i procent. Andelen disputerade varierar stort mellan lärosätena beroende bland annat på inriktning och om lärosätet har sin tyngdpunkt i utbildning eller forskning. Så är till exempel andelen disputerade vid de konstnärliga högskolorna låg eftersom högskoleförordningen föreskriver annan behörighet för lärare vid dessa högskolor.

Antal professorer (helårspersoner). Antalet professorer kalenderåret 2015.

Andel professorer av forskande/undervisande personal.

Uppgiften gäller andelen professorer av all forskande och undervisande personal, båda talen räknade i helårspersoner. Uppgiften anges i procent.

Ekonomi

Totala intäkter. Uppgiften visar lärosätenas totala intäkter kalenderåret 2015 och anges i miljoner kronor.

Totala kostnader. Uppgiften gäller lärosätenas totala kostnader kalenderåret 2015 och anges i miljoner kronor. Denna uppgift ger en bild av storleken på lärosätets verksamhet.

Andel lokalkostnader. Uppgiften avser lärosätenas lokalkostnader för kalenderåret 2015, och anges i procent av de totala kostnaderna. Uppgifterna är inte helt jämförbara mellan lärosätena eftersom det finns skillnader i vilka kostnader som olika lärosäten räknar in i lokalkostnader, till exempel kostnader för lokalvård. Annat som kan göra det svårt att jämföra uppgifterna är att lärosätena ibland kan ha tomma lokaler som hyrs ut externt. Intäkterna från uthyrningen påverkar inte lokalkostnaden. I övrigt beror skillnaderna i lokalkostnader mellan lärosätena på vilken typ av utbildning och forskning som bedrivs och var lärosätet är beläget. Konstnärlig utbildning och idrottsutbildning är mer lokalkrävande än genomsnittet och det gäller även teknik och naturvetenskap, medan lokalbehoven är mindre omfattande inom de samhällsvetenskapliga och humanistiska områdena, till exempel.

Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten kalenderåret 2015 som gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anges i procent.

Andel kostnad forskning och utbildning på forskarnivå.

Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten kalenderåret 2015 som gäller forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Finansiering

Andel extern finansiering (procent).

Huvuddelen av verksamheten vid universitet och högskolor finansieras med direkta statsanslag men för forskningen kommer en stor del från externa finansierare. Den externa finansieringen kommer från forskningsråd, andra statliga myndigheter, offentliga forskningsstiftelser, organisationer utan vinstsyfte, kommuner och landsting, privata företag, EU med flera. Uppgiften avser de totala externa intäkterna i procent av lärosätets totala intäkter för kalenderåret 2015, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel anslagsmedel. De direkta statsanslagens andel av de totala intäkterna, exklusive finansiella intäkter, för kalenderåret 2015. Uppgiften anges i procent.

Andel forskningsanslag. Intäkter från anslag för forskning och utbildning på forskarnivå som andel av lärosätets totala anslag för utbildning och forskning för kalenderåret 2015. Uppgiften ger en bild av hur de statliga anslagen fördelas mellan utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive på forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Andel uppdragsutbildning. Andelen av de totala intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som avser uppdragsutbildning. Uppgiften anges i procent och avser kalenderåret 2015.

Andel uppdragsforskning. Den andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå som avser uppdragsforskning. Uppgiften anges i procent för kalenderåret 2015.

Forskningsfinansiering

Forskningsintäkter. De totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå, dvs. intäkter från direkta statsanslag, externa finansierare samt finansiella intäkter kalenderåret 2015. Uppgiften anges i miljoner kronor.

Andel extern forskningsfinansiering. De externa intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå redovisas i lärosätenas resultaträkningar som intäkter av avgifter och bidrag. Bidrag för forskning lämnas från forskningsråd, statliga myndigheter, offentliga forskningsstiftelser, kommuner, landsting, EU, företag i Sverige, organisationer utan vinstsyfte i Sverige, företag i utlandet, organisationer utan vinstsyfte i utlandet

och andra bidragsgivare. Uppgiften gäller intäkter från externa finansierare som andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2015, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel forskningsbidrag. Andelen forskningsbidrag av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2015, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel intäkter från EU:s ramprogram. Intäkter från EU:s ramprogram (inklusive European Research Council, ERC) som andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2015. Uppgiften anges i procent.

Andel intäkter från VR, Forte och Formas. Uppgiften anger andelen intäkter från de tre forskningsråden Vetenskapsrådet (VR), Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte, tidigare FAS) och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) av de totala intäkterna för utbildning på forskarnivå och forskning under 2015. Uppgiften anges i procent.

Lärosäten i nyckeltalstabellen

Uppsala universitet	UU
Lunds universitet	LU
Göteborgs universitet	GU
Stockholms universitet	SU
Umeå universitet	UmU
Linköpings universitet	LiU
Karolinska institutet	KI
Kungl. Tekniska högskolan	KTH
Chalmers tekniska högskola	CTH
Luleå tekniska universitet	LTU
Handelshögskolan i Stockholm	HHS
Sveriges lantbruksuniversitet	SLU
Karlstads universitet	KaU
Linnéuniversitetet	LNU
Örebro universitet	ORU
Mittuniversitetet	MiU
Blekinge tekniska högskola	BTH
Försvarshögskolan	FHS
Gymnastik- och idrottshögskolan	GIH
Högskolan i Borås	HB
Högskolan Dalarna	HDa
Högskolan i Gävle	HiG
Högskolan i Halmstad	HH
Högskolan i Jönköping	HJ
Högskolan Kristianstad	HKr
Högskolan i Skövde	HS
Högskolan Väst	HV
Malmö högskola	MaH
Mälardalens högskola	MdH
Södertörns högskola	SH
Konstfack	KF
Kungl. Konsthögskolan	KKH
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	KMH
Stockholms konstnärliga högskola	SKH

	Riket	UU	LU	GU	SU	UmU	LiU	KI
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nyborjare vid lärosätet, läsår	169 842	14 639	12 896	11 461	18 249	10 493	7 341	2 967
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	31	37	29	28	31	36	21	26
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	24 003	2 248	3 293	1 507	2 153	1 298	1 308	500
Högskolenyborjare, läsår	86 045	6 941	8 221	6 251	9 007	4 380	4 789	1 292
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	66	68		70	65	68	69	66
Kvarvarande år 2 , läsår (procent)	64	58	67	64	50	65	75	72
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	21,8	21,4	21,4	21,8	21,7	22,2	21,4	22,6
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	44	42	44	35	39	41	47	28
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	20	18	16	22	28	12	15	45
Jämförelsetal, utländsk bakgrund	0,9	0,9	0,7	1,0	1,0	0,8	0,8	1,6
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	39	47	53	44	44	41	42	44
Jämförelsetal, högt utbildade föräldrar	1,5	1,6	1,8	1,6	1,4	1,6	1,6	1,4
Antal studenter, hösttermin	343 344	29 160	29 831	29 815	34 529	20 686	19 933	7 343
Antal inresande studenter, hösttermin	27 195	2 521	3 875	1 829	2 729	1 410	1 384	572
Antal helårsstudenter, läsår	295 110	24 491	27 656	24 441	28 887	16 043	17 535	6 103
Antal helårsprestationer, läsår	240 363	19 360	23 184	20 347	21 783	13 237	14 922	5 637
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	27	39	35	28	31	34	24	31
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	14	21	16	16	25	13	11	1
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	41	38	38	50	61	42	34	11
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	10	16	13	10	11	10	15	1
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	15	8	16		0	7	21	
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	6	7	5	10		12	7	53
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)	7	5	5	6	0	10	7	34
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	2	0	3	5		2	1	
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	20	24	26	23	18	21	23	39
Totalt antal avlagda examina, läsår	80 882	5 613	7 687	6 587	6 558	4 605	5 590	2 887
Antal yrkesexamina, läsår	33 014	2 177	2 747	2 453	2 494	2 247	2 460	1 602
Antal kandidatexamina, läsår	29 086	1 932	2 707	2 604	2 689	1 368	1 601	486
Antal magisterexamina, läsår	7 973	539	997	729	594	617	470	632
Antal masterexamina, läsår	8 899	873	1 120	702	738	231	1 044	162
Antal förstagångsexaminerade, läsår	54 327	3 980	5 579	4 448	4 779	2 688	3 576	1 240
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	6 705	743	1 059	604	664	272	516	156
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	16 030	1 532	2 056	1 141	1 420	870	1 164	294
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	7 992	960	1 147	461	698	319	596	151
Utbildning på forskarnivå								
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	2 985	318	417	262	229	112	201	390
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	44	48	59	49	39	53	50	31
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)	39	37	37	28	50	29	34	36
Antal doktorander, hösttermin	18 443	2 165	2 662	1 596	1 465	972	1 177	2 242
Antal helårsdoktorander, hösttermin	13 315	1 655	1 803	1 018	1 156	677	793	1 698
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	35	36	30	19	39	31	26	33
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)	67	73	73	63	78	71	68	50
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	5	5	5	4	5	4	5	5
Antal doktorsexamina, kalenderår	2 835	315	379	282	232	174	171	359
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	35	30	34	20	29	35	32	34
Antal licentiatexamina, kalenderår	721	93	48	40	85	12	47	8
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	41	28	25	13	45	17	38	
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	50 376	4 948	5 505	4 625	3 757	3 233	2 798	4 076
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	29 179	3 177	2 958	2 556	2 300	1 937	1 631	2 058
Andel forskande / undervisande personal (procent)	58	64	54	55	61	60	58	51
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	44	45	38	50	48	47	40	52
Antal disputerade av forsk / underv. personal (helårspersoner)	16 908	1 843	1 967	1 698	1 346	1 216	1 046	1 259
Andel disputerade av forsk / underv. personal (procent)	58	58	66	66	59	63	64	61
Antal professorer (helårspersoner)	5 089	577	682	518	446	307	400	394
Andel professorer av forsk / underv. personal (procent)	17	18	23	20	19	16	25	19
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	66 908	6 512	7 501	5 963	4 684	4 158	3 688	6 475
Totala kostnader, miljoner kronor	66 740	6 533	7 792	5 922	4 645	4 216	3 740	6 394
varav andel lokalkostnader (procent)	12,7	11,0	12,9	10,6	14,9	9,5	12,8	11,8
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	41,0	28,9	30,9	38,2	39,9	40,8	43,5	16,1
Andel kostnad forskning / utb. forskarnivå (procent)	58,8	71,1	69,1	61,8	60,1	59,2	56,5	83,9
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	39,2	41,8	47,2	34,6	32,6	36,5	35,0	56,2
Andel anslagsmedel (procent)	60,8	58,2	52,8	65,4	67,4	63,5	65,0	43,8
varav andel forskningsanslag (procent)	41,2	55,5	48,8	46,7	48,2	45,7	38,5	67,7
Andel uppdragsutbildning (procent)	5,2	4,9	4,5	3,4	5,8	5,2	0,5	7,0
Andel uppdragsforskning (procent)	3,9	2,5	1,7	5,0	3,0	7,0	2,4	4,6
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Intäkter, miljoner kronor	38 781	4 591	5 059	3 667	2 793	2 451	2 101	5 424
varav andel extern finansiering (procent)	56,7	54,1	61,8	50,3	45,6	50,8	56,0	64,6
varav andel forskningsbidrag (procent)	47,1	45,6	54,0	42,7	39,6	36,0	48,0	52,8
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	3,8	4,8	3,6	2,0	2,0	1,9	3,5	4,3
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	16,1	18,4	22,1	18,3	18,3	14,5	16,4	17,8

	KTH	CTH	LTU	HHS	SLU	KaU	LNU	ORU
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nybjörjare vid lärosätet, läsår	6 455	3 221	5 225	656	1 779	5 432	11 887	5 163
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	30	23	35	28	36	30	39	31
Antal inresande studenter bland nybjörjare, läsår	1 840	994	551	310	361	431	1 333	327
Högskolenybjörjare, läsår	4 171	2 413	2 328	526	891	2 571	4 524	2 423
Andel nybjörjare på förstahandsval, hösttermin (procent)		78	64			61	68	57
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	75	85	63	93	79	64	63	67
Medianålder för högskolenybjörjare, läsår	21,8	21,6	21,5	22,0	22,5	21,6	22,0	21,3
Andel män, högskolenybjörjare, läsår (procent)	69	68	55	59	40	41	42	39
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	30	14	11	13	8	14	16	21
Jämförelsetal, utländsk bakgrund	1,2	0,8	0,7	0,6	0,4	0,9	0,8	1,0
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	54	52	39	67	45	33	30	33
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar	1,7	1,9	1,5	1,9	1,8	1,5	1,3	1,4
Antal studenter, hösttermin	15 277	9 706	9 357	1 777	4 575	10 128	18 626	10 359
Antal inresande studenter, hösttermin	2 473	1 349	431	395	374	289	1 456	311
Antal helårsstudenter, läsår	12 057	9 104	7 621	1 755	3 832	8 184	13 752	8 684
Antal helårsprestationer, läsår	10 504	7 954	6 235	1 611	3 468	6 513	10 961	7 397
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	25	21	22		16	26	26	26
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	3	2	9	2		9	19	9
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	1	9	29	98	15	55	48	56
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	22	16	12		47	9	7	4
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	70	62	32		22	9	8	6
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	1		4		15	3	3	11
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)			9			7	5	9
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)		0	4			3	5	3
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	38	35	16	59	33	13	10	14
Totalt antal avlagda examina, läsår	3 880	3 085	1 490	654	1 067	1 875	2 824	2 430
Antal yrkesexamina, läsår	1 674	1 130	784		480	925	1 337	1 181
Antal kandidatexamina, läsår	796	817	433	297	368	623	1 080	877
Antal magisterexamina, läsår	121	11	74	2	30	233	236	182
Antal masterexamina, läsår	1 259	1 122	100	355	187	53	55	73
Antal förstagångsexaminerade, läsår	2 419	1 524	1 101	439	738	1 394	2 220	1 811
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	455	199	95	80	71	116	280	153
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	1 101	675	331	179	239	307	864	274
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	658	458	147	220	105	111	344	129
Utbildning på forskarnivå								
Antal nybjörjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	281	230	123	19	73	37	44	48
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	35	47	34	26	26	32	39	42
Andel utländska doktorandnybjörjare, hösttermin (procent)	65	43	41	47	35	39	10	25
Antal doktorander, hösttermin	1 822	1 155	532	141	536	241	261	408
Antal helårskandidater, hösttermin	1 436	833	389	120	420	141	163	262
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	58	46	51	43	47	22	23	19
Andel anställda som doktorand (helårskandidater), hösttermin (procent)	64	83	72	9	69	68	69	49
Antal doktorander (helårskandidater) per doktorsexamen, kalenderår	4	5	5	10	4	5	5	5
Antal doktorsexamina, kalenderår	328	167	82	12	120	30	33	52
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	58	45	43	42	46	23	21	19
Antal licentiatexamina, kalenderår	122	139	35	1	12	17	8	9
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	61	52	51	100	25	6	38	22
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	2 713	2 126	1 166	204	2 598	952	1 593	939
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	1 545	1 230	620	95	1 310	598	965	538
Andel forskande / undervisande personal (procent)	57	58	53	47	50	63	61	57
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	25	23	35	24	46	50	45	50
Antal disputerade av forsk / underv. personal (helårspersoner)	872	686	395	69	810	309	475	319
Andel disputerade av forsk / underv. personal (procent)	56	56	64	72	62	52	49	59
Antal professorer (helårspersoner)	299	204	144	30	227	73	112	84
Andel professorer av forsk / underv. personal (procent)	19	17	23	31	17	12	12	16
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	4 352	3 597	1 629	393	3 248	1 029	1 717	1 208
Totala kostnader, miljoner kronor	4 329	3 375	1 677	390	3 173	1 029	1 674	1 184
varav andel lokalkostnader (procent)	17,6	12,9	11,6	19,6	12,5	11,9	11,3	14,9
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	30,6	28,9	42,5	63,5	16,4	66,9	72,2	64,9
Andel kostnad forskning / utb.forskarnivå (procent)	69,4	71,1	57,5	36,5	70,6	33,1	27,8	35,1
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	49,3	52,3	37,7	80,5	48,9	21,7	23,9	18,1
Andel anslagsmedel (procent)	50,7	47,7	62,3	19,5	51,1	78,3	76,1	81,9
varav andel forskningsanslag (procent)	51,4	48,0	34,7		65,4	25,4	21,9	25,9
Andel uppdragsutbildning (procent)	2,2	1,9	0,7		0,6	6,9	11,6	0,6
Andel uppdragsforskning (procent)	3,2	4,9	9,7		4,0	4,5	4,7	2,5
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Intäkter, miljoner kronor	2 988	2 537	936	154	2 315	333	473	420
varav andel extern finansiering (procent)	62,1	67,6	62,4	100,0	53,1	38,7	39,5	39,0
varav andel forskningsbidrag (procent)	52,9	57,1	50,6	92,8	36,1	33,6	32,4	33,8
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	8,7	7,4	5,9		1,4	2,0	1,0	3,5
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	14,1	14,0	6,7	4,1	14,0	6,8	8,5	9,8

	MiU	BTH	FHS	GIH	HB	HDa	HiG	HH
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nyborjare vid lärosätet, läsår	6 442	4 495	416	470	3 318	7 667	5 943	3 790
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	45	49	44	34	24	42	45	31
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	385	496	8	11	313	537	257	441
Högskolenyborjare, läsår	2 079	1 343	121	176	1 663	2 326	1 685	1 838
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	62	58	91	68	54	63	63	60
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	59	64	59	64	69	47	58	62
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	22,7	21,3	22,1	21,2	22,1	23,5	22,5	21,8
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	41	66	64	63	30	43	43	42
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	14	19	5	19	21	20	15	16
Jämförelsetal, utländsk bakgrund	0,8	1,0	0,2	0,7	1,0	1,1	0,8	0,8
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	27	31	48	30	28	26	27	28
Jämförelsetal, högt utbildade föräldrar	1,2	1,2	1,6	1,0	1,2	1,2	1,2	1,3
Antal studenter, hösttermin	9 145	4 050	654	965	6 870	9 624	9 239	6 384
Antal inresande studenter, hösttermin	383	578	2	32	317	609	262	362
Antal helårsstudenter, läsår	6 719	3 494	492	664	5 438	6 179	5 417	5 090
Antal helårsprestationer, läsår	5 483	2 526	397	552	4 513	4 526	4 348	4 130
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	23	18	31	34	10	22	21	20
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	15	3	11		9	41	12	14
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	46	13	46	20	50	36	43	43
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	5	7			4	3	7	8
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	14	63	12		16	8	21	18
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	4	2			5	2	3	3
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)	12	12		10	11	7	11	9
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	2				2		1	0
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	10	19		16	15	6	7	10
Totalt antal avlagda examina, läsår	2 004	970	166	219	2 302	1 278	1 439	1 292
Antal yrkesexamina, läsår	764	183	73	69	850	518	555	440
Antal kandidatexamina, läsår	806	421	38	56	943	588	668	626
Antal magisterexamina, läsår	194	185	55	79	312	102	129	169
Antal masterexamina, läsår	71	166		10	66	9	35	23
Antal förstagångsexaminerade, läsår	1 470	718	139	121	1 352	847	1 046	987
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	36	39	4	5	112	24	27	84
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	324	197	5		241	336	132	303
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	46	31	16		185	56	17	91
Utbildning på forskarnivå								
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	33	12		1	14	4	4	11
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	45	58			29			64
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)	44	67			100	33		67
Antal doktorander, hösttermin	129	83		19	70	8	30	58
Antal helårsdoktorander, hösttermin	92	54		15	55	7	26	41
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	26	52		5	59	38	20	36
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)	70	44		58	49	100	90	55
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	5	4		15	4	4	26	14
Antal doktorsexamina, kalenderår	17	14		1	15	2	1	3
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	24	64			67	100		100
Antal licentiatexamina, kalenderår	2	12		2	3			1
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	50	67			33			
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	752	352	332	95	564	581	506	472
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	461	204	221	58	342	395	346	279
Andel forskande / undervisande personal (procent)	61	58	66	61	61	68	68	59
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	44	37	26	51	54	55	50	43
Antal disputerade av forsk / underv. personal (helårspersoner)	233	87	51	29	159	173	154	146
Andel disputerade av forsk / underv. personal (procent)	51	43	23	50	46	44	44	53
Antal professorer (helårspersoner)	67	32	15	5	31	25	23	31
Andel professorer av forsk / underv. personal (procent)	15	16	7	8	9	6	7	11
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	890	461	500	138	633	587	582	529
Totala kostnader, miljoner kronor	918	417	509	134	639	599	570	524
varav andel lokalkostnader (procent)	13,0	12,0	10,0	18,2	13,1	11,6	13,1	14,2
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	62,4	68,9	75,8	71,9	79,8	80,4	79,1	75,5
Andel kostnad forskning / utb. forskarnivå (procent)	37,6	31,1	24,2	28,1	20,2	19,6	20,9	24,5
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	17,6	24,0	51,7	18,5	19,2	21,8	12,0	19,1
Andel anslagsmedel (procent)	82,4	76,0	48,3	81,5	80,8	78,2	88,0	80,9
varav andel forskningsanslag (procent)	28,2	24,3	25,0	16,9	11,5	12,1	16,4	13,0
Andel uppdragsutbildning (procent)	2,9	1,0	51,8	0,4	4,4	7,7	3,5	0,9
Andel uppdragsforskning (procent)	4,0	3,9	34,2		2,9	4,8	2,1	2,4
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Intäkter, miljoner kronor	322	138	123	37	141	111	119	121
varav andel extern finansiering (procent)	35,8	38,3	50,9	48,3	58,3	50,0	29,3	53,8
varav andel forskningsbidrag (procent)	29,7	33,6	16,5	44,5	50,1	36,3	26,4	51,1
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	0,1	2,0	1,7		1,1	2,5	3,8	1,9
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	2,0		1,6	5,6	7,6	4,3	7,4	5,6

	HJ	HKr	HS	HV	MaH	MdH	SH	KF
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nybjörjare vid lärosätet, läsår	5 177	6 067	4 277	4 570	7 690	4 738	4 737	416
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	27	48	37	36	31	30	32	30
Antal inresande studenter bland nybjörjare, läsår	959	237	244	286	745	473	265	97
Högskolenybjörjare, läsår	2 788	1 534	1 696	1 690	3 304	2 235	2 033	176
Andel nybjörjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	65	55	61	62	63	57	53	96
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	65	53	51	60	58	65	54	78
Medianålder för högskolenybjörjare, läsår	21,8	22,1	22,1	22,1	22,2	21,9	21,8	25,8
Andel män, högskolenybjörjare, läsår (procent)	44	33	47	37	36	41	30	31
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	18	22	17	22	30	26	36	
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.	1,0	1,0	0,9	1,1	1,1	1,1	1,2	
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	31	24	28	23	33	28	32	
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.	1,4	1,1	1,2	1,0	1,3	1,3	1,1	
Antal studenter, hösttermin	8 629	8 106	5 793	5 808	14 999	8 895	7 646	768
Antal inresande studenter, hösttermin	1 095	248	232	208	997	314	259	96
Antal helårsstudenter, läsår	6 984	4 988	3 873	5 041	12 075	6 953	6 817	718
Antal helårsprestationer, läsår	5 570	3 874	2 981	3 926	9 878	5 794	5 242	615
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	30	19	18	12	20	19	21	11
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	13	5	12	6	10	11	36	1
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	40	64	24	61	58	49	47	11
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	4	5	11	2	2	7	6	
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	22	7	33	13	13	13		
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	6	6	7	4	5	5		
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)	11	14	13	13	6	13		
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	1		1	0	3	1	0	86
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	14	8	6	7	12	13	6	33
Totalt antal avlagda examina, läsår	2 585	1 231	1 000	1 417	2 753	2 017	1 463	181
Antal yrkesexamina, läsår	994	552	244	541	1 432	946	288	30
Antal kandidatexamina, läsår	1 120	564	543	677	844	794	966	80
Antal magisterexamina, läsår	177	88	109	96	281	210	165	11
Antal masterexamina, läsår	168	5	3	1	94	27	23	60
Antal förstagångsexaminerade, läsår	1 546	811	662	997	2 109	1 382	1 263	141
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	318	37	29	41	151	113	106	25
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	634	192	142	191	315	243	161	45
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	490	31	33	47	146	69	96	27
Utbildning på forskarnivå								
Antal nybjörjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	32		9	6	38	18	14	
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	38				18	44	36	
Andel utländska doktorandnybjörjare, hösttermin (procent)	29		33		31	30	11	
Antal doktorander, hösttermin	161		32	44	177	194	67	
Antal helårsdoktorander, hösttermin	100		23	35	115	139	48	
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	30		22	25	21	38	22	
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)	57		77	59	66	55	98	
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	6			18	7	14	48	
Antal doktorsexamina, kalenderår	16			2	17	10	1	
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	13			100	6	50		
Antal licentiatexamina, kalenderår	9		1	1	6	8		
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	44			100		50		
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	612	461	433	455	1 251	733	637	147
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	377	309	271	289	747	468	365	75
Andel forskande / undervisande personal (procent)	62	67	63	64	60	64	57	51
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	52	61	40	56	54	47	51	55
Antal disputerade av forsk / underv. personal (helårspersoner)	180	149	123	125	371	232	241	17
Andel disputerade av forsk / underv. personal (procent)	48	48	45	43	50	49	66	22
Antal professorer (helårspersoner)	46	21	24	20	77	47	51	12
Andel professorer av forsk / underv. personal (procent)	12	7	9	7	10	10	14	16
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	913	493	466	480	1 362	867	728	183
Totala kostnader, miljoner kronor	848	484	454	485	1 382	877	715	177
varav andel lokalkostnader (procent)	11,0	9,8	12,5	9,5	16,0	11,0	18,8	24,6
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	71,7	87,4	76,5	79,6	81,7	71,8	62,0	90,6
Andel kostnad forskning / utb.forskarnivå (procent)	28,3	12,6	23,5	20,4	18,3	28,2	38,0	9,4
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	30,2	16,0	20,6	16,4	23,5	25,6	39,7	7,8
Andel anslagsmedel (procent)	69,8	84,0	79,4	83,6	76,5	74,4	60,3	92,2
varav andel forskningsanslag (procent)	15,7	11,4	11,2	11,1	11,5	13,8	11,3	4,9
Andel uppdragsutbildning (procent)	7,1	8,7	3,0	3,9	7,7	3,3	10,8	0,8
Andel uppdragsforskning (procent)	2,2	3,0	1,6	0,5	8,9	4,8	1,5	
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Intäkter, miljoner kronor	249	63	112	92	256	245	276	15
varav andel extern finansiering (procent)	58,2	25,2	62,5	51,5	53,1	63,7	82,1	45,8
varav andel forskningsbidrag (procent)	44,0	22,1	59,2	50,3	44,2	57,9	79,2	43,9
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	0,8	0,5	3,5	1,4	2,9	0,9	0,3	
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	7,9	3,0	4,2	4,5	16,9	4,1	5,1	22,4

	KKH	KMH	SKH
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
Nyborjare vid lärosätet, läsår	146	456	485
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	27	32	28
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	36	218	83
Högskolenyborjare, läsår	46	299	172
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)		88	
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	50	72	36
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	27,0	23,6	25,3
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	24	44	38
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)			
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.			
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)			
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.			
Antal studenter, hösttermin	209	978	702
Antal inresande studenter, hösttermin	51	264	172
Antal helårsstudenter, läsår	219	671	477
Antal helårsprestationer, läsår		610	436
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)		46	32
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)		1	
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)		11	13
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	100	87	87
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	74	25	16
Totalt antal avlagda examina, läsår	40	188	95
Antal yrkesexamina, läsår		74	11
Antal kandidatexamina, läsår	17	79	61
Antal magisterexamina, läsår		5	11
Antal masterexamina, läsår	23	30	11
Antal förstagångsexaminerade, läsår	16	137	80
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	4	24	13
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	17	52	20
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	8	25	6
Utbildning på forskarnivå			
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår			
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)			
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)			
Antal doktorander, hösttermin			
Antal helårsdoktorander, hösttermin			
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)			
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)			
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår			
Antal doktorsexamina, kalenderår			
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)			
Antal licentiatexamina, kalenderår			
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)			
Personal, kalenderår			
Antal anställda (helårspersoner)	44	130	195
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	30	70	92
Andel forskande / undervisande personal (procent)	67	54	47
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	59	29	56
Antal disputerade av forsk / underv. personal (helårspersoner)	1	7	4
Andel disputerade av forsk / underv. personal (procent)	3	10	5
Antal professorer (helårspersoner)	10	19	18
Andel professorer av forsk / underv. personal (procent)	35	27	20
Ekonomi, kalenderår			
Totala intäkter, miljoner kronor	73	163	265
Totala kostnader, miljoner kronor	75	146	269
varav andel lokalkostnader (procent)	27,7	15,4	23,8
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	91,7	94,1	78,0
Andel kostnad forskning / utb. forskarnivå (procent)	8,3	5,9	22,0
Finansiering, kalenderår			
Andel extern finansiering (procent)	8,5	3,3	5,0
Andel anslagsmedel (procent)	91,5	96,7	95,0
varav andel forskningsanslag (procent)	7,4	5,3	19,1
Andel uppdragsutbildning (procent)			0,1
Andel uppdragsforskning (procent)			
Forskningsfinansiering, kalenderår			
Intäkter, miljoner kronor	8	10	51
varav andel extern finansiering (procent)	41,2	17,5	6,2
varav andel forskningsbidrag (procent)	41,2	16,7	5,7
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)			
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	9,6	14,0	1,9

Nyckeltal för yrkesexamens- program

I detta kapitel redovisas antalsuppgifter och andra karakteristika för ett antal utbildningsprogram som leder till en yrkesexamen på grundnivå eller avancerad nivå. Ett urval av 16 nyckeltal redovisas för 51 yrkesexamensprogram med sammanlagt nära 147 000 registrerade studenter hösten 2015.

Det finns något fler än femtio yrkesexamina i högskolan. Utbildningar som leder fram till dessa yrkesexamina organiseras i form av program, så kallade yrkesexamensprogram. Hösten 2015 fanns utbildningar mot yrkesexamensprogram vid närmare 40 lärosäten och enskilda utbildningsanordnare. Storleksmässigt är det avsevärda skillnader mellan olika utbildningsprogram. Nära 147 000 studenter (61 procent kvinnor, 39 procent män) var hösten 2015 registrerade på ett utbildningsprogram som leder till en yrkesexamen. De fyra största enskilda yrkesexamensprogrammen var utbildning mot civilingenjör med 27 500 registrerade studerande, sjuksköterska (14 500 studerande), högskoleingenjör (12 900 studerande) respektive ämneslärare (11 300 studerande). Från och med 2015 redovisas nyckeltal för de fyra nya lärarprogrammen som startade 2011: förskollärare, yrkeslärare, grundlärare och ämneslärare.

Räknat i antal nybörjare hösten 2015 fanns nära hälften av alla nybörjare på fyra yrkesexamensprogram: civilingenjör, högskoleingenjör, ämneslärare och grundlärare. Totalt avlades nära 33 800 yrkesexamina under 2015. Avlagda examina från de fyra enskilda yrkesexamensprogrammen med flest examinerade (civilingenjör, lärare ospecificerad, sjuksköterska respektive högskoleingenjör) utgör nära hälften av samtliga avlagda yrkesexamina.

Av de redovisade yrkesexamensprogrammen avslutas 29 program med examen på grundnivå och 20 program med examen på avancerad nivå. Vid några lärosäten registreras studenter på utbildning mot en generell examen men kan avlägga en yrkesexamen efter fullgjorda studier. Lärarexamina kan avläggas på antingen grundnivå eller avancerad nivå. Yrkeslärarexamen och förskollärarexamen avläggs på grundnivå medan grundlärarexamen och ämneslärarexamen kan avläggas på grundnivå eller avancerad nivå. I nyckeltalstabellen redovisas dessa fyra lärarutbildningsprogram var för sig. Dessutom redovisas samtliga lärarprogram tillsammans under samlingsnamnet lärarexamen. Där ingår, förutom de fyra lärarutbildningsprogrammen, även den tidigare ospecificerade lärarexamen och de åtta lärarexamina som den ersatte 2001.

Utbildningarna skiljer sig åt vad beträffar studentgruppens sammansättning bland annat med avseende på social bakgrund, ålder och kön. I påbyggnadsutbildningar på avancerad nivå såsom barnmorskeutbildning, speciallärarutbildning och specialistsjuksköterskeutbildning är till exempel studenterna i genomsnitt betydligt äldre än i övriga utbildningar, vilket är naturligt eftersom dessa utbildningar kräver en tidigare examen.

I tabellen redovisas ett antal kvantitativa uppgifter som beskriver skillnader och likheter mellan utbildningsprogram som leder till en yrkesexamen. De uppgifter som redovisas är de senast tillgängliga. Oftast gäller uppgifterna läsåret 2014/15, i vissa fall höst-

terminen 2015. I samtliga fall är de 16 nyckeltalen baserade på registeruppgifter eller på uppgifter som har rapporterats av respektive lärosäte via det studieadministrativa dokumentationssystemet Ladok till Statistiska centralbyrån. I de fall ett nyckeltal för en utbildning har utelämnats beror det på att antalet individer är alltför litet för att redovisas eller att uppgiften inte finns.

På UKÄ:s webbplats, www.uka.se, finns en särskild nyckeltalsdatabas för yrkesexamensprogram. Där finns nyckeltalen redovisade för de senaste åtta åren. Därmed finns möjlighet att följa utveckling och förändring över tid avseende nyckeltalsuppgifterna för de olika yrkesexamensutbildningarna. I nyckeltalsdatabasen för yrkesexamensprogram finns ytterligare några nyckeltal. Nedan definieras och förklaras nyckeltalen i den ordning som de förekommer i tabellen.

Förklaring av nyckeltal

Lärosäten. Uppgiften gäller antalet universitet och högskolor som hade registrerade studenter på berört yrkesexamensprogram höstterminen 2015.

Sökandetryck. Sökandetryck anger antalet förstahands-sökande per antagen på yrkesexamensprogrammet hösten 2015. Sökandetrycket ger en indikation på hur stor efterfrågan är på en utbildning. Antalet sökande avser de personer (inklusive obehöriga) som i den första sökomgången sökt aktuellt yrkesexamensprogram genom Universitets- och högskolerådets (UHR) antagningssystem. Antalet antagna avser antalet antagna efter den andra antagningsomgången (Urval2).

Förstahandssökande. Andel av programnybörjarna som har sökt utbildningen i första hand. Uppgiften avser programnybörjare läsåret 2014/15 och anges i procent. För alla nybörjare på programmet, som fanns med som behöriga sökande i UHR:s söksystem, har det undersökts om utbildningen var deras förstahandsval eller ett lägre prioriterat alternativ.

Nybörjare. Uppgiften gäller antalet programnybörjare läsåret 2014/15, alltså studenter som inte tidigare har studerat på programmet.

Högskolenybörjare. Denna uppgift redovisar andel av programnybörjarna läsåret 2014/15 som började sina studier på det aktuella yrkesexamensprogrammet och inte tidigare hade studerat i svensk högskoleutbildning, dvs. det är en delmängd av det totala antalet nybörjare. Uppgiften anges i procent.

Medianålder. Medianåldern för nybörjarna på programmet läsåret 2014/15, mätt den 31 december 2014.

Högutbildade föräldrar. Uppgiften gäller andelen nybörjare på programmet läsåret 2014/15, exklusive inresande studenter, som har minst en förälder med utbildning på högskolenivå (minst treårig eftergymnasial utbildning) enligt Svensk utbildningsnomenklatur, SUN. Se vidare

senaste Statistiska meddelanden, *Högskolenybjörjare 2013/14 och doktorandnybjörjare 2012/13 efter föräldrarnas utbildningsnivå*, UF 20 SM 1403, Statistiska meddelanden UKÄ och SCB. Uppgiften gäller programnybjörjare i åldrarna upp till och med 34 år och anges i procent.

Utländsk bakgrund. Uppgiften avser andel bland nybjörjarna på programmet läsåret 2014/15 som själva är födda utomlands eller har två föräldrar som är födda utomlands. I uppgiften ingår inte adoptivbarn och inresande studenter. Uppgiften avser programnybjörjare i åldrarna till och med 64 år och anges i procent. Mer uppgifter om studenter med utländsk bakgrund publiceras i Statistiska meddelanden, senast i *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 SM 1601, Statistiska meddelanden UKÄ och SCB.

Studenter. Uppgiften anger antalet registrerade studenter på yrkesexamensprogrammet höstterminen 2015.

Examinerade. Uppgiften anger antalet personer som avlagt en examen på programmet läsåret 2014/15.

Examinerade, andel män. Uppgiften anger andelen (procent) män bland examinerade på programmet läsåret 2014/15.

Examinerade, andel kvinnor. Uppgiften anger andelen (procent) kvinnor bland examinerade på programmet läsåret 2014/15.

Normalstudietid. Uppgiften anger andel av de examinerade på programmet läsåret 2014/15 som har avlagt examen inom normalstudietid. Normalstudietid är den nominella studietiden (antal högskolepoäng i examen) + en termin (för examensregistrering). Uppgiften anges i procent. Uppgifter om genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå publiceras i Statistiska meddelanden, senast i *Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå till och med 2013/14*, UF 20 SM 1503, Statistiska meddelanden UKÄ och SCB.

Tidigare examen. Uppgiften anger andelen av samtliga examinerade på programmet läsåret 2014/15 som har en tidigare examen i den svenska högskolan. Uppgiften anges i procent.

Studier utomlands, förstagångsexaminerade. Uppgiften anger antalet förstagångsexaminerade (ffg) på programmet läsåret 2014/15 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. Inresande studenter ingår inte i uppgiften.

Studier utomlands, alla examinerade. Uppgiften avser antalet examinerade på programmet läsåret 2014/15 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. Inresande studenter ingår inte.

	Lärosäten	Sökande-tryck	Förstahands-sökande, %	Nyborjare	Högskole-nyborjare, %	Median-ålder	Högutbildade föräldrar, %
Examina på grundnivå							
Arbetsterapeutexamen	8	2,2	63	554	56	23	27,5
Audionomexamen	4	2,5	77	109	38	24	38,7
Biomedicinsk analytikerexamen	12	1,6	66	619	62	22	32,8
Brandingenjörsexamen	2	2,5	82	77	57	21	48,7
Dietistexamen	3	9,5	81	104	38	23	38,9
Djursjukvårdarexamen *	1						
Folkhögskolläraexamen	1	3,2	90	51	2	41	31,3
Fysioterapeutexamen	8	6,8	89	692	51	22	40,5
Förskolläraexamen	20	2,3	84	3 801	67	24	19,5
Hippologexamen *	1						
Högskoleingenjörsexamen	22	1,1	66	4 712	67	21	35,5
Landskapsingenjörsexamen	1	1,0	69	45	47	23	38,1
Lantmästarexamen	1	2,5	0	51	86	23	23,5
Officersexamen	1	4,0	87	111	46	24	41,3
Optikerexamen	2	2,0	63	81	70	22	29,7
Ortopedingenjörsexamen	1	1,7	52	33	73	20	40,0
Receptarieexamen	4	1,6	52	338	64	22	34,1
Röntgensjuksköterskeexamen	8	2,2	56	258	59	24	34,0
Sjuksköterskeexamen	25	3,2	86	5 440	66	22	31,6
Sjöingenjörsexamen	2	1,1	73	120	67	21	33,1
Sjökaptensexamen	2	1,9	79	151	68	21	38,2
Skogsmästarexamen	1	2,2	100	54	70	23	30,8
Skogsteknikerexamen *	1						
Socionomexamen	16	4,3	77	2 510	56	22	34,6
Studie- och yrkesvägledarexamen	3	3,2	71	279	44	26	26,5
Tandhygienistexamen	7	4,4	68	266	59	23	29,7
Tandteknikerexamen	3	2,1	56	80	68	23	26,5
Trädgårdsingenjörsexamen *	1						
Yrkeslärarexamen	12	1,8	91	615	42	41	21,1
Lärarexamina på grundnivå eller avancerad nivå							
Grundlärarexamen	20	1,5	76	3 580	64	23	25,0
Ämneslärarexamen	27	1,5	74	4 281	47	23	37,1
Lärarexamen, samtliga **	29	1,7	74	13 369	55	24	27,5
Examina på avancerad nivå							
Agronomexamen	1	1,1	65	168	57	21	46,3
Apotekarexamen	3	2,0	51	292	73	20	49,3
Arkitektexamen	4	5,4	90	335	49	22	67,3
Barnmorskeexamen	13	3,5	91	326	0	30	32,9
Civilekonomexamen	12	2,0	60	1 398	71	21	42,9
Civilingenjörsexamen	14	1,7	85	7 128	73	20	57,8
Hortonomexamen	1	0,7	79	14	29	23	50,0
Juristexamen	6	5,6	89	1 717	54	20	54,3
Jägmästarexamen	1	1,3	82	78	62	21	54,5
Landskapsarkitektexamen	1	2,0	70	119	29	22	67,0
Logopedexamen	6	2,7	74	209	45	22	48,9
Läkarexamen	7	7,1	95	1 614	51	21	71,6
Psykologexamen	11	10,1	89	725	37	22	65,6
Psykoterapeutexamen	12***	5,3	37	193	2	44	44,4
Sjukhusfysikerexamen	3	0,6	40	67	67	20	51,7
Specialistsjuksköterskeexamen	24	1,8	92	2 272	1	33	29,7
Speciallärarexamen	11	1,4	85	608	1	43	28,6
Specialpedagogexamen	9	2,4	87	531	1	41	33,3
Tandläkarexamen	4	5,3	66	351	61	21	57,7
Veterinärexamen	1	8,5	90	98	68	21	65,6

* Studenter registreras på utbildning mot en kandidatexamen men kan avlägga en yrkesexamen efter fullgjorda studier.

** Avser samlat den tidigare ospecificerade lärarexamen och de åtta lärarexamina som den ersatte 2001 samt de fyra nya, fr.o.m. hösten 2011, lärarexamina (förskolläraryrkes-, yrkesläraryrkes-, grundläraryrkes-, och ämnesläraryrkesexamen).

*** Här ingår 4 enskilda utbildningsanordnare med rätt att utfärda examen

Utländsk bakgrund, %	Studenter	Examine- rade	Examinerade Andel män, %	Examinerade Andel kvinnor, %	Normal studietid, %	Tidigare examen, %	Studier utomlands, Ffg. examinerade	Studier utomlands, alla examinerade
14,1	1 395	421	13	87	77	4	20	20
22,2	267	63	29	71	95	3	0	0
43,3	1 435	358	18	82	70	13	18	20
12,0	266	72	65	35	31	1	1	1
8,5	265	98	11	89	82	11	11	12
		1	0	100		0	0	0
14,0	81	35	23	77	23	60	0	0
6,9	1 836	532	30	70	84	6	45	48
17,6	11 178	1 390	4	96	0	3	11	11
		10	0	100		0	0	0
24,3	12 858	2 426	73	27	46	4	219	225
0,0	122	25	8	92	72	12	0	0
0,0	131	41	71	29	44	2	1	1
3,6	270	73	82	18	63	5	1	2
49,4	211	64	13	88	84	2	0	0
20,0	88	18	56	44	72	0	3	3
67,4	776	186	10	90	66	11	7	7
38,9	627	164	18	82	81	7	5	5
17,3	14 463	3 871	13	87	79	3	218	226
12,7	338	81	94	6	4	1	0	0
8,7	468	92	82	18	11	2	7	7
0,0	169	25	72	28	54	4	0	0
	25	24	83	17	100	0	0	0
19,3	7 827	2 230	13	87	72	16	83	88
18,0	740	207	17	83	74	10	3	3
51,9	542	175	3	97	58	3	2	2
48,1	170	53	26	74	89	4	0	0
		25	28	72		20	0	0
15,5	1 229	445	37	63	0	30	0	0
19,6	10 396	487	23	77	0	2	8	8
21,4	11 016	391	38	62	0	59	7	16
20,4	36 338	8 100	23	77	51	13	204	219
6,1	610	92	17	83	20	37	12	17
63,3	1 145	198	22	78	57	16	12	13
10,7	1 252	285	45	55	8	45	27	86
12,4	522	269	0	100	79	99	0	14
10,2	5 040	1 243	44	56	67	5	613	629
14,5	27 080	4 220	70	30	46	13	1 102	1 243
0,0	52	3	33	67	67	0	2	2
14,8	7 229	1 398	40	60	47	9	503	530
1,3	336	67	61	39	74	19	2	7
9,3	535	110	22	78	35	23	28	38
12,5	630	140	6	94	86	6	9	9
16,9	7 725	1 227	43	57	72	12	191	200
11,4	3 066	573	27	73	71	12	77	83
17,7	638	315	16	84	0	95	0	0
46,9	157	20	40	60	75	20	3	3
13,4	3 973	2 111	15	85	52	99	2	52
8,8	1 427	333	5	95	12	97	0	0
9,8	1 189	354	6	94	25	97	0	0
51,9	1 457	265	38	62	86	3	28	29
3,2	513	81	12	88	73	5	5	6

Tabeller

Kvalitetsdeklaration

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) är statistikansvarig myndighet för högskoleväsendet. Detta enligt en till lagen om den officiella statistiken (2001:99) anslutande förordning (2001:100). Enligt förordningen ska den officiella statistiken dokumenteras, kvalitetsdeklareras och hållas allmänt tillgänglig enligt föreskrifter som Statistiska centralbyrån (SCB) meddelar.

Källorna till UKÄ:s uppföljning av högskoleväsendet är uppgifter från universitets- och högskoleregistret och registret över högskolans personal vid SCB, samt de ekonomiska uppgifter som UKÄ samlar in direkt från lärosätena. Därutöver har vissa uppgifter inhämtats från Centrala studiestödsnämnden och SCB:s forskningsstatistik samt från lärosätenas årsredovisningar.

Studerandedata till universitets- och högskoleregistret hämtas huvudsakligen från det lokala studiedokumentationssystemet Ladok. Uppgifterna till registret över högskolans personal rapporterar de statliga lärosätena via sina lönesystem till SCB:s konjunkturlönestatistik. De enskilda utbildningsanordnarna har lämnat uppgifter till SCB som motsvarar uppgifterna från de statliga lärosätena. De uppgifter som hämtats från

universitets- och högskoleregistret samt registret över högskolans personal har kvalitetsdeklareras i primärpublikationerna. Beskrivning av statistiken och kvalitetsdeklarationer finns tillgängliga på SCB:s hemsida. SCB och UKÄ gör bedömningen att samtliga uppgifter som omfattas av UKÄ:s statistikansvar håller hög kvalitet.

Enligt lagen om den officiella statistiken ska individbaserad officiell statistik vara könsuppdelad när inte särskilda skäl talar däremot. Så har också skett i största möjliga utsträckning i denna rapport.

När det gäller den ekonomiska statistiken överensstämmer resultaträkningarna med lärosätenas fastställda resultaträkningar. Uppgifterna avseende finansiering har lärosätena sammanställt från sina internredovisningar. Även dessa uppgifter överensstämmer i summeringarna med lärosätenas resultaträkningar. En manual för insamlingen och definitioner av finansiärskategorierna har utarbetats tillsammans med en referensgrupp. UKÄ bedömer att samtliga ekonomiska uppgifter är av hög kvalitet. En särskild kvalitetsdeklaration för den ekonomiska statistiken finns tillgänglig på UKÄ:s hemsida.

Tabell 1. Antal helårsstudenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2011 - 2015 samt antal studenter (registrerade) höstterminen 2015 per lärosäte. Alla uppgifter är exklusive uppdragsutbildning.

	Antal helårsstudenter					Antal studenter	
	2011	2012	2013	2014	2015	Höstterminen 2015	Kv/män%
Uppsala universitet	23 087	23 249	23 914	24 643	24 148	29 160	57/43
Lunds universitet	27 981	28 116	27 608	27 776	27 332	29 831	54/44
Göteborgs universitet	26 141	25 401	24 996	24 355	24 636	29 815	66/34
Stockholms universitet	29 234	29 645	29 774	29 190	28 508	34 529	63/37
Umeå universitet	16 843	16 461	16 010	16 133	16 104	20 686	61/39
Linköpings universitet	17 985	17 639	17 722	17 615	17 494	19 933	55/45
Karolinska institutet	5 876	6 140	6 122	6 078	6 116	7 343	73/27
Kungl. Tekniska högskolan	12 754	12 196	12 026	12 094	12 152	15 277	34/66
Chalmers tekniska högskola	8 522	8 485	8 782	9 027	9 104	9 706	31/69
Luleå tekniska universitet	7 310	8 026	8 111	7 737	7 559	9 357	49/51
Handelshögskolan i Stockholm	1 623	1 694	1 739	1 794	1 744	1 777	43/57
Sveriges lantbruksuniversitet	4 081	3 911	3 838	3 819	3 816	4 575	68/32
Karlstads universitet	8 719	8 135	8 037	8 040	8 207	10 128	64/36
Linnéuniversitetet *	15 432	14 762	14 087	13 734	13 828	18 626	63/37
Örebro universitet	9 830	9 032	8 688	8 621	8 749	10 359	61/39
Mittuniversitetet	8 248	7 580	6 961	6 816	6 779	9 145	63/37
Blekinge tekniska högskola	4 270	3 682	2 983	3 208	3 410	4 050	37/63
Försvärshögskolan	535	470	495	487	514	654	37/63
Gymnastik- och idrottshögskolan	637	680	695	648	715	965	48/52
Högskolan i Borås	6 262	5 856	5 563	5 495	5 425	6 870	74/26
Högskolan Dalarna	6 896	6 112	6 019	6 109	6 196	9 624	62/38
Högskolan på Gotland **	2 259	2 175	807	-	-	-	-
Högskolan i Gävle	6 550	5 975	5 923	5 517	5 517	9 239	60/40
Högskolan i Halmstad	5 533	5 184	5 131	5 097	5 104	6 384	62/38
Högskolan i Jönköping	8 532	7 954	7 352	7 020	7 054	8 629	62/38
Högskolan Kristianstad	5 690	5 433	5 024	5 041	5 060	8 106	70/30
Högskolan i Skövde	4 404	4 153	3 986	3 882	3 875	5 793	55/45
Högskolan Väst	5 130	4 960	5 001	5 150	4 675	5 808	68/32
Malmö högskola	12 447	12 557	12 566	11 944	12 040	14 999	68/32
Mälardalens högskola	7 976	7 812	7 296	7 048	6 948	8 895	66/34
Södertörns högskola	7 528	6 621	6 741	6 660	6 879	7 646	69/31
Beckmans Designhögskola	120	120	122	121	121	121	69/31
Dans- och cirkushögskolan *	154	154	173	-	-	-	-
Konstfack	584	619	657	696	679	768	74/26
Kungl. Konsthögskolan	210	203	194	212	200	209	67/33
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	633	611	637	662	685	978	50/50
Operahögskolan i Stockholm *	37	39	37	-	-	-	-
Stockholms dramatiska högskola *	226	241	226	-	-	-	-
Stockholms konstnärliga högskola *				440	478	702	69/31
Ersta Sköndal högskola	863	824	870	845	874	1 086	85/15
Gammekroppa skogsskola	24	26	26	25	25	25	4/96
Johannelunds teologiska högskola	96	90	98	97	99	115	44/56
Newmaninstitutet	38	48	43	48	42	91	43/57
Röda Korsets Högskola	488	443	458	496	558	595	80/20
Sophiahemmet Högskola	464	447	477	497	521	711	89/11
Stockholms Musikpedagogiska Institut	101	78	73	64	62	117	73/27
Teologiska Högskolan, Stockholm	199	223	241	243	210	299	70/30
Örebro Teologiska Högskola	130	94	83	104	112	213	49/51
Ericastiftelsen	36	33	35	37	32	69	84/16
Ensk. psykoterapeututb. anordnare	91	94	88	75	54	96	84/16
Totalt	312 810	304 482	298 533	295 440	294 441	343 344	60/40

Uppgifterna om helårsstudenter är registeruppgifter och avser vårtermin plus hösttermin.

Totalt antal studenter höstterminen 2015 är nettoräknade.

* Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan och Stockholms dramatiska högskola blev Stockholms konstnärliga högskola den 1 januari 2014.

** Uppgifterna för 2013 avser endast vårterminen. Från och med 1 juli 2013 ingår Högskolan på Gotland i Uppsala universitet.

Tabell 2. Programnybörjare på yrkesexamensprogram läsåren 2010/11 - 2014/15. Endast examina i 2007 års examensordning.

	2010/11		2011/12		2012/13		2013/14		2014/15	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Programnybörjare mot yrkesexamen på grundnivå	15 763	64/36	19 504	69/31	20 184	70/30	20 862	68/32	21 080	69/31
Arbetssterapeutexamen	588	87/13	561	86/14	554	85/15	507	86/14	554	84/16
Audionomexamen	93	76/24	95	74/26	111	74/26	115	63/37	109	72/28
Biomedicinsk analytikerexamen	529	76/24	585	80/20	618	77/23	641	75/25	619	76/24
Brandingenjörsexamen	97	29/71	82	38/62	85	33/67	82	29/71	77	36/64
Dietistexamen	120	90/10	108	91/9	97	88/12	122	92/8	104	86/14
Folkhögskolläraryrkesexamen	21	71/29	57	56/44	59	61/39	56	73/27	51	71/29
Fysioterapeutexamen1	700	66/34	676	71/29	675	67/33	687	64/36	692	64/36
Förskolläraryrkesexamen	0		2 976	93/7	3 358	93/7	3 633	92/8	3 730	92/8
Hippologexamen	0		0		0		0		0	
Högskoleingenjörsexamen	4 089	23/77	4 214	24/76	4 416	26/74	4 747	26/74	4 712	26/74
Landskapsingenjörsexamen	49	57/43	44	73/27	45	69/31	45	76/24	45	69/31
Lantmästarexamen	54	33/67	54	37/63	50	28/72	50	34/66	51	25/75
Officersexamen	90	16/84	86	21/79	95	9/91	101	10/90	111	16/84
Optikerexamen	82	82/18	65	86/14	81	85/15	78	79/21	81	80/20
Ortopedingenjörsexamen	33	52/48	34	56/44	24	54/46	38	66/34	33	73/27
Receptarieexamen	240	85/15	291	83/17	260	84/16	322	85/15	338	80/20
Röntgensjuksköterskeexamen	228	75/25	245	77/23	234	80/20	251	73/27	258	76/24
Sjuksköterskeexamen	5 032	84/16	5 141	84/16	5 175	86/14	5 385	84/16	5 440	84/16
Sjöingenjörsexamen	133	6/94	129	10/90	135	7/93	135	10/90	120	11/89
Sjökaptensexamen	165	18/82	152	16/84	184	13/87	160	18/82	151	15/85
Skogsmästarexamen	57	21/79	69	13/87	54	24/76	50	18/82	54	20/80
Skogsteknikerexamen	0		25	12/88	0		25	16/84	0	
Socionomexamen	2 711	84/16	2 598	83/17	2 603	84/16	2 407	84/16	2 510	83/17
Studie- och yrkesvägledarexamen	296	83/17	299	85/15	290	83/17	265	84/16	279	85/15
Tandhygienistexamen	253	93/7	237	92/8	253	94/6	242	92/8	266	85/15
Tandteknikerexamen	103	78/22	102	72/28	86	74/26	77	73/27	80	71/29
Yrkesläraryrkesexamen	0		579	55/45	642	63/37	641	58/42	615	66/34
Programnybörjare mot yrkesexamen på avancerad nivå	14 676	45/55	14 719	44/56	14 942	44/56	14 666	45/55	14 313	46/54
Agronomexamen	154	73/27	168	73/27	155	74/26	162	75/25	168	83/17
Apotekarexamen	300	72/28	300	72/28	301	72/28	300	77/23	292	70/30
Arkitektexamen	352	59/41	352	61/39	394	55/45	345	62/38	335	63/37
Civilekonomexamen	2 401	51/49	2 024	47/53	2 022	50/50	1 480	53/47	1 398	53/47
Civilingenjörsexamen	6 481	28/72	6 821	29/71	7 168	29/71	7 371	31/69	7 128	31/69
Hortonomexamen	12	58/42	15	53/47	11	18/82	14	86/14	14	79/21
Juristexamen	2 002	59/41	1 893	59/41	1 791	57/43	1 766	59/41	1 717	58/42
Jägmästarexamen	87	39/61	89	31/69	82	37/63	86	37/63	78	38/62
Landskapsarkitektexamen	118	79/21	122	82/18	117	81/19	118	75/25	119	72/28
Logopedexamen	198	91/9	159	88/12	153	90/10	189	88/12	209	86/14
Läkarexamen	1 411	54/46	1 553	53/47	1 562	54/46	1 617	54/46	1 614	55/45
Psykologexamen	670	71/29	719	68/32	678	65/35	708	69/31	725	69/31
Sjukhusfysikerexamen	53	53/47	61	46/54	52	54/46	57	61/39	67	64/36
Tandläkarexamen	335	62/38	336	57/43	348	67/33	353	66/34	351	63/37
Veterinärexamen	102	90/10	107	88/12	108	89/11	100	87/13	98	88/12
Programnybörjare mot yrkesexamen på avancerad nivå, påbyggnadsutbildning	3 058	88/12	3 629	88/12	3 674	88/12	3 723	89/11	3 930	89/11
Barnmorskeexamen	299	100/0	301	99/1	312	100/0	288	100/0	326	100/0
Psykoterapeutexamen	174	82/18	299	81/19	284	81/19	227	84/16	193	77/23
Specialistsjuksköterskeexamen	1 973	85/15	2 147	85/15	2 137	85/15	2 283	86/14	2 272	87/13
Specialläraryrkesexamen	196	95/5	410	92/8	504	92/8	526	91/9	608	94/6
Specialpedagogexamen	416	94/6	472	92/8	437	92/8	399	94/6	531	91/9
Programnybörjare mot yrkesexamen på grundnivå eller avancerad nivå	12 318	74/26	7 263	66/34	7 781	67/33	7 820	65/35	9 015	64/36
Grundläraryrkesexamen	0		2 788	81/19	3 332	80/20	3 388	78/22	3 580	77/23
Läraryrkesexamen	12 318	74/26	1 550	68/32	958	72/28	809	69/31	1 154	64/36
Ämnesläraryrkesexamen	0		2 925	52/48	3 491	54/46	3 623	52/48	4 281	52/48
Totalt	45 815	62/38	45 115	62/38	46 581	62/38	47 071	62/38	48 338	63/37

1) Den 1 januari 2014 ändrades yrkestiteln för sjukgymnast till fysioterapeut.

Tabell 3. Antal avlagda examina i utbildning på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2010/11–2014/15.

Generella examina per inriktning (SUN), konstnärliga examina och yrkesexamina.

	2010/11		2011/12		2012/13		2013/14		2014/15	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Generella examina	37 432	60/40	40 813	60/40	43 055	59/41	44 632	60/40	46 887	60/40
Högskoleexamen	1 588	59/41	1 800	57/43	1 822	54/46	1 733	54/46	1 815	56/44
humaniora och konst	186	54/46	202	59/41	198	50/50	220	53/47	213	61/39
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	546	75/25	487	75/25	464	74/26	490	73/27	590	72/28
naturvetenskap, matematik och data	99	44/56	153	45/55	194	34/66	196	35/65	191	37/63
teknik och tillverkning	482	34/66	647	32/68	578	25/75	522	27/73	551	32/68
hälso- och sjukvård samt social omsorg	194	83/17	182	84/16	256	90/10	222	87/13	156	85/15
pedagogik och lärutbildning	43	70/30	60	83/17	43	77/23	48	71/29	55	73/27
tjänster	34	71/29	64	84/16	88	77/23	35	66/34	58	67/33
lant- skogsbruk, djursjukvård	4	50/50	5	20/80	1	0/100			1	0/100
Kandidatexamen	20 322	66/34	23 075	66/34	25 380	65/35	27 321	64/36	28 465	64/36
humaniora och konst	2 041	64/36	2 192	63/37	2 260	62/38	2 446	63/37	2 539	64/36
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	8 017	63/37	9 322	64/36	10 793	63/37	11 425	63/37	12 428	64/36
naturvetenskap, matematik och data	1 724	42/58	1 986	44/56	2 271	43/57	2 667	42/58	2 821	45/55
teknik och tillverkning	1 905	37/63	2 290	38/62	2 652	38/62	3 174	39/61	3 307	36/64
hälso- och sjukvård samt social omsorg	5 154	87/13	5 766	86/14	5 637	86/14	5 849	85/15	5 612	86/14
pedagogik och lärutbildning	992	86/14	815	86/14	927	85/15	890	85/15	814	86/14
tjänster	438	61/39	580	70/30	674	68/32	701	73/27	765	69/31
lant- skogsbruk, djursjukvård	51	63/37	124	69/31	166	69/31	169	67/33	179	72/28
Magisterexamen (1993)	4 703	60/40	2 852	58/42	1 690	56/44	1 308	57/43	2 076	56/44
humaniora och konst	413	62/38	299	61/39	214	64/36	153	69/31	264	69/31
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	2 675	58/42	1 622	57/43	930	54/46	716	54/46	1 138	56/44
naturvetenskap, matematik och data	811	56/44	456	54/46	277	48/52	248	49/51	361	48/52
teknik och tillverkning	199	28/72	160	33/67	81	22/78	58	38/62	142	30/70
hälso- och sjukvård samt social omsorg	449	82/18	223	83/17	140	88/12	90	82/18	113	84/16
pedagogik och lärutbildning	106	75/25	62	81/19	35	80/20	35	80/20	39	74/26
tjänster	38	79/21	23	61/39	11	82/18	6	100/0	15	40/60
lant- skogsbruk, djursjukvård	12	33/67	7	43/57	2	0/100	2	50/50	4	50/50
Magisterexamen m. ämnesbredd	238	57/43	180	59/41	99	62/38	47	60/40	62	60/40
humaniora och konst	30	77/23	31	81/19	23	74/26	10	90/10	3	67/33
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	123	47/53	91	47/53	42	48/52	12	42/58	34	47/53
naturvetenskap, matematik och data	7	71/29	8	25/75	3	33/67			3	67/33
teknik och tillverkning	22	27/73	10	30/70	8	63/37	9	22/78	8	50/50
hälso- och sjukvård samt social omsorg	17	82/18	13	92/8	8	75/25	5	100/0	5	100/0
pedagogik och lärutbildning	21	95/5	18	83/17	8	88/12	6	83/17	6	100/0
tjänster	18	56/44	9	78/22	7	71/29	5	40/60	3	67/33
lant- skogsbruk, djursjukvård	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Magisterexamen (2007)	4 763	61/39	5 526	62/38	5 269	65/35	5 771	66/34	5 870	67/33
humaniora och konst	256	64/36	283	60/40	250	59/41	306	59/41	257	58/42
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	1 754	54/46	2 161	52/48	2 020	55/45	2 284	55/45	2 113	55/45
naturvetenskap, matematik och data	472	34/66	474	32/68	355	37/63	310	36/64	273	42/58
teknik och tillverkning	511	34/66	431	35/65	319	39/61	331	37/63	369	34/66
hälso- och sjukvård samt social omsorg	1 307	85/15	1 730	85/15	1 851	86/14	2 073	86/14	2 280	85/15
pedagogik och lärutbildning	344	78/22	323	86/14	357	80/20	349	79/21	386	82/18
tjänster	118	61/39	121	48/52	114	43/57	117	58/42	191	52/48
lant- skogsbruk, djursjukvård	1	100/0	3	67/33	3	67/33	1	100/0	1	0/100
Masterexamen	5 818	42/58	7 380	42/58	8 795	42/58	8 452	45/55	8 599	47/53
humaniora och konst	217	65/35	300	65/35	375	68/32	444	65/35	409	67/33
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	1 359	57/43	1 814	54/46	2 194	58/42	2 174	57/43	2 394	58/42
naturvetenskap, matematik och data	1 128	42/58	1 460	42/58	1 638	39/61	1 554	44/56	1 468	44/56
teknik och tillverkning	2 694	28/72	3 205	28/72	3 804	27/73	3 499	30/70	3 464	30/70
hälso- och sjukvård samt social omsorg	257	68/32	385	68/32	525	66/34	555	74/26	626	76/24
pedagogik och lärutbildning	76	68/32	77	81/19	93	85/15	85	76/24	112	78/22
tjänster	28	14/86	81	59/41	69	62/38	61	56/44	70	60/40
lant- skogsbruk, djursjukvård	59	53/47	58	55/45	97	55/45	80	68/32	56	71/29
Konstnärliga examina	654	58/42	714	59/41	977	56/44	843	60/40	972	59/41
Konstnärlig högskoleexamen	14	57/43	7	86/14	23	61/39	21	57/43	22	50/50
Konstnärlig kandidatexamen	412	58/42	423	58/42	625	55/45	495	60/40	624	58/42
Konstnärlig magisterexamen	55	62/38	34	62/38	31	71/29	20	60/40	28	86/14
Konstnärlig masterexamen	173	57/43	250	60/40	298	54/46	307	62/38	298	60/40
Yrkesexamina	33 758	71/29	28 620	69/31	30 733	69/31	32 700	69/31	33 014	67/33
Agromexamen	67	76/24	60	77/23	75	83/17	74	73/27	92	83/17
Apotekarexamen	235	77/23	206	75/25	207	73/27	209	74/26	198	78/22
Arbetssterapeutexamen	360	89/11	392	92/8	358	90/10	408	91/9	421	87/13
Arkitektexamen	208	57/43	197	60/40	162	63/37	196	61/39	285	55/45
Audionomexamen	55	80/20	44	80/20	39	82/18	86	74/26	63	71/29
Barnmorskeexamen	269	99/1	293	99/1	260	99/1	313	100/0	269	100/0
Biomedicinsk analytikerexamen	278	83/17	289	82/18	310	84/16	356	83/17	358	82/18
Brandingjörsexamen	77	31/69	59	41/59	63	29/71	67	27/73	72	35/65
Civilekonomexamen	216	55/45	718	57/43	1 053	56/44	1 178	58/42	1 243	56/44
Civilingenjörsexamen	3 609	28/72	3 049	27/73	3 348	29/71	3 766	31/69	4 224	30/70
Biotechnik	153	61/39	131	60/40	125	66/34	135	69/31	154	62/38
Datateknik	247	5/95	184	5/95	208	6/94	238	9/91	282	10/90
Elektroteknik	177	10/90	158	10/90	141	7/93	179	11/89	195	10/90
Energiteknik	49	35/65	48	25/75	54	39/61	72	36/64	108	31/69
Farkostteknik	70	10/90	74	12/88	76	9/91	79	11/89	101	12/88
Industriell ekonomi	473	31/69	405	30/70	540	30/70	592	35/65	632	34/66
Informationsteknologi	105	11/89	83	10/90	119	10/90	106	16/84	112	17/83
Kemiteknik	195	51/49	148	55/45	144	47/53	171	48/52	150	49/51
Maskinteknik	499	18/82	453	17/83	465	18/82	495	22/78	590	18/82
Samhällsbyggnadsteknik	126	51/49	102	35/65	135	48/52	149	43/57	137	36/64
Teknisk design	127	44/56	88	49/51	167	46/54	190	48/52	195	55/45

	2010/11		2011/12		2012/13		2013/14		2014/15	
	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%
Teknisk fysik	348	20/80	280	19/81	265	18/82	304	16/84	368	21/79
Väg- och vattenbyggnad	246	29/71	189	28/72	216	31/69	237	31/69	211	35/65
Övriga inriktningar	794	33/67	706	34/66	693	38/62	819	35/65	989	37/63
Dietistexamen	91	95/5	83	96/4	101	86/14	70	94/6	98	89/11
Djursjukvårdarexamen	29	97/3	5	80/20	1	100/0	2	100/0	1	100/0
Folkhögskollärarexamen	51	59/41	27	67/33	13	23/77	46	65/35	35	77/23
Fysioterapeutexamen	522	68/32	537	71/29	563	72/28	566	72/28	532	70/30
Förskollärarexamen	-	-	-	-	-	-	17	94/6	1 388	96/4
Grundläraresexamen	-	-	-	-	-	-	50	62/38	487	77/23
Hippologexamen	34	94/6	15	93/7	9	100/0	8	100/0	10	100/0
Hortonomexamen	4	75/25	3	100/0	2	50/50	8	63/37	3	67/33
Högskoleingenjörsexamen	1 690	26/74	1 928	24/76	2 173	27/73	2 334	28/72	2 430	27/73
Bygg	545	30/70	615	27/73	707	30/70	764	34/66	840	29/71
Data	220	8/92	219	10/90	250	10/90	278	13/87	300	11/89
Elektro	117	9/91	155	12/88	174	10/90	161	8/92	187	13/87
Energi	54	11/89	63	17/83	105	20/80	136	19/81	136	29/71
Industriell ekonomi	89	38/62	95	35/65	104	40/60	156	46/54	159	42/58
Maskin	378	17/83	490	18/82	512	19/81	507	17/83	503	18/82
Övriga inriktningar	287	51/49	291	45/55	321	51/49	332	48/52	305	52/48
Juristexamen	1 071	62/38	1 406	62/38	1 280	63/37	1 310	61/39	1 398	60/40
Jägmästarexamen	66	29/71	80	25/75	62	26/74	68	34/66	67	39/61
Konstn högskoleexamen dans	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100/0
Konstn högskoleexamen konst o design	12	33/67	15	47/53	13	85/15	10	50/50	12	58/42
Konstn högskoleexamen musik	32	34/66	22	50/50	19	26/74	10	20/80	36	36/64
Konstn högskoleexamen scen o medier	1	100/0	1	100/0	3	100/0	1	100/0	-	-
Landskapsarkitektexamen	52	85/15	66	76/24	74	81/19	91	81/19	110	78/22
Landskapsingenjörsexamen	29	69/31	31	81/19	29	66/34	39	64/36	25	92/8
Lantmästarexamen	39	33/67	37	41/59	43	33/67	37	41/59	41	29/71
Logopedexamen	160	93/7	98	90/10	164	88/12	134	89/11	140	94/6
Läkarexamen	983	57/43	1 055	53/47	1 042	52/48	1 111	54/46	1 227	57/43
Lärarexamen	12 609	78/22	6 514	80/20	8 341	81/19	8 713	81/19	5 483	75/25
Fritidshem	170	75/25	105	74/26	206	79/21	247	72/28	88	65/35
Fritidshem / grundsk tidiga år	33	73/27	13	92/8	6	67/33	5	80/20	19	63/37
Förskola / fritidshem / grundsk tidiga år	3 069	92/8	1 297	92/8	1 615	91/9	1 702	92/8	865	91/9
Förskola / förskolekl / grundsk tidiga år	1 297	92/8	814	94/6	947	92/8	937	91/9	506	92/8
Förskola / förskoleklass	1 166	96/4	1 128	97/3	1 634	97/3	1 708	96/4	624	96/4
Förskola / förskoleklass / fritidshem	113	100/0	73	90/10	121	95/5	158	93/7	60	90/10
Grundskolans tidigare år	1 022	84/16	569	88/12	736	87/13	955	86/14	510	86/14
Grundskolans tidigare och senare år	43	67/33	15	87/13	16	81/19	19	79/21	12	58/42
Grundskolans senare år	1 492	70/30	653	70/30	793	69/31	801	68/32	819	69/31
Grundskolans senare år / gymnasieskolan	2 366	61/39	954	58/42	1 355	62/38	1 424	60/40	1 342	58/42
... därav yrkeslärare	25	60/40	2	50/50	10	50/50	8	38/62	7	43/57
Gymnasieskolan	1 771	58/42	843	55/45	841	58/42	715	56/44	588	55/45
... därav yrkeslärare	516	59/41	277	54/46	333	54/46	251	54/46	96	55/45
Övriga kombinationer av verksamheter	67	58/42	50	68/32	71	54/46	42	60/40	50	50/50
Officersexamen	84	14/86	74	8/92	61	8/92	55	13/87	73	18/82
Optikerexamen	81	83/17	70	89/11	40	88/12	49	84/16	64	88/12
Organistexamen	5	60/40	8	75/25	3	33/67	3	0/100	4	75/25
Ortopedingenjörsexamen	18	61/39	23	65/35	23	57/43	30	67/33	18	44/56
Psykologexamen	462	68/32	505	71/29	492	71/29	533	68/32	573	73/27
Psykoterapeutexamen	155	74/26	281	80/20	235	81/19	170	84/16	315	84/16
Receptarieexamen	148	92/8	154	92/8	128	90/10	176	89/11	186	90/10
Röntgensjuksköterskeexamen	136	81/19	184	79/21	146	80/20	174	79/21	164	82/18
Sjukhusfysikerexamen	37	38/62	33	33/67	31	52/48	25	56/44	20	60/40
Sjuksköterskeexamen	4 162	88/12	3 918	87/13	3 838	86/14	3 913	86/14	3 871	87/13
Sjöingenjörsexamen	65	3/97	77	6/94	67	1/99	94	6/94	81	6/94
Sjökaptenexamen	115	15/85	147	17/83	100	18/82	114	14/86	92	18/82
Skogsmästarexamen	24	4/96	31	19/81	23	4/96	29	21/79	25	28/72
Skogsteknikerexamen	8	25/75	5	0/100	12	17/83	3	0/100	24	17/83
Social omsorgsexamen	113	86/14	34	85/15	17	94/6	20	85/15	31	90/10
Socionomexamen	2 206	88/12	2 436	87/13	2 370	86/14	2 425	87/13	2 230	87/13
Specialistsjuksköterskeexamen	1 826	85/15	2 047	85/15	1 944	85/15	1 916	86/14	2 122	85/15
Specialläraresexamen	117	96/4	189	94/6	200	95/5	220	94/6	334	95/5
Specialpedagogexamen	328	93/7	363	94/6	330	90/10	342	91/9	354	94/6
Studie- och yrkesvägledarexamen	152	95/5	201	89/11	183	94/6	188	89/11	207	83/17
Tandhygienistexamen	209	93/7	205	95/5	184	93/7	203	96/4	175	97/3
Tandläkarexamen	202	69/31	208	71/29	216	59/41	234	64/36	265	62/38
Tandteknikerexamen	53	77/23	57	82/18	75	80/20	41	80/20	53	74/26
Teologie kandidatexamen	71	51/49	37	59/41	33	42/58	21	67/33	22	45/55
Trädgårdsingenjörsexamen	36	86/14	7	71/29	17	82/18	35	80/20	25	72/28
Veterinärexamen	84	82/18	81	84/16	82	79/21	77	87/13	81	88/12
Yrkeskoleexamen	10	30/70	15	33/67	7	71/29	5	20/80	9	67/33
Yrkesläraresexamen	-	-	-	-	63	63/37	207	61/39	445	63/37
Yrkesteknisk högskoleexamen	2	50/50	-	-	2	50/50	-	-	1	100/0
Ämnesläraresexamen	-	-	-	-	4	100/0	120	61/39	400	63/37
Äldre examina ej motsvarande generella eller yrkesexamina	3	33/67	4	50/50	2	50/50	2	100/0	11	36/64

Tabell 4. Antal nybörjare samt antal doktors- och licentiatexamen i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2015, samt antal aktiva doktorander höstterminen 2015 per lärosäte och forskningsämnesområde.

	Naturvetenskap		Teknik		Medicin och hälsovetenskap		Lantbruksvetenskap		Samhällsvetenskap		Humaniora		Summa	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Uppsala universitet														
Nybörjare	88	32/68	32	34/66	115	60/40			53	53/47	30	57/43	318	48/52
Doktorander (aktiva)	645	35/65	190	31/69	725	56/44			380	51/49	227	48/52	2165	46/54
Doktorsexamina	89	34/66	26	31/69	117	57/43			47	49/51	36	47/53	315	46/54
Licentiatexamen	28	25/75	12	25/75	36	58/42			14	50/50	3	33/67	93	42/58
Lunds universitet														
Nybörjare	105	36/64	64	33/67	165	53/47			56	46/54	27	56/44	417	45/55
Doktorander (aktiva)	595	37/63	488	32/68	950	56/44			375	52/48	256	49/51	2662	46/54
Doktorsexamina	102	37/63	73	22/78	141	57/43			42	57/43	21	38/62	379	44/56
Licentiatexamen	11	18/82	22	18/82	6	33/67			2	100/0	7	57/43	48	29/71
Göteborgs universitet														
Nybörjare	43	35/65	0		118	58/42			68	53/47	33	42/58	262	51/49
Doktorander (aktiva)	203	44/56	1	100/0	759	58/42			413	60/40	220	56/44	1596	56/44
Doktorsexamina	48	38/62	0		139	54/46			72	60/40	23	57/43	282	53/47
Licentiatexamen	12	33/67	0		0				21	62/38	7	57/43	40	53/47
Stockholms universitet														
Nybörjare	122	37/63	0		5	60/40			77	51/49	25	64/36	229	45/55
Doktorander (aktiva)	681	41/59	11	55/45	22	64/36			533	52/48	218	63/37	1465	49/51
Doktorsexamina	122	50/50	3	67/33	2	50/50			74	61/39	31	68/32	232	56/44
Licentiatexamen	62	40/60	1	100/0	0				19	47/53	3	67/33	85	44/56
Umeå universitet														
Nybörjare	28	36/64	0		65	49/51			18	50/50	1	100/0	112	46/54
Doktorander (aktiva)	213	41/59	28	36/64	438	52/48			210	57/43	83	53/47	972	50/50
Doktorsexamina	41	41/59	3	0/100	75	55/45			38	63/67	17	59/41	174	53/47
Licentiatexamen	5	0/100	2	50/50	0				1	100/0	4	100/0	12	50/50
Linköpings universitet														
Nybörjare	37	30/70	37	24/76	80	64/36			40	53/47	7	71/29	201	48/52
Doktorander (aktiva)	278	31/69	226	24/76	403	62/38			242	60/40	29	62/38	1177	47/53
Doktorsexamina	35	23/77	51	20/80	58	59/41			24	79/21	3	100/0	171	43/57
Licentiatexamen	20	20/80	18	22/78	1	100/0			8	63/37	0		47	30/70
Karolinska institutet														
Nybörjare	0		2	100/0	388	60/40							390	60/40
Doktorander (aktiva)	1	100/0	4	75/25	2237	59/41							2242	59/41
Doktorsexamina	0		0		359	61/39							359	61/39
Licentiatexamen	0		0		8	75/25							8	75/25
Kungl. Tekniska högskolan														
Nybörjare	76	32/68	189	31/69	1	100/0			6	67/33	9	44/56	281	33/67
Doktorander (aktiva)	506	25/75	1214	30/70	37	46/54			24	71/29	48	50/50	1822	30/70
Doktorsexamina	94	38/62	217	28/72	7	43/57			7	57/43	3	0/100	328	32/68
Licentiatexamen	25	28/72	94	30/70	1	0/100			1	100/0	1	0/100	122	30/70
Chalmers tekniska högskola														
Nybörjare	54	22/78	175	30/70							2	50/50	230	28/72
Doktorander (aktiva)	256	27/73	877	31/69							23	57/43	1155	31/69
Doktorsexamina	34	44/56	130	28/72							3	67/33	167	32/68
Licentiatexamen	42	43/57	95	28/72							2	100/0	139	34/66
Luleå tekniska universitet														
Nybörjare	8	13/87	80	38/62	3	67/33			27	30/70	5	40/60	123	35/65
Doktorander (aktiva)	50	36/64	384	31/69	22	86/14			66	41/59	10	20/80	532	35/65
Doktorsexamina	5	40/60	62	18/82	10	90/10			5	40/60	0		82	29/71
Licentiatexamen	4	25/75	27	30/70	0				4	75/25	0		35	34/66
Handelshögskolan i Sthlm														
Nybörjare									19	26/74			19	26/74
Doktorander (aktiva)									141	43/57			141	43/57
Doktorsexamina									12	42/58			12	42/58
Licentiatexamen									1	0/100			1	0/100
Sveriges lantbruksuniversitet														
Nybörjare	26	65/35	0		1	0/100	42	57/43	4	25/75			73	58/42
Doktorander (aktiva)	175	56/44	0		2	50/50	329	60/40	30	37/63			536	57/43
Doktorsexamina	50	46/54	2	50/50	0		65	57/43	3	100/0			120	53/47
Licentiatexamen	4	75/25	0		0		8	50/50	0				12	58/42
Karlstads universitet														
Nybörjare	8	38/62	1	100/0	4	75/25			20	45/55	4	50/50	37	49/51
Doktorander (aktiva)	53	40/60	21	29/71	21	76/24			127	58/42	19	37/63	241	51/49
Doktorsexamina	7	29/71	1	100/0	7	57/43			14	50/50	1	100/0	30	50/50
Licentiatexamen	8	50/50	3	33/67	0				5	80/20	1	100/0	17	59/41
Linnéuniversitetet														
Nybörjare	12	58/42	4	50/50	12	75/25			5	80/20	11	73/27	44	68/32
Doktorander (aktiva)	79	37/63	37	43/57	39	82/18			74	65/35	32	63/37	261	56/44
Doktorsexamina	11	36/64	4	50/50	4	50/50			12	33/67	2	50/50	33	39/61
Licentiatexamen	6	50/50	0		0				1	100/0	1	100/0	8	63/67
Örebro universitet														
Nybörjare	8	63/37	1	0/100	20	60/40			15	53/47	4	25/75	48	54/46
Doktorander (aktiva)	49	43/57	10	0/100	194	63/37			131	60/40	24	63/37	408	58/42
Doktorsexamina	7	29/71	0		21	67/33			18	72/28	6	33/67	52	60/40
Licentiatexamen	1	100/0	0		7	71/29			1	100/0	0		9	78/22

	Naturvetenskap		Teknik		Medicin och hälsovetenskap		Lantbruksvetenskap		Samhällsvetenskap		Humaniora		Summa	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Mittuniversitetet														
Nybörjare	6	17/83	14	29/71	4	100/0			7	71/29	2	50/50	33	45/55
Doktorander (aktiva)	24	33/67	46	26/74	16	75/25			40	60/40	3	67/33	129	45/55
Doktorsexamina	3	0/100	6	33/67	1	100/0			6	50/50	1	0/100	17	35/65
Licentiatexamina	1	0/100	0		0				1	0/100	0		2	0/100
Blekinge tekniska högskola														
Nybörjare	5	40/60	7	57/43									12	50/50
Doktorander (aktiva)	32	28/72	51	45/55									83	39/61
Doktorsexamina	4	25/75	10	40/60									14	36/64
Licentiatexamina	6	17/83	6	17/83									12	17/83
Gymnastik- och idrottshögskolan														
Nybörjare					1	0/100							1	0/100
Doktorander (aktiva)					19	58/42							19	58/42
Doktorsexamina					1	100/0							1	100/0
Licentiatexamina					2	50/50							2	50/50
Högskolan i Borås														
Nybörjare			5	20/80					5	40/60	4	100/0	14	50/50
Doktorander (aktiva)			31	42/58					27	63/37	12	92/8	70	59/41
Doktorsexamina			10	50/50					1	100/0	4	75/25	15	60/40
Licentiatexamina			0						0		3	67/33	3	67/33
Högskolan Dalarna														
Nybörjare	4	50/50											4	50/50
Doktorander (aktiva)	8	63/37											8	63/67
Doktorsexamina	2	50/50											2	50/50
Licentiatexamina	0												0	
Högskolan i Gävle														
Nybörjare			1	0/100	1	100/0			2	0/100			4	25/75
Doktorander (aktiva)			16	25/75	6	50/50			8	25/75			30	30/70
Doktorsexamina			0		0				1	0/100			1	0/100
Licentiatexamina			0		0				0				0	
Högskolan i Halmstad														
Nybörjare			5	40/60	3	100/0			3	33/67			11	55/45
Doktorander (aktiva)			32	25/75	9	100/0			17	47/53			58	43/57
Doktorsexamina			3	33/67	0				0				3	33/67
Licentiatexamina			1	0/100	0				0				1	0/100
Högskolan i Jönköping														
Nybörjare	0		8	38/62	10	80/20			14	86/14			32	72/28
Doktorander (aktiva)	1	0/100	33	30/70	35	86/14			92	62/38			161	60/40
Doktorsexamina	0		0		5	100/0			11	45/55			16	63/37
Licentiatexamina	0		5	0/100	1	100/0			3	67/33			9	33/67
Högskolan i Skövde														
Nybörjare	9	22/78											9	22/78
Doktorander (aktiva)	32	28/72											32	28/72
Doktorsexamina	0												0	
Licentiatexamina	1	100/0											1	100/0
Högskolan Väst														
Nybörjare			1	100/0					5	80/20			6	83/17
Doktorander (aktiva)			26	19/81					18	72/28			44	41/59
Doktorsexamina			2	0/100					0				2	0/100
Licentiatexamina			1	0/100					0				1	0/100
Malmö högskola														
Nybörjare	5	40/60			14	79/21			16	50/50	3	33/67	38	58/42
Doktorander (aktiva)	12	33/67			83	58/42			71	66/34	11	27/73	177	58/42
Doktorsexamina	3	67/33			9	56/44			4	75/25	1	0/100	17	59/41
Licentiatexamina	0				1	100/0			5	100/0	0		6	100/0
Mälardalens högskola														
Nybörjare	10	20/80	5	60/40	0				3	100/0			18	44/56
Doktorander (aktiva)	62	21/79	76	37/63	26	88/12			31	74/26			194	44/56
Doktorsexamina	6	17/83	3	0/100	0				1	100/0			10	20/80
Licentiatexamina	4	25/75	1	0/100	0				3	100/0			8	50/50
Södertörns högskola														
Nybörjare	2	50/50							6	83/17	6	33/67	14	57/43
Doktorander (aktiva)	16	75/25							16	69/31	35	46/54	67	58/42
Doktorsexamina	0								0		1	0/100	1	0/100
Licentiatexamina	0								0		0		0	
Ersta Sköndal högskola														
Nybörjare					1	100/0			6	83/17			7	86/14
Doktorander (aktiva)					1	100/0			6	83/17			7	86/14
Doktorsexamina					0				0				0	
Licentiatexamina					0				0				0	
Totalt														
Nybörjare	656	35/65	629	32/68	1011	59/41	42	57/43	475	51/49	173	54/46	2985	47/53
Doktorander (aktiva)	3967	36/64	3797	31/69	6043	58/42	329	60/40	3072	55/45	1250	54/46	18443	47/53
Doktorsexamina	663	39/61	606	26/74	956	59/41	65	57/43	392	58/42	153	53/47	2835	47/53
Licentiatexamina	240	34/66	288	27/73	63	60/40	8	50/50	90	63/37	32	66/34	721	39/61

Tabell 5. Doktorandernas försörjning kalenderåret 2015 per lärosäte och forskningsämnesområde omräknat till heltidspersoner

	Anställning som doktorand	Annan anst. inom högskolan	Utbildningsbidrag	Företagsdoktorand	Anställning som läkare	Annan anst. utanför högskolan	Stipendier	Övrig (inkl. studiemedel)	Summa
Uppsala universitet	1 203,0	30,2	41,4	23,3	81,0	93,9	133,3	71,0	1 677,1
Naturvetenskap	457,7	12,6	14,5	9,2	0,4	15,3	43,6	10,9	564,2
Teknik	109,7	3,0	0,2	4,9		2,3	22,0	7,6	149,6
Medicin och hälsovetenskap	300,9	7,5	14,9	7,6	80,6	54,1	19,4	4,5	489,5
Samhällsvetenskap	209,6	5,7	7,7	1,5		18,2	28,4	19,1	290,0
Humaniora	125,0	1,3	4,2	0,3		4,1	20,0	29,0	183,8
Lunds universitet	1 346,5	33,7	0,0	50,9	121,1	48,2	131,8	78,4	1 810,5
Naturvetenskap	424,9	1,6		8,8		2,0	30,1	8,7	476,1
Teknik	256,3	12,7		37,0		13,1	49,3	4,9	373,3
Medicin och hälsovetenskap	312,2	10,2		3,1	121,1	18,6	20,4	25,4	510,9
Samhällsvetenskap	208,3	6,6		2,0		14,1	25,1	15,0	271,1
Humaniora	144,8	2,6			0,1	0,4	7,0	24,4	179,1
Göteborgs universitet	607,2	29,9	43,6	20,0	114,9	87,9	33,4	59,9	996,9
Naturvetenskap	130,6	5,3		4,8		3,1	2,6	3,1	149,4
Teknik	0,7								0,7
Medicin och hälsovetenskap	156,2	13,7	39,1	5,0	114,4	57,8	13,5	10,7	410,3
Samhällsvetenskap	206,7	7,7	4,6	7,5		24,3	12,5	27,6	290,7
Humaniora	113,1	3,2		2,8	0,5	2,8	4,8	18,6	145,8
Stockholms universitet	862,3	68,0	46,4	21,3	0,0	14,4	68,6	86,8	1 167,8
Naturvetenskap	451,0	30,8	35,8	8,5		1,8	8,3	22,6	558,8
Teknik	8,2								8,2
Medicin och hälsovetenskap	14,7	0,9	0,2				1,0	1,0	17,8
Samhällsvetenskap	259,0	32,4	8,6	12,9		11,7	48,0	41,8	414,3
Humaniora	129,5	3,9	1,8			1,0	11,3	21,4	168,8
Umeå universitet	496,5	33,1	18,7	8,1	49,5	48,4	8,5	32,1	694,9
Naturvetenskap	140,4	6,8	5,0	3,3		5,2	3,9	2,4	166,9
Teknik	21,8	3,6		1,0				0,9	27,2
Medicin och hälsovetenskap	142,1	13,9	13,7	2,0	49,5	39,7	1,6	15,5	277,8
Samhällsvetenskap	141,9	7,8		1,8		1,7	3,0	5,3	161,5
Humaniora	50,4	1,1				1,9		8,1	61,5
Linköpings universitet	549,7	38,0	0,0	22,6	54,4	62,1	24,1	43,7	794,6
Naturvetenskap	173,7	13,4		7,0		4,8	10,4	13,6	222,9
Teknik	125,3	5,1		9,9		1,3	9,6	0,6	151,7
Medicin och hälsovetenskap	105,1	13,0	0,0	0,6	54,4	45,1	2,1	25,0	245,4
Samhällsvetenskap	130,1	3,3		5,1		11,0	1,9	3,4	154,8
Humaniora	15,5	3,3						1,1	19,9
Karolinska institutet	851,7	31,8	151,5	36,9	265,6	182,5	126,1	76,4	1 722,5
Naturvetenskap	1,0								1,0
Teknik	0,2	0,1	0,5			0,2	0,3		1,3
Medicin och hälsovetenskap	850,5	31,7	151,0	36,9	265,6	182,3	125,9	76,4	1 720,2
Kungl. Tekniska högskolan	936,8	48,8	0,0	138,8	0,1	13,8	232,0	93,4	1 463,7
Naturvetenskap	310,0	1,4		35,8			54,7	23,2	425,1
Teknik	592,5	35,9		95,0	0,1	11,3	170,4	61,0	966,2
Medicin och hälsovetenskap	9,8	6,5		5,3			0,6	1,0	23,2
Samhällsvetenskap	5,3	2,1		2,4		2,5	0,1	2,1	14,6
Humaniora	19,1	2,9		0,4			6,2	6,0	34,6
Chalmers tekniska högskola	680,0	11,9	0,0	111,7	0,0	7,2	6,7	6,4	824,0
Naturvetenskap	169,5	2,0		13,1			0,4	0,5	185,5
Teknik	499,7	6,1		96,4		7,2	6,3	5,9	621,6
Humaniora	10,8	3,8		2,3					16,9
Luleå tekniska universitet	275,0	37,2	0,0	28,5	0,1	19,8	17,1	7,5	385,1
Naturvetenskap	24,6	10,4		1,7		2,5	2,7	0,3	42,1
Teknik	214,2	15,4		23,0		14,3	12,1	6,9	285,8
Medicin och hälsovetenskap	7,9	5,8		0,3		2,1	1,0		17,0
Samhällsvetenskap	23,0	5,2		3,5	0,1	0,8	1,3		33,9
Humaniora	5,5	0,5				0,1		0,3	6,3
Handelshögskolan i Stockholm	10,2	6,2	0,0	6,8	0,0	0,0	89,9	4,1	117,2
Samhällsvetenskap	10,2	6,2		6,8			89,9	4,1	117,2
Sveriges lantbruksuniversitet	301,9	41,2	0,0	23,5	0,0	19,6	40,5	6,3	433,0
Naturvetenskap	123,3	6,7		8,3		1,2	4,9	2,0	146,2
Teknik	0,2								0,2
Medicin och hälsovetenskap	1,3								1,3
Lantbruksvetenskap	157,5	33,8		13,2		18,0	33,2	3,3	259,0
Samhällsvetenskap	19,6	0,8		2,0		0,4	2,4	1,1	26,2
Karlstads universitet	98,5	12,4	0,0	13,2	0,0	14,3	1,8	2,3	142,4
Naturvetenskap	31,2	4,2				1,3		0,1	36,8
Teknik	7,1			7,2		0,1			14,4
Medicin och hälsovetenskap	9,2	0,4				3,6			13,2
Samhällsvetenskap	42,9	6,9		6,0		8,8	1,8	2,2	68,5
Humaniora	8,1	0,9				0,5		0,1	9,5

	Anställning som doktorand	Annan anst. inom högskolan	Utbildningsbidrag	Företagsdoktorand	Anställning som läkare	Annan anst. utanför högskolan	Stipendier	Övrig (inkl. studiemedel)	Summa
Linnéuniversitet	113,2	14,6	0,0	5,1	0,0	9,2	5,5	15,3	162,9
Naturvetenskap	40,5	5,3		0,8		1,2	2,0	5,6	55,3
Teknik	18,9	3,4		1,7				1,7	25,7
Medicin och hälsovetenskap	13,9	2,0		2,0		2,3		3,6	23,7
Samhällsvetenskap	29,3	2,8		0,3		3,8	3,5	2,3	42,0
Humaniora	10,7	1,2		0,4		1,9		2,2	16,4
Örebro universitet	132,2	16,5	0,0	10,1	35,2	37,2	13,6	19,6	264,3
Naturvetenskap	31,6	2,4		4,0		0,3	1,3	0,7	40,3
Teknik	3,6			1,4			2,5	0,8	8,2
Medicin och hälsovetenskap	32,9	6,9		0,5	35,2	32,7	0,5	3,4	112,1
Samhällsvetenskap	55,5	5,2		4,1		2,9	9,3	11,2	88,2
Humaniora	8,6	2,0				1,4		3,6	15,5
Mittuniversitetet	66,4	7,5	0,5	12,9	0,0	2,6	0,5	2,7	93,0
Naturvetenskap	12,7	1,1		3,4		0,5		0,1	17,8
Teknik	22,9	3,1		6,2		1,1		0,5	33,8
Medicin och hälsovetenskap	4,3	1,3	0,5	2,3		1,0	0,5		9,9
Samhällsvetenskap	25,0	1,9		1,0				1,4	29,3
Humaniora	1,6							0,7	2,3
Blekinge tekniska högskola	26,4	7,1	0,0	7,2	0,0	1,0	7,6	6,2	55,5
Naturvetenskap	13,7	0,0		3,7			5,4	1,9	24,7
Teknik	12,7	7,1		3,5		1,0	2,2	4,3	30,8
Gymnastik- och idrottshögskolan	9,1	2,6	0,0	0,0	0,0	1,2	2,0	0,0	14,8
Medicin och hälsovetenskap	9,1	2,6				1,2	2,0		14,8
Högskolan i Borås	29,4	8,1	0,0	1,4	0,0	0,5	14,8	0,6	54,6
Teknik	10,6	2,3		0,6			11,3	0,3	25,0
Samhällsvetenskap	11,3	4,3		0,3		0,5	3,5	0,3	20,1
Humaniora	7,5	1,5		0,5					9,5
Högskolan Dalarna	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,0
Naturvetenskap	7,0								7,0
Högskolan i Gävle	22,8	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	26,0
Teknik	12,3	2,3							14,6
Medicin och hälsovetenskap	4,8								4,8
Samhällsvetenskap	5,7	1,0							6,6
Högskolan i Halmstad	22,5	8,4	0,0	4,9	0,0	1,9	1,6	1,0	40,3
Teknik	13,7	4,5		4,6		0,1	1,6		24,6
Medicin och hälsovetenskap	2,7	0,4				1,6			4,7
Samhällsvetenskap	6,1	3,5		0,3		0,2		1,0	11,1
Högskolan i Jönköping	58,7	16,3	0,0	3,8	0,0	16,3	2,9	3,6	101,7
Naturvetenskap	0,8								0,8
Teknik	21,5	0,9		1,9				0,5	24,8
Medicin och hälsovetenskap	7,3	3,3		0,7		8,7		1,2	21,2
Samhällsvetenskap	29,1	12,1		1,2		7,7	2,9	2,0	54,9
Högskolan i Skövde	15,2	1,3	0,0	3,3	0,0	0,1	0,0	0,0	19,9
Naturvetenskap	15,2	1,3		3,3		0,1			19,9
Högskolan Väst	19,8	2,0	0,0	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	34,5
Teknik	9,8	0,8		11,8					22,4
Samhällsvetenskap	10,0	1,2		1,0					12,2
Malmö högskola	72,2	7,6	0,0	1,3	0,0	23,5	3,5	2,5	110,7
Naturvetenskap	6,6	0,9		0,7					8,2
Medicin och hälsovetenskap	23,8	3,6		0,5		15,8	3,5	2,2	49,4
Samhällsvetenskap	36,6	2,9		0,2		7,8		0,4	47,8
Humaniora	5,2	0,2							5,4
Mälardalens högskola	74,5	18,6	0,0	31,4	0,0	10,7	2,0	2,0	139,2
Naturvetenskap	25,9	8,8		10,9			2,0		47,6
Teknik	27,3	3,8		20,5		2,1			53,7
Medicin och hälsovetenskap	9,8	5,0				5,9		1,0	21,7
Samhällsvetenskap	11,5	1,1				2,7		1,0	16,3
Södertörns högskola	46,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	47,2
Naturvetenskap	11,9								11,9
Samhällsvetenskap	11,2								11,2
Humaniora	23,3							0,7	24,0
Ersta Sköndal högskola	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,6
Medicin och hälsovetenskap	0,1								0,1
Samhällsvetenskap	0,3					0,1			0,5
Totalt	8 935,5	535,9	302,1	599,7	721,8	716,4	967,7	622,6	13 401,7

Tabell 6. Personalen vid universitet och högskolor oktober 2015, helårspersoner. Exklusive doktorandanställda.

	Kön	Anställningskategori								Totalt
						Annat forskande / undervisande personal		Biblioteks- personal	Övrig personal **	
		Professor	Lektor	Meriterings- anställning	Adjunkt	med doktors- examen	utan doktors- examen*			
Uppsala universitet	Totalt	577	655	289	215	614	828	112	1 659	4 948
	Kvinnor	154	304	110	128	291	455	83	1 003	2 528
	Män	423	351	178	87	323	372	30	656	2 421
Lunds universitet	Totalt	682	860	281	262	431	442	154	2 392	5 505
	Kvinnor	159	351	123	131	185	185	99	1 488	2 722
	Män	523	509	159	130	245	257	56	904	2 783
Göteborgs universitet	Totalt	518	857	281	297	338	264	144	1 925	4 625
	Kvinnor	152	463	139	181	187	150	103	1 322	2 695
	Män	366	395	142	117	151	114	41	604	1 930
Stockholms universitet	Totalt	446	639	230	211	341	433	63	1 394	3 757
	Kvinnor	133	317	102	147	167	231	46	869	2 014
	Män	313	322	128	64	174	202	17	525	1 744
Umeå universitet	Totalt	307	675	175	275	217	288	69	1 227	3 233
	Kvinnor	95	308	91	153	103	155	45	757	1 708
	Män	212	367	84	121	114	133	24	470	1 525
Linköpings universitet	Totalt	400	543	220	236	72	161	73	1 094	2 798
	Kvinnor	103	230	87	132	41	66	55	720	1 433
	Män	297	313	133	104	30	95	18	374	1 365
Karolinska institutet	Totalt	394	165	710	182	351	257	59	1 958	4 076
	Kvinnor	115	96	400	142	192	118	40	1 399	2 502
	Män	279	69	310	40	159	139	20	559	1 574
Kungl. Tekniska högskolan	Totalt	299	291	180	153	278	345	25	1 143	2 713
	Kvinnor	45	68	38	43	82	106	18	688	1 089
	Män	254	223	141	110	196	239	7	455	1 624
Chalmers tekniska högskola	Totalt	204	345	99	72	189	322	39	857	2 126
	Kvinnor	25	81	28	11	53	87	28	469	781
	Män	179	263	71	61	136	235	12	389	1 345
Luleå tekniska universitet	Totalt	144	253	67	102	26	29	25	521	1 166
	Kvinnor	26	104	23	52	8	7	23	304	546
	Män	118	149	44	50	18	22	3	217	620
Handelshögskolan i Stockholm	Totalt	30	32	8	2	16	8	9	100	204
	Kvinnor	2	8	3		7	3	6	71	101
	Män	28	24	4	2	9	5	2	29	103
Sveriges lantbruksuniversitet	Totalt	227	118	126	128	421	290	41	1 247	2 598
	Kvinnor	69	66	59	95	180	131	27	738	1 365
	Män	159	52	67	33	241	159	14	509	1 234
Karlstads universitet	Totalt	73	263	15	221	6	20	22	332	952
	Kvinnor	23	124	3	136	1	10	19	231	548
	Män	50	139	12	84	6	10	3	101	404
Linnéuniversitetet	Totalt	112	418	44	311	15	66	40	588	1 593
	Kvinnor	28	201	20	149	7	29	32	375	841
	Män	84	217	24	161	7	37	8	213	752
Örebro universitet	Totalt	84	231	39	144	12	28	28	372	939
	Kvinnor	25	120	18	86	6	12	19	251	537
	Män	59	111	20	58	6	16	9	121	402
Mittuniversitetet	Totalt	67	166	17	153	25	33	36	255	752
	Kvinnor	17	75	8	85	7	11	26	168	396
	Män	50	91	9	68	18	22	10	88	355
Blekinge tekniska högskola	Totalt	32	72	8	63	4	26	2	146	352
	Kvinnor	6	23	1	30	2	14	1	91	168
	Män	26	49	7	33	2	12	1	55	184
Försvärshögskolan	Totalt	15	28	2	55	5	116	14	97	332
	Kvinnor	1	7	2	27	2	19	8	59	125
	Män	14	21		28	4	97	6	38	208
Gymnastik- och idrottshögskolan	Totalt	5	23	2	20	2	5	4	34	95
	Kvinnor	1	13	2	9		4	4	20	52
	Män	4	10		11	2	1		14	43
Högskolan i Borås	Totalt	31	133	5	143	5	25	20	202	564
	Kvinnor	8	67	3	88	2	15	14	134	331
	Män	23	66	2	54	3	10	6	67	232
Högskolan Dalarna	Totalt	25	146	5	198	5	16	16	170	581
	Kvinnor	9	77	2	120	2	8	10	93	320
	Män	16	69	3	78	3	9	6	77	262
Högskolan i Gävle	Totalt	23	133	6	158	5	22	14	146	506
	Kvinnor	4	59	3	99	1	9	11	95	280
	Män	19	74	3	59	4	12	3	51	226
Högskolan i Halmstad	Totalt	31	119	13	102	5	9	12	181	472
	Kvinnor	4	57	5	50	1	4	8	114	242
	Män	27	62	8	52	4	6	4	67	230
Högskolan i Jönköping	Totalt	46	149	8	158	6	10	17	218	612
	Kvinnor	13	81	4	90	1	7	8	136	339
	Män	33	68	4	68	5	4	9	83	272

	Kön	Anställningskategori								Totalt
		Annan forskande / undervisande personal						Biblioteks- personal	Övrig personal **	
		Professor	Lektor	Meriterings- anställning	Adjunkt	med doktors- examen	utan doktors- examen*			
Högskolan Kristianstad	Totalt	21	141	1	142	2	2	10	142	461
	Kvinnor	6	79		102		2	6	94	289
	Män	16	63	1	40	2		4	48	173
Högskolan i Skövde	Totalt	24	129	15	84		19	13	149	433
	Kvinnor	7	54	6	37		3	10	92	210
	Män	17	75	9	46		16	3	57	223
Högskolan Väst	Totalt	20	117	3	118	6	26	12	154	455
	Kvinnor	6	70	1	77	3	7	11	102	275
	Män	14	47	2	41	3	19	1	52	179
Malmö högskola	Totalt	77	320	16	266	16	53	41	463	1 251
	Kvinnor	27	162	8	163	10	30	30	313	744
	Män	50	158	7	103	6	22	11	150	507
Mälardalens högskola	Totalt	47	181	27	193	6	15	19	246	733
	Kvinnor	15	84	5	111	3	3	13	175	409
	Män	32	97	22	82	3	12	6	71	324
Södertörns högskola	Totalt	51	190	11	74	19	19	20	252	637
	Kvinnor	17	105	5	40	9	10	16	163	365
	Män	34	86	6	34	10	10	4	89	272
Beckmans Designhögskola	Totalt	8			1	1		1	8	18
	Kvinnor	3			0	1		1	7	12
	Män	4			1				1	6
Konstfack	Totalt	12	27		23	3	11	4	68	147
	Kvinnor	7	16		11	1	7	2	46	89
	Män	5	11		12	2	4	2	22	57
Kungl. Konsthögskolan	Totalt	10	4		10		5		15	44
	Kvinnor	5	3		5		4		9	26
	Män	5	1		5		2		6	18
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	Totalt	19	20	0	29	1	1	2	58	130
	Kvinnor	3	5	0	11	1	1	2	30	53
	Män	17	15		18		0		28	77
Stockholms konstnärliga högskola	Totalt	18	44		23		6	2	101	195
	Kvinnor	8	28		12		3	1	58	110
	Män	11	16		11		3	1	43	85
Ersta Sköndal högskola	Totalt	6	33	2	24	8	9	8	29	118
	Kvinnor	3	20	2	22	4	5	6	18	79
	Män	3	13		2	4	4	2	11	39
Gammelkroppa skogsskola	Totalt				3		2		0	5
	Kvinnor						1		0	1
	Män				3		1		0	4
Johannelunds teologiska högskola	Totalt		7		2	1		1	6	16
	Kvinnor				1				3	5
	Män		7		1	1		1	2	11
Newmaninstitutet	Totalt	2	4			1	1	0	6	13
	Kvinnor		1			0	0	0	3	5
	Män	2	3			0	0		2	8
Röda Korsets Högskola	Totalt	2	11	2	20	5	1	2	16	56
	Kvinnor	0	9	2	20	2	1	2	14	48
	Män	2	2		2				2	8
Sophiahemmet Högskola	Totalt	5	14	3	32	1	3	5	23	85
	Kvinnor	3	12	3	27	1	3	5	15	68
	Män	2	2		5				8	17
Stockholms Musik- pedagogiska Institut	Totalt		1		7	0	2		3	13
	Kvinnor				4	0	1		1	6
	Män		1		3	0	0		2	7
Teologiska Högskolan, Stockholm	Totalt	1	9		1			2	6	19
	Kvinnor		4		1			1	4	9
	Män	1	5					1	2	10
Örebro Teologiska Högskola	Totalt		4		5			2	2	12
	Kvinnor				2			1	1	3
	Män		4		3			1	1	9
Ericastiftelsen	Totalt		2		8	0	5		6	21
	Kvinnor		2		5		5		5	16
	Män				3	0	1		1	5
Enskilda psykoterapeut utbildningsanordnare	Totalt	1	1		2	0	5		5	14
	Kvinnor		0		2	0	3		5	10
	Män	1	0			0	2			4
Totalt	Totalt	5 089	8 581	2 905	4 923	3 455	4 226	1 180	20 016	50 376
	Kvinnor	1 323	3 957	1 306	2 836	1 561	1 923	838	12 751	26 493
	Män	3 767	4 624	1 599	2 087	1 894	2 303	343	7 265	23 882

* Samt dem som saknar uppgift om utbildning

** Teknisk och administrativ personal, lokalvårdare, arvodister

Tabell 7. Lärosätenas intäkter, kostnader, verksamhetsutfall, årets kapitalförändring och balanserad kapitalförändring enligt fastställda resultaträkningar, budgetåret 2015, tkr. Tabellen är en sammanställning av de statliga universitetens och högskolornas fastställda resultaträkningar samt motsvarande ekonomiska uppgifter som högskolor med enskild huvudman har lämnat till UKÄ. Summeringarna har gjorts för att ge en bild av omfattningen på den totala verksamheten vid Sveriges universitet och högskolor.

	Verksamhetens intäkter					Verksamhetens kostnader				
	Statsanslag	Avgifter och andra ersättningar	Bidrag	Finansiella intäkter	Summa intäkter	Personal-kostnader	Lokal-kostnader	Klinisk utbildning och forskning*	Övriga drift-kostnader	Finansiella kostnader
Uppsala universitet	3 790 783	575 169	2 142 030	4 449	6 512 431	4 221 322	718 758	277 981	1 014 809	12 442
Lunds universitet	3 945 526	753 883	2 776 401	25 306	7 501 116	4 849 689	1 008 228	424 011	1 111 946	17 565
Göteborgs universitet	3 892 114	449 154	1 607 648	13 751	5 962 667	3 692 869	627 162	507 948	893 525	16 094
Stockholms universitet	3 152 351	356 975	1 168 181	6 099	4 683 606	3 185 108	690 605		664 113	6 965
Umeå universitet	2 637 387	607 045	911 210	1 888	4 157 530	2 621 497	402 466	323 440	696 097	4 462
Linköpings universitet	2 397 667	233 792	1 054 461	2 290	3 688 211	2 369 788	480 421	209 629	530 345	3 453
Karolinska institutet	2 803 083	717 751	2 882 354	71 358	6 474 547	3 359 431	753 922	588 354	1 428 839	19 459
Kungl. Tekniska högskolan	2 202 935	497 627	1 647 845	3 164	4 351 571	2 643 190	761 362		697 740	5 762
Chalmers tekniska högskola	1 716 147	389 424	1 491 686	40	3 597 296	1 980 853	434 769		818 794	41 031
Luleå tekniska universitet	1 014 427	131 840	482 441	730	1 629 438	1 069 324	194 060		370 495	2 290
Handelshögskolan i Stockholm	76 394	41 441	273 152	2 216	393 203	226 308	76 406		86 027	706
Sveriges lantbruksuniversitet***	1 657 813	626 950	959 868	3 750	3 248 381	1 947 716	395 635		690 731	3 865
Karlstads universitet	804 349	81 260	142 133	1 229	1 028 971	736 707	122 099		146 023	942
Linnéuniversitetet	1 306 662	203 891	205 620	637	1 716 810	1 121 949	189 024		329 194	1 899
Örebro universitet	988 957	63 447	155 457	548	1 208 409	740 095	176 240	53 880	182 582	2 259
Mittuniversitetet	733 127	51 200	105 754	418	890 498	616 613	119 618		154 385	1 188
Blekinge tekniska högskola	349 928	51 336	59 237	102	460 603	291 063	49 888		68 578	338
Försvärshögskolan	241 523	237 529	20 526	176	499 755	298 805	51 008		152 004	302
Gymnastik- och idrotts-högskolan	112 776	8 689	16 880	31	138 376	79 882	24 445		23 844	122
Högskolan i Borås	511 214	44 876	76 538	269	632 897	433 904	83 682		96 762	568
Högskolan Dalarna	459 288	63 388	64 332	140	587 148	418 752	69 236		96 135	794
Högskolan i Gävle	512 258	28 104	41 463	114	581 939	395 748	74 853		85 678	737
Högskolan i Halmstad	427 624	28 287	72 505	147	528 563	355 910	74 453		77 907	538
Högskolan i Jönköping	608 938	133 696	129 326	41 352	913 312	529 286	93 618		202 060	8 551
Högskolan Kristianstad	413 806	59 587	19 188	83	492 664	346 017	47 491		80 211	461
Högskolan i Skövde	367 908	23 827	71 836	2 688	466 259	318 957	56 924		63 639	403
Högskolan Väst	400 794	26 170	52 732	146	479 842	354 443	45 830		67 902	562
Malmö högskola	1 041 660	168 479	150 947	533	1 361 619	938 742	220 563		192 306	1 219
Mälardalens högskola	645 115	52 355	169 518	508	867 496	569 262	96 206		191 918	1 296
Södertörns högskola	438 829	65 073	223 953	95	727 950	459 374	134 140		113 574	1 117
Beckmans Designhögskola	29 003	474	1 956	161	31 594	14 200	10 934		5 546	0
Konstfack	168 737	6 642	7 557	36	182 972	102 247	43 494		26 810	101
Kungl. Konsthögskolan	67 072	1 511	4 734	12	73 329	36 914	20 762		15 741	36
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	157 546	2 250	3 058	119	162 973	101 156	22 426		17 848	208
Stockholms konstnärliga högskola	251 354	3 495	9 802	104	264 754	150 685	63 890		43 805	269
Ersta Sköndal högskola	95 798	43 777	21 846	107	161 528	91 909	15 906		45 553	1 643
Gammelkroppa skogsskola	2 396	6 786	813	0	9 995	4 978	2 706		1 542	89
Johannelunds teologiska högskola	3 485	68	4 043	0	7 596	4 131	3 052		704	3
Newmaninstitutet	4 924	2 418	3 393	67	10 802	6 928	371		2 482	0
Röda korsets Högskola	65 897	2 399	2 278	2 491	73 065	47 720	10 092		22 768	22
Sophiahemmet Högskola	61 282	15 230	17 882	0	94 394	61 830	9 723		22 361	20
Stockholms Musik-pedagogiska Institut	11 391	2 554	0	1	13 946	8 905	3 313		1 864	3
Teologiska Högskolan Stockholm	9 914	664	6 663	40	17 281	11 832	2 483		3 046	3
Örebro Teologiska Högskola	4 457	3 767	4 108	0	12 332	8 254	1 257		2 821	0
Ericastiftelsen	7 005	1 249	0	0	8 254	6 957	417		1 111	0
Riket totalt	40 591 644	6 865 529	19 263 355	187 395	66 907 923	41 831 250	8 483 938	2 385 243	11 542 165	159 787

* Ingår i övriga driftskostnader i de fastställda resultaträkningarna.

** Exkl. årets kapitalförändring.

*** Intäkter från Fortlöpande miljöanalys (SLU) ingår med 406 346 tkr, varav anslag 117 069 tkr. Kostnader för Fortlöpande miljöanalys (SLU) ingår med 413 004 tkr.

		Verksamhetsutfall	Resultat från andelar i hel- och delägda företag	Uppbördsverksamhet			Transfereringar			Årets kapitalförändring	Balanserad kapitalförändring* **
Avskrivningar	Summa kostnader			Saldo	Intäkter av uppbörd	Varav inlevererat	Saldo	Erhållna medel	Lämnade bidrag		
287 736	6 533 048	-20 617	1 062				548 868	548 868	0	-19 555	1 327 747
380 557	7 791 996	-290 880	12 226				807 415	807 415	0	-278 654	1 562 028
184 790	5 922 388	40 279	19 114				206 087	206 087	0	59 393	1 049 762
98 220	4 645 011	38 595	329				169 149	169 149	0	38 924	1 204 057
168 487	4 216 449	-58 919	74				142 524	142 524	0	-58 845	561 335
146 316	3 739 951	-51 741	4 128				151 355	151 355	0	-47 613	659 638
244 163	6 394 167	80 379	-4 472	2 279	2 277	2	222 664	222 664	0	75 909	1 310 010
220 756	4 328 810	22 761	-1 011				434 517	434 517	0	21 750	732 366
99 193	3 374 638	222 658								222 658	502 254
40 565	1 676 734	-47 296	-373				57 687	57 687	0	-47 669	389 921
994	390 441	2 762	12 468							15 230	273 641
134 719	3 172 666	75 715	80	2 412	2 412	0	165 878	165 878	0	75 795	444 305
23 386	1 029 157	-186	210				14 371	14 371	0	24	115 595
31 630	1 673 696	43 114	-38				47 789	47 789	0	43 076	209 039
29 230	1 184 286	24 123	35				17 354	17 354	0	24 158	436 471
26 512	918 316	-27 818	-392				18 645	18 645	0	-28 210	235 700
7 060	416 927	43 676					8 058	8 058	0	43 676	22 172
6 989	509 109	-9 354					5 760	5 760	0	-9 354	53 231
5 687	133 981	4 395					16 513	16 513	0	4 395	21 429
24 436	639 352	-6 455	-126				12 651	12 651	0	-6 581	52 733
14 074	598 991	-11 843					4 636	4 636	0	-11 843	146 729
13 189	570 205	11 734					7 005	7 005	0	11 734	179 637
15 301	524 109	4 454	-233				6 310	6 310	0	4 221	66 902
14 112	847 627	65 685		0	2 767	-2 767				62 918	184 439
10 274	484 454	8 210	683				4 667	4 667	0	8 893	68 911
14 065	453 988	12 271					7 612	7 612	0	12 271	120 403
15 773	484 510	-4 668					4 193	4 193	0	-4 668	121 104
28 882	1 381 712	-20 093		2 054	2 054	0	20 087	20 087	0	-20 093	190 499
18 110	876 792	-9 296					18 082	18 082	0	-9 296	213 708
6 621	714 826	13 124					9 215	9 215	0	13 124	91 987
653	31 333	261								261	
4 306	176 958	6 014					3 105	3 105	0	6 014	15 493
1 560	75 013	-1 684					904	904	0	-1 684	10 738
4 420	146 058	16 915					255	255	0	16 915	37 645
9 999	268 648	-3 894					1 980	1 980	0	-3 894	34 175
1 240	156 251	5 277								5 277	17 324
211	9 526	469								469	
70	7 960	-364								-364	
0	9 781	1 021	1 023							2 044	
837	81 439	-8 374								-8 374	
2 581	96 515	-2 121								-2 121	
103	14 188	-242								-242	
0	17 364	-83								-83	
0	12 332	0								0	
0	8 485	-231								-231	
2 337 807	66 740 188	167 733	44 787	6 745	9 510	-2 765	3 135 336	3 135 336	0	209 755	12 663 128

Tabell 8. Lärosätenas totala intäkter till forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå 2015, per finansjär, tkr.

Uppgift per finansjär har lärosätena hämtat ur internredovisningen.

	Anslag	Veten- skapsrådet	Forte	Formas	Vinnova	Kammar- kollegiet*	Statliga universitet/ högskolor	Övriga statliga myndig- heter	
Uppsala universitet	2 105 520	727 159	29 865	88 261	42 486	41 976	159 378	194 327	
Lunds universitet	1 925 781	934 474	51 876	130 753	110 915	2 037	44 557	250 803	
Göteborgs universitet 1)	1 817 302	529 693	65 788	74 646	26 664	5 104	95 705	169 721	
Stockholms universitet	1 518 160	354 098	85 550	71 917	29 288		24 057	214 250	
Umeå universitet	1 204 495	258 276	44 840	51 254	23 319	7 086	117 720	201 570	
Linköpings universitet	923 092	293 482	27 740	23 698	98 676		77 535	138 716	
Karolinska institutet	1 896 681	818 125	117 519	31 264	45 157	10 194	165 853	88 041	
Kungl. Tekniska högskolan	1 132 476	345 410	5 027	71 710	156 683	10 842	148 881	258 452	
Chalmers tekniska högskola	822 901	280 185	643	73 159	174 703	18 193	117 709	268 413	
Luleå tekniska universitet	351 614	26 695	4 148	31 518	97 296	504	27 228	142 627	
Handelshögskolan i Stockholm		6 268			16 420		324	778	
Sveriges lantbruksuniversitet	1 082 778	78 969		246 068	36 697	5 000	48 008	211 216	
Karlstads universitet	204 136	17 223	5 519	21	14 677		2 416	21 145	
Linnéuniversitetet	285 795	31 538	4 056	4 802	6 134		14 908	28 734	
Örebro universitet	256 253	26 316	9 347	5 354	3 822		5 814	21 514	
Mittuniversitetet	206 896	3 102		3 359	3 333	2 646	5 925	31 582	
Blekinge tekniska högskola	84 952				6 820		5 972	6 490	
Försvarshögskolan	60 274	1 061	396	546	1 075		181	56 124	
Gymnastik- och idrottshögskolan	19 090	1 260	806		2 372		609	2 848	
Högskolan i Borås	58 911	8 981	963	773	10 055		3 116	7 762	
Högskolan Dalarna	55 564	4 219		575	1 633		3 502	13 884	
Högskolan i Gävle	83 865	460	7 773	588	1 381		1 916	5 196	
Högskolan i Halmstad	55 785	4 668		2 088	8 126		1 149	2 043	
Högskolan i Jönköping	95 726	11 938	1 232	6 529	12 452		7 074	14 209	
Högskolan Kristianstad	47 003	959	925		302		207	3 610	
Högskolan i Skövde	41 171	718	1 226	2 803	6 488	350	3 413	2 996	
Högskolan Väst	44 435	2 209	1 950	1	8 268		805	4 266	
Malmö högskola	119 938	30 578	6 638	5 978	7 205	635	8 681	24 286	
Mälardalens högskola	88 917	9 103	781	282	16 020		14 253	8 336	
Södertörns högskola	49 551	12 399	701	1 032	383		3 859	4 138	
Beckmans Designhögskola									
Konstfack	8 259	3 263		158	1 911		978		
Kungl. Konsthögskolan	4 944	809					2 660		
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	8 352	1 421					353		
Stockholms konstnärliga högskola	48 091	950				824	726	69	
Ersta Sköndal högskola	7 000						331	256	
Gammelkroppa skogsskola									
Johannelunds teologiska högskola									
Newmanistitutet									
Röda Korsets Högskola								1 016	
Sophiahemmet Högskola	5 000								
Stockholms Musikpedagogiska Institut									
Teologiska Högskolan, Stockholm									
Örebro Teologiska Högskola									
Ericastiftelsen									
Totalt	16 720 708	4 826 009	475 308	929 136	970 761	105 391	1 115 803	2 399 417	

Forte = Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Formas = Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

* Avser anslagsmedel som utbetalats av Kammarkollegiet enligt regeringens beslut.

** Avser bidrag från STINT, Stiftelsen för internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet, KK - stiftelsen, MISTRA, SSF, Vårdalstiftelsen, Östersjöstiftelsen.

*** Bidrag från Cancerfonden, Hjärt - Lungfonden, Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond, Wallenbergstiftelserna samt övriga svenska stiftelser och organisationer utan vinstsyfte. Här ingår också intäkter från stiftelser förvaltade av lärosätet.

**** Avser finansiella intäkter inom såväl forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå som inom uppdragsforskning.

1) Göteborgs universitet redovisar inkomster per finansjär i stället för intäkter. Periodiseringen sker i kategorin "övrigt".

	Enskilda utbildningsanordnare	Kommun/landsting	EU	Företag i Sverige	Offentliga forskningsstiftelser **	Organisationer utan vinstsyfte i Sverige ***	Företag i utlandet	Organisationer utan vinstsyfte i utlandet	Övrigt	Finansiella intäkter ****	Summa
	1 908	131 558	229 103	129 336	65 634	554 541	26 437	46 034	13 506	3 797	4 590 828
	7 255	189 558	186 448	161 581	96 717	763 923	48 993	111 297	17 897	23 922	5 058 787
	48 453	159 809	80 405	89 417	35 090	422 496	10 057	50 307	-27 604	13 739	3 666 792
		6 134	99 725	30 004	42 936	227 846	5 205	3 743	76 311	3 984	2 793 208
	3 237	111 443	55 685	50 575	36 735	231 919	6 899	31 782	12 797	928	2 450 560
	3 856	134 020	72 024	47 836	51 514	184 290	18 292	3 955	1 202	1 388	2 101 316
	914	400 304	231 853	265 057	104 214	907 943	88 629	177 612	3 697	71 358	5 424 415
	3 667	26 787	276 281	186 300	72 398	215 531	19 057	37 530	18 549	2 546	2 988 127
		40 714	197 001	156 652	96 100	198 780	27 708	51 181	12 487	30	2 536 559
		14 604	62 995	104 945	3 789	45 636	6 571	13 833	1 241	395	935 639
		550		42 517	7 099	73 253	2 047		3 639	848	153 743
		18 164	43 875	185 638	31 201	162 326	25 542	27 801	107 970	3 652	2 314 905
		12 852	13 888	7 326	18 427	14 264	78	774	183		332 929
		8 829	5 936	17 735	12 860	46 787	162	2 558	1 646	113	472 593
	13	20 957	15 354	4 772	27 123	17 389	1 429	2 061	2 239	83	419 840
	715	8 694	1 122	13 949	25 900	11 667	1 074	1 698	415	156	322 231
		6 715	5 158	5 838	12 643	1 441	940		683	46	137 698
		91	2 144	394				499	2	44	122 829
		2		1 196		8 397	17	173	163	5	36 940
	1 343	18 861	7 736	2 567	6 470	12 933	414	207	221	31	141 344
		11 925	2 769	6 399	1 309	6 224	1 086	7	2 112	20	111 228
		2 104	8 186	1 313	2 014	2 841	1	469	547	22	118 676
	115	2 467	3 790	3 929	30 392	5 091	355	465	373	37	120 873
		12 526	2 376	9 378	26 206	21 522		612	7 038	20 536	249 354
		3 655	669	495	1 334	3 334	300	12			62 804
		7 182	3 954	5 978	26 511	6 791		170		2 572	112 329
	992	8 691	3 379	534	12 036	2 809	563	557	197	19	91 711
		14 606	9 752	5 866	9 822	6 062	4 676		1 099		255 822
		26 467	2 100	19 204	52 897	406	1 207		4 851	143	244 967
		2 508	1 017	1 466	180 506	17 540		436	531	40	276 107
											0
					52	334			287		15 242
											8 413
		3		5 967		-65			49	6	10 125
				2		489		95	23	25	51 294
				2 100	150	15 738		100	994	17	26 686
											0
											0
											0
				52	1 181	16 291					1 016
											22 524
											0
								549			549
											0
											0
											0
	72 468	1 402 781	1 624 725	1 560 357	1 091 260	4 206 769	297 740	566 517	265 350	150 501	38 781 001

Tabell 9. Lärosätenas intäkter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå enl. uppdrag i regleringsbrev, per typ av finansiering, samt omfattningen av beställd utbildning respektive uppdragsutbildning budgetåret 2015, tkr. Summan utgör verksamhetsområdet utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Uppgifterna har lärosätena hämtat ur internredovisningen.

	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå						Uppdrags- verksamhet		Summa
	Ramanslag eller motsv*	Övriga anslag **	Anmäl- nings- och studie- avgifter	Övriga avgiftsintäkter (exkl. studieavg.)	Bidrag	Finansiella intäkter ***	Beställd utbildning	Uppdrags- utbildning	
Uppsala universitet	1 543 245	142 018	35 441	61 466	41 937	647	3 154	93 696	1 921 604
Lunds universitet	1 844 892	174 853	73 367	181 018	46 210	1 197	11 869	108 923	2 442 329
Göteborgs universitet	1 904 725	170 087	22 471	57 231	40 401	10	23 749	77 201	2 295 875
Stockholms universitet	1 580 103	54 088	23 925	58 283	62 126	2 115		109 758	1 890 398
Umeå universitet	1 251 662	181 230	20 593	134 341	29 822	954		88 367	1 706 969
Linköpings universitet	1 376 877	97 699	19 058	38 241	45 606	902	465	8 048	1 586 896
Karolinska institutet	651 483	254 919	19 307	23 115	19 791		7 949	73 567	1 050 131
Kungl. Tekniska högskolan	1 059 859	10 600	76 615	100 342	68 031	579	17 922	29 497	1 363 445
Chalmers tekniska högskola	842 133	51 113	60 618	44 944	42 160	10		19 759	1 060 737
Luleå tekniska universitet	629 555	33 258	1 429	15 752	8 727	332		4 746	693 799
Handelshögskolan i Stockholm	76 394		8 075	23 219	130 404	1 368			239 460
Sveriges lantbruksuniversitet	455 277	761	4 645	56 537	6 737	45		3 128	527 130
Karlstads universitet	594 403	5 810	662	15 783	30 230	1 229		47 925	696 042
Linnéuniversitetet	993 258	27 609	31 756	21 849	24 565	309		144 871	1 244 217
Örebro universitet	700 468	32 236	3 037	29 480	13 523	465	5 006	4 354	788 569
Mittuniversitetet	523 100	3 131	2 172	10 809	10 007	262	2 268	16 518	568 267
Blekinge tekniska högskola	262 804	2 172	21 034	20 339	12 954	56	217	3 329	322 905
Försvarshögskolan	181 146	103	12	68	211	65	95	195 224	376 924
Gymnastik- och idrottshögskolan	93 391	295	93	6 816	443	26		373	101 437
Högskolan i Borås	445 975	6 328	4 045	6 877	5 753	229	669	21 677	491 553
Högskolan Dalarna	399 704	4 020	4 168	15 697	15 735	114		36 481	475 919
Högskolan i Gävle	424 343	4 050	4 129	4 607	9 519	92	438	16 085	463 263
Högskolan i Halmstad	368 791	3 048	14 428	5 242	10 798	110	1 740	3 533	407 690
Högskolan i Jönköping	504 056	9 156	29 072	13 346	12 156	20 816	28 245	47 111	663 958
Högskolan Kristianstad	357 079	9 724	3 537	13 368	5 278	83	3 447	37 344	429 860
Högskolan i Skövde	323 012	3 725	6 214	7 393	2 732	116		10 738	353 930
Högskolan Väst	353 656	2 703	4 092	5 174	6 637	127	706	15 038	388 132
Malmö högskola	827 489	94 233	4 053	57 124	37 738	533		84 627	1 105 797
Mälardalens högskola	544 532	11 666	4 358	11 161	27 622	342	2 402	20 445	622 528
Södertörns högskola	381 224	8 054	943	6 286	5 394	55	1 145	48 741	451 842
Beckmans Designhögskola	29 003			474	1 956	161			31 594
Konstfack	158 102	2 376	1 006	3 347	861	36	699	1 303	167 730
Kungl. Konsthögskolan	60 852	1 276	296	1 215	1 265	12			64 916
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	122 697	26 497	383	1 794	1 364	113			152 848
Sthlms konstnärliga högskola	196 050	7 213	482	2 558	6 899	79		180	213 461
Ersta Sköndal högskola	86 352	2 446		5 373	4 403	66		36 202	134 842
Gammelkroppa skogsskola	2 396			3 925	813			2 861	9 995
Johannelunds teologiska högskola	3 421	64		0	4 043			68	7 596
Newmaninstitutet	4 924			2 418	3 393	67			10 802
Röda Korsets Högskola	65 602	295		0	1 180	2 401		2 571	72 049
Sophiahemmet Högskola	56 282		325	2 195	236			12 833	71 871
Stockholms Musik- pedagogiska Institut	11 391			2 142		1	61	351	13 946
Teologiska Högskolan, Sthlm	9 726	188	25	356	6 114	40	283		16 732
Örebro Teologiska Högskola	4 398	59		3 767	4 108				12 332
Ericastiftelsen	7 005			552				697	8 254
Totalt	22 312 837	1 439 103	505 864	1 076 026	809 882	36 164	112 529	1 428 170	27 720 575

* För enskilda utbildningsanordnare disponeras anslagen av Kammarkollegiet och är därför i teknisk mening inte anslag utan bidrag.

För att möjliggöra totalsammanställningar väljer UKÄ ändå att gruppera dessa medel bland anslag.

** Avser ersättning för klinisk utbildning samt särskilda åtaganden för universitet och högskolor.

*** Avser finansiella intäkter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå enl. uppdrag i regleringsbrev.

Finansiella intäkter från uppdragsverksamheten ingår under posterna beställd utbildning samt uppdragsutbildning.

UKÄ:s årsrapport om universitet och högskolor ger en samlad bild av den svenska högskolesektorn. Årsrapporten tar upp det som har hänt det senaste året, men även långsiktiga tendenser. Här finns också internationella jämförelser.

Årsrapporten baseras på statistik från flera källor. Framför allt utgår statistiken från registeruppgifter om studenter och personal som Statistiska centralbyrån (SCB) samlar in på vårt uppdrag samt ekonomiska uppgifter som vi själva samlar in direkt från högskolorna.

UKÄ bidrar till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapsnation. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och bevakar studenternas rättssäkerhet.

Läs mer på vår webbplats www.uka.se